తాళ్ళపాక పద సాహిత్యము - సంపుటము - 2

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తాళ్ళపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 2

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్ళపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ. శే. గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

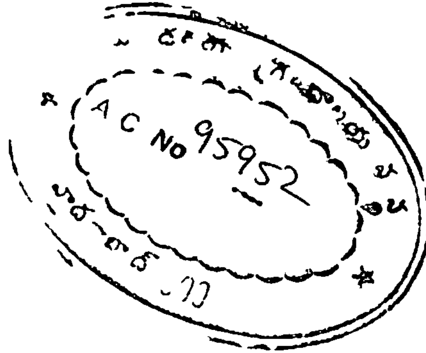
ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

ప్రథమ ముద్రణ 1981

ద్వితీయ ముద్రణ 1998

ప్రతులు 2 000

ప్రచురణ

శ్రీ M K R వినాయక్ A S

కార్యనిర్వాహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి

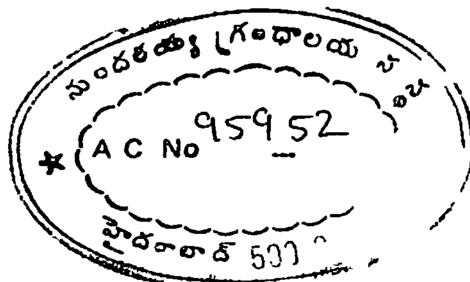
ముద్రణ

త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్

14/264 ఈడేపల్లి

మచిలీపట్నం - 1

ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు శ్రీ శే సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ పి టి జగన్నాధరావు గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు పరిశోధకులకు సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత సాహిత్య భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది

ప్రథమత తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్ హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్ శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం తిరుపతి) డా ఆచార్య ఎం శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్ శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A Ph D గారికి (పరిశోధకులు శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం

M K R వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ శ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి దేహాత్మేశ విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు జీవాత్మ పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు

క్రీ శ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు పల్లవి చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై పదకవితాపితామహుడ ని కీర్తి గడించాడు అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం సాహిత్యం భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు అన్నమయ్య గ్రాంధిక శిష్టవ్యావహారిక వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలల్లో కూడా బహుళ ప్రచారం ప్రాచుర్యం పొందాయి

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సాహిస్తున్నది ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం కె ఆర్ వినాయక్ A S గారికి కృతజ్ఞతాంజలి

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి డీన్ హ్యుమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్ శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం తిరుపతి ఆచార్య ఎం శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్ శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A Ph D గారికి పరిశోధకులు శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం లక్ష్మణరావుగారికి వారి సిబ్బందికి తి తి దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు

డా॥ మేడసాని మోహన్ M A Ph D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

తేది 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి పై పట్టికలో చూపబడినవి పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33 34 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినది ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు

పీ ఠి క

రామానుజీయసిద్ధాంతరథ్యావిహారణవ్రతం
ఆత్మసాత్కృత శేషాద్రినాయకం తం భజేఽన్నమమ్

పాత కాలమున 50 రేకుల కొక సంపుటముగ ముద్రణమంది చెల్లిపోయిన అధ్యాత్మకీర్తనలసంపుటములలో ఇప్పుడు వంద రేకుల కొకసంపుటముగ వెలువరించు వానిలో రెండవసంపుట మిది. ఇందులో అధ్యాత్మకీర్తనముల 101 రేకునుండి 150 రేకుల వరకుగల 50 రేకుల లోని 284 సంకీర్తనములను 6-వ సంపుటముగా శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులవారు 1951 లో ప్రచురించిరి ఈ 50 రేకులలో 2 నుండి 30 వరకుగల 0 రేకులు నాడూ నేడూ కూడ దొరకలేదు

అదేసంవత్సరమున 151 నుండి 200 రేకుల వరకుగల 50 రేకుల-లోని 285 పాటలను పూజ్యపాదులు కీర్తిశేషులు రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మగారూ, శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులును కలిసి 7-వ సంపుటముగా వెలయించిరి ఆ రెండుసంపుటములకు చెందిన 100 రేకులలోని 519 అధ్యాత్మకీర్తనలు ఇప్పు డీరెండవసంపుట-మున సుపరిష్కృతపద్ధతిలో వెలువరింపబడుచున్నవి

పూర్వపరిష్కరణమునకు ఇప్పటి పరిష్కరణమునకు ఏవైన భేదములున్నచో అవియన్నియు, పాదదీపికలో (Foot notes) ౧ ౨ ౩ వగైరా గుర్తులతో సూచించియున్నాను

నేను పరిష్కరించిన ప్రతిసంపుటమునందు పీఠికలో ఏదో వొక వ్యాకరణ విశేషమును చర్చించుచూ వచ్చితిని అధ్యాత్మసంకీర్తనల-సంపుటములందుమాత్రము వేదాంతవిషయములకే పీఠికలో ప్రాధాన్య మివ్వదలచితిని అధ్యాత్మకీర్తనల తొలివందరేకులకు సంబంధించిన-

మొదటిసంపుటములో అన్నమయ్య వేదాంతము అను విషయ-ముపై సంగ్రహముగ చర్చ సాగించితిని ప్రకృత సంపుటమునందు ప్రపత్తి - శరణాగతి - పంచసంస్కారములు *ను గూర్చి లఘువుగ చర్చింపదలచితిని తొలుత శరణాగతినిగూర్చి విచారింతము

శరణాగతి

శరణం యథాతథా ఆగతిః అని విగ్రహవాక్యము కావచ్చు ఆగతిః అను పదము విరువనిచో శరణాగతి యను దీర్ఘము కుదురదు శరణశబ్దము అకారాంతము గదా శరణం గృహరక్షిత్రోః " అని అమరము గృహమును రక్షకుడైన వానిని ఈ శబ్దము చెప్పు చున్నది కాని పాంచరాత్రమునకు సంబంధించిన సంహితలలో

ఉపాయే గృహరక్షిత్రోశ్శబ్దః శరణమిత్యయం
వర్తతే సాంప్రతం చైష ఉపాయార్థైకవాచకః

(అహిర్బుధ్న్యసంహిత 3—7—29)

ఉపాయమునకుగూడ ఈశబ్దము వాచకమనీ శరణాగతి శబ్దము నందు ఉపాయమే ప్రధానముగ గ్రహింపబడినదనీ తెలియుచున్నది భక్తుని పరమపదమునకు తీసికొనిపోవుటకు భగవంతు డొకడే సాధనము అని దాని అర్థము ఈ శరణాగతి ఆరువిధములుగ పేర్కొన బడినది

---

* శరణాగతి పంచసంస్కారములనుగూర్చి నాకు పరీక్షలో మహోపాధ్యాయులుగ నుండినవారు సహృదయులు నగు శ్రీమాన్ టి ఏ కృష్ణమాచార్యుల నుండి ప్రపత్తిని గూర్చి శ్రీమాన్ కందాడై - శేషాచార్యుల అగ్రతీకృతియగు 'రహస్యత్రయసారము నుండి శ్రీమాన్ కుంటిమద్ది శేషశర్మగారి 'శ్రీమద్రామాయణ సద్వ్యాఖ్యావలోకనము నుండియు విషయములు గ్రహింపబడినవి

ఆనుకూల్యస్య సంకల్పః ప్రాతికూల్యస్య వర్జనం
రక్షిష్యతీతి విశ్వాసః గోప్తృత్వవరణం తథా
ఆత్మనిక్షేపకార్పణ్యే షడ్విధా శరణాగతిః

అని వచనము ఈ ఆరింటియందును ఆత్మనిక్షేపము అంగిగా, తక్కినవి ఐదును దానికి అంగములుగా చెప్పబడుచున్నవి యోగమునకుకూడ యమ - నియమ - ఆసన - ప్రాణాయామ - ప్రత్యాహార ధ్యాన - ధారణ - సమాధులు అష్టాంగములుగా పేర్కొనబడినను, వానిలో సమాధి అంగిగా తక్కినవి దానికి అంగములుగా పేర్కొన బడినట్లే, షడ్విధశరణాగతిలో కూడ మనము గ్రహింపవలసియున్నది

1. అనుకూల్య సంకల్పము

"శ్రుతిః స్మృతిః మమైవాజ్ఞా" అను భగవద్వచనాను సారము శ్రుతిస్స్మృతులలో చెప్పబడిన నిత్యనైమిత్తికములందు, భగవద్విషయమునందు మాత్రమే శ్రద్ధ గలిగియుండునటుల సంకల్పించుకొనుట

2. ప్రాతికూల్య వర్జనము

భగవద్వ్యతిరిక్తములు భగవద్విరుద్ధములు అగు విషయములను పరిత్యజించుట

3 రక్షష్యతీతి విశ్వాసము:

భగవంతుడు తప్పక నన్ను రక్షించును అను గాఢశ్రద్ధ.

4 గోప్తృత్వ వరణము

నీవుతప్ప నాకు వేరు రక్షకుడు లేడు అని, భగవంతునినే తనకు రక్షకుడుగా నిర్ణయించుకొనుట.

5. ఆత్మ నిక్షేపము.

తనకు సంబంధించిన సర్వభారమును (పోషణము రక్షణము ఆపదలనుండి కాపాడుట పరమగతికి తీసికొనిపోవుట వగైరాన) స్వామికే సమర్పించుట.

6. కార్పణ్యము

నేను అకించనుడను అన్యథా గతిలేనివాడను నాకు నీవే దిక్కు. నన్ను తప్పక కాపాడవలెను అని తన దీనత్వమును చాటు కొనుట.

ఈ ఆరింటిలోను పైన చెప్పినట్లు ఆత్మనిక్షేపము అంగిగా తక్కినవి అంగములుగా పరిగ్రహించవలెను

విక్షేపాపరపర్యాయః న్యాసః పంచాంగసంయుతః
సన్న్యాస స్త్యాగ ఇత్యుక్తః శరణాగతిరిత్యపి

అను వచనముతో స్పష్టమగుచున్నది దీనిని భరన్యాసమని కూడ వ్యవహరించుచున్నారు అందు కనియే సన్న్యాసము = ఇహాముత్ర ఫలభోగనిరాసము అని వ్యవహరించుచుందురు. ఇతరమతములలో సన్న్యాసాశ్రమమునకు పెద్దవిలువ కలదు శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయము-నందు సన్న్యాసులకు అంత పెద్దవిలువ కానరాదు శ్రీవైష్ణవుడుగ పుట్టినప్రతిప్రాణియు శరణాగతి పొందినవాడుగనే చెప్పబడు-చున్నాడు గృహస్థాశ్రమమును వదలియుండుటమాత్రమే శ్రీ వైష్ణవసన్న్యాసులలో విశిష్టత "ఋణానిత్రీణ్యపాకృత్య మనో మోక్షే నివేశయేత్" అను మనువచనము ప్రకారము దేవర్షిపితౄణ ములు మూడును చెల్లినవెనుక సన్న్యాసము వీరిలో పద్ధతి ఇతర-మతములందు నైష్ఠికబ్రహ్మచారిగనే ఉండి "యదహరేవ విరజేత్ తదహరేవ ప్రవజేత్" అను వచనము ప్రకారము బహ్మచర్యాశ్ర

మమునుండియే సన్న్యసించి పీఠాధిపతులగుట కలదు. ఇతరులలో కూడ గృహస్థాశ్రమమునుండి సన్న్యసించిన వారికి అంత పెద్దవిలువ లేదనియే చెప్పవచ్చును

శరణాగతి పద్ధతి

"అహమస్మ్యపరాధానా మాలయోఽకించనోఽగతిః
త్వమేవోపాయభూతో మే భవేతి ప్రార్థనామతిః
శరణాగతి రిత్యుక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్"
(అహిర్బుధ్న్య సంహిత 36–38)

అను వచనము ప్రకారము అకించనః = ఉపాయరహితః (ఏ ఉపాయము లేనివాడను) అగతిః = రక్షకాంతరరహితః (నన్ను రక్షించు వేరు దిక్కెవ్వడు లేని వాడను) అను భావముతో నీవే నన్ను దరి చేర్చుటకు ఉపాయభూతుడవు అని ప్రార్థించి శరణు పొందుటయే శరణాగతి ఇట్లు శరణాగతుడైనప్పుడే వీడు ఏదిక్కు లేనివాడు నన్నే నమ్ముకొన్నవాడు నేనే వీనిని తప్పక ఉద్ధరించవలెను అను భావముతో, స్వామి ఆ భక్తుని తప్పక ఉద్ధరించును అని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము ఇందు కుదాహరణముగ గజేంద్రమోక్ష కథా వగైరాదులను ఉదాహరించుచుందురు గజేంద్రుడు కొన్నియేండ్లు మకరితో పోరాడి, తన బలముచేతనే మకరిని జయించి తన్ను రక్షించుకొనగలనను ఉద్దేశముతో తాను పోరాడినంతకాలమూ, స్వామి తనకు పట్టనట్లే వుండివాడు రానురాను ఆ గజేంద్రుడు క్షీణబలుడై తనశక్తికి మించిన పరశక్తియే ఈ మకరిని చంపి నన్ను రక్షించగలదు

5. ఆత్మ నిక్షేపము.

తనకు సంబంధించిన సర్వభారమును (పోషణము రక్షణము ఆపదలనుండి కాపాడుట పరమగతికి తీసికొనిపోవుట వగైరాలన) స్వామికే సమర్పించుట.

6. కార్పణ్యము

నేను అకించనుడను అన్యథా గతిలేనివాడను నాకు నీవే దిక్కు. నన్ను తప్పక కాపాడవలెను అని తన దీనత్వమును చాటుకొనుట.

ఈ ఆరింటిలోను పైన చెప్పినట్లు ఆత్మనిక్షేపము అంగిగా తక్కినవి అంగములుగా పరిగ్రహించవలెను

విక్షేపాపరపర్యాయః న్యాసః పంచాంగసంయుతః
సన్న్యాస స్త్యాగ ఇత్యుక్తః శరణాగతిరిత్యపి

అను వచనముతో స్పష్టమగుచున్నది దీనిని భరన్యాసమని కూడ వ్యవహరించుచున్నారు అందు కనియే సన్న్యాసము = ఇహాముత్ర ఫలభోగనిరాసము అని వ్యవహరించుచుందురు ఇతరమతములలో సన్న్యాసాశ్రమమునకు పెద్దవిలువ కలదు. శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయము-నందు సన్న్యాసులకు అంత పెద్దవిలువ కానరాదు శ్రీవైష్ణవుడుగ పుట్టినప్రతిప్రాణియు శరణాగతి పొందినవాడుగనే చెప్పబడు-చున్నాడు గృహస్థాశ్రమమును వదలియుండుటమాత్రమే శ్రీవైష్ణవసన్న్యాసులలో విశిష్టత "ఋణానిత్రీణ్యపాకృత్య మనో మోక్షే నివేశయేత్" అను మనువచనము ప్రకారము దేవర్షిపితౄణములు మూడును చెల్లినవెనుక సన్న్యాసము వీరిలో పద్ధతి ఇతర-మతములందు నైష్ఠికబ్రహ్మచారిగనే ఉండి "యదహారేవ విరజేత్ తదహారేవ ప్రవజేత్" అను వచనము ప్రకారము బ్రహ్మచర్యాశ్ర

మమునుండియే సన్న్యసించి పీఠాధిపతులగుట కలదు. ఇతరులలో కూడ గృహస్థాశ్రమమునుండి సన్న్యసించిన వారికి అంత పెద్దవిలువ లేదనియే చెప్పవచ్చును

శరణాగతి పద్ధతి

'అహమస్మ్యపరాధానా మాలయోఽకించనోఽగతిః
త్వమేవోపాయభూతో మే భవేతి ప్రార్థనామతిః
శరణాగతి రిత్యుక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్"
(అహిర్బుధ్న్య సంహిత 37-30)

అను వచనము ప్రకారము అకించనః = ఉపాయరహితః (ఏ ఉపాయము లేనివాడను), అగతిః = రక్షకాంతరరహితః (నన్ను రక్షించువేరు దిక్కెవ్వడు లేనివాడను) అను భావముతో నీవే నన్ను దరిజేర్చుటకు ఉపాయభూతుడవు అని ప్రార్థించి శరణు పొందుటయే శరణాగతి ఇట్లు శరణాగతుడైనప్పుడే వీడు ఏదిక్కులేనివాడు నన్నే నమ్ముకొన్నవాడు నేనే వీనిని తప్పక ఉద్ధరించవలెను అను భావముతో, స్వామి ఆ భక్తుని తప్పక ఉద్ధరించును అని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము ఇందు కుదాహరణముగ గజేంద్రమోక్ష కథా వగైరాదులను ఉదాహరించుచుందురు గజేంద్రుడు కొన్నియేండ్లు మకరితో పోరాడి, తన బలముచేతనే మకరిని జయించి తన్ను రక్షించుకొనగలనను ఉద్దేశముతో తాను పోరాడినంతకాలమూ స్వామి తనకు పట్టనట్లే వుండివాడు రానురాను ఆ గజేంద్రుడు క్షీణబలుడై తనశక్తికి మించిన పరమశక్తియే ఈ మకరిని చంపి నన్ను రక్షించగలదు

అను ఉద్దేశముతో భగవంతుని స్వరూపమును శ్రుతిస్మృతులలో పేర్కొన్నదానిని గానము చేసినాడు ఫలములేదు తుదకు

నాయం వేద సమాత్మానం యచ్ఛక్త్యాహంధియా హతః
తం దురత్యయమాహాత్మ్యం భగవంతమితోఽస్మ్యహమ్
(భాగవతము 8-3-29)

అను వచనముతో స్వామిని శరణాగతి పొందినాడు అప్పుడే స్వామి కరుణించి గజేంద్రుని తనవానినిగా స్వీకరించి పరుగెత్తి వచ్చినాడు మకరిని చంపి కాపాడినాడు ఈఘట్టమునందు పోతన స్పష్టముగ

ఓ కమలాప్త యోవరద యో ప్రతిపక్షవిపక్షదూర కు-
య్యో కవియోగివంద్య సుగుణోత్తమ యోశరణాగతామరా-
నోకహ యో మునీశ్వరమనోహర యోవిమలప్రభావ రా
వే కరుణింపవే తలఁపవే శరణార్థిని నన్నుఁ గావవే
(ఆంధ్రమహాభాగవతము 8-92)

అను పద్యములో శరణార్థిని అను పదమును పయోగించి శరణాగతికి ఉన్న మహిమను చాటినాడు సంస్కృత భాగవతములోని అహం=నేన ఇతః=శరణంగతః అస్మి=ఉన్నాను అను అర్థమునకు స్పష్టప్రతీకమిది

★

ప్రపత్తి

ప్రకృష్టం యథాతథా పద్యతే ఇతి ప్రపత్తిః అని విగ్రహము

సాధనం భగవత్ప్రాప్తౌ సఏవేతి స్థిరామతిః
సాధ్యభక్తిః స్మృతా సైవ ప్రపత్తిరితి గీయతే

అని భగవచ్ఛాస్త్రము

ప్రపత్తిః = మానసికాధ్యవసాయాత్మకజ్ఞానము భగవంతు డొక్కడే నాకురక్షకుడు అనుగట్టివిశ్వాసము

అభీష్టే దుస్సాధ్యే స్వత ఇతరతోవా క్వచన తత్
భరన్యాసం యాచ్ఞాన్విత మభివదంతి ప్రపదనం
ఇతః పశ్చాదస్మద్రక్షణనిరపేక్షేణ భవతా
పమర్థ్యోఽపావర్ద్ధ్య్స్వితి మతివిశేషం తదవిదుః

— రహస్యత్రయసారము, సాంగప్రపదనాధికారం–1

దీనితో జీవుడు స్వామికి తనసర్వస్వమును సమర్పించుకొనుటయే ప్రపత్తి అని తెలియుచున్నది

అహం మద్రక్షణభరో మద్రక్షణఫలం తథా
నమమ శ్రీపతేరేవేఽత్యాత్మానం నిక్షిపేద్బుధః ॥

— న్యాస దశకము

ఇత్యాదులతో అహం = [భగవంతుని అపరప్రకృతియగు పంచభూత ములతో సృష్టింపబడి, సుఖదుఃఖములకు లోనవుతూ మోహాబద్ధుడగు సంసారిజీవుడు అనంతసంసారములో తెలిసి తెలియక చేసినపనుల వలన కల్గినతచార్యకృపావిశేషమువలన ముక్తికి ఉపాయముగా ప్రపత్తినే గ్రహించదలచిన జీవుడు నారాయణేతర దైవములను

ఆశయింపనివాడు ఇతర దైవతములకు బంటుకానివాడు ప్రపత్తి తప్ప ఇతరోపాయములను ఆశయింపని జీవుడు] అగు నేను న మమ=నాకుగా కాను శ్రీపతే రేవ=లక్ష్మీపతి కే నేను దాసుడను అని ఆత్మానం = తనను నిక్షిపేత్ = సమర్పించుకోవలెను అట్లనే మద్రక్షణభరః = నన్ను రక్షించుకొనే భారముకూడ న మమ = నాకు కాదు మద్రక్షణఫలం = నన్ను రక్షించినదానివల్ల లోకమునకు గాని స్వామికిగాని ఏదైనాకలిగే ఫలితముంటే అదికూడ న మమ= నాకు కాదు శ్రీపతే రేవ=ఇవన్నియు లక్ష్మీపతికే సమర్పితములగు చున్నవి అని భరన్యాసమును చేయుటయే ప్రపత్తి అని వడగల సంప్రదాయమువారు చెప్పుచుందురు త్రైవిధముగ శరణాగతి పొంది ఇట్లు భరన్యాసము చేసినవానిని, స్వామి తప్పక కటాక్షించి కడతేర్చు నని వీరిభావము జీవునికి స్వరక్షణశక్తిగాని పరరక్షణశక్తిగాని ప్రాప్తిగా లేదనియే

స్వయం మృత్పిండభూతస్య పరతం తస్య దేహినః
స్వరక్షణే ప్యశక్తస్య కోహేతుః పరరక్షణే

— రహస్యత్రయసారము 188 పుట

ఇత్యాది శ్లోకములలో స్పష్టముగ అర్థమగుచున్నది శరణాగతిలో చెప్పిన ఆత్మనిక్షేపమే ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసోహ్యాత్మనిక్షేప ఉచ్యతే ఇత్యాదివాక్యములతో విశేషమగు భరన్యాసమునే ప్రపత్తిగా ఈతెగవారు భావించుచుందురు

వపురాదిషు యోపికోపివా గుణతోసాని యథాతథావిధః
తదయం తవపాదపద్మయో రహ మద్యైవ మయా సమర్పితః

— రహస్యత్రయసారము 71 పుట

అను ఆళవందార్ స్తోత్ర పద్యముకూడ ఈ ప్రపత్తికే ఎక్కువగ సహాయపడుచున్నది ఒక్కమాటలో చెప్పవలెనంటే తననూ తన

సర్వస్వమునూ స్వామికే సమర్పించి నేటినుండి నేను నీవాడ ననుటయే శరన్యాసపరమార్థముగ కనబడుచున్నది శరణాగతికి ప్రపత్తికి పెద్దభేదము లేదని తెంగలవైష్ణవులు శరణాగతి యన్నను ప్రపత్తి విశిష్టమైనదని వడగలవాండ్లును వ్యవహరించుకొనుచుందురు మాఅన్నమయ్య శరణాగతిని ప్రపత్తిని రెండింటిని పలుతావుల వాడి యున్నందున ఈయన తెంగలవాడో వడగలవాడో నిర్ధరించుట కష్టమనిపించుచున్నది

నాదరం ప్రక్రియ

ప్రపన్నులకు విది పరమాచారము
విపరీతాచారము విడువఁగవలయు పల్లవి॥

భగవదపచారము భాగవతాపచారముఁ
దగులక దేవతాంతరము మాని
నగధరు శరణము నమ్మి యాచార్యుని
బగివాయనిదే పరమవైష్ణవము ప్రప॥

దురహంకారము దుఃఖము సుఖమునుఁ
బొరయక ప్రాకృతుల పొంతఁ బోవక
దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక
పరిశుద్ధి నుండుటే పరమవైష్ణవము ప్రప॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక భక్తి చేపట్టి
యెపుడూఁ దీర్థప్రసాదేచ్ఛతోడ
నిపుణత శ్రీవేంకటనిలయుఁడే గతియని
ప్రపత్తి గలుగుటే పరమవైష్ణవము ॥ప్రప

(ఈ సంపుటము పాట—317)

ఇంతకూ ఈ వ్యవహారములో దూరముగ నుండుటయే మంచిదని నాభావము

నేటికాళ్ళపాకవంశీయులునూ తము వడగలనామమునే ధరించుచున్నారనుట నిర్వివాదము

పంచ సంస్కారములు

శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష పుచ్చుకొనువారికి పంచ సంస్కారములు అతిప్రధానములు

తాపః పుండ్రః తథా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః
అమీ పరమసంస్కారా పారమైకాంత్యహేతవః ॥

తాపము :

తాపము = ముద్రాధారణము రెండు భుజములందును శంఖ చక్రములు కాల్చి ముద్రించుకొనుట దీనినే సమాశ్రయణమనియు-నందురు

2 పుండ్రము :

ముఖమున ఊర్ధ్వపుండ్రము ధరింతురు శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష ఇచ్చునపుడు ఆదీక్ష ఇచ్చుగురువే, ముఖముననున్న ఊర్ధ్వపుండ్ర-ములు కాక భుజములు, వక్షస్థలము, ఉదరము కంఠము మొదలగు-స్థలములయందు మరి పదకొండు ఊర్ధ్వపుండ్రములు దీక్షపొందు వానికి ధరింపజేతురు ముఖమునందున్న దానితోకూడ ఈపదకొండు కలిసి ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రములుగా ప్రసిద్ధికెక్కినవి

3 నామము

నామకరణసమయమున తల్లిదండ్రులు పెట్టినపేరుకాక, దీక్షా సమయమున దీక్షానామముగ రామానుజదాసః' 'శ్రీనివాసదాసః' ఇత్యాదిపేర్లుంచి వ్యవహరింతురు 'దీక్షాజన్మ తృతీయం స్యాత్' అని మంత్రశాస్త్రముగూడ

4 మంత్రము

వీరికి ప్రధానమంత్రము ఓం నమోనారాయణాయ" అను అష్టాక్షరియే ఇదికాక ద్వయమని రెండు మంత్రములను కూడ ఉపదేశింతురు

శ్రీమన్నారాయణచరణౌ శరణం ప్రపద్యే

2 ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ

అనునవి ఈమంత్రములను నిత్యమూ యథాశక్తి జపించుచుండుట శ్రీవైష్ణవదీక్షలో ఒక భాగము

5 యాగము

ఈ శబ్దము యజ దేవపూజాయాం అను ధాతువునుండి పుట్టినది. శ్రీ వైష్ణవమతసిద్ధాంతము ప్రకారము భగవదారాధన పద్ధతి-నుపదేశింతురు ఈ ఐదుసంస్కారములు పరమైకాంతులుగ (భగవంతునికి చాలసన్నిహితులుగ) నగుటకు కారణములని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము

మన అన్నమయ్య ఈ పంచసంస్కారములను విష్ణువామక యతిచే పొందినట్లు చిన్నన్న తెలిపినాడు వీరికి శరణాగతి అశరణాగతి పొందినదానికి ఫలితముగా కూడా శ్రీమద్రామాయణ భారత, వరాహపురాణములనుండి మూడు చరమశ్లోకములను ఉదాహరించుచుందురు

'సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే
అభయం సర్వభూతేభ్యః దదామ్యేత ద్వ్రతం మమః"

— శ్రీమద్రామాయణము

"సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహం త్వా సర్వ పాపేభ్యః మోక్షయిష్యామి మాశుచః॥"

— మహాభారతము

స్థితే మనసి సుస్వస్థే శరీరే సతి యోనరః
ధాతుసామ్యే స్థితే స్మర్తా విశ్వరూపం చ మామజం
తత స్తం మ్రియమాణంతు కాష్ఠపాషాణసన్నిభమ్
అహం స్మరామి మద్భక్తం నయామి పరమాం గతిమ్ ॥
— వరాహపురాణము.

ఇది వరాహపురాణ చరమశ్లోకముగా ప్రసిద్ధము

శరణాగతి పొంది నిరంతరము అష్టాక్షరిమంత్ర-ద్వయోపాసకునకు అవసానకాలమందు భగవన్నామస్మరణము అత్యావసరము, తప్పక కలుగవలెనుకూడ కాని అవసానకాలమున వాతకఫాదులతో అడ్డగింపబడిన కంఠముకలిగి స్మృతిదప్పి పడియున్నవానికి భగవన్నామస్మరణము కలుగకపోవచ్చును అట్టి యవసానస్థితిలోకూడ వానిని నేనుద్ధరించుచున్నాను బాగున్నకాలమున నన్ను స్మరించిన-నాభక్తుని కొయ్యవలెనో - రాతివలెనో అపస్మారస్థితిలోనున్న వానిని నేనే స్మరింతును నేనే వానిని పరమగతికి తీసికొనిపోవుదును అను భగవద్వచనముగల వరాహచరమశ్లోకము స్వామి కరుణను ఎంత గొప్పగ చాటుచున్నదబ్బా

మన అన్నమయ్య పై చెప్పిన పంచసంస్కారములను తాను పొందినట్లు గురుముఖముగ విశిష్టమైన యాగమును తాను చేయించు కొనినట్లు ఈ క్రిందిపాటలవలన అర్థమగుచున్నది

ధన్నాసి

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము
నానార్థములు విన్నే నడపె మాగురుడు ॥ పల్లవి ॥

అలరి దేహమనేటియాగశాలలోన
బలుపై యజ్ఞానపుపశువు బంధించి
కలసివైరాగ్యపుకత్తుల గోసి కోసి
వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేలిచె మాగురుడు ॥ జ్ఞాన ॥

మొక్కుచు వైష్ణవులనేమువిసభ గూడపెట్టి
చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థసోమపానము[1] వించి
చక్కగాఁ పంకీర్తనసామగానము చేసి
యిక్కువతో యజ్ఞము సేయించెఁటో మాగురుఁడు ॥ జ్ఞాన ॥

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోడాశ మిచ్చి
కొదదీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి
యెదలో శ్రీవేంకటేశు విటు ప్రత్యక్షముచేసె
యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మా గురుఁడు ॥ జ్ఞాన

(ఈ సంపుటము పాట - 148)

దేసాళం

గతులన్ని ఖిలమైన కలియుగమందును
గతి యీతఁడే చూపె ఘనగురుదైవము పల్లవి

యీతనికరుణనేకా యిల వైష్ణవులమైతి -
మీతనివల్లనే కంటి మీతిరుమణి
యీతఁడేకా వుపదేశమిచ్చె నష్టాక్షరిమంత్ర -
మీతఁడే రామానుజులు యిహపరదైవము ॥ గతు ॥

వెలయించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
నిలిపినాఁ డీతఁడేకా నిజముద్రాధారణము
మలసి రామానుజులే మాటలాదేదైవము గతు ॥

నియమము లీతఁడేకా నిలిపెఁ బ్రపన్నులకు
దయతో మోక్షము చూపెఁ దగ నీతఁడే
నయమై శ్రీవేంకటేశునగమెక్కె వాకిటను
దయఁజూచీ మమ్ము నిట్టే తల్లిదండ్రిదైవము గతు ॥

(ఈ సంపుటము పాట - 872)

* ఈ శ్రీ పాదతీర్థపద్ధతి వడగల వారికి లేదందురు

ఈపంచసంస్కార-శరణాగతి-ప్రపత్తులను నమ్మినవాడు నిత్య-నైమిత్తిక కర్మలను తప్ప కామ్యకర్మలను ఆచరింపరాదు ఇతర-దేవతలను కొలువరాదు అను వైష్ణవసిద్ధాంతమును అన్నమయ్య ఈసంపుటము 22వ పాటలో చాటుకొన్నాడు

గుజ్జరి

కలదిదివో సుఖము గలిగినను గర్వము విలువక మానునా
మలసి కామ్యకర్మములకుఁ జొచ్చిన మగుడఁ బుట్టువులు
మానునా ॥ పల్లవి

పరగ నింద్రజిత్తుఁడు హనుమంతుని బ్రహ్మాస్త్రంబునఁ గట్టి
అరయ నందుపై మోకులుగట్టిన నల్బ్రహ్మాస్త్రము వదలె
పరిపరివిధముల వీటువలెనే హరిఁ బ్రపత్తి నమ్మినవరుఁడు
తిరుగఁ గర్మమార్గమునకుఁ జొచ్చిన దేవుఁడు దనవాత్సల్యము
వదలు కల ॥

అలరినసంసారశ్రమ విడిచి యడవిలోన జడభరతుఁడు
తలఁపుచు నొక యిఱ్ఱిఁ బెంచినంతనే తనకును నారూపు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగవిడిచి మోక్షము వెదకెటివరుఁడు
వలవనిదుష్సంగతులు పెంచినను వాసన లంటక మానునా
కల ॥

అటుగన తాఁబట్టినవ్రత ముండఁగ నన్యమతము చేపట్టినను
వటవల నెందునుఁ బొందక జీవుఁడు నడుమనె మోహుఁడైనట్లు
తటుకన శ్రీవేంకటపతి నొక్కనిదాస్యము భజియించినవరుఁడు
ఘటనల నాతనికైంకర్యములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మానునా
॥ కల ॥

(ఈ సంపుటము పాట—22)

ఈ దీక్షపొందిన వారలలో నారద సనక సనందనాదులు ముఖ్యు లని, వారితోపాటు వైకుంఠమునన్న అన్నమయ్యను కలిపి పెద తిరుమలయ్యయో లేదా చినతిరుమలయ్యయో పాడినపాటగ ఈ సంపుటములో 24-వ పాటగా ప్రకటింపబడుచున్నది

లలిత

శరణంటి మాతవిసమ్మంధమునఁ
మరిగించి మమునేలి మన్నించవె ॥ పల్లవి ॥

సకలవేదముల సంకీర్తనలు చేసి
ప్రకటించి వినుఁ బాడి పావనుఁడైన-
అకలంకుఁడు తాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల
వెకలియై యేలిన శ్రీవేంకటనిలయ ॥ శర ॥

నారదాది సనకసనందనాదులవలె
పేరుపడి విన్నుఁబాడి పెద్దలైనట్టి -
ఆరీతిఁ దాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల
చేరి యేలినయట్టి శ్రీవేంకటనిలయ ॥ శర ॥

సామవేదసామగానసప్తస్వరములను
బాముతో నీసతి విన్నుఁ బాడినయట్టి -
ఆముకొన్న తాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల
వేమరు మెచ్చిన శ్రీవేంకటనిలయా ॥ శర ॥

(ఈసంపుటము పాట—24)

వారందరూ నిత్యసూరులని వ్యవహరింపబడుచుందురు. వారిని గూర్చి ఈ క్రింది పాటలో ఘనముగ కొనియాడినాడు.

వరాళి

అదివో నిత్యసూరులు అచ్యుత నీదాసులు
యెదురులేనివారు యేకాంగవీరులు ॥ పల్లవి ॥

రచ్చల సంసారమనేరణరంగములోన
తచ్చి కామక్రోధాలతలలు గొట్టి
అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుటొబ్బలతోడ
యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు ॥ అది ॥

మొరసి పుట్టుగులనేముచ్చుఁటొఁజుల కురికి
తెరలి నడుములకుఁ దెగవేసి
పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటులఁ దూరి
యెరగొవి తిరిగేరు యేకాంగవీరులు అది ॥

వొడ్డివదేహములనేవూళ్ళలోపల చొచ్చి
చెడ్డయహంకారమను(మను?)చెఱలు వట్టి
అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నండనుండి లోకులనే -
యెడ్డలఁ జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు అది

(ఈ సంపుటము పాట—25)

ఇది అన్నమయ్యదే

తప్త చక్రాంకమును పరిహసించేఇతరమతస్థులకు తెలిపిడిగాఁ ఆ చక్రాంకనము వేద ప్రసిద్ధమని అన్నమయ్య 485-వ పాటలో స్పష్టము చేసినాడు

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేదు
యిదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో ॥ పల్లవి

అనాయుధాసో అసురా అదేవా " యని
వినోదముగ ఋగ్వేదము దెలిపెడి
సనాతనము విష్ణుచక్రధారణకును
అనాదిప్రమాణ మందే తెలియరో అదె ॥

"యచ్చ యింద్రే' యపి "యచ్చ సూర్యే ' యని
అచ్చుగ తుదకెక్కె (క్కె?) నదె పొగడీ శ్రుతి
ముచ్చట గోవిందువిముద్రాధారణకు
అచ్చమయినప్రమాణ మందే తెలియరో ॥ అదె ॥

మును ' నేమినా తప్తముద్రాం ధారయే ' త్తని
వెనువెంటశ్రుతి యదె వెల్లవిరిసేసీని
మొనసి శ్రీవేంకటేశు ముద్రాధారణకు
అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో అదె

(శృంగారసంపుటము పాట 465)

' అనాయుధాసో ' అను ఋక్కును గూర్చి మాదేవస్థానములో వేద-పారాయణమును చేయు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులు సుబ్బావధానుల-వారి నడుగగా, ఈక్రింది ఋక్కును వారు వ్రాసి ఇచ్చినారు దానినే ఇందు చూపుచున్నాను

"తిగ్మ మాయుధీం మరుతా మనీకం కస్త ఇంద్రప్రతి వజ్రం దదర్శ
అనాయుధాసో అసురా అదేవా శ్చక్రేణ తాం అపవపఋతీషిన్ ॥
మహఉగ్రాయ తవసే సువృక్తిం ప్రేరయ శివతమాయ పశ్వః
గిర్వాహసే గిర ఇంద్రాయ పూర్వీర్దేహి తన్వే కువిదంగ వేదత్ ॥
ఉక్థవాహసే విభ్వే మనీషాం

(ఋగ్వేదము—4 వ అష్టకము 4 వ అధ్యాయము —33-వర్గము)

దీనియర్థము ఋగ్వేద భాష్యములో తెలియదగినది వీనివలన మన అన్నమయ్య వేదప్రమాణసిద్ధమైనవిగా తెలిసికొనియే పంచ-సంస్కారములతో శ్రీ వైష్ణవమతదీక్షను పుచ్చుకొన్నాడని తెలియు చున్నది అందువలననే అమతదీక్షయందు గాఢశ్రద్ధ గలిగి, ఆ సంప్ర-దాయానుసారముగనే స్వామినారాధించి సిద్ధి పొందినాడని తెలియు చున్నది

ఆహిరి

విడువరా దెంతైనా వెఱ్ఱివాడనైన నీకు
కడవారు నవ్వకుండాఁ గాచుకో నన్నును ॥ పల్లవి

జ్ఞానము నే నెఱుఁగ నజ్ఞానము నే నెఱుఁగను
మానను విషయములు మరిగెంతైనా
నీనామము నొడిగి నీదాసుఁడ ననుకొందు
దీనికే వహించుకొని తిద్దుకో నన్నును విడు

అకర్మము నెఱుఁగను సుకర్మము నెఱ గను
ప్రకటసంసారముపై పాటు మానను
వొకపనివాఁడనై వూని ముద్రధారినైతి
మొకమోడి యిందుకే గోమున నేలు నన్నును విడు ॥

వెనకఁ గానను ముందు విచారించి కానను
వినుపై దేహధారినై నీకు మొక్కేను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కన్నులెదుటఁ బడితి
కని పోవిడువరాదు కరుణించు నన్నును విడు

(ఈసంపుటము పాట 2)

అందుకనియే ఈ రెండవపాటలో కడవారు నవ్వకుండా అను పద-ముతో నేనొకమతమువారిలో పుట్టి నీమతము స్వీకరించితిని నాజన్మ-మతమువారు నన్ను నవ్వకుండునట్లు నన్ను కాపాడుము అని స్వామికి నివేదించుకొన్నాడు ఈపాట రెండవచరణములోని "ఒకపనివాడనై వూని ముద్రధారినైతి అనుదానితో అనితరలభ్యసులభోపాయ-ముతో దివ్యమోక్షసిద్ధిని గోరి నేను ముద్రాధారినైతిని అని స్పష్టము చేసికొనినాడు

సాళంగనాట

దొరకె మాపాలికిఁ గందువయర్థము
దరిదాపై యుండినతత్వార్థము ॥ పల్లవి

తిరముగ నల్లదివిఁ దెచ్చినయర్థ మిదివో
విరజవోదరేవున వెళ్లినర్థము
పరమభాగవతులు పాఁతినర్థ మిదివో
పురుషోత్తముఁ డనేటిపురుషార్థము ॥ దొర ॥

చందపువేదముఁ(లు?) శాసనము వేసినర్థము
ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము
అందరియాత్మలనేటిఅంగళ్లలోనియర్థము
యెందు సహస్రనామపుటెన్నికర్థము ॥ దొర ॥

కొలచి బ్రహ్మాండముల కొప్పెరలోనర్థము
యిల విహపరముల కెక్కినర్థము
యెలమి హీనువినైన యెక్కుడుసేసేయర్థము
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁడైనయర్థము ॥ దొర ॥

(ఈ సంపుటము పాట–3)

ఈ మూడవపాటలో "ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము" అనుదానితో ఈ ముద్రాధారణమునకు ప్రధానార్థము పురుషోత్తమ-సాన్నిధ్యమే అని చాటినాడు ఈ పంచసంస్కారముల నంది శ్రీ-వైష్ణవమతసంప్రదాయానుసారము నడచుకొను తనయందు చిల్లర-మల్లర దోషములు ఏవైనా కనపడితే అవి ఆయారజస్తమోగుణ-ముల ప్రభావమేకాని నాఆత్మ పరివర్తనము చెందినదనికాదు అని గట్టిగా గద్దించి తెలిపినాడు నేను నీమతదీక్ష బొంది నీవు నన్ను దరిచేర్తువని, గురుముఖముగ శరణాగతుడనై నడచుకొనుచున్న

వాయందు, దోషములేవైన ఉన్నచో అవి నాగురుని జూచియైన మన్నించవయ్యా అని, పరమవిధేయుడై వేడుకొనుచున్నాడు. తుదకు 'నీభక్తుడనైన నాకు ఏదైన ఆపద సంభవించినట్లైతే అది నీకే చెడ్డపేరు స్వామీ. కావున 'నిన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే ఏలవయ్యా' అని సూటిగా అడిగినాడు. చూడుడు:—

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమి వోదు నన్ను నీ వేమిచూచేవు
  నీ కరుణ గలిగితే నించి చూపవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ఘోరమైనదేహపు దుర్గుణ మేమి గలిగిన
  ఆరసిఁ బ్రకృతిఁ బోయి నడుగవయ్యా
  నేరవినాజన్మముతో (లో?) నేరుపేమిగల్లా నన్ను
  ధారుణిఁ బుట్టించినవిధాత నడుగవయ్యా ॥ నాకు ॥

పంచేంద్రియములలోని పాపమేమి గలిగినా
  అంచెలఁగామునిఁబోయి అడుగవయ్యా
  మొంచిననాకర్మములో మోపమేమి గలిగినా
  మంచితనానఁ జేయించేమాయ నడుగవయ్యా ॥ నాకు ॥

అన్నిటా నా వెనకటి అపరాధ మేమిగల్లా
  మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్యా
  మిన్నక శ్రీ వేంకటేశ మీఁదిపనులేమిగల్లా
  నిన్నుఁజూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్యా ॥ నాకు ॥

(ఈ సంపుటము పాట—28)

ఈపాటలో "కామోఽకార్షీత్ మన్యురకార్షీత్" అను శ్రుత్యర్థము నిగూఢమైయున్నదని భావింపవలసియున్నది.

భూపాళం

ఇవి సేయఁగ నే నలఁసుడ యెటువలె మోక్షం బడిగెదను
వివరముతోఁడుత నీవు సులభుఁడవు విష్ణుఁడ విన్నెకొలిచెదఁగాక ॥ పల్లవి

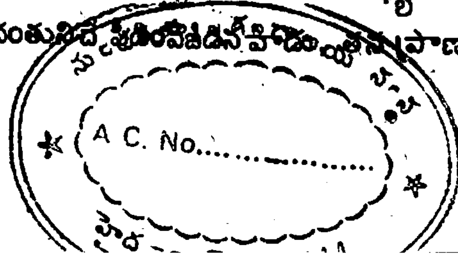
జపయజ్ఞదానకర్మంబులు యెంచఁగ జిరకాలఫలంబులు
యెపుడుఁ బుణ్యతీర్థస్నానములు యిల పాపవిమోచనములు
అపరిమితదేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు
వుపవాసాదినియమవ్రతములు తపోవిష్ఠకుఁ గారణంబులు ॥ ఇవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు
తవిలినపంచేంద్రియవిగ్రహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు
అవిరళధర్మార్థకామంబులు మతిమైశ్వర్యములకు మూలములు
అవలగ్రహణకాలామస్థానము లధికఫలంబులు ఆశామయము ॥ ఇవి ॥

పరగ సప్తసంతానబ్రాహ్మణతర్పణములు ఖ్యాతిసుకృతములు
అరయఁ బుత్రదారక్షేత్రసంగ్రహ మందరికివి సంసారభోగము
హరి నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా అఖిలము నొసఁగెదిదాతవు
సరుగన నీవే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును॥ ఇవి ॥

(4 వ సంపుటము పాట—328)

కాని ఈపాటతో అన్నమయ్య సోమరివాడై, ఉపవాస వ్రతములు, తపోనిష్ఠలు మొదలైనవి సాగింపలేక, శరణాగతి సులభమని, ఆపద్ధతి నవలంబించినాడేమో అని అనుకొనవచ్చు. స్వామియే దిక్కని ఆతనిపైననే సర్వభారము నిడి, మనసా-వాచా-కర్మణా ఆతనినే సేవించుచు, ఇతరభోగములకు అఱ్ఱులు సాచక, తక్కువకాలములో ఫలములిచ్చు ఇతరదేవతల నారాధింపక, జీవితాంతము శ్రీహరినే నమ్మి, తనను ఆతనిబంటుగనే భావించి, ఆతని-సంకీర్తనములందే మునిగి కాలముఁ త్రోయుట ఇతరులకు సాధ్యమా? ఏదో దెబ్బతిన్నవాడు, బలవంతుని దెబ్బతిని... ప్రాణ-

రక్షణకు ఒక దొడ్డవానిని తాత్కాలికముగ శరణని అనవచ్చు గాని. సర్వకాలమూ స్వామియందే మనసు నిలిపి, మోక్షార్థియై ఆతనిపరిచర్య-యందే కాలముగడుపుచుండుట అనెడిశరణాగతికి ప్రాణరక్షణకోస-రము శరణనుశరణాగతికిని భేదములేదా ఈపై రెండు శరణాగతు-లకు పూటగడచుటకు పడుపువృత్తి చేకొను వడతికిని పతినే దైవముగా భావించి కాలముదోయుమహాపతివ్రతకును గలఅంతరువుగలదు

ఎంత శరణాగతిపొందినా, ఎంతప్రపత్తిచేసినా ఎంతయోగియైనా పరిపూర్ణజ్ఞానముగలిగి పరమాత్మ సాన్నిధ్యము సిద్ధించునంత వరకు లోకధర్మములను పాటింపవలసినదే అను భావమునూ, తన గురుభక్తిని ఈక్రింది పాటలలో చాటుకొన్నాడు చూడుడు

ధన్నాసి

హరిదాసులతోడ నల్పులు సరెవరాదు
గురుఁడు శిష్యుఁడునవేగుటి దప్పఁగానా ॥పల్లవి॥

కోరి ముత్యపుచిప్పలఁ గురిసినవానయు
సారెఁబెంకులలోవాన సరియౌనా
శ్రీరమణుఁ డిన్నిటాఁ జేరియుండే నుండెఁగాక
సారెకుఁ బాత్రాపాత్ర సంగతింతా లేదా హరి॥

మలయాద్రి మాఁకులును మహిమీఁదిమాఁకులును
చలమున నెంచిచూడ సరియౌనా
అలరి దేవుఁడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక
తెలియఁగ క్షేత్రవాపి దిక్కులందు లేదా హరి॥

అమరులజన్మములు నసురలజన్మములు
జమళిఁ బుట్టినంతలో సరియౌనా
అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమైతేనాయఁగాక
తమితో నధికారిబేధములు లేవా ॥హరి॥

(4వసంపుటము పాట—46)

మలహరి

అన్నిటాను హరిదాసు లధికులు
    కన్నులవంటివారు కమలజాదులకు   పల్లవి

అందరును సమమైతే నరుహానరుహము లేదా
    అందరిలో హరియైతే నౌఁగాక
    బొందితో విప్రునిఁదెచ్చి పూజించినట్టు వేరే -
    పొందుగావిళునకము బూజింపఁదగునా   ॥ అన్ని ॥

అన్నిమతములు సరియైతేను వాసిలేదా
    చెన్నగుఁబురాణాలు చెప్పఁగాక
    యెన్నఁగ సొర్ణాటంక మింతటానుఁ జెల్లినట్లు
    సన్నపుఁదోలుబిళ్లలు సరిగాఁ జెల్లునా   అన్ని

గక్కునఁ ఖైరు వి త్తఁగా గాదము మొరచినట్టు
    చిక్కినకర్మములెల్లాఁ జెలఁగెఁగాక
    తక్కక శ్రీవేంకటేశుదాస్య మెక్కుడైనట్టు
    యెక్కడా మోక్షోపాయ మీఁకఁ జెప్పనున్నదా   అన్ని

(శృంగారపుటము పాట—170)

భక్తిబలముకలిగినప్రాణి జంతువైనను మనుజుడైనను భేదములేదు భక్తిబలము లేనివాడు దొడ్డరాజైనను ప్రయోజనము లేదనువిషయమును ఈ 18 వ కీర్తనలో గొప్పగ చెప్పినాడు

లలిత

ఇహమేకావి యిఁకఁ బరమేకావి
    ఇహాళమై హరి నీపైభక్తే చాలు   పల్లవి

యెందు జనించిన నేమి యెచ్చోటనున్ననేమి
    కందువనీదాస్యము గలిగితేఁ జాలు
    అంది స్వర్గమేకావి అలనరకమేకావి
    అందపునీనామము నా కబ్బుటే చాలు   ఇహ ॥

దొరయైనఁ జాలుఁ గడుఁ దుచ్ఛపుబంట్లైనఁ జాలు
కరఁగి విన్నుఁదల చఁగలితేఁ జాలు
పరులు మెచ్చినమేలు పమ్మిదూషించినమేలు
హరినీ సేవాపరుఁడౌటే చాలు ఇహ ॥

యిలఁ జదువులురాసీ యిటు రాకమానసీ
తల పు నీపాదములంటిగులే చాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
చలపట్టి నాకు నీశరణమే చాలు ఇహ

(ఈ సంపుటము పాట— 31)

దీనికి

"దివివా భువివా మమాస్తువాసః
నరకేవా నరకాంతక ప్రకామమ్
అవధీరితశారదారవిందౌ
చరణౌ తే మరణేఽపి సంశ్రయామి"

అని కులశేఖరాళ్వార్ ప్రతిపాదించిన ముకుందమాలాస్తవమును జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నది ఈ పాట

శరణాగతి పొందినవారికి సర్వోపాయములు శ్రీలక్ష్మీనాథుడే అన్న విషయమును తననిత్యానుష్ఠానములో నున్న దానిని ఎంత చక్కగ ఈ 182వ పాటలో చెప్పుకొన్నాడో గమనింపుడు

మలహరి

సర్వోపాయముల (లః) జగతి నా కితఁడే
పుర్వీధరుఁడు పురుషోత్తముం డితఁడే పల్లవి

సకలగంగాదితీర్థస్నానఫలము లివి స్వామిపుష్కరణిజలమే నాకు
 సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి సరి వేంకటాచలవిహార మిదియే
 సకలవేదాధ్యయనశాస్త్రపారంబు లివి శౌరిసంకీర్తనం బిదియే నాకు
 సకలకర్మానుష్ఠానముల యితని కిచ్చుటఁ జాతువడికైంకర్య
 మిదియే సర్వో

ఉపవాసతపము లివి యితనిప్రసాదంబు లొగి భుజింపుటే నాకు
 దినదినంబు
 జపరహస్యోపదేశంబు లితనిపాదజలంబులు కరణనేటిసేవయొకటే
 ఉపమింపఁ బుణ్యపురుషులదర్శనము నాకు నొగినిచటిబహువృత్త
 దర్శనంబు
 యెపుడుఁ బుణ్యకథాశ్రవణంబు లిచ్చోటియెన్నఁగలబహుపక్షి
 కలకలంబు సర్వో॥

తలఁపుగలయోగంబులందు శ్రీవైష్ణవులఁ దగులుసంవాససహయోగంబు
 వెలయ నిందుమహోత్సవంబు లిన్నియు వితవివిభవంబులెసఁగు
 తిరునాళ్లు నాకు
 చెలఁగి యిటు దేవతాప్రార్థవింతయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరుని
 శరణాగతి
 అలరునాసంపదలు యితని పట్టపురాణి అలమేలుమంగకడకంటి
 చూపు ॥ సర్వో॥

(ఈ సంపుటము పాట—188)

ఇంతగాఢభక్తిగలశరణాగతునికి మోక్షమివ్వక శ్రీవేంకటేశ్వరుడు తప్పించుకొనగలఁడా?

కొమ్మగానున్నస్వామికి జరిగెడి ప్రత్యుత్సవముమా ఆయన "యేవిధముబుగ సాక్షాత్పరమపురుషునికి జరిగినట్లుగ భావించినాడో ఈ 148 పాట గొంతెత్తి చాటుచున్నది చూడుడు —

లలిత

ఎందు నీకుఁ బ్రియమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళ
  దిందువడె సిరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళ   పల్లవి

పాలజలవిధిలోఁ బవ్వళించి పాముతెప్పఁ
  దేలుచున్న దది దెప్పతిరుణాళ్ళ
  వోలి నేకోదకమై వొక్కమఱ్ఱియాకుమీఁద
  తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళ   ఎందు

అమృతము దచ్చునాడు అంబుధిలో మందరము
  తెమలఁ దేలించుతెప్పతిరుణాళ్ళ
  యమునలో కాళింగునంగపుపడిగెమీఁద
  తిమిరి తొక్కిన తెప్పతిరుణాళ్ళ   ఎందు

అప్పుడు పదారువేలుఅంగవలచెమటల
  తెప్పలఁ దేలిన తెప్పతిరుణాళ్ళ
  వొప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి నున్నతిఁ గోనేటిలోన
  తెప్పిరిల్లె నేఁటనేఁట తెప్పతిరుణాళ్ళ   ఎందు

(ఈ సంపుటము పాట—148)

ప్రతివ్రతాధర్మముతో వేంకటేశ్వరునితప్ప ఇతరులను సేవింపని—అన్నమయ్య లోకులను రాజులను మనసులో వుంచుకొని ఎవ్వరిని లెక్కసేయని విధముగ ఎట్లు ఎత్తిపోయుచున్నాడో ఈ 144 వ పాట చెప్పుచున్నది చూడుడు —

లలిత

తలఁగరో లోకులు తడవకురో మమ్ము
  కలిగిన దిది మాకాఁపురము   పల్లవి ॥

నరహరికీర్తన నావినజిహ్వా
వొరుల నుతింపఁగనోపదు జిహ్వా
మురహరు పదముల మొక్కినశిరము
పరులవందనకుఁ బరగదు శిరము తలఁ

శ్రీపతినే పూజించినకరములు
చోఁపి యాచనకుఁ జొరవు కరములు
యేపున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు
పాపులయిండ్లకుఁ బారవు కాళ్ళు తలఁ

శ్రీవేంకటపతిఁ జింతించుమనను
దావతి వితరముఁ దలఁచదు మనసు
దేవుఁ డతనియాధీనపుతనువు
తేవల వితరాధీనము గాదు తలఁ

(ఈ సంపుటము పాట-144)

ఈయన పాటలలో శ్రుత్యర్థము సాహిత్యరూపము ధరించి ఎంతచక్కగ రూపకాలంకారముగ ఇముడుచున్నదో గురుతింపవచ్చు

అత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవతు
బుద్ధింతు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ ఏవచ
ఇంద్రియాణి హయానాహుః విషయాన్ స్తేషు గోచరాన్
అత్మేంద్రియమనోయుక్తం భోక్తేత్యాహుర్మనీషిణః

— కఠోపనిషత్తు

ఈ శ్రుతికి వన్నెలు దిద్ది, పూర్ణరూపణము చేసినాడు అన్నమయ్య ఇందులో శ్రుత్యర్థము ఛాయగా మాత్రమే తీసికొని దానికి మంచి అలంకార సంస్కారము చేసినాడు

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టనితేరు కొంక కెందైనాఁ బారీ
 విఱ్ఱవీ గుచుఁ దీసీని వేడుకతో జీవుఁడు ॥ పల్లవి

సరి పిఱుఁదే రెండు జంటబండికండ్లు
 సరవితోఁ బాదాలు చాఁపునొగలు
 గరిమఁ జూపులు రెండు గట్టినపగ్గములు
 దొరయై దేహరథము దోలీఁబో జీవు డు గుఱ్ఱా

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు
 పంచల చేతులు రెండు బలుటెక్కేలు
 మించైన శిరసే మీఁదనున్న శిఖరము
 పంచేంద్రియరథము పఱపీఁబో జీవుఁడు గుఱ్ఱా

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్న చీలలు
 తోపులయన్నపానాలు దొబ్బుఁదెడ్లు
 యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల నేఁగఁగ
 కాపాడి నరరథము గడపీఁబో జీవుఁడు గుఱ్ఱా

(ఈ సంపుటము పాట-152)

అద్వైతదూషణము - భావనము

అన్నమయ్య నందవరీకస్మార్త(బ్రాహ్మణకుటుంబములో జన్మించుటచే ఆయన పుట్టుకతో అద్వైతి ఇతనికాలము నుండి ఆ-ఇంటిపేరుగల వీరి కుటుంబమునందు మాత్రము విశిష్టాద్వైతము కాపు చేసికొన్నది పరతత్వవిషయములో అద్వైతవిశిష్టాద్వైతములకు ఏమంత పెద్దభేదము కానరాదు కాని ఈయనది మధ్యవైష్ణవము గదా. కావున కొన్ని పాటలయందు సాక్షాత్తుగ అద్వైతమునే ఖండనచేసినపట్టులు కానవచ్చుచున్నవి

బౌళి

పురుషుండని శ్రుతి వొగడీనట అపురుషుఁడు నిరాకారమట
నిరసవాక్యము లొండొంటికి నివి వింటే నసంబద్ధములు ॥పల్లవి॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట ఆ మూరితి అవయవరహితుఁడట
తగుబాహువులను రాజులట ఆతత్వమే యెంచఁగ శూన్యమట
పగటున తొడలను వైశ్యులట ఆబ్రహ్మము దేహము బయలట
అగపడి పాదాల శూద్రులట ఆతనిరూపము లేదట పురు ॥

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనుఁ జూడఁ గన్నులు లేవట
తనవిన్నపమునుఁ జేయునట ఆతనికివి వీనులు లేవట
తనయిచ్చినదే నైవేద్యంబట దైవమునోరే లేదట
తనయిచ్చేటిధూపంబును గలదట దైవము ముక్కును
లేదట ॥ పురు ॥

అంతాఁ దానే దైవమటా యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట
సంతతమునుఁదా స్వతంత్రుఁడటా జపముల వరముల చేకొంటట
చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ మోక్షము లేదట
పంతపుశ్రీవేంకటపతి మాయలు వచారించిన వివియట ॥పురు॥
(ఈ సంపుటము పాట-302)

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది వుత్తరము
మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసీ నయ్యాలాల ॥ పల్లవి ॥

పాప మొక్కఁడు సేసితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా
యేపున నొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా
కోపించి యొక్కఁ డసురైతే కోరి యిందరుఁ గావలదా
చూప దేవుఁ డొక్కఁడైతే సుర లిందరుఁ గావలదా ఏకా ॥

వొకఁ డపవిత్రుఁడైతే నొగి విందరుఁ గావలదా
వొకఁడు శుచై వుండితే వొద్ద కిందరుఁ గావలదా
వొకవిరతిసుఖ మంటి యిందరును వొనరఁ బొందవలదా
వొకవిదుఃఖ మందరు వూరఁ బంచుకోవలదా ॥ ఏకా ॥

ఆకడ నొకఁడు ముక్తుఁడయితే నందరుముఁగావలదా
దీకొని యొకఁడు బంధుఁ(బద్ధు)డయితే యిందరుఁ గావలదా
చేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి దాసులయి యుండేటి -
లోకపుమునులనుఁ దెలుసుకోవలదా ॥ ఏకా ॥

(ఈ సంపుటము పాట 253)

లలిత

దోమటి వింతెరఁగరా తొల్లిటివారు
వామదేవవసిష్ఠవ్యాసాదులు ॥ పల్లవి ॥

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల
పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల
కూను వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేఁడనేల
యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను ॥ దోమ ॥

తగఁ దా స్వతంత్రుఁడైతే దరిద్రదుఃఖములేల
నొగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల
వగుబాటులై జననమరణములేల
ముగురువేల్పులదండ మొనచూపరాదా ॥ దోమ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే శేఖరపుదైవమని
సావధానుఁ డితనికి శరణుచొచ్చి
భావములోపలఁ దనపాపబంధములఁ బాపి
తావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా ॥ దోమ ॥

(ఈ సంపుటము పాట-415)

పై ఖండనలోని విషయములుకూడ అంత పెద్దశాస్త్రీయములూ కావు దుస్సమాధేయములూ కావు అన్నమయ్యకు వైష్ణవమతము అమతదీక్ష దానికి సంబంధించిన సంప్రదాయసిద్ధములగు అర్చనాదులు ఉన్నట్లు స్పష్టముగ తెలియుచున్నవి కాని ఎన్నోజన్మలనుండి వెంబడించినఅద్వైతవాసన ఈతనిలో పూర్తిగ మాసినట్లు కానరాదు అమాపు పెదతిరుమలాచార్యాదులందు స్పష్టముగ కానవచ్చుచున్నది ఒక్కొక్క పట్టునందు తనకు తెలియకనే అద్వైత భావన ఇతని పాటలలో దొరలుచున్నట్లు కానవచ్చుచున్నది

శ్రీరాగం

ఇంతయు నీమాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగవచ్చును
దొంతిఁబెట్టినకుండలు తొడరినజన్మములు పల్లవి ॥

కలలోపలిసంభోగము ఘనమగుసంపద లిన్నియు
వలలోపలివిడిపరువులు వన్నెలవిభవములు
తలఁపున గలిగియు నిందునే తగులకపోదెవ్వరికిని
తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు ॥ ఇంత ॥

అద్దములోపలినీడలు అందరిదేహపురూపులు
చద్దికిపండినపంటలు జంటఁగర్మములు
పొద్దొకవిధమయి తోఁచును భువి నక్షత్రాంబుధిలో-
నద్దిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుఁగు ॥ ఇంత ॥

మనమునఁ దాగినపాలివి మదిఁగలకోరిక లిన్నియు
యినుమున నిగిరిననీళ్ల యిల నాహారములు
పనివడి శ్రీవేంకటగిరిపతి నీదాసు లివిన్నియు
కని మని విడిచిన మనుజులకాయపుమర్మములు ॥ ఇంత

(ఈ సంపుటము పాట-188)

సాది

చూచే చూపొకటి సూటి గురి యొకటి
తాచి రెండు నొకటైతే దైవమే సుండీ పల్లవి

యేనుగఁ దలఁచితే యేనుగై పొడచూపు
మాను దలఁచిన నట్టే మానై పొడచూపు
పూవి పెద్దకొండ దలపోయఁ గొండై పొడచూపు
తానే మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండీ చూచే

బట్టబయలు దలఁచ బయలై పొడచూపు
అట్టె యంబుధి దలఁచ నంబుధియై పొడచూపు
పట్టణము దలఁచిన పట్టణమై పొడచూపు
తట్టి మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండీ చూచే

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁది శ్రీపతిఁ దలఁచితేను
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతై పొడచూపు
భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ
తావు మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండీ ॥ చూచే

ఈ సంపుటము పాట-14)

గుజ్జరి

అందాఁకాఁ దాఁ దానే అంతకెక్కుడు గాఁడు
ముందువెనకెంచేనా ముఖ్యుఁడే యతఁడు ॥ పల్లవి

చిత్తమంతర్ముఖము సేసుకొననేర్చెనా
అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును
సత్తసత్తనెడిసువిచారంబు గలిగెనా
వుత్తమవివేకియని వూహింపఁబడును అందాఁ ॥

భావము సభావమును పరికించి తెలిసెనా
కైవల్యనిలయుఁ డపి కానఁబడును
దైవంబుఁ దన్ను మతిఁ దలపోయనేర్చెనా
జీవన్ముక్తుఁడని చెప్పఁబడు నతఁడు అందాఁ

అదరి వైరాగ్యధన మార్జించనోపెనా
దిడువై జితేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు
జడియు శ్రీవేంకటేశ్వరు దాసుఁ డాయనా
బడిబడిఁ దదఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు అందాఁ

(ఈ సంపుటము పాట-452)

ఈ భావములు పరికించినపుడు ఈతడు మహాయోగియై విష్ణు భక్తుడై పరమార్థమున ఏమతమునకు చెందనియోగివలె కన్పించుచున్నాడు

బౌళి

ఎంత మాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు
అంతరాంతరము లెంచిచూడఁ బిండంతే నిప్పటి యన్నట్లు ॥పల్లవి॥

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడని
పలుకుదురు మిము వేదాంతులు పరబ్రహ్మం బనుచు
తలఁతురు మిము శైవులు తగినభక్తులను శివుఁడనుచు
అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు ॥ ఎంత

సరి నెన్నుదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీవనుచు
దరిశనములఁ(లు?)మిము నానావిధులను తలఁపుల కొలఁదుల భజింతురు
సిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలఁచినవారికి నల్పంబవుదువు
గరిమల మిమునే ఘనమని తలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనుఁడవు ఎంత ॥

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి ఁదుకొలఁదితామెరపు
ఆవల భాగీరథిదరిబావుల ఆజలమే వూరినయట్లు
శ్రీవేంకటపతి నీవై తే మముఁ జేకొనివున్నదైవమని
యీవలనే నీశరణనియెదఁ యిదియే ఁరతత్వము నాకు ఎంత
(ఈ సంపుటము పాట 393)

అద్వైతులభక్తిలో శివకేశవ భేదము లేదనుట సుస్పష్టమే కదా అందులకనియే అప్పయ్య దీక్షితులవారి పద్యములుగా ఈ క్రింది రెండు పద్యముల నుదాహరించుచుందురు

మారమణ ముమారమణం
ఫణధరతల్పం ఫణాధరాకల్పం
పురమథనం మురమధనం
వందే బాణారి మఁనుబాణారిమ్

వాసుదేవ ఇతి వామదేవ ఇ -
త్యస్తికల్పక మహీరుహద్వయం
యద్యపీహ సుమ భేదసంభవః
నాస్త్యథాపి ఫలభేద సంభవః

ఒక చర్చాసందర్భమున వీనిలో మొదటిపద్యమును నేనుదాహరింపగా పూజ్యులు కీర్తిశేషులు మద్గురువర్యులు పండితరాజ డి టి తాతా-చార్యస్వాములవారు రెండవపద్యము నుదాహరించిరి రెండును మనోహరములే ఉత్తరహరివంశాదులందలిపద్యములు అందరకు తెలిసినవే

దేవునిలో లోపము

అన్నమయ్య శ్రీ వేంకటేశ్వరుణ్ని తననెచ్చెలికానిగా తన-ప్రాణవిభునిగా భావించి తరించినాడు ఆ స్నేహగుణము స్వామిని ఎత్తిపొడుచుటకు గూడ వెనుఁదదు భక్తునికి ప్రత్యక్షదైన్యము

పరోక్షదైన్యము అను రెండుగుణములు సహజములే. ప్రత్యక్ష దైన్యముతో నేను అకించనుడను జడప్రాయుడను దిక్కులేనివాడను ఇత్యాదిగా వాపోవుచుండును పరోక్షదైన్యముతో స్వామిదోషము లనే యెత్తిచూపి దెప్పుచుండుటయు అది ఒకవిధమైన సరదాభక్తి. భక్తునికి స్వామియందుగల చనవునకు గురిగా సాగుచుండును

నాదరామ క్రియ

పరులకైతే నిదే పాపముగాదా
పురిగొని నీవంక(బుణ్యమాయ(గాక　　　　పల్లవి

పరమపురుష నీవు పట్టినదే ధర్మము
అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్యము
ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధించ(గ
దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడైనదే గురుతు　　　　పరు

నారాయణు(డ నీవు నడపినదే తగవు
ఆరూఢి నీవౌనన్నదే ఆచారము
సారెకు(దమయన్నతో చండిపడి పెనగ(గ
కోరి సుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుతు　　　　పరు

శ్రీవేంకటేశ నీవుచేసినదే నీతి
చేవతో నీవాడ(బరచినదే మాట
కావించి తాతతో(బోర(గా నీవు చక్రమెత్తి
ఆవేళ నడ్డమైనందుకు అర్జును(దే గురుతు　　　　పరు

ఇందు తండ్రికొడులకు విరోధము పెట్టుట అన్నదమ్ములను విడదీయుట మనుమనిచే తాతను చంపించుట మొదలగునవి సాధారణ లోకధర్మముతో పాపకార్యములు కాని స్వామి ప్రహ్లాదహిరణ్య-కశిపులకు విరోధము కల్పించుట వాలి సుగ్రీవులను విడదీయుట అరు

మునిచే భీష్ముని చంపించినాడనుట పురాణప్రసిద్ధము. దీని అంతరార్థమును పరిశీలింపక పై పై లౌకికార్థములు మాత్రమే పరిగ్రహించి తిట్టదలచినవారు నోరార తిట్టవచ్చు. అదే ఈ పాటలో జరిగినపని. స్వామితో చనవుబలియనిసామాన్యభక్తుడు ఈమాట లనలేడు. అందుకనియే కూరత్తాళ్వాన్ అను వైష్ణవభక్తుడు అతిమానుష స్తవమునందు

> యత్త్వత్ప్రియం తదిహపుణ్య మపుణ్యమన్యత్
> నాన్యత్తయో ర్భవతి లక్షణ మత్ర జాతు।
> ధూర్తాయితం తవ తు యత్కిల రాసగోష్ఠ్యాం
> తత్కీర్తనం పరమపావన మామనంతి॥

అని స్వామిని కీర్తించినాడు. 'స్వామీ నీకిష్టమైనపని పుణ్యకార్యము. నీవు సమ్మతింపనిది పాపము. ఈ పుణ్యాపాపములు రెంటికిని ఇక వేరు లక్షణము లేదు. రాసగోష్ఠియందు నీవు చేసినధూర్తకృత్యము పరమపావనముగ కీర్తింపదగినదని వ్యాసాదులగు పెద్దలందరు వాపోవుచున్నారు' అని దీనిభావము.

తప్పుచేసి తప్పించుకొనే పద్ధతి.

ఈ పద్ధతినికూడ మన అన్నమయ్య ధారాళముగనే చాటినాడు. కామాదులను యథేచ్ఛముగ ననుభవించి అవి నాకు సంబంధించినవికావు అని అంటే పోతాయట, పాముకాటు చీరతో తుడిస్తే పోతుందా? అని మన మడుగవచ్చు. మనము ఈ ప్రశ్న ఎవ్వరి నడుగుచున్నాము. మన మెంతటివారము అని ముందు పరామర్శించుకోవలెను. మనలో ఉన్న అంతర్యామిని పరమాత్మగ భావించి తన్మయముగ మారినమహానుభావులు, ఇంచుమించు అత్యాశ్రమి ధర్మముగలవారు ఏపని చేసినా చెల్లుతుంది. శ్రీకృష్ణుడు గోపికలను సత్కరించినాడని మనమూ అట్టిపనికి అర్రులు సాచ —

వచ్చుగాని ఆతడుచేసిన గోవర్ధనోద్ధరణము దావానలకబళనము విశ్వరూపప్రదర్శనము మనకు సాధ్యములా? ఆ కార్యములతో ఆతనిఅంతస్తును గుర్తెరిగి అట్టివాడు ఎన్నిపనులు చేసినా చెల్లును కాని మనము అట్టికార్యములు చేసి తప్పునుండి బయట పడలేము అనినోరుమూసికొని పడియుండుట మనబోటి వారికి తగినపని

ద్వాసుపర్ణా సయుజా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే
తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్తి
అనశ్నన్నన్యో అభిచాకశీతి

అను శ్రుత్యర్థమునే అన్నమయ్య ఈ రెండు కీర్తనములందును విపులముగ వివరించినాడని తలపోయవలసియున్నది చూడుడు

మాళవిగౌళ

ఇన్నిటికిఁ బ్రేరకుఁడు యీశ్వరుఁ డింతే
పన్ని యీతనిఁ దెలిసి బదుకుటే జ్ఞానము పల్లవి

మనసునఁ బుట్టిన మంకుఁగామక్రోధాలు
పసిలేవు తనకంటేఁ బాపమింటదు
పనిపి తొడిమ నూడి పండు తీఁగె నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతిసహజ మింతే ఇన్ని

చేతులారఁజేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
ఘాతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టువడఁడు
ఆతల నటక ముఁచినట్టివేఁడి చెయ్యంటదు
జాతి దేహము మోఁచినసహజ మింతే ఇన్ని

వాకునవాడినయట్టివట్టిపల్లదాలనెల్లా
దాకొని పొరయనంటే తప్పులే లేవు
పైకొని శ్రీవేంకటేశుబంటుకు వెళకులేదు
పైకమైన హరిభక్తిసహజ మింతే ఇన్ని

(ఈ సంపుటము పుట-288)

రేవగుప్తి

నీ వెరఁగనిది లేదు నీ యాజ్ఞ మోఁచితి నింతే
  నీవాఁడ నింతె హరి నే నసుఁ జో' ' పల్లవి॥

కన్నుల కెంపైనఁ జూపుకలది స్వభావము
  యెన్నఁగ నాయందుఁ బాప మెంచఁజోచేది
విన్నపై చెవుల కింపు వినుట స్వభావము
  పన్ననకర్మాలు నన్నుఁ బైకొనఁ జోచేది నీవె॥

నాలికకుఁ జవియైతే నమలుటే సహజము
  నాలి అభోజ్యపునింద నాకుఁ బనేమి
మూల వాసనగానేది ముక్కుకు సహజము
  జోలిబంధములు నన్నుఁ జుట్టఁగఁజోచేది ॥నీవె

కాయము కాయముపొంత గరఁగుటే ఆగుణము
  నేయవిచేఁతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోచేది
యీయెడ శ్రీ వేంకటేశ యిన్నిటిలో నన్నుఁ బెట్టి
  పాయక నాలో నుఁడువు పట్టఁగఁజోచేది నీవె॥

సంపుటము—పాట ౪౪౪)

పెదతిరుమలాచార్యుల వచనములు — వానికి మూలము

శాళ్వపాకకవులందరిసారస్వతమునకు అన్నమయ్యసారస్వతమే బీజముగా భిత్తిగా మనము తలపోయ వలసియున్నది అన్నమయ్యపెట్టిన భిత్తినే ఆతనితనయులు మనుమలు శాఖోపశాఖలుగ నానాఛందస్సులలో పండించినారనుట సత్యము.

మాళవిగౌళ

నిత్యపూజ లివివో నేరిచిన నోహో
  ప్రత్యక్షమైనట్టిపరమాత్మునికి పల్లవి

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట
పెనుహృదయమే హరిపీఠమటా
కనుఁగొనచూపులే ఘనదీపములట
తనలోపలియంతర్యామికిని నిత్య

పలుకే మంత్రమట పాదైననాలికే
కలకల మనుపిడిఘంటయట
నలువైనరుచులే నైవేద్యములట
తలఁపులోపలమన్నదైవమునకు నిత్య

గమనచేష్టలే యంగరంగగతియట
తమిగలజీవుఁడే దాసుఁడట
అమరినవూర్పులే యాలవట్టములట
క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయనికిని నిత్య

(ఈ సంపుటము పాట-82)

గుజ్జరి (ఏకతాళి)

శ్రీ వేంకటగిరిదేవా నాదేహంబు నీవుండెడి నిత్యనివాసంబు
నాజ్ఞానవిజ్ఞానంబులు నీయుభయ పార్శ్వంబుల దీపంబులు
నాముకుఁ జెలఁమలయూర్పులు నీయిరుదెసలం బట్టెడియాలవట్టంబులు
నామనోరాగంబు నీకుం జంద్రకావివలువ
నీకుమొక్క నెత్తినచేతులు రెండును మకరతోరణంబులు
నాభక్తియే నీకు సింహాసనంబు
నామేనం బొడమిన పులకలు నీకు గుదులుగ్రుచ్చి యర్పించినపూదండలు
నే మిమ్ము నుతించిననుతులయక్షరరవంబుల
భేరీఝాంకారఘంటికానినాదంబులు
నాపుణ్యపరిపాకఫలంబులు నీకు నైవేద్య తాంబూలాదులు

మదీయనిత్యసేవాసమయనిరీక్షణంబులు నీసర్వాంగంబుల
నలందిన తట్టుపునుంగు
నాసాత్వికగుణంబు నీకు ధూపపరిమళంబు నీవు దేవదేవుఁడు
నే నర్చకుండను
ఈరీతి నిత్యోత్సవంబు నాయందు నవధరింప శ్రీవేంకటేశ్వర
రా మఱియును
(-పెదతిరుమలయ్య-వేంకటేశ్వరవచనములు-౧)

విఠలునిచరిత్ర

బౌళిరామక్రియ

వసుధఁ జూడఁ బిన్నవానివలె నున్నవాఁడు
వెస నన్ని విద్యలాను వెలసె విట్ఠలుఁడు పల్లవి

పరగ నేడునూటడెబ్బదియేడుగురిచేత-
విరవై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్ఠలుఁడు
సరస నైదులక్షలిండ్లజవ్వనపుగొల్లెతల
మరిగించుకొన్నవాఁడు మఱి యీ విట్ఠలుఁడు వసు ॥
(ఈ సంపుటము పాట-2 7)

ఈ విట్ఠలుని చరిత్రము అన్నమయ్య పలుతావుల పలుకీర్తన-లలో గానముచేసినాడు కాని ఈపాటలోని కొన్నివిశేషములు నేటి కింకను బయల్పడవలసియున్నవి అన్నమయ్య నాటికే 770 మందిచేత పాడించుకొన్నాడట విరలుడు ఐదులక్షలజవ్వనపు-గొల్లెతలను మరిగించుకొన్నాడట ఈ రెండుచిట్టాలు చరిత్రకారులు శ్రీమద్భాగవతపరిశీలకులు తేల్చవలసియున్నది

పరమార్థ గ్రంథములు

అన్నమయ్యకు భారత భాగవత రామాయణములు పరమ ప్రామాణిక గ్రంథములు శృంగార సంకీర్తనలలో భాగవతమునందలి

గోపికలచరిత్రమే అడుగడుగున పట్టిచూపుచుండును అధ్యాత్మ కీర్తనలందన్నచో భారత భాగవత రామాయణాలు మూడును సమప్రధానముగ వాడుకొనుచుండును ఇందుకు దృష్టాంతముగ ఈ కిందిపాట నుదాహరింపవచ్చు

లలిత

వాదులేల చదువులు వారు చెప్పినవేకావా
  వాదులేల మీమాట వారకంటె నెక్కుడా   పల్లవి

నాలుగువేదాలబ్రహ్మ నలి నెవ్వనినుతుడు
  వాలినపురాణాలవ్యాసు డెవ్వని దాసుడు
  లీల రామాయణపువాల్మీకివసిష్ఠులు
  ఆలకిం చెవ్వని గొల్చి రాతడే పో దేవుడు   ॥ వాదు

భారత మెవ్వనికథ భాగవతము చెప్పిన-
  ధీరుడైన శుకుడు యేదేవుని కింకరుడు
  సారపుశాస్త్రాలు చూచి సన్యసించి మదిగేటి –
  నారాయణనామపునాథుడేపో దేవుడు   వాదు ॥

విష్ణువాజ్ఞయని చెప్పేవిధి సంకల్ప మేదది
  విష్ణుమాయయని చెప్పే విశ్వమంతా నెవ్వనిది
  'విష్ణుమయం సర్వ' మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది
  విష్ణువు శ్రీవేంకటాద్రి విభుడే ఆదేవుడు   ॥ వాదు ॥

(ఈ సంపుటము పాట–404)

లోకపరిశీలనము – ఆత్మపరిశీలనము

అన్నమయ్య లోకములోనిప్రాణులందరిని ఎంత చక్కగ పరిశీలించి చూచినాడో మనమీపాటలో గురుతింపవచ్చు

రామక్రియ

పాటెల్లా నొక్కచో నుండు భాగ్య మొక్కచోనుండు
యీటువెట్టి పెద్దతనా లెంచఁబనిలేదు పల్లవి

సరవిఁ గలకాలముఁ జదువుచుండు నొకఁడు
గరిమ నీకృప విన్నుఁ గను నొకఁడు
ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపముసేయు నొకఁడు
రణుచొచ్చి నీకుఁ జనవరౌ నొకఁడు పాటె ॥

వొక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలువుసేయు
వొక్క డు పొగడీ త్యాగ మూరకే యందు
వొక్కఁ డాచారము సేయు నొక్కఁడు మోక్షముగను
యెక్కడా నీ కల్పన కేమి సేయవచ్చును పాటె

భావించ నటుగాన ఫలమెల్లా నీ మూలము
యేవలనైనా నీవు యిచ్చితేఁగద్దు
జీవులు విన్నెఱ గక చీఁకటి దవ్వఁగనేల
శ్రీవేంకటేశ్వర విన్ను సేవించేదే నేతువు పాటె

(ఈ సంపుటము పాట - 82)

అట్టులే (శ్రీ) వేంకటేశపాదార్పితమైనచిత్తముగలిగిన — అన్నమయ్య తనను – తనవారిని – తనభోగములను అన్నింటిని స్వామికే సమర్పించి గాఢప్రపత్తిని చూపి తుదకు నీ ఇష్టమువచ్చి - నప్పుడు నీ యిష్టము వచ్చిన వరము నాకీయవయ్యా అని నిర్దాక్షిణ్యముగ శరణాగతి చేసినాడు

సాళంగం

చేకొంటి నిహమే చేరినపరమని
కైకొని నీవిందు కలవేకాన పల్లవి ॥

జగమునఁ గలిగిన సకలభోగములు
తగిన నీ ప్రసాదములే యివి
అగపడ నేఁబదియక్షరపంక్తులు
నిగమగోచరపునీమం త్రములే చేకొం

పొదిగొని సంసారపుత్రదార లిల
వదలని నీదాసవర్గములే
చెదరక యేపొద్దుఁ జేయునాపనులు
కదిసిన నీయాజ్ఞాకైంకర్యములే చేకొంట

నలుగడ మించిననాజన్మాదులు
పలుమరు నిటు నీపంపు లివి
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ్వర నీనీఁక
వలసినప్పు డీ వరములు నాకు ॥ చేకొం ॥

(ఈసంపుటము పాట - 57)

ఈపాట విన్నప్పుడు పదిహేనుపర్వముల మహాభారతమును ఏకదీక్షతో రచించిన తిక్కన చెప్పినమాట జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నది

చ పరమపదాప్తిహేతువగుభారతసంహిత శౌనకాది భూ-
సురవరు లింపునం గరఁగుచొప్పునఁ జెప్పిన వారు మోదసం-
భరితతఁ బొంది యక్కథకు బ్రాఁతిగ నర్చితుఁ జేసి రర్మిలిన్
హరిహరనాథ సర్వభువనార్చిత వన్దయఁజూడు మెప్పుడున్

(-భారతము - స్వర్గా - 94)

ఈ మాటను పలికిన తిక్కనభావము అన్నమయ్య భావము ఒకటిగనే తోచుచున్నవి ఆ దయకు ఫలితమేదో కూడా ఆయన పేర్కొనలేదు ఇంత నిరీహముగ రచన సాగించిన తిక్కనయే అన్నమయ్యకు భాషావిషయములందును భావసంపదయందును మార్గదర్శకుడై వాడని మనమూహింపవచ్చు

స్వామి పుష్కరిణి

దైవమును, క్షేత్రమును, తీర్థమును దర్శించినపుడు సాధారు-ణులకు ఏదోచెప్పరాని ఆనందము మనసులో మెదలాడునే కాని, దాని స్వరూపమును – గొప్పదనమును నలుగురి మనసులకు పట్టునట్లు చెప్పలేరు. అదే ఒక మహాకవియో, అంతకంటె మించిన – మహాభక్తుడో పైవస్తువుల మూడింటిని చూచినప్పుడు, ఆతని మనసులో దివ్యభావములు పరువెత్తి, ఆవస్తువును అతిలోకముగ అందరి-కండ్లకు కట్టునట్లు వర్ణింపగలడు. దానికి మనము నిత్యము చూచుచూ తీర్థమాడుచున్న స్వామిపుష్కరణిని గూర్చి, అన్నమయ్యకుగలిగిన భావనము, వర్ణనమే సాక్షి.

గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలకోనేటమ్మ
వేవేలు మొక్కులు లోకపావని నీకమ్మా ॥ పల్లవి ॥

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు నీసోపానాలు
అర్మిలి నాలుగువేదా లదె నీదరులు
నిర్మలపునీజలము నిండుసప్తసాగరాలు
కూర్మము నీలోతు, వోకోనేరమ్మా ॥ దేవు ॥

తగినగంగాదితీర్థములు నీకడళ్లు
జగతి దేవతులు నీజలజంతులు
గగనపుఁబుణ్యలోకాలు నీధరిమేడలు
మొగి నీచుట్టుమాఁకులు మునులోయమ్మా ॥ దేవు ॥

వైకుంఠనగరము వాకిలే నీయాకారము
చేకొను పుణ్యములే నీజీవభావము
యేకడను శ్రీవేంకటేశుఁడే నీవునికి
దీకొని నీ తీర్థ మాడితిమి కావవమ్మా ॥ దేవు ॥

(ఊవసంపుటము–పాట–428)

అన్నమయ్య – పోతన

కడపమండలమునకు భూషలుగా ఇంచుమించు ఒకే కాలమున ఇద్దరు తీవ్రభక్తులు ఉద్భవమందినారు ఒకరు అన్నమయ్య మరియొకరు పోతనామాత్యులు వీరిద్దరూ ఎంతభక్తులో అంత శృంగారప్రియులుకూడ ఆ శృంగారముకూడ శ్రీమన్నారాయణమూర్తికే పరిమితము అన్నమయ్యది తాళ్లపాక పోతన్నది ఒంటిమిట్ట. ఆ ఇద్దరిభావములు ఎట్ల ఏకముగా సాగుచున్నవో ఈ క్రింది పాటలో పద్యములో గుర్తింపగలరు

దేసాక్షి

ఎంచి చూడరో ఘనులార యిందీవరాక్షుఁడు రక్షకుఁడు
సంచితముగ నితనిశరణంటే సర్వఫలప్రద మిందరికి ॥పల్లవి

హరిఁ గొలువని కొలువులు మఱి యడవిఁగాసినవెన్నెలలు
గరిమల నచ్యుతు వినని కథలు భువి గజస్నానములు
పరమాత్మునికిఁ గావి తపంబులు పాతాళములవిధానములు
మరుగురునికిఁగానిపూవులపూజలు మగఁడులేనిసింగారములు

వైకుంఠుని నుతియించనివినుతులు వననిధిఁ గురిసినవానలు
ఆకమలోదరుఁ గోరనికోరికె లందనిమానిఫలంబులు
శ్రీకాంతునిపైఁ జేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁబూఁత
దాకొని విష్ణుని తెలియనితెలువులు తగ నేటినడిమిపైరులు

వావిరిఁ గేశవునొల్లనిబదుకులు వరతఁగలపుచింతపండు
గోవిందుని కటు మొక్కనిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు
భావించి మాధవుపైలేనితలఁపులు పలుమేఘములవికారములు
శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగితే జీవుల కివియే వినోదములు ఎంచి

(ఈ సంపుటము పాట –235)

సీ. కంజాక్షునకుఁ గానికాయంబు కాయమే
పవనగుంఫితచర్మభస్త్రిగాక
వైకుంఠు పొగడని వక్త్రంబు వక్త్రమే
ఢమఢమధ్వనితోడి ఢక్కగాక
హరిపూజనములేని హస్తంబు హస్తమే
తరుశాఖనిర్మితదర్వి గాక
కమలేశుఁ జూడని కన్నులు కన్నులే
తనుకుడ్యజాలరంధ్రములు గాక

చక్రిచింతలేని జన్మంబు జన్మమే
తరళసలిలబుద్బుదంబు గాక
విష్ణుభక్తిలేని విబుధుండు విబుధుఁడే
పాదయుగముతోడి పశువు గాక

భాగ-7-170)

యథావాక్కుల అన్నమయ్య

ఈ యథావాక్కుల అన్నమయ్య మన అన్నమయ్యకు దాదాపు 200 ల సంవత్సరముల ముందువాడు ఈతని కృతి సర్వేశ్వర శతకము ఈతను ఆరాధ్యశైవుడు ఈ యిద్దరన్నమయ్యలమధ్యగల భేదమంతా శైవవైష్ణవమతములకు సంబంధించినది మాత్రమే యథావాక్కుల అన్నమయ్య మంచిప్రౌఢకవి సర్వేశ్వరునియందు గాఢభక్తిగలవాడు వీరిద్దరికి పోలికగల భావములు పెక్కు-తావుల గాంవు మచ్చునకొకటి —

మ. అమరంగా స్ఫుటభక్తినాటకము భాషాంగక్రియాంగాభిరమ్యముగాఁ జూపిన మెచ్చి మీరలు పురే యన్నంతటున్, యోపిగే హములన్ రూపులు వన్నుకొంచును నటుండై వచ్చి సంసారరంగములోనం బహురూపమాడు వెలయంగా జీవి సర్వేశ్వరా

(సర్వేశ్వరశతకము—ప—20)

రామక్రియ

మెచ్చు: మెచ్చకుంటే మాను; మించి నే నాడకమాన
అచ్చపునీసూత్రధారి సవధారు దేవ ॥ పల్లవి ॥

వొక్కఁడ నే జీవుఁడను వోహో హరీ
పెక్కుబహురూపాలే పెంచియాడితి
తక్కినయింద్రియములే తగుమేళము
అక్కజపువిద్యవాఁడ నవధారు దేవ ॥ మెచ్చు ॥

సూటి నించుకంతవాఁడఁ జూడవే హరీ
వీటిసంసారపుబారి విద్య లాడితి
పాటి నాకర్మమే క్రియాభాషాంగము
ఆటవాఁడ నింతె నేను అవధారుదేవ ॥ మెచ్చు ॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేఁడు
మేరతో భక్తినే మోకుమీఁద నాడేను
యీరానివరవులు యిచ్చితి నాకు
అరితేరి గెలిచితి నవధారు దేవ ॥ మెచ్చు ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 160)

యథావాక్కులవారి పద్యరచనలోని సంగ్రహ భావము, మన అన్నమయ్య విస్తారరచనయగు గేయములో విశేషాకారమును సంతరించుకొన్నది. క్రియాభాషాంగము, భాషాంగక్రియాభిరమ్యముగా, మెచ్చు ధాతుప్రయోగము, బహురూపమాడుట ఇత్యాదులు ఉభయత్ర సమానములు; ఈ భావములు సమానాభిప్రాయములు గలభక్తులకు ఒకరివాఙ్మయము మరొకరు చూడకయేకూడ కలుగవచ్చు. అయినను మన అన్నమయ్యకు సనామధేయుఁడ ఇతనికంటె ప్రాచీనుడు, ఈతనివలెనే గట్టిగా పరమేశ్వరుని వాడు ఒకడు కలడు అని తెలుపుటకుమాత్రము ఈ ఇద్దరి

తమ్యము లుదాహరించితిని మనఅన్నమయ్యలో విష్ణువు ప్రధాన-మైతే ఆ అన్నమయ్యలో శివుడు ప్రధానము ఇంతే వీరికిగలభేదము దానివలన నానావర్ణనలయందు ఇరువురియందును ఆ యామతాను సారముగ ఉచ్చనీచ భావములు సాగుట సహజమే

అన్నమయ్య కీర్తనలసంఖ్య

అన్నమయ్య ముప్పదిరెండువేల కీర్తనములను రచించినట్లు పరమతంత్రములు ముప్పదిరెండువేలు అను చిన్నన్న మాటవలన తెలియుచున్నది ఈ ముప్పదిరెండువేలే ఏల వ్రాసినారు? అని పరా-మర్శింపవలసియున్నది ఆయన జీవితము 32 వేల కీర్తనలు రచించు-నాటికి ముగిసిపోయినది కావున ముప్పదిరెండువేలు రచించినారు అని చెప్పుట సహజము కాని అన్నమయ్య సాక్షాత్తుగ అహోబల-మున నుండియే విశిష్టాద్వైతవేదాంతాధ్యయనము చేసి అక్కడనే ఆదివన్ శఠగోపయతిచే మంత్రోపదేశము పొంది ఆ మంత్రమునే జీవితాంతము వేంకటేశ్వరమూర్తిపై గురిచేసి ఉపాసించుచుండినా-రనుట నిర్వివాదమైన విషయము ఆదివన్ శఠగోపయతి అహోబల మఠముజీయరు ఆయన నృసింహోపాసకుడు వారున్నది అహో బల క్షేత్రము కావున తప్పక నృసింహోపాసకులే అన్నమయ్యను బాగా పరీక్షించిన ఆదివన్‌శఠగోపయతి ఆ మంత్రమునే అన్న మయ్య కుపదేశించి యుందురనుట త్రిసత్యమైనమాట ఆ మంత్రము ద్వాత్రింశదక్షరము దానికి మంత్రరాజమనికూడ ప్రసిద్ధి ముప్పై రెండు అక్షరములుగల ఆ మంత్రమునే జపించుచూ నిత్యమూ వేంకటేశ్వరునిపై ఒక కీర్తనకు తక్కువకాకుండ కీర్తనలు రచించిన అన్నమయ్య అక్షరమునకు వేయివంతున ఆ మంత్రాక్షరసంఖ్యతో ముప్పైరెండువేల కీర్తనలను రచించినాతని స్పష్టముగ చెప్పవచ్చు. అన్నమయ్య రచించినఅహోబలపతిపైనికీర్తనల సంఖ్యకూడ దీనికి

ఉదాహరణము కావచ్చు శ్రీవేంకటేశ్వరునిపై రచించిన కీర్తనలను పక్కకు పెడితే అహోబలపతిపై రచించినన్నికీర్తనలు మరి ఏ-దైవముపైనను రచింప లేదనుట సుప్రసిద్ధము ఏ దైవమును పేర్కొన్నను అందరినీ తుదిచరణములో వేంకటేశ్వరునితో ముడి వెట్టుట ఆయనజీవితసిద్ధాంత లక్ష్యము

ఇట్లు పలు విషయములకు పలుపాటలను ఉదాహరణముగ ఎత్తి చూపవచ్చును కాని విస్తరభీతిచే ఆ భారము సహృదయులగు పాఠకులకే వదలితిని

శబ్దచర్చ

1) గోసమాణే (పాట 374)

డోలాయాం చల డోలాయాం హరే డోలాయాం పల్లవి॥

మీనకూర్మవరాహా మృగపతిఅవతారా
దానవారే గుణశౌరే ధరణిధర మరుజనక డోలా

వామన రామ రామ వరకృష్ణ అవతారా
శ్యామలాంగా రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ డోలా

దారుణ బుద్ధ కలికి దశవిధ అవతారా
శీరపాణే గోసమాణే శ్రీవేంకటగిరి నిలయ ॥డోలా

(ఈసంపుటము పాట 374)

ఈ పాటలోని గోసమాణే అనుపదము ఘోషమణే అనుటకుబదులుగ పడినదా అనిపించుచున్నది ఇదిఇంకను విచార్యము

2) హా సమీచీన .... (పాట: 368)

హాసమీచీనమపహాసంతే
దాసై ప్రకాశితం దరిదంతులోకే ॥పల్లవి॥

ద్వారకా పట్టణే త్వం పురాచ స్వయదీక్షితస్తు స్త్రియః కేశముష్టిఃకథం
సారస కురువంతి సరసవేళాయాం ॥హాస॥

వర శిశోరక్షణే త్వం పురా చ అహం బ్రహ్మచారి అథోచే స్తదేతిగోప
తరుణయః కిమితి వా తద్వనతి త్వం ॥హాస॥

తత్ర బృందావనే త్వం పురా చ శ్రీయా వేంకటాద్రౌ ఇదం విప్వి
భాసి ఇదం
చిత్ర మిత్యమరాళ్చ దిసేవంతి సర్వే ॥హాస॥

(ఈసంపుటము పాట 368)

ఇది సవరించుటకు వలనుపడనిపాట. రేకులపాఠ మొక్కటే ఆధారమైనందున పాఠాంతరముకూడ లేదు.

3) జుంటీఁగ (పాట: 29)

ఘూమెల్ల మేసినా నాఁటోతుకు బందెలేదు
నేమపుఁ బ్రపన్నునికి నిందలేదు
యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని
సోమరి కర్మమంటితే జుంటీఁగకతవును ॥మంటి॥

(ఈ సంపుటము పాట 29)

జున్ను + ఈఁగ. పాపవిభక్తికకార్యములు జుంటీఁగ తేనెలో బడిన ఈఁగ అన్న అర్థము ప్రకరణమును బట్టి వచ్చుచున్నది. కాని ఆ యర్థమున జుంటీఁగ రూపము సిద్ధించునా? జున్ను చేసెడి ఈఁగయే కదా 'జుంటీఁగ'. 'సోమరి కర్మమంటితే జుంటీఁగ కతవును' = శరణా-

గతుడు (కర్మలను వదలినవాడు) మరలా కర్మలజోలికిపోతే, అనే అర్థములో 'తేనెలో బడినఈగ అనే అర్థమే సబబని తోచుచున్నది. తేనెటీఁగల చరిత్రలో తల్లిఈఁగ, రాణిఈఁగ ఇత్యాదుల విషయ మేమైన సంబంధించియున్నదా అని విచారింపవలసియున్నది

4) బ్రహ్మ మనుకోనేంము. (పాటః 30)

నేమే బ్రహ్మ మనుకోనేరము నేము
కామించిన స్వతంత్రము గడు లేదుగాన పల్లవి
(పాట–30)

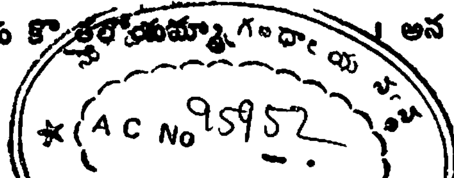
పూర్వముద్రితములో 'బ్రహ్మ మనుకొనేరము=బ్రహ్మము అను కొందుము' అను నర్థమున ఆ పాఠము గ్రహించినట్లున్నది ప్రకరణ మును బట్టి అనుకోనేరము = అనుకొనుటకు చాలము అని తోచు చున్నది. ఈ రేకులపాఠములో హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిపి కావున ఇటువంటి పాఠభేదములు అక్కడక్కడ దొర్లుచుండవచ్చు

5) కాకి జున్ను (పాట 167)

అనరాదు వినరాదు ఆతనిమాయలు నేఁడు
దినదినకొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు పల్లవి

ఆడెడిబాలుల హరి అంగిలి చూపుమని
తోడనే వాండ్లనోర దుమ్ములు చల్లి
యీడ మాతోఁ జెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడిపోయి
చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా అన

తీఁటతీగెలు సొమ్మంటా దేహమునిండాఁ గట్టి
తీఁటకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగా
పాటించి యీసుద్ది విని పారితెంచి చూచితేను
కోటికోటిసొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా అన

కాకిజున్ను జున్నులంటా గంపెఁడేసి తిసిపించి
వాకొలిపి బాలులెల్ల వాపోవఁగా
ఆకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డాబాలులకంటిసీరు
జోకగ ముత్యాలు సేసెఁ జూడఁగానే నేము అన

(ఈ సంపుటము పాట 87)

ఈ పదము నిఘంటులలో కానరాదు కాకివెండి కాకి బంగారము కాకియెంగిలి కాకి వెదురు కాకి చిప్ప ఇత్యాదులు ప్రసిద్ధములుగా నున్నవి వెండికానిదానిని వెండిగా వ్యవహరించే టప్పుడు కాకివెండి అట్లులే పైవికూడ కాని జున్ను కానిదానిని జున్నుగా వ్యవహరించినట్లు ఇక్కడ కావలెను కాకిజున్ను' యేదో అర్థము కాలేదు పలువురు విద్వాంసుల నడిగియు పయోజనము లేకపోయినది

1 ఈ పీఠిక సిద్ధమైనవెనుక శ్రీ వి వి శేషాచార్యులు (70 సంవత్సరములు) అనంతపురము వారు మాయింటికి వచ్చియుండిరి వారిని విచారించగా వర్షాకాలమున చెట్లవెంబడి బుడగలుబుడగలుగా నురుగుమాదిరిగ జారేవస్తువును, నీళ్ల పారుదలతో పాచిపట్టినబండల వెంబడి ఆ పాచికి పక్కగా తెల్లగా ఎఱ్ఱగా, రంగు రంగులలో బుడగలుగా తయారయ్యే వస్తువును కాకిజున్ను అని వ్యవహరిస్తుండగా నా చిన్నతనములో విన్నాను అది పట్టుకొంటే చేతికి రాదుకూడా మూతికి రాస్తే జిల్ అని అవుతుంది. దానికి పిల్లలుపడుస్తారు అని సెలవిచ్చిరి

2 తాళ్ళపాకలోనే నివసిస్తున్న జంగా సుబ్బయ్యగారిని (దాదాపు 70 ఏండ్ల వయస్సువారు) ఉత్తరముతో విచారించగా, వారు "కాకి జున్ను అను పదమును గూర్చి మా గ్రామ పరిసరప్రాంతము లలో విచారించగా తెలిసిన సారాంశము —పాలు అముదము రంగరించి అందులో ముసాంబరము మాత్రము సాదిన ఉగ్గును పిల్లలకు పెట్టుట

ఆనాదిగా ఆచారము పిల్లలు పాలు త్రాగుట మాన్పించుటకు ఈ ఉగ్గును పెట్టెదరు ఈ ఉగ్గును త్రాగునపుడు పిల్లలకు బాధాకరంగా ఉంటుంది కారణం ఆ ఉగ్గు చేదు పదార్థము కాకిజున్ను= ముసాంబరము కలబంద పాలతో ముసాంబరమును తయారు చేయుదురు కాకిజున్ను-జున్ను(తేనె) కానిది కాకి జున్ను ఈ పదము ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రంలో సాంకేతిక పదముగా వాడఁబడుచున్నది అని సమాధానమిచ్చిరి ఈ రెండును కూడ ప్రకరణమునకు అంతగా అతుకునట్లు తోచదు

అదీకాక పై రెండు చరణములలో దుమ్ము చక్కెరగా, తీఁట-దీగెలు సొమ్ములుగా మారినట్లు వర్ణింపబడినవి ఇక్కడ కాకిజున్నే ముత్యములుగా మారలేదు కాకిజున్ను తిన్న వారి కన్నీళ్లు ముత్య-ములుగామారినవి చక్కెర అని దుమ్మువేస్తే చక్కెరగామారింది సొమ్ములు అని తీఁటతీగెలు వేస్తే సొమ్ములుగా మారినవి జున్ను కాని కాకిజున్ను తినిపిస్తే వాండ్లు ఏడిస్తే వాండ్ల కన్నీళ్లు ముత్యాలుగా అయినాయి ఇక్కడ ప్రక్రమభంగముకూడ నున్నది ఈ శబ్దము యొక్క అర్థము ఇంకనూ తెలిసినవారివలన తెలుసుకోదగియున్నది

6) ఎంచీనా, తలఁగీనా, మానీనా (పాట 168)

దేసాక్షి

నిజము దెలియవిమానేరమేకాక
  భజన నీవు చేపట్టినందుఁ గడమా ॥పల్లవి॥

అంచలఁ బరుసము లోహపుఁగాశికల నెల్ల
  యెంచీనా పసిఁడి గావించుఁగాక
  పంచిన నిన్నాతుమఁ జింతించువారిపాతకాలు
  మించవిచ్చేవా మేలే మెరయింతుగాక ॥నిజ॥

నలువంక రవికిరణాలు మేల గిడని
తలఁగీనా యిన్నిటిలోఁ దానేకాక
యిల నీదాసుఁడు జాతి నెవ్వఁడైనా నీకృపఁ
జెలఁగి పావనుఁజేసి చేకొనుఁగాక విజ

పూసిన దిక్కులగాలి పొందుగ నీడాడవి
మానీనా లోకమెల్లా మరయుఁగాక
మానక శ్రీవేంకటేశ మహిలో నీదాసులుండే-
దేనెలపైనా నీకిరవేకాదా నిజ ॥

(పాట-168)

ఈపాట ప్రతిచరణము రెండవపాదమునందు "యెంచీనా, తలఁగీనా మానీనా" ఇత్యాదిగ సవరింపబడినవి పూర్వముద్రణమునందు "యెంచినా తలఁగినా మానినా" ఇత్యాదిగా కలదు ప్రకరణమును బట్టి చూస్తే నీవు చేపట్టినందుఁ గడమా అనే పల్లవిలోని దీర్ఘము ప్రశ్నార్థకముగా స్పష్టము యెంచినా ఇత్యాదిగావుంటే ఎంచినను ఇత్యాదిగా అర్థము వచ్చునేకాని ప్రశ్నార్థకము రాదు. "పరుసము లోహపుఁ గాళికలనెల్ల యెంచీనా" అన్న స్థలములో లోహపుముక్కలను ఇది పలావా ఇది పశానా జాతికి చెందినది అని లెక్కపెడుతుందా? అంటే లెక్కపెట్టదు అని అర్థము తాను సోకిన ముక్కలనన్నిటిని బంగారుగా చేయుటయే దానిపని ఇట్లనే తక్కిన స్థలములయందుకూడ ఇక్కడగూడ హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిపి యుండుటే కారణము

7) సహజి పాట 22

మహి మద్యోగి గావలె మనజుఁడైనవాఁడు
సహజివలెనుండేమీ సాధింపలేఁడు పల్లవి

సహజః ఈ శబ్దము విశేష్యనిఘ్నము సహజము కల (
సహజః పుట్టినవాడు పుట్టినట్లే (ఏప్రయత్నము చేయక) వుండుట
అను నర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది సహజః స్వభావః అం౦అ స్త్రీ-
సహజీ పుట్టిన నాటి స్వభావమే కలవాడు ఏమీయెరుగనివాడు
శబ్దము వ్యాకరణ విరుద్ధము కాదుగాని బహుళప్రయోగ ప్రహతము
కాదనిమాత్రమే మనవి

8) యతిస్థానంలో చర్చ   (పాట 419)

యీతఁడు నరకువడఁ డీతఁ డగ్నిఁ గాలఁడు
యీతఁడు నీట మునుఁగఁ డీతఁడు గాలిఁ బోఁడు
చేతనుఁడై సర్వగతుండౌ చెలియించఁ డేమిటను
యీతల ననాది యీతఁ డిరవు గదలఁడు   దేహి

ఇక్కడ చలియించు అను తత్సమపదము యతిస్థానములో 'చెలియించు అని ప్రయోగింపబడియుండుట, వీరి వ్యావహారిక భాషాదృష్టికి తార్కాణము కాగలదు ఇట్టి వింకను అక్కడక్కడ గలవు

9) యద్భావం తద్భవతి   (పాట 435)

ధరలో "నెద్భావం తద్భవ" తనెఁగాన
హరిమయమే జగమంతాను   పల్లవి

ఈ 'యద్భావం అనుదానికి Foot note లో అప్పటికి తోచిన దానిని ఇచ్చినాను యద్భావ్యం తద్భవతి అనుటసముచితమేమో అనిపించుచున్నది

10) సందడించేరు : (పాట 436)

హరి నీకు నజుఁడు పంచాంగంబు వినిపించ
నిరతముగ వాకిటను నిలిచినాఁడు
సురలు నీయవసరము చూచుకొని కొలువునకు
సరవి నాఇత్తపడి సందడించేరు ॥ ఎందాఁ ॥

సందడించేరు = సందడిచేయుచున్నారు. "సందడివిడువుము పాసముఖా"లో క్రియాగీత కలిగిన పదమును వ్యాఖ్యానించునపుడు అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము I (1981) నందు 12వ పాటలో సందడి శబ్దమును వ్యాఖ్యానించలేదు. ఈ అన్నమయ్య వాఙ్మయములో సందడి, సందడించు శబ్దములు 'తొందరపెట్టు' 'అంటుకొనియుండు' ఇత్యాద్యర్థములలో వాడినట్లు ఇక్కడ ప్రయోగమునుబట్టి ఊహించు చున్నాను.

11) రాచాజ్ఞ : (పాట 447)

రాచాజ్ఞ మరలించ రాజే కర్తగాన
యేచి నీకు శరణంటి విది మానుపవే ॥ పల్లవి ॥

రాచాజ్ఞ = రాజాజ్ఞ. రాజ్ఞః ఆజ్ఞా అని విగ్రహము. ఇది సమాసైకదేశము తద్భవీకరించిదైనా కావచ్చు. 'రాచవారియొక్క ఆజ్ఞ' అని తద్భవ శబ్దముతోనే స్వతంత్రముగ సమసించిన సమాస మైనా కావచ్చు.

27 వ సంపుటములో 'సమాసములు' అను విషయముపై సాగించిన నా చర్చను చూచిన డా॥ సరస్వతీపుత్ర శ్రీమాన్ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులవారు, "వ్యావహారికభాషను యథేచ్ఛగ వాడిన అన్నమాచార్యుల కృతులలో వ్యాకరణచర్చ ఏలన్నా" అన్నారు. కాని "ఆ కృతులలోనే అరసున్నలు శకటరేఫలు స్థానపతి

తములు ఆస్థానపతితములు దండిగ నుండుటచే ఆ భాషను శిష్టవ్యావహారికముగనో, అశిష్టవ్యావహారికముగనో గ్రాంథిక సన్నిహితమైన-దానిని విమర్శించక ఎట్లుంటేదిస్వామీ అన్నాను సరే నీయిష్టము అన్నారు

2) సానముఖా (పాట 471)

సామంతం

సింగారమూరితివి చిత్తజగురుఁడవు
వంగతిఁ జూచేరు మిమ్ము సానముఖా పల్లవి

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁతులు నీవు నెక్కి-
పూవు లాకసము మోవఁ బూఁచి చల్లుచు
దేవదుందుభులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా
సావధానమగు నీకు సానముఖా సింగా॥

అంగరంగవైభవాల నమరకామినులాడ
వింగినుండి దేవతలు విన్నుఁ జూడఁగా
సంగీతతాళవాద్యచతురతలు మెరయ
సంగడిఁదేలేటిమీకు సానముఖా సింగా

పరగఁ గోనేటిలోన పసిఁడిమేడనుండి
అరిది యిందిరయు నీవారగించి
గరిమ శ్రీ వేంకటేశ కన్నుల పండువగాఁగ
సరవి నోలాడుమీకు సానముఖా సింగా॥

అధ్యాత్మ కీర్తనల సంపుటము — 1 యందు 2 వ పాటలో సానముఖా' శబ్దమును 'సముఖ సముఖ' అను రెండు పదముల ఆమ్రేడిత సంధిగా వ్యాఖ్యానించియుంటిని దానికి మరొ్కకపాట కూడ 9 సంపుటము 97 వ దానిని ఉదాహరణమని చూపియుంటిని

ప్రకృతము ఈపాటలో సాసముఖా శబ్దము బోహారు అను అర్థ-ములో ప్రయోగించినట్లు ప్రకరణమునుబట్టి తెలియుచున్నది

పూర్వోత్తర ముద్రణములు

6 వ 7 వ సంపుటములందు పూర్వముద్రణపరిష్కర్తలు చూపిన పాఠములకు కొన్నిటికి భిన్నముగ నేను పాఠములను చూపి వారి పాఠములను పూర్వముద్రణపాఠము అని పాదదీపిక (Foot note) లో చూపియున్నాను అందులో పూజ్యులు కీ శే॥ శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారును శ్రీఅర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసా చార్యులును కలిసి పరిష్కరించిన 7 వ సంపుటములో, సంస్కరణ-ములు' అను శీర్షికతో తప్పొప్పుల పట్టిక నొకదానిని చూపి కొన్ని పాఠములకు మాత్రము సవరణలు చూపినారు 6 వ సంపుటములో మాకు ముద్రణమునకు ఇచ్చిన పుస్తకములో ఆ తప్పొప్పులపట్టిక కానరాలేదు 7 వ సంపుటములో మాత్రము పేజి వరుసనంబరుకూడ ఇచ్చిన తప్పొప్పులపట్టిక ఉన్నది కాని ఆ తప్పొప్పుల పట్టికలోకూడా మేముచూపిన పాఠాంతరములన్నీ లేవు కావున నేను ఆ తప్పొప్పుల పట్టికను లెక్కకు తీసికొనకయే పూర్వముద్రితపాఠము' అని ఇత్యా దిగా చూపియున్నాను. దీనివలన పూర్వముద్రణపరిష్కర్తలను లక్ష్యము చేయలేదని భావింపరాదు. ఇట్టి పరిష్కరణములలో తప్పులు సర్వసహజములని అందరకు తెలిసిన విషయమే వానిలో ఎక్కువ తక్కువలు మాత్రమే సూక్ష్మజ్ఞతకు గురుతు మేముమాత్ర మేమి తక్కువతిన్నామా? అన్నట్లు ఈ పరిష్కరణములోకూడ రేకు పాఠ ములు కొన్ని తొలగిన ఘట్టములు కలవు వానిలో మేము గమ నించినవాని సవరణలిందు చూపుచున్నాను

పాట	ఉన్నపాఠము	ఉండవలసినపాఠము
21 (8–2)	మూటగరాట్టదు	మూట గట్టరాదు
74 (2–8)	బెడిదవు	బేడిదవు

81 (2–4)	వికిరణా	వికిరణా
83 పల్లవి	కేళవాత్సరమహో	కేళవాత్సరమహో
2 2 పల్లవి	సాధింపలేడు	సాధింపలేఁడు
243 (2–4)	పాలించేప్రతాప	పాలించేభక్తులప్రతాప
244 (1–1)	మాయాదేవిపట్టిన	మాయాదేవి పుట్టిన
245 (1–2)	కాఁగినపోట్లు	కాఁడినపోట్లు
246 (3–2)	సోదించేరటాఁ	సోదించేరంటాఁ
323 (1–1)	నాతరతమ్య	నాతారతమ్య
387 (2–2)	నెప్పుగా	నొప్పుగా
408 (3–1)	తనివోని ఘోరతప	తనివోనిఘనహోరతప
409 (3–1)	నెవ్వరై్తెనానేమి	నెవ్వరైనానేమి
పాటల అకారాది సూచికలో పుట 363 లో ఎంత మాత్రము	159	328

నా యీ పీఠికవెనువెంటనే పూర్వముద్రణ పరిష్కర్తల పీఠికలనుకూడ జతచేసి ప్రకటించుచున్నాను

ఈ తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయమును త్వరత్వరగ గడ్డకు తేవ-లెనను సంకల్పముతో ఆయవ్యాయములతో జమకట్టక మాకు వలసిన వసతులను ఏర్పాటుచేయుచున్న తి తి దే కమిటీచైర్మన్ శ్రీ బి యన్ రెడ్డిగారికి వారి సంకల్పమును మూడుపూవు లారుకాయ-లుగ పండింపగల సంకల్పసిద్ధులు ఎంతపనినైన అవలీలగ నెరవేర్ప-గల కార్యదక్షత పండి నిండిన తి తి దే కార్యనిర్వాహణాధికారులు శ్రీ పి వి ఆర్ కె ప్రసాద్ ఐ ఏ ఎస్ గారికిని నా కృతజ్ఞతాభి వాదములు ముద్రణకార్యమునందు మాకు చేదోడు వాదోడుగా తోడ్పడుచున్న తి తి దే ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యమ్ విజయ కుమార్ రెడ్డిగారికిని ఈ పనులలో చాల మెలుకువగల తి. తి. దే. పౌరసంబంధశాఖాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి ఎం ఏ

గారికి ప్రతిక్షణమును మావనులకు వలసినట్లు సాయపడుచున్న తి తి దే సప్తగిరి సంపాదకులు శ్రీ కె సుబ్బారావు ఎం ఏ గారికిని సాధన్యవాదములు ఈ పరిష్కరణకార్యములో నాకు కుడి-చేయిగ పనిచేయుచున్న చి జె బాలసుబ్రమణ్యం ఎం ఏ కు నా మంగళాశాసనములు వేగముగా సాగుచున్న అచ్చుపనిలోకూడ మెలకువపీడనిఅచ్చుకూర్పరులకు మనస్ఫూర్తిగ నామంగళాశాస-నము లందించుటతప్ప నేను వారికిచేయు నుపకార మేమున్నది? పెద్దల పరిష్కరణములను మరలా పరిష్కరించుటలో నావలన ఏర్పడిన గుణదోషములను మరల పుస్తకములు చదివిన సహృదయులు ఎత్తి చూపిన విధేయతతో స్వీకరించి పైపై పరిష్కరణములలో జాగ్రత్త వహింపగలను

శ్లో॥ మైసూరురాజధానీనగరకళాశాలికాబుధం మాన్యం
సంగీతసాహితీవీథీసంచారం నమామి తం కృష్ణమ్

ఇట్లు బుధవిధేయుడు
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషల్ ఆఫీసరు
తాళ్లపాకవాఙ్మయపరిష్కరణశాఖ
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

తిరుపతి
2–7–81

పీఠిక

తామ్రఫలకములలోఁ దలుపుచాటున దాగియుండిన తాళ్ళపాక వారికవిత ప్రభాకరులకరస్పర్శమున వెలుగుమొగము చూచినది ప్రథమమున తాళ్ళపాకవారిసంకీర్తనలయోగ్యతనుగుర్తించి పైయధికారులకు తెలియజేసి, సంకీర్తనములు లోకమున ప్రచారముఁజెందుటకై యన్నమాచార్యోత్సవమును వెలయింపించినవారు గురుదేవులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తిరుపతిలో నన్నమాచార్యోత్సవము ప్రతి సంవత్సరము జరుగుచుండుటతో వారిరచనలలోని కవితాసౌందర్యము, సాహితీగౌరవము, సంగీతసారస్యము భక్తిపారమ్యము గుర్తింపఁ-బడుచున్నవి తెలుఁగున ముద్దులు విడవిపదములకుఁ బ్రయోగములకు, నెన్నిటికో యర్థము నన్వయము కుదురుటతో భాషాపరిశోధకుల దృష్టి వీరిరచనములపైఁ బడుచున్నది ప్రాంతపాటలతో ఎనుగుజెందుచున్న భావుకుల వినోదమునకై క్రొత్తదనముఁగోరుచున్న సంగీత విద్వాంసుల యాదరమును వీనికి లభించుచున్నది తాళ్ళపాకవారి రచనముల సత్వర ముద్రణమునకై శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రధానాధికారులు చూపుచున్న ఆదరాభిమానములకు, భాషాభిరుచికి భక్తితత్పరతకు జోహారులు

శ్రీ తాళ్ళపాకవారి రచనముల సంపుటము లైదు ఇంతదనుక ప్రకటితము లయినవి ఇది యారవసంపుటము తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల (00-వ రేకునుండి 150-వ రేకువరకుగల) అధ్యాత్మ సంకీర్తనము లిందు ముద్రితములయినవి ఇఁకపై నేఁబదిరేకులకొకసంపుటముగా వీరిరచనములు ప్రకటింపఁబడగలవు

మద్గురుదేవులు కీర్తిశేషులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి పర్యవేక్షణమున నేతత్సంకీర్తనముల ముద్రణకార్యమున నుద్యోగించుచుండి నేనీసంపుటమును వారి యాదేశముల మేరకుఁ బరిష్కరించితిని తప్పొప్పులకు సహృదయులు పమాణము

తాళ్ళపాకవారిరచనము లెల్లఁ ద్వరలోఁ బ్రకటింపఁబడవలయు ననెడి వారిసంకల్పము నెఱవేర్పుభారము పై యధికారులది శ్రీ వేంకటేశ్వరులవారిది

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా
పరిశోధనాలయము
10—2—51

విద్వద్విధేయుఁడు
ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు

శ్రీః

పీఠిక

ఇది శ్రీ అన్నమాచార్యకీర్తనల యేడవసంపుటము. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఐదవసంపుటము శోధించి ప్రకటించి అకాలమున పరమపదమలంకరించిరి. ఆరవసంపుటమును దీనిని రేకులనుండి సవరించి యెత్తి వ్రాసినవారు శ్రీ శాస్త్రిగారి శిష్యులై వారికి చేదోడు వాదోడుగా నుండిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులే. ఈ కీర్తనల శోధనకార్యమునకై శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాల అధ్యక్షులచే నియమింపఁబడి నేను వచ్చి చేయివేయునరికి ఈ సంపుటము బహుభాగము ముద్రితమైనది. కడపటి రెండు మూఁడు ఫారములు మాత్ర మునేను పరిచూడఁగల్గితిని. ఈ సంపుటమున ౧౫౧-వ రేకు మొదలు ౨౦౦-వ రేకు వఱకున్నగల అధ్యాత్మకీర్తనలు కలవు.

శ్రీ ప్రభాకరశాస్త్రిగారు వేసిన పథమున శ్రీ శ్రీనివాసాచార్యుల నిష్కళంక భక్తిశక్తులు తోడుగా ఇఁకముందు తాళ్ళపాకకృతుల శోధన ప్రకటనములు త్వరగా జరుగఁగలవని యాశించుచున్నాను. కాని యీ మహాకార్యము పూర్తియగుటకు ఆ శ్రీనివాసుని మహాసంకల్పమే సాధనమై మమ్ము నడపవలసియున్నది.

ఈ కైంకర్యమునకు నాకవకాశముఁగల్పించిన శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాధికారులందఱు నా కృతజ్ఞతాశక్తిని మించిన బరువు.

శ్రీవేంకటేశ్వరప్రాచ్యవిద్యా పరిశోధనాలయము
తిరుపతి
30-1-51.

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ.

శుభమస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

~~~~~~~~0~~~~~~~~

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు-నేటి క్రోధిసంవత్సరమందు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-నదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను అదిమొదలుగాను శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగుఁనేటిదుందుభిసంవత్సర ఫాల్గుణ-బహుళ ౧౨ నిరుధానకు1 (విరోధానకు? తిరోధానానకు?) తిరువేంగళనాథుని-మీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన-అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

రేకు 0 కాంబోది

విచారించు హరి నావిన్నప మవధరించు
పచారమే నాదిగాని పనులెల్లా నీవే — పల్లవి

తనువు ౧నాదెందుఁగాని ౨తనువులోవింద్రియములు
అనిశము నాచెప్పినట్టు సేయవు
మనసు నాదెందుఁగాని మర్మము నాయిచ్చ రాదు
పనివడి దూరు నాది పరులదే భోగము — విచా

ఈశబ్దము విరోధ నిరుద్ధ శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చుచున్నది అడ్డగింపు అవధి అని యర్థము అనాడు కడపటిదినమని తాత్పర్యము కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన సరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును అవధి అనునర్థములో ఈ నిరుద్ధమునకు గుళలంబు మాకు" అను తరిగొండ వెంగమాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది సాహిత్య అకాడమీవారి-విష్ణుపారిజాతము ౬౯ పుట నే పీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ-శర్మగారు నిబుత్తం" అనుఅరవపదముకూడ నిబుపు అనునర్థముతో దీనికి సహాయపడునని ౧ నాది+అందుఁగాని ౨ తనువులోని+ఇంద్రియములు ఇట్టిసంధు లీవాఙ్మయమున గలవు
~~~~~~~~

చిన్ననాఁడుమోహించినచెలులు నేఁ జూడఁగానే
పన్నినవయసుమీరి ప్రౌఢ లైరి
వన్నెకుఁబెట్టినసొమ్ము ఎడి ౧రాసి యెత్తుదీసె
మున్నిటివే వెనకాయ ముచ్చటాఁ దొలఁగదు   దైవ

సిగ్గులెల్లాఁ బెడఁబాసె చేరి యవ్వరు నవ్వినా
యెగ్గుపట్టదు మనసు యెఱుకతోనే
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలుకొని
దగ్గరి నాలోనుండఁగా తలపూఁ గైవాలదు   దైవ   4

ముఖారి

౨పులుగు చెప్పేది నదె పొంచి మాగురుఁడు నీకు
తలఁచుకో నేఁడు నీవు దాఁచినర్థము   పల్లవి

యిలమీఁద తమసొమ్ము లెవ్వరివద్ద నుండినా
తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్టు
తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నాఁడ
వెలయ నీసొమ్మనుచు విడిపించుకొనవే   పులు

చేరి తమపూరివారి చెఱవట్టుకొని పోతే
౩కోరి కుయివోయి తెచ్చుకొన్నట్టు
పూరక నీకుక్షిలోనవున్న నన్ను నీమాయ
పీరానఁ జెఱవట్టెను విడిపించుకొనవే   పులు

బడిదప్పి తిరిగేటిపదుచుల తమవారు
తడయక తెచ్చుక ఆదరించినట్టు
వెడబుద్ధిఁ దిరిగేను వెఱ్ఱిని శ్రీవేంకటేశ
విడువక అజ్ఞానినన్ను విడిపించుకొనవే   పులు   5

---

౧ రాసి=రాచుకొని   ౨ పులుగు పూ ము పా పులుగు = అబద్ధము పుళుహు తమిళము   ౩ ఈ పాదమున యతిభంగమా? తెచ్చుకొన్నట్టు లోని కొ తోనా?

ఆహిరి

ఇందులో మొదలికర్త యెవ్వఁడు లేఁడుగాఁబోలు
ముందు కరివరదుఁడే ముఖ్యుఁడుగాఁబోలు పల్లవి॥

ఆదితిఁబో బహురూపా లన్నియోమలఁ బుట్టి
తోడనె బ్రహ్మాదులనేదొరలెదుటా
జాడలు మెచ్చాలేరు చాలునన్నవారు లేరు
వేడుక నడవిఁగాసేవెన్నెలాయ బ్రదుకు ఇందు॥

అన్నికర్మములఁ జేసి ఆటలో బ్రాహ్మణుఁడనై తి-
నన్ని వేదములనేటియంగడివీధి
నన్నుఁ జూచేవారు లేరు నవ్వేటివారు లేరు
వన్నెలసముద్రములో వానలాయ బ్రదుకు ఇందు॥

సంసారపునాటకసాలలో ప్రతిమనైతి
కంసారి శ్రీవేంకటపతిమాయలోన
౧ యింస లిన్నియుఁ దేరె విందరుఁ జుట్టములైరి
హంసచేతిపాలునీరునట్లాయ బ్రదుకు ఇందు 6

రేకు 102

లలిత

ఒల్లఁడుగాక దేహి వుద్యోగించఁడుగాక
కొల్లలైనమేలు తనగుణములో నున్నది పల్లవి

తలఁచుకొంటేఁజాలు దైవమేమి దవ్వా
విలుచుక తనలోనే విందుకున్నాఁడు
చలపట్టితేఁజాలు ౨ సర్గ మేమి బాఁతా
చలివేఁడినాలికపై సత్యములో నున్నాఁడు ఒల్లి॥

---

౧ హింస కు వికృతియా ౨ సర్గము స్వర్గము నకు వికృతియా॥

అదరి బాఁతిపడి యవని దేవతలు
బడివాయరు యజ్ఞ భాగాలకు
విడువక చేతిలో విష్ణుప్రసాదము
కడిగడియైనది కానరుగాని అతి

యెక్కుడురు దిగుదు రేడులోకములు
పక్కనఁ దపముల బడలుచును
చిక్కినాఁడు మతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-
డిక్కడితుదిపద మెఱఁగరుగాని అతి 10

సామంతం

ఏమి సేయఁదు నింక నిందిరాధీశ్వరుఁడా
నీమఱఁగు చొచ్చితివి నెరవేర్తుగాక పల్లవి

కడి వోనిజవ్వనము కలిమిలేమెఱఁగునా
బడినుండి మిగుల రుణపరచుఁగాక
అడియాసలెల్లాఁ బుణ్యముఁబాప మెఱఁగునా
వెడగుఁదనలో దయ విడిపించుఁగాక ఏమి

వలపువ్రేలు పెఱఁగునా వాఁడిమొనలకు నైన
బలిమిఁ దూరించఁ జలపట్టుఁగాక
చలనమందినమనసు జాతి నీ తెఱఁగునా
కలిసి హేయమున కొడిగట్టించుఁగాక ఎమి ॥

యెలమి రతిపరవశము యెగ్గుసిగ్గెఱఁగునా
బలిమిఁ దిట్లకు నొడఁబఱచుఁగాక
యిలలోన శ్రీవేంకటేశ నీమాయ లివి
తలఁగించి యేలితివి దయసేతుగాక ఏమి 11

భైరవి

అయ్యో మాయలఁ బొంది యందు నిరుపమ వాద
యియ్యకొనఁ గర్తలుగా రెఱఁగరు జడులు పల్లవి

చుక్కలై యుండినవారు సురలై యుండినవారు
యిక్కడనుండిపోయినయీజీవులే
దిక్కుల వారి నిందరు దేవతలంటా మొక్కేరు
యెక్కుడైనహరి నాత్మ నెఱఁగరు జడులు అయ్యో

పాతాళవాసులును పలులోకవాసులును
యీతరవాతనుండినయీజీవులే
కాతరాన వారిపుణ్యకతలె వినేరుగాని
యీతల శ్రీహరికత లెఱఁగరు జడులు అయ్యో

యిరవెఱిఁగినముక్త లెఱఁగని౧ బద్ధులు
యిరవై మనలోనున్నయీజీవులే
సిరుల మించినవాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
శరణాగతులు దక్క చక్కఁగారు జడులు అయ్యో 12

రేకు 03 శుద్ధవసంతం

చీ చీ వివేకమా చిత్తపువికారమా
యేచి హరిఁ గొలువక హీనుఁడాయ జీవుఁడు పల్లవి

బతికేనంటాఁ బోయి పయిఁడి వుచ్చుక తన-
పతియవసరములఁ బ్రాణమిచ్చీని
బతు కందులోన నేది పసిఁడి యెక్కడ నుండు
గతిహరిఁ గొలువక కట్టువడె జీవుఁడు ॥ చీచీ

౧ బుద్ధులు పూ ము పా

తెల్లవారినప్పుడెల్లా తెలిసితినేఁగాని
కల్లయేదో నిజమేదో కాన నేను
వల్ల చూచి కామినుల వలపించేఁగాని
మొల్లమై నామేను ముదిసిన దెరఁగ ॥ వెన ॥

పాపాలు చేసి మఱచి బ్రదుకుచున్నాఁడఁగాని
పైపైఁ జిత్రగుప్తుఁడు వ్రాయు టెఱఁగ
యేపున శ్రీవేంకటేశు నెక్కడో వెతకేఁగాని
నాపాలిదైవమని నన్నుఁ గాచు టెఱఁగ ॥ వెన ॥ 16

మలహరి

అంతరుమాలినయట్టి అధములాల
[1]పొంత సంతకూటమి పొరిచూపు గాదా ॥ పల్లవి ॥

కనక మిత్తడితోడ కలయ సరిదూఁచితే
[2]అనువవునా అది దోష మవుఁగాక
ఘనుఁడైనహరితోఁ గడుహీనదేవతల
నెనిచి సరివెట్టితే నయ మవునా భువిని ॥ అంత ॥

పట్టభద్రుఁడు గూర్చుండేబలుసింహాసనముపై
వెట్టిబంటుఁ బెట్టేవారు వెఱ్ఱులేకారా
గట్టిగా శ్రీహరితోడ కలగంపదేవతలఁ
బెట్టి కొలుచుట విందువెట్టి పగగాదా ॥ అంత ॥

క్రొంచక సింహముండేటిగుహ నుండవచ్చునా
పొంచి నక్కలకెల్ల బొక్కలేకాక
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోనే వుండఁగాను
కొంచపుదైవాల పలువంచలనేకాక ॥ అంత ॥ 17

---

౧. 'పొంతపంత కూటమిపో రీచూపు గాదా' వ్రా.ము.పా. అర్థము విచార్యము.
౨. 'ఉను' వ్రా.ము.పా. యతిభంగము.

దేవగాంధారి

కల్లమాడ దొడ్డముద్ర కటకటా
చెల్లుబడికల్లలు చెప్పేరు లోకులు పల్లవి

యిప్పుడేలేబ్రహ్మదేవు డిట్టే వుండగ మీదటి-
వొప్పగుబ్రహ్మపట్టము వొకరికి వెచ్చపెట్టి
అప్పటి మూడుమూర్తులయందులో నీతని సరి-
చెప్పఁబొయ్యే రీమాట చెల్లునా లోకులకు కల్ల

కైలాసము రుద్రుఁడుగలబ్రహ్మాండకోట్లు
పోలించి విష్ణుఁడు కడుపున నించుకుండఁగాను
చాలి మూఁడుమూర్తులలో సరి యాతఁ డంటాను
కూళలై యాడేరుగాక కూడునా లోకులకు కల్లి

ఘనుఁడీతనిపాదము గడిగె బ్రహ్మదేవుఁడు
మునుమిట్టి శిరసున మోఁచె శివుఁడు
వొనర మూఁడుమూర్తులం దొకఁడు శ్రీవేంకటేశు-
డనుమాట యిది తగవవునా లోకులకు కల్లి 18

రేకు 04 పాడి

తెలిసితేమోక్షము తెలియకున్న బంధము
కలవంటిది బదుకు ఘనునికిని పల్లవి

అనయము సుఖమేడ దవల దుఃఖమేడది
తనువుపై నాసలేనితత్వమతికి
పొనిఁగితేఁ బాపమేది పుణ్యమేది కర్మమందు
వొనర ఫలమొల్లనియోగికిని తెలి

అలరిననంసారభ్రమ విడిచి యడవిలోన జడభరతుఁడు
తలఁపుచు నొకయిఱ్ఱిఁ బెంచినంతనే తనకును నారూపు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగ విడిచి మోక్షము వెదకెడినరుఁడు
వలవనిదుస్సంగతులు పెంచినను వాసన లంటక మానునా ॥ కల ॥

అటుగన తాఁ బట్టినవ్రత ముండఁగ నన్యమతము చేపట్టినను
నటనల నెందునుఁ బొందక జీవుఁడు నడుమనె మోరఁడైనట్లు
తటుకన శ్రీవేంకటపతిఁ[1] నొక్కని దాస్యము భజియించిననరుఁడు
ఘటనల నాతవికైంకర్యములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మానునా
॥ కల ॥ 22

శ్రీరాగం

చెల్లఁబో యీజీవు లిలఁ జేసినపాప మెంతో
వుల్లమున నున్నహరి వూరకే దవ్వాయ ॥ పల్లవి ॥

కన్నచోటనే హరి కలఁడన్నవారికి
విన్నచోటనే విష్ణుడు వివేకులకు
వున్నతిఁ గొలువలేక వొద్దనుండఁగాఁ గొందరు
మిన్నుమీఁద వెదకేరు మితిమీఱఁ జదివి ॥ చెల్లి ॥

పట్టినదే బ్రహ్మము పరమార్థవేత్తలకు
తిట్టులోనా దైవము దివ్యులకును
ముట్టి చేత మొక్కలేరు ముందటనే వుండఁగాను
బట్టబయలు పాకేరు బహుకర్మవిదుల ॥ చెల్లి ॥

ఊపిరిలో దేవుఁడున్నాఁడు యోగీంద్రులకు
దాపున నున్నాఁడు హరిదాసులకును
యేపున శ్రీవేంకటేశు నేచి శరణనలేక
చాపలాన వెదకేరు సకలదేవతల ॥ చెల్లి ॥ 23

---

[1]. 'పతియొక్కని' కావోలు. ఇది సమాసము. ద్రుతము విచార్యము. లేదా దాస్యము అనునది 'సుఖముండి' ఇత్యాదులవలె తృతీయార్థకము కావోలు.

లలిత

౧ శరణంటి మాతని ౨ సమ్మంధమునఁజేసి
మరిగించి మము నేలి మన్నించవే ॥ పల్లవి ॥

సకలవేదములు సంకీర్తనలు చేసి
ప్రకటించి నినుఁ బాడి పావనుఁడై న-
అకలంకుఁడు తాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
వెకలియై యేలిన శ్రీవేంకటనిలయ శర

నారదాదిసనకసనందనాదులవలె
పేరుపడి నిన్నుఁ బాడి పెద్దలై ౩ నట్టి-
ఆరీతిఁ దాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
చేరి యేలినయట్టిశ్రీవేంకటనిలయ శర

సామవేదసామగానసప్తస్వరములను
బాముతో నీసతి విన్నుఁ బాడినయట్టి-
ఆముకొన్న తాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
వేమరు మెచ్చినశ్రీవేంకటనిలయా శర 24

రేకు 105 వరాళి

అదివో నిత్యశూ(సూ ?)రులు అచ్యుత నీదాసులు
యెదురులేనివారు యేకాంగవీరులు పల్లవి

రచ్చలసంసారమనేరణరంగములోన
తచ్చి కామక్రోధాలతలలు గొట్టి
అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుటొబ్బలతోడ
యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు ॥ అది

౧ ఈ పాట పెదతిరుమలయ్యదో చినతిరుమలయ్యదో కావలసియున్నది అన్నమాచార్యుల సంబంధముతో మేము గొప్పవారమైతిమని చెప్పుకొనుచున్నారు

౨ సంబంధ పూ ము పా ౩ అట్టి అను విశేషణము పై పాదములోని-తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యులతో సమసింపవలసియున్నది సమాస మధ్యమున ఆరీతి " అనుపదము చొచ్చుకొన్నది ఇట్టివికటసమాసములు ఈవాఙ్మయమున కోకొల్లలు

మొరసి పుట్టుగులనేముచ్చుఁబోఁజుల కురికి
తెరలి నడుములకుఁ దెగవేసి
పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటులఁ దూరి
యెరగొని తిరిగేరు యేకాంగవీరులు — అది

వొడ్డినదేహములనేవూళ్లలోపల చొచ్చి
చెడ్డ౧యహంకారమను చెఱలుపెట్టి
అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నండ నుండి లోకులనే-
యెడ్డల జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు — అది 25

సాళంగం

౨జ్ఞానులాల యోగులాల సకలవిరక్తులాల
నానావిధాల నివి నమ్మేరు సుండి — పల్లవి

అలరియింతులయధరామృతము లివియెల్ల
కాలకూటవిషములకరణి సుండి
శీలముతో వీరలచెట్టవట్టుటలెల్లా
బాలనాగాలఁ దొడికి పట్టుట సుండి — జ్ఞాను

కాంతలు నవ్వుచునైనాఁ గన్నులఁ జూచినచూపు
పంతమున నలుగులపాతర సుండి
బంతుల నెదుటనున్నపడఁతులచన్ను లివి
కంతల నొడ్డినబడిగండ్లు సుండి — జ్ఞాను

జవ్వనపుఁగామినులసరసపుమాటలెల్లా
మవ్వమైనయట్టిచొక్కుమంత్రాలు సుండి
యివ్వలను శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుల కివి
చివ్వనఁ జెప్పినట్టు చేసేవి సుండి — జ్ఞాను 26

౧ అహంకారమను కావచ్చు ౨ జ్ఞానులార ఇత్యాదికి బదులుగ 'జ్ఞానులాల' ఇత్యాదిగనే ఈరేకులలో పెక్కుతావుల సంబోధనము కానవచ్చుచున్నది

కాంబోది

సంతలే చొచ్చితిఁగావి సరకుఁ గాననైతి
యింతట శ్రీహరి నీవే యిటు దయఁజూడవే పల్లవి

కాంతచనుఁగొండలు కడకు నెక్కితిఁ గావి
యెంతైనా మోక్షపుమెట్లు యెక్కలేనైతి
అంతట జవ్వనమనేఅడవి చొచ్చితిఁగావి
సంతతహరి౧భక్తినేసంజీవి గాననైతి ॥సంత

తెగి సంసారజలధిఁ దిరుగులాడితిఁగావి
అగడై వైరాగ్యరత్న మది దేనైతి
పొగరుజన్మాలరణభూములు చొచ్చితిఁగావి
పగటుఁగామాదులపగ సాధించనైతి ॥సంత॥

తనువనియెడికల్పతరువు యెక్కితిఁగావి
కొనవిజ్ఞానఫలము గోయలేనైతి
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కమ్మర నీకృపచేతఁ
దవిసి యేవిధులనుఁ దట్టువడనైతి సంత 27

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమివోదు నన్ను నీ వేమిచూచేవు
నీకరుణ గలిగితే నించి చూపవయ్యా ॥పల్లవి

ఘోరమైనదేహపుదుర్గుణ మేమిగలిగిన
అరసిఁ బ్రకృతిఁబోయి అడుగవయ్యా
నేరనినాజన్మముతో నేరుపేమిగల్లా నన్ను
ధారుణిఁ బుట్టించినవిధాత నడుగవయ్యా నాకు

౧ 'భక్తినే' పూ ము పా భక్తి+అనే=భక్తైనే ఇట్టివందులు ఈవాఙ్మయమున శ్లోకాలలు ౨ విడుల రేకు

పంచేంద్రియములలోవిపాప మేమిగలిగినా
అంచెలఁ గామువిఁబోయి అడుగవయ్యా
మంచిననాకర్మములో మోసమేమి గలిగినా
మంచితనానఁ జేయించేమాయ వడుగవయ్యా నాకు

అన్నిటా నావెనకటిఅపరాధ మేమిగల్లా
మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్యా
మిన్నక శ్రీవేఁకటేశ మీఁదిపను లేమిగల్లా
విన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్యా నాకు 28

దేసాక్షి

మటి హరిదాసుఁడై మాయలఁ జిక్కవడితే
వెటపించఁబోయి తానే వెటచినట్లవును పల్లవి

శూరుఁడైవవాఁ దేడఁజొచ్చిన నద్దము లేదు
ఆరీతిజ్ఞానికి విధు లద్దము లేవు
కారణాన నప్పటినీఁ గలిగెనా నది మరి
తేరిననీళ్ల వందు దేరిన ట్లవును మటి

సిరులరాజైతే నేమిసేసిన నేరమి లేదు
పరమాధికారియైతేఁ బాపము లేదు
అరసి తవకుఁదానే అనుమానించుకొనెనా
తెరువే పో సుంకిరిఁ దెలిపిన ట్లవును మటి ॥

భూమెల్ల మేసినా నాఁబోతుకు బందె లేదు
నేమపుఁబ్రపన్నునికి నింద లేదు
యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని
సోమరి కర్మమంటితే జుంటీఁగ కతవును మటి 29

ముఖారి

నేమే బ్రహ్మమను ౧ కోనేరము నేము-
కామించిన ౨ స్వతంత్రము గడు లేదుగాన పల్లవి

క్షణములోపలనె సర్వజీవావస్థలూను
గణుతించేవాఁ డొకఁడు గలఁడు వేరే
అణుమహత్త్వములందు నంతర్యామైనవాని
ప్రణుతించి దాసులమై బ్రదికేముగాని నేమే

పనిగొని యేలుటకు బ్రహ్మాదిదేవతలఁ
గనిపించేవాఁ డొకఁడు గలఁడు వేరే
ననిచి సిరుల లక్ష్మీనాథుఁడైనవాని-
పనులవారము నేము బ్రదికేముగాని నేమే

సతతరక్షకుఁడయి శంఖచక్రధరుఁడయి
గతి శ్రీవేంకటపతి గలఁడు వేరే
అతనిమఱఁగు చొచ్చి యానందపరవశానఁ
బ్రతిలేక యిందరిలో బ్రదికేముగాని ॥ నేమే ॥ ౨౦

రేకు 06 శంకరాభరణం

ఇందుకేపో వెరగయ్యీ నేమందును
కందువలేనినీమహిమ కొనియాడఁగలనా పల్లవి

అటు దేవతలకెల్ల నమృతమిచ్చిననీవు
యిటు వెన్న దొంగిలుట కేమందును
పటుగతి బలిం దుని బంధించినట్టినీవు
సట రోలఁగట్టువడ్డచందాన కేమందును ఇందు

౧ కోనేరము పూ. ము. ప్రా. ౨ స్వతంత్రముద్దుగ లేదు గాన పూ. వ్రా. ప్ర.
ఇక్కడ స్వతంత్ర శబ్దము భావప్రధాననిర్దేశము

కలిగి యాకరిరాజుఁ గరుణఁ గాచిననీవు
యిల నావులఁ గాచుట కేమందును
తలఁప బ్రహ్మాదిదేవతలకుఁ జిక్కనినీవు
చెలులకాఁగిళ్లకుఁ జిక్కితి వేమందును ॥ ఇందు ॥

భావించ నప్పటికంటేఁ బరమమూర్తివి నీవు
యీవల బాలుఁడవైతి వేమందును
కావించి బ్రహ్మాండాలు కడుపున నిడుకొని
శ్రీవేంకటాద్రి నిలిచితి వేమందును ॥ ఇందు ॥ 31

పాడి

వెన్నలుదొంగిలునాటివెట్టివా నీవు
విన్నకన్నజాడ గాదు వెట్టివా నీవు ॥ పల్లవి ॥

చేరి విన్నునొల్లనట్టిజీవుల నీవుదరాన
పీరుఁడవై మోఁచేవు వెట్టివా నీవు
నారపేరు నుడిగితే నాపేరంటాఁ దగిలేవు
పీరానఁ జుట్టమవై వెట్టివా నీవు ॥ వెన్నె ॥

బంటులైనవారికిఁ బరతంత్రుఁడవై యీ-
వెంటవెంట దిరిగేవు వెట్టివా నీవు
అంటే ననరాదు రెండుఅడుకులకే చొచ్చేవు
వింటే మాకు నవ్వువచ్చీ వెట్టివా నీవు ॥ వెన్నె ॥

పావనులయి లోకమెల్లా బదుకుమంటాఁ బేళ్ల
వేవేలు వెట్టుకొంటివి వెట్టివా నీవు
శ్రీవేంకటేశుఁడవై చెంది వరము లిచ్చేవు
వేవేగ నెవ్వరికైనా వెట్టివా నీవు ॥ వెన్నె ॥ 32

రామక్రియ

అయ్యో వారిభాగ్య మంతేకాక
నెయ్యపువెన్న వట్టుక నెయ్యి వెదకేరు పల్లవి

దేవుఁడు వెల్లవిరై దిక్కులెల్లా నిండుండఁగా
నోవల నాస్తికునకు శూన్యమై తోఁచు
యీవల వాన గురిసి యేరెంతబంటి వారినా
కావరపుజీవునకు ౧గతుగతుకే అయ్యో

హరి శరణంటేఁ గాచేఅట్టియుపాయమే వుండఁగ
విరసానకుఁ గర్మమే వెగ్గళమాయ
పరగ నరులకెల్లాఁ బట్టపగలై యుండఁగా
అరయఁ గొన్నిజంతుల కంధకారమాయను అయ్యో

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుటనే వుండఁగాను
అక్కటా మూఢున కెందు ననుమానమే
మక్కువ నింతా నమృతమయమైనఁ గోడికి
తెక్కులఁ దవ్వ బొయ్యేది తిప్పెపెంటలే అయ్యో 33

లలిత

కరుణించు మిఁకనైన కాఁపురమా
కరికరిఁ బెట్టకుమీ కాఁపురమా పల్లవి

కలలోనిసుఖమైనకాఁపురమా
కలుషమేచవియైనకాఁపురమా
కలను బేహారపుకాఁపురమా
కలఁడు మా కిదే హరి కాఁపురమా కరు

౧ గతుకు+గతుకు=గతుగతుకు కావచ్చు

౧ గంటవేఁటలో తగులుకాఁపురమా
కంటవత్తివెట్టికాచేకాఁపురమా
గంటుగిందుగాఁ బొరసేకాఁపురమా
కంటిమి శ్రీపతికృప కాఁపురమా కరు

కావిరి వెట్టిచేరాయి కాఁపురమా
కావలసినట్లయ్యేకాఁపురమా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి విన్ను నన్ను నొక్క -
కైవశము ౨ సేసెఁగదోకాఁపురమా కరు 34

పాడి

వేసరకు వీఁ దేల యనకుము ఎడువ విన్నిఁక శరణు చొచ్చితి
నీసరెవ్వరు లేరు వెదకిన నిందుబందికిఁ జేట వేఁగా పల్లవి

మీరు నాకుఁ గలరు నేనేమి సేసినఁ గాతురనియెడి -
ధీరతను జము సరకు గొనకే తిఱిఁ జేసితిఁ బాపము,
వోరసేయుచు నెంతలేదవి వూరకే మీరుంటిరేనియు
వారికివిఁ గొరగాను నే నెవ్వరిని నెఱఁగను మిమ్మేకాని వేస

మిమ్ముఁగొలిచినగర్వమున నేమీఁ జేయక కాలమందే,
నమ్మి కర్మములెల్ల మాఁతి నాకునాకే వేసరి
దొమ్మి కోపక మీకు నాకును దూరమనుచుఁ బరాకుచేసిన
యిమ్ములను నన్నవియు రోసును యేల నా కవి నీవేకాక వేస

నీకు మొక్కినమందెమేళము నే నొక కొండసేసుక
లోకములదేవతలకెల్లను లోను వెలిగా నైతి,
యీకడను శ్రీవేంకటేశుఁడ యిప్పు డిటు ననుఁగరుణఁజూచితి
చేకొనుచు వారె మెత్తురు చెలఁగి నీ కింకరుఁడననుచు వేస 35

౧ గంట వెంటగ పూ ము పా ౨ సేసె గదె + ఓకాపురమా

వరాళి

ఏమందురు యీమాటకు నిందరూ నిన్ను
సీమాయ యెంతైనా నిన్ను మించవచ్చునా పల్లవి

నేను నిన్నుఁ గొలిచితి నీవు నన్ను నేలితివి
¹పాపి పంచేంద్రియాలేల పనిగొనీని
కావిలేనిబంట్లఁ దేరకాండ్లు వెట్టిగొనఁగ
దావికి నీ కూరకుండ ధర్మమా సర్వేశ్వరా ఏమం

పుట్టించినాఁడవు నీవు పుట్టినవాఁడను నేను
పట్టి కర్మమేల నన్ను బాధపెట్టీని
వొట్టినసొమ్ముకు వేరొకరు చేయిచాఁచితే
తట్టి నీవు వహించుకోఁదగదా సర్వేశ్వరా ఏమం॥

యెదుట నీవు గలవు యిహములో నేఁ గలను
చెదరినచిత్తమేల చిమ్మిరేఁచీని
అదన శ్రీవేంకటేశ ఆరితేరినట్టినన్ను
వదలక రక్షించుకో వన్నెగా సర్వేశ్వరా ఏమం॥ 36

రేకు 07 సాళంగనాట

ఆమీఁదినిజసుఖ మరయలేము
పామరపుచాయలకే భ్రమసితిమయ్యా ॥పల్లవి

మనసునఁ బాలు దాగి మదియించివున్నట్టు
నసిచి గిలిగింతకు నవ్వినయట్టు
యెనసి సంసారసుఖ మిది నిజమునేసుక
తనివొంది యిందులోనే తడఁబడేమయ్యా ఆమీఁ

¹ పాని క్త్వాంత పూను ధాతువు వ్యావహారికమా?

బొమ్మలాట నిజమంటాఁ బూఁచి చూచి మెచ్చినట్టు
తెమ్మగా శివమాది తా దేవరైనట్టు
కిమ్ముల యీజన్మమందు కిందుమీఁదు [1]నేఱక
పమ్మి భోగములనేతెప్పలఁ దేలేమయ్యా ఆమీఁ॥

బాలులు యిసుకగుళ్లు పసఁ గట్టు కాడినట్టు
పీలి వెట్టివాఁడు గంతువేసినయట్టు
మేలిమి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ముఁ గొలువక నేము
కాల మూరకే యిన్నాళ్లఁ గడపితిమయ్యా ఆమీఁ 37

దేసాక్షి

దేవ నీదయ యెంతునో దివ్యనుతి యెంతునో
కావించి గంటగటుక కాచుకుండె విదివో పల్లవి

వెదక నావసమా వేగుదాఁకా నిన్ను నేను
కదిసి నీమూరితి కానవసమా
యెదుట శంఖచక్రాల [2]యెట్టిదైవమ నేనని
పొదుగుచు నీకునీవే పొడచూపేవుగాక దేవ

పొగడ నావసమా పురుణించి నీగుణాలు
తగుల నావసమా నీతలఁపెఱిఁగి
విగిడి వేదశాస్త్రాల నిన్ను నీవే చెప్పుకొని
పగటుమాయజ్ఞానము పాపే వింతేకాక దేవ

కొలువ నావసమా గుఱుతెఱిఁగి నీవెంట
చెలఁగి నాచేతులఁ బూజించవసమా
పిలిచి శ్రీవేంకటేశ నీవే నాయెదలో నుండి
మలసి పెరరేఁపుచు మన్నించేవుగాక దేవ 38

---

1 నెఱ(గ)క పూ ము పా 2 యెట్టిదైవ మనేనని పూ ము పా యిట్టిదైవమ కావచ్చు

కన్నడగౌళ

నన్ను నింతగా గడించి నాయమా దిగవిడువ
అన్నిటా రక్షించకపో దంతర్యామి పల్లవి

౧ సొమ్ము వోవేసినవాఁడు చుట్టిచుట్టి వీథులెల్లా
కమ్మక వెదకీనట కన్నదాఁకాను
నమ్మినయజ్ఞానములో నన్నుఁ బడవేసుకొని
అమ్మరో వూరకుందురా అంతర్యామి నన్ను

వోడబేరమాడేవాఁడు వొకదరి చేరిచి
కూడినయర్థము గాచుకొనీనట
యీడనే ప్రపంచములో నిట్టె నన్ను దరిచేర్చి
వోడక కాచుకోరాదా వోయంతర్యామి నన్ను

చేరి పుప్పమ్మేవాఁడు చిల్లు వేఁ గనుఁడట
వూరకే శ్రీవేంకటేశ వోపికతోడ
అరయ నన్నుఁ బుట్టించినట్టివాఁడవు నాభార-
మేరీతి నైన మోవు మీఁక నంతర్యామి నన్ను 39

భూపాళం

హరివారమైతిమి మ మ్మవుఁగాదనఁగరాదు
తరముగా దిఁకను మాతప్పులు లోఁగొనరో పల్లవి

వెన్నడించిసూడువట్టెవిష్ణుమాయ నీకు నేము
యిన్నిటాఁ బంతమిచ్చేము యింకఁ గావరో
నన్నల వెట్టిగొనేటిసంసారబంధము నీకు
మున్నె కిందుపడితిమి మంచి దయఁజూడవో హరి

౧ సొమ్ము + పో వేసిన కావచ్చు

ఆడించేటికామక్రోధాదిజూజరులాల
వోడితిమి మీకుఁ దొల్లె వొరయకురో
పీడవికర్మమ నీకు వెఱచి పూరి గఱచే-
మీఁదనే ధర్మదార మా కిఁకనైనాఁ బట్టవో హరి

దక్కఁగొన్నమాలోవితసుభోగములాల
మొక్కితిమి మాకుఁ గొంతమొగమోడరో
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె మాజన్మములాల
గక్కన వేఁడుకొంటిమి కపటాలు మానరో హరి 40

బౌళి

అతిసులభం బిదె శ్రీపతి శరణము అందుకు నారదాదులు సాక్షి
*ప్రతిలే దిదియే నిత్యానందము బహువేదంబులె యివే సాక్షి పల్లవి

వేసరకుమీ జీవుఁడా వెదకివెదకి దైవమును
అనపాటుగా హరి యున్నాఁ డిదె అందుకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు సాక్షి
మోసపోకుమీ జన్మమా ముంచినయనుమానములను
సేసినభక్తికిఁ జేటు లేదు యీసేఁత కెల్ల ధ్రువుఁడే సాక్షి అతి

తమకించకుమీ దేహమా తగుసుఖదుఃఖంబుల నలసి
అమితము నరహరికరుణ నమ్మితే నందుకు నర్జునుఁడే సాక్షి
భ్రమయకుమీ వివేకమా బహుకాలంబులు యీఁదీఁది
తమితో దాస్యము తను రక్షించును దానికి బలీంద్రుఁడే సాక్షి అతి

మరిగివుండుమీ వోజిహ్వా మరి శ్రీవేంకటపతినుతులు
అరయఁగ విదియే యీడేరించును అందుకు వ్యాసాదులె సాక్షి
తిరుగకుమీ విజ్ఞానమా ద్రిష్టపుమాయలకును లోఁగి
సరిలే దితనిపాదసేవకును సనకాదులబ్రదుకే సాక్షి అతి 4

లలిత

తుద సమస్తమును దుర్లభమే
అదె సులభుఁడు మాహరి యొకఁడే ‌ పల్లవి

సురలును నరులును సొంపగుసిరులును
వొరసిన విన్నియు నుపాధులే
నిరుపాధికుఁడును నిజకరుణావిధి
అరయఁగ నిదె మాహరి యొకఁడే ‌ తుద ॥

అందరియీవులు నఖిలకర్మములు
అందఁగరానిప్రయాసములే
యిందిరారమణి నేచినసేవిది¹
చెందిరు సుజనులు చెప్పఁగలదే ॥ తుద ॥

యితరోపాయము లేవి చూచినా
శ్రుతివిరహితములు శూన్యములే
రతి శ్రీవేంకటరమణునిమతి యిది
హితపరిపూర్ణం బిది యొకటే ‌ తుద 42

రేకు 08 ‌ లలిత

ఎవ్వరిభాగ్యం బెట్టున్నదో
దవ్వు చేరువకు తానే గురుతు ‌ పల్లవి

పరమమంగళము భగవన్నామము
సురలకు నరులకు శుభకరము
యిరవుగ నెఱిఁగిన యెదుటనె వున్నది
వరుసల మఱచినవారికి మాయ ‌ ఎవ్వ ॥

౧ శేవధి కావచ్చు

వేదాంతసారము విష్ణుభక్తి యిది
ఆదిమునులమత మయినది
సాదించువారికి సర్వసాధనము
కాదని తొలఁగినఁ గడుశూన్యంబు ఎవ్వ

చేతినిధానము శ్రీవేంకటపతి
యేతలఁ జూచిన నిందరికి
నీతియు నిదియే నిజసేవకులకు
పాతకులకు నది భవసాగరము ఎవ్వ 43

ధన్నాసి

హరిదాసులతోడ నల్పులు౧ సరెనరాదు
గురుఁడు శిష్యుఁడుననే గుఱి దప్పఁగానా పల్లవి

కోరి ముత్యపుఁజిప్పలఁ గురిసినవానయు
సారెఁ బెంకులలోవాన సరియౌనా
శ్రీరమణుఁ డిన్నిటానుఁ జేరియుండే నుండెఁగాక
సారెకుఁ బాత్రాపాత్రసంగ తింతా లేదా ॥ హరి

మలయాద్రి౨ మాఁకులును మహిమీఁదిమాఁకులును
చలమున నెంచిచూడ సరియౌనా
అలరి దేవుఁడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక
తెలియఁగ క్షేత్రవాసి దిక్కులందు లేదా హరి ॥

అమరులజన్మములు నసురలజన్మములు
జమళిఁ బుట్టినంతలో సరియౌనా
అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమైతే నాయఁగాక
తమితో నధికారిభేదములు లేవా హరి 44

౧ సరసరాదు పూ ము పా సరి+అనరాదు=సరెనరాదు
ఈ వ్యావహారికసంధులను పనిపూని ప్రయోగించినట్లున్నది ఈ వాఙ్మయమున
౨ మాకు లేకు

దేసాళం

నే ననఁగా నెంతవాఁడ నెయ్యపుజీవులలోన
యీనెపాన రక్షించీ నీశ్వరు దేకాక పల్లవి

యెవ్వరు బుద్ధిచెప్పిరి యిలపైఁ జీమలకెల్లా
నెవ్వగఁ బుట్టలఁ గొల్చు నించుకొమ్మని
అవ్వల సంసారభ్రాంతి అనాదినుండియు లోలోఁ
దవ్వించి తలకెత్తీయంతర్యామే కాక నేన

చెట్లుల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ
బుట్టి కాచి పూచి ఎండాఁ బొదలుమని
గుట్టుతో జైతన్యమై గుణములన్నిటికిని
తిట్టపెట్టి రచించినదేవుఁ డింతేకాక నేన

బుద్ధు లెవ్వరు చెప్పిరి పుట్టినట్టిమెకాలకు
తిద్ది చన్నుదాగి పూరి దినుమని
పొద్దువొద్దు లోన నుండి భోగములు మఱపిన-
నిద్దపుశ్రీవేంకటా దినిలయుండేకాక నేన ॥ 45

రామక్రియ

తెలిసినవాఁడాఁ గాను తెలియనివాఁడాఁ గాను
యిల నొకమాట నీ కెత్తిచ్చితిఁగాని పల్లవి ॥

పుట్టించేవాఁడవు నీవే బుద్ధిచ్చేవాఁడవు నీవే
యెట్టున్నా నపరాధ లేవి మాకు
అట్టూ నన్నువారముగా మనఁగా నీచిత్తమెట్టో
కిట్టి వొకమాట నుడిగితి నింతేకాని ॥ తెలి ॥

మనసులోపల నీవే మరి వెలుపల నీవే
యెనసి అపరాధాలు యేవి మాకు
నిను నొంగాదనలేము నీసరివారముఁ గాము
అనవలసినమాట అంటి మింతేకాని తెలి

అంతరాత్మవును నీవే అన్నిటాఁ గావఁగ నీవే
యెంతైనా నపరాధా లేవి మాకు
వింత లేక శ్రీవేంకటవిభుఁడ నీబంట వింతే
వంతుకు నే నొకమాట వాకుచ్చితిఁగాని తెలి 46

సాళంగనాట

నీయంతటివా రెవ్వరు నీకు నెదురేది యెందు
చాయల నీసుద్ది విని శరణంటి నేను పల్లవి

కావలెనంటేఁ దొల్లి కంభము చించుకవెళ్లి
కైవశమై ప్రహ్లాదుఁ గావవా నీవు
తేవలెనంటే బ్రహ్మదేవునికి వేదములు
నోవల సముద్రమయిన చొచ్చి తేవా నీవు నీయం॥

పట్టియెత్తవలెనంటేఁ బాతాళానఁ బడ్డకొండ
తట్టియెత్తి పాలవెల్లి దచ్చవా నీవు
మట్టుపెట్టవలె నంటే మరి భూమి చాపగాఁగ
చుట్టుకపోతేఁ దెచ్చి సొంపుగ నిలుపవా నీయం

పక్షపాతమయ్యేనంటేఁ బాండవుల గెలుపించి
యీక్షితి యేలించి చనవియ్యవా నీవు
రక్షించేనంటేఁ గాతరాన శ్రీవేంకటాద్రిఁ బ్ర-
త్యక్షమై మావంటివారిఁ దగఁ గరుణించవా నీయం 47

సామంతం

అందరివలెనే వున్నాఁ డాతఁడా వీఁడు
యిందుముఖులఁ గూడినాఁ డీతఁ డానాఁడు ॥పల్లవి॥

యిందరూ నేఁచేఁటఁ జేసేయింద్రయాగపుముద్దలు
అందుకొని యారగించినాతఁడా వీఁడు
చెంది మునులసతులసతఁ దెప్పించుక మంచి-
విందు లారగించినా డు వీఁ డానాఁడు ॥అంద॥

తొలుత బ్రహ్మదాఁచినదూడలకు బాలులకు
అలరి మారుగడించినాతఁడా వీఁడు
నిలుచుం దేదుదినాలు నెమ్మది వేలఁ గొండెత్తి
యిల నావులఁ గాచినాఁ డీతఁ డానాఁడు ॥అంద॥

బాలుఁడై కూతనాగుల బలురక్కసులఁ జంపి
అలరియాటలాడినయాతఁడా వీఁడు
యీలీల శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కినాఁడు తొలుతే
యేలెను బ్రహ్మదుల నీతఁ డానాఁడు ॥అంద॥ 48

రేకు 09 దేసాళి

ఏపీ నుపాయాలుగావు యెక్కువ భక్తికాని
దావతిఁ బడక యిది దక్కితే సులభము ॥పల్లవి

మంటిపై సుఖమందుట ముక్కున నూరుపువట్టి
దంటవాయువు గెలువఁదలఁచేదెల్లా
వెంటికవట్టుక పోయి వెసఁ గొండ వాఁకుట
వెంటఁ గర్మమార్గమున విష్ణుని సాధించుట ॥ఏపీ॥

యేఁగుతోఁ బెనఁగుట యిల నిరాహారియై
కానవిఁబంచేంద్రియాలఁ గట్టఁబోవుట
నానిం చినుపగుగిళ్లు నమలుట బలిమిని
ధ్యానించి మనసుఁబట్టి దైవమూ సాధించుట   ఏపీ

దప్పికి నెండమావులు దాగ దగ్గరఁబోవుట
తప్పుఁజదువులలోఁ దత్త్వము నెంచుట
పిప్పిచవి యడుగుట పెక్కుదైవాలఁ గొలిచి
కప్పిన శ్రీవేంకటేశుకరుణ సాధించుట   ఏపీ ॥ 49

7

శంకరాభరణం

అప్పఁడు దైవాలరాయఁ డాదిమూల మీతఁడు
యిప్పు దిట్టిమహిమల నెక్కుడాయ నీతఁడు   పల్లవి

చేకొని నాలుగాలుతే చేసినపన్నీరుకాపు
జోకఁ గాలువలై సొరిది జార
వైకపుసీలాదినుండి జలజలబారేటి-
రేకలనెలయేరులరీతి నున్న దిదివో   అప్ప

తెప్పలుగా గుప్పినట్టితెల్లనికప్పురకాపు
చప్పలుచు వెన్నెలలై చిందఁగాను
పుప్పొడిఁదోఁగినకల్పభూజము నిలుచున్న -
చొప్పున నున్నాఁడిదివో సొంపులు మీరుచును   అప్ప

పొందుగ నంతటిమీఁదఁ బూసినపునుగుకాపు
కందువ మాణిక్యముల గనియైనట్టు
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరు కదె యలమేలుమంగ
చెంది యరతఁ గట్టఁగా శ్రీవిభుఁడై నిలిచె   అప్ప 50

మలహరి

ఏమి సేసే మీఁక నేము యెంతని దాఁచుకొందుము
నీమహిమ యింతంతననేరము నేమయ్యా పల్లవి

అంది నిన్ను నొకమాటు హరి యని నుడిగితే
పొందినపాతకమెల్లాఁ బొలిసిపోయ
మందలించి మఱి యొకమాటు నుడిగినఫల-
మ్మందె నీ కప్పగించితి మదిగోవయ్యా- ఏమి

యిట్టె మీకు రెండుచేతులెత్తొకమాటు మొక్కితే
గట్టిగా విహపరాలు గలిగె మాకు
దట్టముగ సాష్టాంగదండము వెట్టినఫల-
మట్టె నీమీఁద నున్నది అదిగోవయ్యా ॥ ఏమి

సరుగ నీకొకమాటు శరణన్నమాత్రమున
సిరులఁ బుణ్యుఁడ నైతి శ్రీవేంకటేశ
ధరలోన నే నీకు దాసుఁడనైనఫల-
మరయ నీమీఁద నున్న దదిగోవయ్యా ఏమి 51

సాళంగం

ఎక్కడిమతము లింక నేమి సోదించేము నేము
తక్కక శ్రీపతి నీవే దయఁజూతుగాక పల్లవి

కాదనఁగ నెట్టువచ్చు కన్నులెదిటిలోకము
లేదనఁగ నెట్టువచ్చు లీలకర్మము
నీదాసుఁడ ననుచు నీమరఁగు చొచ్చుకొంటే
యేదెసనైనాఁ బెట్టి యీడేరింతుగాక ఎక్క

తోయ నెట్టువచ్చు మించి తొలఁకేటినీమాయ
పాయ నెట్టువచ్చు యీభవబంధాలు
చేయార విన్నుఁ బూజించి చేరి నీముద్రలు మోఁచి
యీయెడ నుండఁగా నీవే యీదేరింతుగాక ॥ ఎక్క

తెలియఁగ నెట్టువచ్చు ద్రిష్టమైననీమహిమ
తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు తగునీరూపు
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీవు ¹ గలవమండఁగా
యిలమీఁద మమ్ము నీవే యీదేరింతు గాక ఎక్క ॥ 52

శుద్ధవసంతం

పురుషోత్తముఁడ నీవు² పురుషాధముఁడ నేను
ధరలో నాయందు మంచితన మేది పల్లవి

అనంతాపరాధములు అటు నేము సేసేవి
అనంతమయినదయ అది నీది
విను నేఱఁగకుండేటినీచుగుణము నాది
నను నెడయకుండేగుణము నీది పురు ॥

సకలయాచకమే సరుస నాకుఁ బని
సకలరక్షకత్వము సరి నీపని
ప్రకటించి విన్ను దూరేపలుకే నా కెప్పుడూను
వెకలివై వనఁగాచేవిధము నీది పురు

నేర మింతయును నాది నేరు పింతయును నీది
సారెకు నజ్ఞాని నేను జ్ఞానివి నీవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను నేలితివి
ధారుణిలో నిండెను ప్రతాపము నీది పురు 53

---

¹ 'కలవు+అని+ఉండగా ² 'నీవు రేకు

గుండక్రియ

నారాయణాచ్యుతానంత గోవిందా
నేరరాదు విజ్ఞానము నీ వియ్యక లేదు పల్లవి

నిగమాంతవిదులైతే నిన్నెఱుఁగుదురుగాక
మృగసమానులకేల మీమీఁదిభక్తి
వెగటుగాఁ గృపతోడ విశ్వరూపు చూపినాను
పగటుదుర్యోధఁనుడు బహురూప మనఁడా నారా

చిరపుణ్యులైతే మీసేవలు సేతురుగాక
దురితచిత్తులకు మీత్రోవ యేఁటికి
గరిమఁ బ్రత్యక్షమై కంబములోఁ గలిగినా
హిరణ్యకశిపుఁడు మిమ్మెంచి శరణనెనా నారా॥

దేవతలయితే మిమ్ముఁ దెలియనేర్తురుగాక
యేవల నసురలు మిమ్మెఱిఁగేరా
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద సిరితో నీ వుండఁగాను
కేవలసంసారు లెఱిఁగియును మఱవరా నారా 54

రేకు 10 శంకరాభరణం

లేదు భయము మఱి కాదు భవము
ఆదియు నంత్యముఁ దెలిసిన హరియాజ్ఞేకాన పల్లవి

తలఁపులుగడుగక వొడలటు తాఁ గడిగిన నేమి
వెలుపలికాంక్షలు వుడుగక విధులుడిగిన నేమి
అలరుచు శ్రీహరిదాస్యము అతుమఁ గలిగినయాతఁడు
చెలఁగుచు పనులైనా సేసిన మరి యేమి లేదు

పొంచినకోపము విడువక భోగము విడిచిననేమి
పంచేంద్రియములు ముదియక [౧] పై ముదిసిన నేమి
వించినదైవము నమ్మిన విర్భరుఁడయినయాతఁడు
యెంచుక యేమార్గంబుల నెట్టుండిన నేమి ॥ లేదు ॥

వేగమె లోపల గడుగక వెలి గడిగిన నేమి
యోగము దెలియక పలుచదువులు దెలిసిన నేమి
యీగతి శ్రీ వేంకటపతి నెఱిఁగి సుఖించేటియాతఁడు
జాగుల ప్రపంచమందును సతమైనా నేమి ॥ లేదు ॥ ౫౫

గుండక్రియ

హరిభక్తివోడ యెక్కినట్టివారలే కాని
తరఁగుమొరఁగులను దాఁటలే రెవ్వరును ॥ పల్లవి ॥

నిండుఁజింతాజలధికి నీళ్లు దనచిత్తమే
దండిపుణ్యపాపాలే దరులు
కొండలవంటికరళ్లు కోరికె లెందు చూచినా
తండుముండుపదేవారే దాఁటలే రెవ్వరును ॥ హరి ॥

ఆపదలు సంపదలు అందులోనిమకరాలు
కాఁపురపులంపటాలే కైయొత్తులు
చాపలపుగుణములే సరిఁజొచ్చేయేరులు
దాపుదండ చేకొని దాఁటలే రెవ్వరును ॥ హరి ॥

నెలవై [౨] వుబ్బునగ్గులే నిచ్చలుఁ బోటునుఁ బాటు
బలువైనయాశే బడబాగ్ని
యెలమి శ్రీవేంకటేశుహితులకే కాల్నడ
తలఁచి యితరులెల్ల దాఁటలే రెవ్వరును ॥ హరి ॥ ౫౬

---

౧. పైఁ=శరీరము. ౨. 'వుబ్బునగ్గు లేవిచ్చలుఁ' పూ.ము.పా.

గౌళ

ఈతవిఁ గొలిచితేనే యివ్ని ౧గొలలునుఁ దీరు
౨చేతనఁబెట్టుపుణ్యాలు చేరువనే కలుగు పల్లవి ॥

పట్టి కాళింగునిఁ దోలి పాముకొల దీర్చినాఁడు
బట్టబాయిటనే రేపల్లెవారికి
అట్టె పూతనఁ జంపి అఁడుఁగొల దీర్చినాఁడు
గట్టిగాఁ గృష్ణుఁడు లోకమువారికెల్లను ఈత ॥

బలురావణుఁ జంపి బాఁపనకొల దీర్చినాఁడు
యిలమీఁదఁ గలిగినఋషులకెల్లా
కొలఁదిమీరినయట్టికోఁతికొల దీర్చినాఁడు
నొలసి రాఘవుఁ డదె సుగ్రీవునికివి ఈత

వొలిసి పురాలు చొచ్చి వూరఁ గొల దీర్చినాఁడు
అల తనదాసులైనఅమరులకు
సిలుగుఁగొలలు దీర్చి సేన వరా లిచ్చినాఁడు
చెలఁగి పరుషలకు శ్రీవేంకటేశుఁడు ఈత 57

శ్రీరాగం

వివేకించ వేళ లేదు విజ్ఞానమార్గమందు
భవసంపదలపెద్దపోఁజు చూచీ జీవుఁడు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తమనియెడిమహాసింహాసనం బెక్కి-
హత్తిబహుపరాకాయ నదె జీవుఁడు
గుత్తపుదేహమనేటికొలువుకూటములోన
జొత్తుఁ బ్రకృతినాట్యము చూచీని జీవుఁడు వివే

౧ గోలలు వూ ము పా ౨ చేతనంబెట్టు వూ ము పా చేతనన్ = బుద్ధి యందు పెట్టు=వుంచుకొన్న" కావచ్చు ప్రతిపద్బుద్ధి చేతనా అవి అమరము

పంచేంద్రియములనేబలుతేజీలపై నెక్కి
అంచల వయ్యాళిదోలీ నదె జీవుఁడు
ముంచినకర్మములనేముద్రలపెట్టెలు దెచ్చి
సంచముగా లెక్కవెట్టి సరి దాఁచీ జీవుఁడు ఏవే॥

యిచ్చఁ గామక్రోధాలనే హితమంత్రులునుఁ దారు
తచ్చి తలపోసుకొనీఁ దగ జీవుఁడు
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మయై యుండఁగా
పచ్చిగా నాతనిఁ జూచి భ్రమసీని జీవుఁడు ॥ఏవే॥ 58

సామంతం

చెల్లఁబో తియ్యనినోరఁ జేఁ దేఁటికి యీ-
పల్లదపుఁగోరికలపాలు సేయవలెనా పల్లవి

ఆసలకు నాదేహ మమ్ముకొంటి వింటింట
దాసునిఁగా నాపాలిదైవమా నీవు
పోసరించి భూమిలోనఁ బుట్టించి రక్షించి
యీసులేక భంగపెట్టు టిది గొంత వలెనా చెల్లఁ

పామరపుటింద్రియాలబారిఁ దోసితివి నన్ను
దామెనకట్టుగాఁ గట్టి తత్వమా నీవు
దోమటి నామతిలోనఁ దోడునీడవై యుండి
పామేటిసుఖములనే భ్రమయించవలెనా చెల్లఁ॥

గక్కన నింతట నన్నుఁ గరుణించితివి నేఁడు
మొక్కితి శ్రీవేంకటాద్రిమూలమా నీకు
దిక్కెదనవై నాకు దేవుఁడవై యేలికవు
చొక్కి నామన సింత సోదించవలెనా చెల్లఁ 59

భూపాళం

చూపఁజెప్పఁగలభక్తసుజనుఁడవు మాకు
దాపైనహరి యిట్టె తప్పెఁ దారెననక   పల్లవి

కోరి పాండవులయింటఁ గూర లారగించినట్టు
సారపుశబరివిందు చవిగొన్నట్టు
వూరకే మాయింట నీవు వొదవినపాటి నీ-
వారగించవయ్య చవు లోఁగాములెంచక   చూపఁ

తొల్లియు రేపల్లె గొల్లదోమటి దొడికినట్టు
తల్లిఅనసూయపాలఁ దనిసినట్టు
చిల్లరైనమాయింటఁ జేసినపా టారగించు
చల్లతోడిటోనమైన చాలుఁజాలదనక   చూపఁ

అంకెల శ్రీవేంకటాద్రి నారగించినయట్టు
కొంకులేక సిరితోడఁ గోనెటిరాయ
వెంకనయిననాయింటిలేశమైన నారగించు
౧ అంకించి నీనాలోనిఅంతరము లెంచకా   చూపఁ 60

రేకు 11   లలిత

ఏగతి ౨నుద్ధరించేవో యింతటిమీఁదట మమ్ము
భోగపుఁగోరికలచేఁ బొలిసెఁబో పనులు   పల్లవి

పరగి నాలుకసొంపు వ్వరసిపోయ
పరులనే నుతియించి పలుమారును
విరసపుఁబాపములవినికిచే వీనులెల్లాఁ
గొరమాలె మాకు నేఁటికులాచారములు   ఏగ

౧ 'అంకించి' పూ ము పా యతిభంగము   ౨ నన్నుద్ధరించే పూ ము పా

మొక్కలానఁ బరధనమునకుఁ జాఁచి చాఁచి
యెక్కువఁ జేతులమహి మెందో పోయ
తక్కక పరస్త్రీలఁ దలఁచి మనసు బుద్ధి
ముక్కపోయ మాకు నేఁటిముందరిపుణ్యములు ఏగ

యెప్పుడు నీచులఇండ్ల కెడ తాఁకి పాదములు
తప్పనితపములెల్లాఁ దలఁగిపోయ
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యిటు నిన్నుఁ గొలువఁగా
నెప్పున నేఁ జేసినట్టి౧నేరమెల్లా నడఁగె ఏగ 6

ముఖారి

పాప మెఱఁగను పుణ్యఫల మెఱఁగను
యేపనులు నీకు ౨సెల విన్నియునుఁ గావా పల్లవి

మునుప నీవిషయముల ముద్ర౩మానుసులఁగా-
నువిచితివి నామీఁద నొకటొకటినే
అవిశంబు నవి చెప్పినట్లఁ జేయకయున్న
ఘనుఁడ నీయాజ్ఞ నేఁ గడచుటే కాదా పాప 1

కలిమిగలయింద్రియపుఁగాఁపులుండినవూరు
యెలమి నా కొసఁగితివి యేలు మనుచు
అలసి వీరల నేను నాదరించక కినిసి
తొలఁగఁద్రోచిన నదియు ద్రోహమే కాదా పాప

కుటిలములఁ బెడఁబాపి కోరినచనవులెల్ల
ఘటనఁ జెల్లించితివి ఘనుఁడ నేను
అటుగనక శ్రీవేంకటాద్రీశ నీదాసి-
నెటుచేసినా నీకు హితవేకాదా పాప 62

---

౧ నేరములెల్లా పూ ము పా ౨ శల రేకు ౩ మానసులఁగా॰ శావచ్చు

శుద్ధవసంతం

చిక్కవడ్డపనికిఁ జేసినదే చేఁత
రెక్కలేనియప్పునకు లేమే కలిమి పల్లవి

తగవులేమి కెదిరిధనమే తనసొమ్ము
జగడగానికి విరసమే కూడు
తెగుదెంపులేమికి దీనగతే దిక్కు
విగువుఁగూటికి వట్టిబీరమే తగవు చిక్క

పతిలేనిభూమికి బలవంతుఁడే రాజు
గతిలేనికూటికిఁ గన్నదే కూడు
సతిలేనివానికి జరగినదే యాలు
కుతదీరుటకు రచ్చకొట్టమే యిల్లు చిక్క

యెదురులేమికిఁ దమకేదైనఁ దలఁ పిది
మదమత్తునకుఁ దనమఱపే మాట
తుదిపదమునకుఁ జేదొడై నవిభవము
పదిలపుశ్రీవేంకటపతియే యెఱుక చిక్క 83

శ్రీరాగం

అన్నిటికి నొడయఁడవై నశ్రీపతివి నీవు
యెన్నరాదు మాబలఁగఁ మెంచుకో మాపౌఁజు పల్లవి

జ్ఞానేం ద్రియము లైదు శరీరిలోపల
ఆనక కర్మేంద్రియము లైదు
కానకపుకామక్రోధాలవర్గము లారు
యీనెలవు పంచభూతా ౧ లెంచు మాపౌఁజు అన్ని

---

౧ 'లేఁచు లేకు

తప్పనిగుణాలు మూఁడు తనువికారము లారు
అప్పటి మనో౧ బుద్ధ్యహంకారాలు
వుప్పతిల్లువిషయము లుడివోని వొకఅయిదు
యిప్పటి మించేకోపము యెంచుకో మాపాఁజు అన్ని

ఆఁకలి దప్పియును మానావమానములును
సోఁకివశీతోష్ణాలు సుఖదుఃఖాలు
మూఁకగమికాఁడ నేను మొక్కేద శ్రీవేంకటేశ
౨యేఁకటారఁ౩ గడపేవా నెంచుకో మాపాఁజు అన్ని 64

లలిత

ఈడ నుండె నిందాఁకా నింటిముంగిట
ఆడ నెందుఁ బోఁడుగద అప్పుడే యీకృష్ణుఁడు పల్లవి

యేడ పూతకిఁ జంపె నింతపిన్నవాఁడంటా
ఆడుకొనే రదే వీధి నందరుఁ గూడి
వేడుకతో మనగోవిందుఁడు గాఁడుగదా
చూడరమ్మ వీఁడు గడుచల్లరీఁడు పాపఁడు ఈడ

మరలి యప్పటివాఁడె మద్దులు విఱిచెనంటా
పరువులు వెట్టేరు పడఁతులెల్లా
కరికరించఁగ రోలఁ గట్టితే నప్పుడు మా-
హరి గాఁడుగదా ఆడనున్న బిడ్డఁడు ఈడ ॥

వింతగాఁగ నొకబండి విఱిచె నప్పటినంటా
రంతు సేసే రదివో రచ్చల్లు నిండి
అంత యీశ్రీవేంకటేశుఁ డైనమనకృష్ణుఁడట
యింతేకాక యెవ్వరున్నా రిటువంటిపాపఁడు ఈడ ॥ 65

౧ బుద్ధిహంకారాలు రేకు ౨ ఏఁకట + అరవ్ ౩ గడపేవా + అవి + ఎంచుకో
‘అవి ౪ ముందు మధ్యమపురుష వింత

పాడి

విభుఁడ వింతటికి వెరవుతో నన్నుఁగావు
అభయహస్తముతోడిఆదిమూలమా ॥ పల్లవి

పలులంపటాలచేతఁ బాటువడి పాటువడి
అలసితిఁ గావవే వోఆదిమూలమా
చలమరి యితరసంసారభ్రాంతిఁ జిక్కి-తి న-
న్నలరించి కావవే వోఆదిమూలమా విభుఁ ॥

యెంతకైనా నాసలచే యేఁగేఁగి వేసరితి-
నంత కోపఁ గావవే వోఆదిమూలమా
సంతలచుట్టరికాల జడిసితి నీకఁ గావు
అంతరాత్మ నాపాలిఆదిమూలమా విభుఁ ॥

౧ రంటదెప్పటింద్రియాల రవ్వైతిఁ గావవే వో-
అంటినశ్రీవేంకటాద్రిఆదిమూలమా
గెంటక ముమ్మాటికిపి నీకే శర-
ణంటిఁ గావవేవో ఆదిమూలమా విభుఁ ౬౬

రేకు 1 2 శ్రీరాగం

ఏఁటిమాట లివి విన నింపయ్యీనా మది-
౨ నేఁటవెట్టి ఙ్ఞానుఁడౌ టిదిసరియా పల్లవి ॥

జీవుఁడే దేవుఁడని చెప్పుదురు గొందరు
దైవముచేఁతలెల్లాఁ దమ కున్నవా
అవలఁ గొందరు కర్మ మది బ్రహ్మ మందురు
రావణాదు లవి సేసి రతికెక్కి-రా ఏఁటి ॥

---

౧. రంటదెప్పు టింద్రియాల వ్రా ము పా రంటఁ దిప్పు నింద్రియాల కావచ్చు రంటన్ = పుణ్యపాపములు రెండింటియందు లేక సుఖదు ఖములందు కావచ్చు

౨ నే టి' వ్రా ము పా. ఏఁటవెట్టి' అర్థము విచార్యము.

మిగులఁ గొందరు దైవమే ౧లేదనెందురు
తగ నీప్రపంచమెల్లాఁ దనచేఁతలా
గగన మతఁడు నిరాకార మందురు గొంద-
రెగువఁ బురుషసూక్త మెఱఁగరా తాము ఏఁటి

యెనిమిదిగుణములే యితని వందురు గొంద-
రనయము మిగిలిన వవి దమవా
యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసులై
మనుట నిత్యముగాక మరి యేమినేలా ఎఁటి 67

రామక్రియ

అన్నిటా శ్రీహరిదాసుఁడగువానికి
కొన్నిదైవములఁ గొలువఁగఁ దగునా ॥ పల్లవి

విహితకర్మముసేసి వెదకేటిహరి నిట్టె
సహజమై కొలచేటిసరసునికి
గహనపుఁగర్మాలు కడమలైన నేమి
మహిఁ గనకాద్రికి మరి పైఁడి వలెనా అన్ని

పలుదానములకెల్ల ఫలమైనహరి నిట్టె
బలువుగఁ జేకొన్న భక్తునికిని
నెలకొని యాతఁ డన్నియుమఁ జేసినవాఁడె
తెలిసి సూర్యునిఁ జూడ దీపాలు వలెనా అన్ని

౨వేదవేద్యుఁడు శ్రీవేంకటపతి నామ-
మాదిగాఁ బరియించే యధికునికి
ఆదైనచదువులు అఱచేతి వతనికి
మేదినిఁ దిరుగాడ మెట్లు వలెనా అన్ని ॥ 68

౧ లేదనందురు పూ ము పా లేదని + అందురు ఈ వ్యావహారిక సంధులీ వాఙ్మయమున కొల్లలు ౨ వేవేదద్యుఁడు పూ ము పా

మలహరి

౧ ఈహీ శ్రీహరిఁగంటే యింత లేదుగా వట్టి-
దాహపుటాసల వెట్టి దవ్వు టింతేకా   పల్లవి

పలుమారు నిందరిలఁ భంగపడి వేఁడేది
యిలపై దేహము వెంచేయిందు కింతేకా
కలికికాంతలచూపుఘాతలకు భ్రమసేది
చెలఁగి ౨ మైమఱచేటిచేఁత కింతేకా   ఈహీ॥

పక్కన జన్మాలనెల్లాఁ బాటువడేదెల్లాను
యెక్కడో సంసారాన కిందు కింతేకా
వొక్కరిఁ గొలిచి తిట్టు కొడిగట్టేదెల్లాను
చక్కుముక్కునాలికెపై చవి కింతేకా   ఈహీ

గారవాన ధనములు గడియించేదెల్లాను
ఆరయ నాదని పేఁగేయిందు కింతేకా
చేరి శ్రీవేంకటపతి సేవకుఁ జొరనిదెల్లా
భారపుఁగర్మపుబాధఁ బట్టువడికా   ఈహీ ౬ 69

బౌళి

ఎంత జాఁపనా ౩ సోద మింత గలదా
అంతయు నీమహిమే హరిభట్లూ   పల్లవి॥

సూరిభట్లోకవంక చొరనిచోట్లు చొచ్చి
వారబియ్య మెత్తి యెత్తి వడదాఁకి
నీరువట్టుగొని భూమి నీళ్లెల్లా వారవట్టి
కేరికేరి నగవయ్య క్రిష్ణభట్లూ   ఎంత

---

౧ ఈహి వ్రా ము ప్ర ఈ ఈహీ ఎగతాళి చేసి నవ్వుటకు అనుకరణ శబ్దము ౨ మైమఱచేది చేత వ్రా ము ప్ర రేకు ౩ సోద(ద్య?) వ్రా ము ప్ర అసోద శబ్దము ఆస్వాద్య శబ్ద భవము కావచ్చు వ్రా ము ప్ర లో (ద్య?) సూచన మక్కరలేదేమో

దేవరొ జ్ఞు లోకవంక దిక్కులలోఁ బొలగూడు
దీవెవతో నారగించి తీపుమరిగి
యీవలఁ బెట్టినవారి కేమైనా నొసఁగిని
వేవేలుమాయలవిష్ణుభట్లూ ఎంత

౧సోమయాదు లోకవంక సోరిది సురలకెల్లా-
నామనితో విందువెట్టీ ననుదినము
హోమపువిప్రులసొమ్ము లోడిసి తాఁ బుచ్చుకొనీ
వేమరు శ్రీవేంకటాద్రివెన్నుభట్లూ ॥ ఎంత 70

గుండక్రియ

అటుగన నే రోయఁగఁ దగవా
నటనల శ్రీహరి౨నటమింతే పల్లవి

చిదుముడి మూఁగినజీవులలోపల
కదఁగి నే నొక్కఁడ వింతే
విడువక పక్షులు వృక్షము లిలపై
వెదఁగుభోగములు వెదకీనా అటు ॥

తనువులుమోచినతగుప్రాణులలోఁ
గనుఁగొన నొకమశకమ వింతే
మునుకొని కీటకములఁ జీమలు నిల
చెనకి దొరతనము సేసీనా ॥ అటు ॥

శ్రీవేంకటపతిసేవవారిలో
సోవల నొకదాసుఁడ నేను
భావించి మరలు బ్రహ్మాదు లతని-
దైవపుమాయలు దాఁటేరా అటు ॥ 71

౧ సోమయాజి కావచ్చు ౨ నట=నటనము కావచ్చు అచ్ప్రత్యయాంతము.

రామక్రియ

సేయనివాఁ ^(1)డెవ్వఁడు చేరి చిల్లరదోషాలు
యేయెడ జీవులఁజాడ లీశ్వరకల్పితమే ॥పల్లవి॥

దేవునినమ్మినయట్టిదేహియట యాతనికి
యీవల నెంతటిపాప మేమిసేసును
భావించి యన్ని నేరాలు పరిహరించు నతఁడే
ఆవటించుసూర్యునికి నంధకార మెదురా ॥సేయ॥

పూజింపించుకొనేవాఁడు భువనరక్షకుఁడట
తేజముతో దురితాలు తెంచఁగలేఁడా
రాజు సేసినయా ^(2)జ్ఞాజ్ఞ రాజుకంటే నెక్కుడా
వోజతో వజ్రాయుధాన కోపునా పర్వతాలు ॥సేయ॥

చేతనాత్మకుఁడట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
జాతిలేనిజీవునికి స్వతంత్ర మేది
కాతరపుజన్మానకుఁ గార్యకారణ మేది
యేతున గరుడనికి నెదురా పాములు ॥సేయ॥ 72

రేకు 3 మాళవి

ధ్రువవరదా సంస్తుతవరదా
నవమైనయార్తుని నన్నుఁ గావవే ॥పల్లవి॥

కరిరాజవరదా కాకాసురవరదా
శరణాగతవిభీషణవరదా
సిరుల వేదాలు విన్నుఁ జెప్పఁగా ^(3)విసివి
మరిగి మఱఁగుచొచ్చే మమ్ముఁ గావవే ॥ధ్రువ॥

---

1 డెవ్వఁడు చేరి ఈ చేరి వ్రాత ముప్రతి లో తప్పిపోయినది

2 యా(యా?)జ్ఞ వ్రాత ముప్రతి అన+ఆజ్ఞ కలిసి వ్యావహారికముగానో వ్రాతతప్పుగనో ఆజాజ్ఞ అని యుండవచ్చు అన=ఆజ్ఞ ఏకార్థములైనను కలిసి వాడుట నేటికీ వ్యవహారములో సుప్రసిద్ధమే 3 'విసివి=విసియును కావచ్చు విసిప్పి' అని లోక వ్యవహారము ఈనాటికిని కలదు

అక్రూరవరదా అంబరీషవరదా
శక్రాదిదివిజనిచయవరదా
విక్రమించి యిన్నిటా నీవే ఘనమని నీకు
చక్రధర శరణంటి సరిఁ గావవే ధ్రువ

ద్రౌపదీవరదా తగ నర్జునవరదా
శ్రీపతీ ప్రహ్లాదశిశువరదా
యేపున శ్రీవేంకటాద్రి నిటు నేను నాగురుఁడు
చూపఁగాఁ గొలిచే నచ్చుగఁ గావవే ధ్రువ ॥ 73

గుండక్రియ

నమ్మిన చోటికి నాకు నీశరణము
యెమ్మెలసంసార మింతే యిం దేమిగలదు పల్లవి

యేఁటికర్మము నా కేఁటిధర్మము
యేఁటిదో నేఁ జేయఁగా నీ కేమి గూడెను
నాఁటకపుతోలుబొమ్మలవారు నడిచినమార్గమని
౧ యీఁటుకుఁ జేసేఁగాక యిందేమి గలదు ॥ నమ్మి॥

యేదతపము నా కేదజపము నే
వాదికఁ జేయఁగ నీకు వచ్చినదేమి
బెడిదపుఁబెద్దలెల్లాఁ బెట్టినతిట్టములంటా
యీడుకుఁ జేసేఁగాక యిం దేమి గలదు నమ్మి ॥

యెక్కడిపుణ్యము నా కెక్కడిభోగములు
యిక్కువ నన్నిట్లఁ జేసి యేమిగంటివి
నిక్కపుశ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గనుటగాక
యెక్కడి కెక్కడిమాయ లిం దేమి గలదు నమ్మి 74

౧ యీటు పూ ము పా ఇక్కడ యీ టు లో అరసున్న విచార్యము

బౌళి

అన్నియును హరిసేసేయటమటాలే యివి
పన్నినసుజ్ఞానికి బయలై తోఁచు పల్లవి॥

తిరుపై యవ్వలవ్వలఁ దిరుగుచుండేటివేళఁ
దిరిగినట్ల నుండు దిక్కులెల్లాను
సిరులసంసారభ్రమఁ జిక్కినజీవులకివి
పరగ నైహికమే పరమై తోఁచు అన్ని॥

సొగిసి యద్దమునీడ చూచినవేళఁ దనకు
మగుడ వేతొకరూపు మతిఁ దోఁచును
తగిలి యిట్లానేపో తను దా నెఱఁగకున్న
నిగిడినపుట్టువులు నిజమై తోచు అన్ని॥

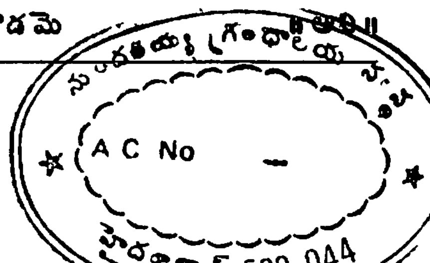
కదిసినసకలాంధకార మంతటాఁ గప్పి
వుదయమైతే నన్ని నొదిగినట్టు
హృదయపుశ్రీవేంకటేశుఁడు వెల్లవిరైతే
మదిలో ౧ నజ్ఞానము మాయమై తోఁచు అన్ని 75

లలిత

అవి యటు భావించినట్లాను
కవగొని యిందుకుఁ గలఁగరు ఘనులు పల్లవి

అరయఁగ నేఁబదియక్షరములె పో
ధరలోపల నిందాస్తుతులు
సరిఁ బురాణములు శాస్త్రవేదములు
యిరవుగ నిన్నియు నిందే పొడమె అవి॥

౧ 'విజ్ఞానము పూ ము పా

వొక్కదేహమున నున్నయంగములు
పెక్కువిధములై బెరసినవి
చిక్కులఁ గొన్నిటి సిగ్గుల దాఁతురు
యెక్కువయతులకు నివ్నియు సమము అవి

అంతరాత్మలో నంతర్యామై
బంతులఁ దిరిగేటిబంధువులు
చింతింప నతఁడే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-
డింతకుఁ గర్తని యెంతురు బుధులు అవి ॥ 76

మాళవి

బలువుడు హరిఁ జేపట్టితిని
తలఁచినదెల్లా దక్కెను నాకు పల్లవి

దురిత[౧]ధ్వంసుఁడు దుఃఖవిదారుఁడు
అరిభయంకరుఁ డచ్యుతుఁడు
సిరివరుఁ డితనినిఁ జేకొని కొలిచిన
పరమసుఖమెపో భయ మెక్కడిది బలు ॥

దానవాంతకుఁడు దైవశిఖామణి
మానవరక్షకుఁడు మాధవుఁడు
నానాముఖముల నాపాలఁ గలఁడు
యేనెపముల నా కెదురే లేదు బలు

అనయము విర్మలుఁ డఖిలానందుఁడు
ఘనుఁ డీశ్రీవేంకటవిభుఁడు
కనుకొని మము విటు గాచుక తిరిగి
యెనయుఁగ నేలికె యితఁడే మాకు బలు ॥ 77

౧ °ధ్వంసుడు రేకు

దేవగాంధారి

మేలు లేదు తీలు లేదు మించీ నిదే హరిమాయ
కాలమందే హరిఁ గంటి కైవల్య మొకటే పల్లవి

సురలును జీవులే నసురలును జీవులే
ధర నిందుఁ బ్రకృతిభేదమేకాని
సురలకు స్వర్గ మసురలకు నరకము
పరగ నీరెంటిగతి పాపపుణ్యములే మేలు

పొలఁతులు జీవులే పురుషులు జీవులే
తలఁప భావభేదములేకాని
బలిమి స్వతంత్రముఁ బరతంత్ర మొకరికి
యెలమి నిందులోఁ జెల్లే హీనాధికములే మేలు

రాజులును జీవులే రాసిబంట్లు జీవులే
వోజతో సంపద చెల్లే దొకటే వేరు
సాజపుశ్రీవేంకటేశు శరణ మొక్కటే గతి
బాజుఁ గర్మ[1] మొందొకటి బంధమోక్షములు మేలు 78

రేకు 4 సాళంగనాట

అదె వచ్చె నిదె వచ్చె నచ్యుతుసేనాపతి
పదిదిక్కులకు నిట్టె పారరో యసురలు ॥పల్లవి

గరుడధ్వజం బదె ఘనశంఖరవ మదె
సరుసనే విష్ణుదేవుచక్ర మదె
మురవైరిపంపు లవె ముందరిసేన లవె
పరచి గగ్గుల [2]కాడై పారరో దానవులు ॥అదె

[1] మందొకటి పూ ము పా [2] కాడై కావచ్చు

తెల్లని ౧గొడుగు లవె దేవదుందుభులు నవె
యెల్లదేవతలరథా లింతటా నవె
కెల్లురేఁగి విక్కి హరికీర్తి భుజము లవె
పల్లపుపాతాళానఁ బడరో దనుజులు   అదె

వెండిపైఁడిగుదె లవె వెంజామరము లవె
మెండగుకైవారాలు మించిన వవె
దండి శ్రీవేంకటపతి దాడిముట్టై నదె యిదె
ఐఁదుబండై ౨ జజ్జరించి పారరో దైతేయులు   అదె 79

లలిత

అయ్యో నేనేలా అన్నిటికంటెఁ దీలు
గయ్యాళినై త్రివిధ గర్వింతుఁగాని   పల్లవి

తడిపిపుడికినట్టిధౌతవస్త్రములు నా-
యొడలు మోఁచినమీఁద యోగ్యము గావు
పుడివోక వనములో వొప్పె ప్రవవిరులు నే-
ముడిచివేసినంతనే ముట్టరాదాయను   అయ్యో

వెక్కసపురచనలవేవేలురుచులు నా-
వొక్కనాలు కంటితేనే యోగ్యముగావు
పక్కనదేవార్హపుఁబరిమళగంధములు నా-
ముక్కుసోఁకినంతలోనే ముట్టరాదాయను   అయ్యో

గగనానునుండి వచ్చేగంగాజలములైన
వొగి నాగోరంటితేనే యోగ్యము గావు
వగుశ్రీవేంకటపతి నన్నే రక్షించినదాఁక
మొగడై యెరుకతుది ముట్టరాదాయను   అయ్యో 80

౧ గొడగు లేక ౨ *జర్జరించి కి వ్యావహారికము గావచ్చు

నాట

మర్ద మర్ద మమబంధాని
దుర్దాంతమహాదురితాని ॥ పల్లవి

చక్రాయుధ రవిశత [1] తేజోంచిత
సక్రోధసహస్ర [2] ప్రముఖా
విక్రమక్రమా విస్ఫులింగకణ
నక్రహరణ హరినవ్యకరాంకా ॥ మర్ద

కలితసుదర్శన [3] కరిదవిదారణ
కులిశకోటిభవ ఘోషణా
ప్రళయానలసంభ్రమవిభ్రమకర
దళితదైత్యగళరక్తపంకిరణా ॥ మర్ద

హితకరశ్రీవేంకటేశప్రయుక్త
సతతపరాక్రమజయశంకర
చతురోఽహం తే శరణం గతోఽస్మి
యితరాన్ విభజ్య యిహ మాం రక్ష [4] ॥ మర్ద 81

మాళవిగౌళ

[5] నిత్యపూజ లివివో నేరిచిన నోహో
ప్రత్యక్షమైనట్టిపరమాత్మునికి ॥ పల్లవి

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట
పెనుహృదయమే హరిపీఠమటా
కనుగొన చూపులే ఘనదీపము లట
తనలోపలియంతర్యామికిని ॥ నిత్య ॥

---

1 తేజోంచిత రేఖ 2 ప్రముఖ శబ్దమునకు 'ముఖమే' అర్థముకాబోలు 3 కలిత రేఖ 4 ఈ సంస్కృత కీర్తనములో సంబోధనములు దీర్ఘాంతముగా నుండుట సంగీతప్రభావముతోనేమో. అన్నమయ్య సంస్కృత రచన ఒక స్వతంత్రమైన తీరుగా నుండును 5 ఈ పాటలోని భావమే పె తి వచనరచనలో కన్పట్టునది

పలుకే మంత్రమట ౧ పాదైననాలికే
కలకలమనుపిడిఘంటయట
నలువైనరుచులే నైవేద్యములట
తలఁపులోపల నున్నదైవమునకు — నిత్య

గమనచేష్టలే యంగిరంగగతియట
తమిగలజీవుఁడే దాసుఁడట
అమరినవూర్పులే యాలవట్టములట
క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయనికివి — నిత్య 82

ముఖారి

కిన్న జానేఽహం కేశవాత్పర మహో
సన్నుతాకర మమాచరణాయ తస్మై — పల్లవి

వేదాంతవేద్యాయ విశ్వరూపాయ నమో
ఆదిమధ్యాంతరహితాధికాయ
భేదాయ పునరప్యభేదాయ నమో నమో
నాదప్రియాయ మమ నాథాయ తస్మై — కిన్న

పరమపురుషాయ భవబంధహరణాయ నమో
నిరుపమానందాయ నిత్యాయ
దురితదూరాయ కలిదోషవిధ్వస్తాయ
౨ హరియచ్యుతాయ మమ ౩ ఆత్మాయ తస్మై — కిన్న

కాలాత్మకాయ నిజకరుణాకరాయ నమో
శ్రీలలామాకుచాశ్రితగుణాయ
హేలాంక శ్రీవేంకటేశాయ నమోనమో
పాలితాఖిల మమాభరణాయ తస్మై — ॥ కిన్న 83

---

౧ పాదైన పూమ పా ౨ హరయేఽచ్యుతాయ కావచ్చు ౩ ఆత్మనే కావచ్చు అన్నమయ్య సంస్కృతరచన ఒక స్వతంత్రమైనదని ముందే వ్రాసియుంటిని

కాంబోది

౧చెల్ల నెక్కికొంటివిగా జీవుఁడ యీబలుకోటా
బల్లిదుఁడ నీకు నేఁడు పట్టమాయఁ గోటా పల్లవి ॥

తొమ్మిదిగవనులై నదొడ్డతోలుఁగోటా
కొమ్మలచవులమూలకొత్తళాలకోటా
వమ్ములేనిమెదవంపువంకదారకోటా
పమ్మి పగవారినెల్లా పట్టుకొన్నకోటా చెల్ల

తలవాకిలిదంతపుతలుపులకోటా
తలిరుఁజేతులపెద్దదంతెనాలకోటా
వెలియూసలనేదండువిడిసినకోటా
గుల్లుగై యింద్రియములు కొల్లగొన్నకోటా ॥ చెల్ల ॥

నడచప్పరములనేనలువైనకోటా
జడిసినచెవుల మించుపవరణకోటా
పడవిపాట్లఁ బడి ఫలియించెఁ గోటా
యెడమిచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁ దేలెఁ గోటా చెల్ల 84

రేకు 5 శంకరాభరణం

౨నాటికి నేఁడు గొత్త నేటికి నేఁడు గొత్త
నాటకపుదైవమవు నమోనమో పల్లవి

సిరుల రుక్మాంగదుచేతికత్తిధారఁ దొల్లి
వరుస ధర్మాంగదుపై వనమాలాయ
హరి నీకృపకలిమి నట్లనే అరులచే
కరిఖడ్గధార నాకుఁ గలువదండాయ నాఁటి

౧ ఇందు దీర్ఘాంతమైన కోట శబ్దము సంగీతానుబంధి కావచ్చు
౨ అన్నమయ్య జీవితచరిత్ర మిందులో కానవచ్చుచున్నది

ముష్ప వారిశ్చంద్రుమొనకత్తిధారఁ దొల్లి
పొదిఁగి చంద్రపతికిఁ జూవుదండాయ
వనజాక్షి నీకృపను పరశత్రులెత్తినట్టి-
ఘనఖడ్గధార నాకుఁ గస్తూరివాటాయ నాఁటి

చలపట్టి కరిరాజు శరణంటే విచ్చేసి
కలుషముఁ బెరఁబాపి కాచినట్టు
అలర శ్రీవేంకటేశ ఆపద లిన్నియుఁ బాపి
యిల నన్నుఁ గాచినది యెన్నఁ గతలాయ నాఁటి ॥ 85

సాళంగనాట

కంటిమి రెంటికి భూమిఁ గలుగుదృష్టాంతము
గొంటరిరావణునందు గుహునియందు పల్లవి

నీదాస్యముగలనీచజన్మమైన మేలు
యేదియునెఱఁగనట్టియెక్కువజన్మానకంటే
వాదపుగర్వము లేదు వట్టియాచారము లేదు
సాదించి నైచ్యానుసంధానమేకావి కంటి

మిమ్ముఁ దలపుచుఁ జేయుమృగయానమైన మేలు
సొమ్ముపోక మీకుఁగాని సుకృతము సేయుకంటె
దిమ్మరిజన్మము లేదు తెగనికోరిక లేదు
పమ్మి నీపైఁ బెట్టినట్టిభారమేకాని కంటి

దిక్కులు సాధించుకంటె తెలిసి శ్రీవేంకటేశు-
౧ దిక్కు నినామమే కా సాధించుటే మేలు
యెక్కువ తక్కువ లేదు యెఱు కెఱఁగమి లేదు
చక్కజాడతో నీకు శరణంటేఁగావి కంటి 86

---

౧ ఈపాద మనన్వితము లేక కా శబ్దమును మేలు తో చేర్ప వచ్చునా?

లలిత

కామధేనువై కలిగె నీధరణి
వాములు వలసినవారికి విధులు పల్లవి

అందరు జీవులే ఆయాకర్మముఁ
బొంది బుద్ధు లెప్పుడు వేరు
కొందరు స్వర్గము గోరి సుఖింతురు
కొందరు నరకానఁ గూలుదురు కామ

దేవుఁ డిందరికి దిక్కై యుండును
భావాభావమే బహువిధము
దేవత లమృతాధీనమై మనిరి
౧తోవనె దనుజులు దురిత మందిరి కామ

పుట్టు గందరికి పొంచి కలిగినదె
దట్టపుమనసులే తమకొలఁది
యిట్టే శ్రీవేంకటేశుఁడు సేసిన-
యట్టై నాతఁడు అదివో యెదుట కామ 87

గుండక్రియ

ఎపురాణముల నెంతి వెదకినా
శ్రీపతిదాసులు చెడ రెన్నఁడును పల్లవి

హరివిరహితములు అవి గొన్నాళ్లకు
విరసంబులు మరి విఫలములు
నరహరిఁ గొలిచిటు నమ్మినవరములు
విరతము లెన్నఁడు నెలవులు చెడవు ఏపు

౧ తోవనె పూ ము పా

కమలాక్షుని మతిఁగాననిచదువులు
కుమతంబులు బహుకుపథములు
జమళి నచ్యుతునిసమారాధనలు
విమలములే కాని వితథముగావు ఎవు

శ్రీవల్లభుగతిఁ జేరనిపదవులు
దావతులు కపటధర్మములు
శ్రీవేంకటపతి సేవించుసేవలు
పావనము లధికభాగ్యపుసిరులు ఎవు 88

ముఖారి

ఏలోకమందున్నా నేమీ లేదు
తాలిమి నందుకుఁదగ్గదావతే కాని పల్లవి

సురల కసురలకు సూడుసుఁబాడునే కాని
పొరసి సుఖించఁగఁ బొద్దు లేదు
ధరలో ఋషులకును తపము సేయనే కాని
మరిగి భోగించఁగ మరి పొద్దు లేదు ఏలో

గక్కన సిద్ధులకైనా గంటయు బొంతయే కాని
చిక్కపరుసము గలిగి సెలవులేదు
రెక్కలు గలపక్షికి రేసుతిమ్మటలే కాని
చక్క వైకుంఠాన కెగయ సత్తువ లేదు ఏలో

సకల[౧]జంతువులకు జన్మాదులే కాని
అకటా నిత్యానంద మందలేదు
వెకలి శ్రీవేంకటేశువిష్ణుదాసులకే మంచి-
సుకములెల్లాఁ గలవు సుదివడలేదు ఏలో॥ 89

౧ జంతువులకును పూ ము పా

దేవగాంధారి

అన్నియును(దనఆచార్యాధీనము
చెన్నుమీఱ హరిపాదసేవసేయు మనసా ॥పల్లవి

దైవమూ(గొంచము గా(దు తానూ గొంచము గా(దు
భావించికొలచేవారిపరిపాటి
చేవల(బత్తిముదుగు చేవిముదుగూ లేదు
వారి(బో(గెత్తేటివారివారినేరుపు అన్ని

కాలము కడమలేదు కర్మము కడమలేదు
కేలి విశ్వాసముగలిగినపాటి
వ్రాలకు మిదిమీ లేదు వక్కాణ మిదిమీ లేదు
పోలించేటివిద్వా(సులబుద్ధిలోనినేరుపు అన్ని ॥

జ్ఞానానకు(దప్పు లేదు జన్మానకు(దప్పు లేదు
నానాటికి వివేకించి నడచేపాటి
పానిపట్టి శ్రీవేంకటపతి యింతకు మూలము
అనక యీతని శరణనేవారినేరుపు అన్ని 90

౯౦

రేకు 6 సాళంగనాట

వీటీగిరి దానవవీరు లదె
అటిమటి దేవత లాదే రదె పల్లవి ॥

పరగుకంఠ మదె పగిలె పగిలె నదె
హరినరసింహంబాయ నదె
గరుడధ్వజ మదె ఘనచక్రం బదె
మొరసేటిశంకపుమోత లవె వీటీ ॥

వెడలె వెడలె నదె వెనుకొని హిరణ్యుఁ
 దొడికిపట్టె నదె తొడమీఁద
 విడువక చించిన వేయిచేతులవె
 కడపమీఁదనే కదలఁ(డ)దె విటి

అదె వామాంకంబందు లక్ష్మి యదె
 కడిసి శాంతమదే కరుణ యదె
 వుదుటున ప్రహ్లాదు నూరడించె నదె
 యిదె శ్రీవేంకట మెక్కె నదె విటి ॥ 91

సామంతం

ఇద్దరు దేహసమ్మంధ మిదివో మాయ
 గద్దించి ౧యాదవుఁడునో కడసారీ తాను పల్లవి ॥

తోడఁబుట్టినమమత తొడఁగి కొన్నాళ్లకు
 వాడికె పుత్రులమీ దవలె నుండదు
 వేడుక వారెవ్వరో వీరెవ్వరో కావి
 ౨కూడపెట్టి వీరకే కొట్లాడీ వారికే ఇద్ద ॥

తల్లిమీఁదఁ గలభక్తి తనకే కొన్నాళ్లకు
 యిల్లాలుమీఁదవలె నింత వుండదు
 వెల్లవిరి నది యెంత విచారించ నిది యంత
 యిల్లుముంగి లొక్కరిది యెరవు వొక్కరిది ఇద్ద ॥

నీతితో శ్రీవేంకటేశునిత్యసేవ కొన్నాళ్ల -
 కీతల సంసారమంత యితవు గాదు
 అతఁడెట్టు యివియెట్టు అందరూ నెఱిఁగినదే
 నేతు లొకటిమీఁదట చిత్త మొకయందు ఇద్ద 92

౧ యాదవుండు నొకడు నారితాను పూ ము పా అర్థము చింత్యము
౨ కూడపెట్టి వీరికే కొట్లాడేవారికి పూ ము పా అర్థము చింత్యము

నాట

దేవశిఖామణి దివిజులు వొగడఁగ
వేవేలుగతుల వెలసీ వాఁడే పల్లవి

వీదుల వీదుల వెసఁ దురగముపై
బేగల బల్లెము బిరబిరఁ దిప్పుచు
మోదముతోడుత మోహనమూరితి
యేదెసచూచిన నే గీ వాఁడే దేవ

కన్నులు దిప్పుచు కర్ణములు గదల
సన్నల [1]రాగెకు చౌకళింపుచును
అన్నిటఁ దేజి యాడఁగ దేవుఁడు
తిన్నఁగ వాగేలు దిప్పీ వాఁడే దేవ॥

వల్లగొనఁ ద్రిప్పుచు వాలము విసరుచు
నిలిచి గుట్టమటు నేర్పులు చూపఁగ
బలుశ్రీవేంకటపతి యహోబలపుఁ-
బొలమున సారెకుఁ బొదలీ వాఁడే దేవ 93

రామక్రియ

ఇందరి బుదులు యీశ్వరేచ్ఛకు సరిరావు
గొందినున్న మానుషము కొలుప దెంతైనా పల్లవి

తనంతఁ దా నూరకున్న దైవమే తోడౌను
కినిసి తాఁ బదరితే కిందుమీఁదౌను
తనుఁదానే చేరె హరి దధివిభాండకునకు
కొనకెక్కఁ-[2]బోయి నీవి కొంచపడెఁ దొల్లి ఇంద

---

[1] రాగాకు పూ ము పా
[2] బోయి నివి పూ ము పా నీవి=పండెమొడ్డిన ధనము

౧ వొక్కటివాఁడు దానైతే వున్నచోనే మేలు చేరు
పెక్కుబుద్ధులఁ బోతేను పిరివీకొను
పక్కన నంబరీషుఁడు పట్టినవ్రతాన గెల్చె
దిక్కులెల్లా దూర్వాసు తిరిగి బడలెను ఇంద

శ్రీవేంకటేశ్వరుచేతి ౨ లోవీజగములు
భావించి యాతఁడు నడపక మానఁడు
వావిరి నిదెఱఁగక వట్టియలమటఁబడి
జీవులేల బడలేరు చింత లిట్టె పాయరో ఇంద 94

శ్రీరాగం

ఎంత ౩ పాటువదె నీశ్వరుఁడు
జంతువుల కేది సతమోకాని పల్లవి

వోముచు లో ౪ నొకదేహమునకె
యేమి రచించెను యీశ్వరుఁడు
కామించి మోక్షసుఖమునకునైతే
వోమినప్రపిష్టులు ౫ వొకటేఁ గావు ఎంత

భోగించబుట్టినభూతకోట్లను
యేగతి మోఁచీ నీశ్వరుఁడు
చేగదేర తవసేవకుఁ జొచ్చిన-
యోగము సులభం బొకటొకటికివి ఎంత ॥

పన్నినజగముల ప్రాణాధారము
యెన్నిట నున్నాఁ డీశ్వరుఁడు
కన్నుల శ్రీవేంకటపతి యని కని
వున్న వేళ తమవునికే సుఖము ఎంత ॥ 95

---

౧ ఒక్కటివాఁడు=ఒక్కనిశ్చితాభిప్రాయమునకు వచ్చినవాడు ౨ లోని జగములు పూ ము పా ౩ పాటువదె' పూ ము-పా ఎంత+పాటు+పదె ౪ 'నొక దేహము పదే పూ ము పా ౫ సృష్టు లకు వ్యావహారికరూపము.

దేసాక్షి

నమ్మలేము కానలేము నరులాల మనమింతే
సమ్మతించి యేలేవాఁడు సర్వేశుఁడేసుండీ   పల్లవి॥

కంటికిఁ గంటిరెప్ప కాచుకవుండినయట్టు
వొంటి దేహమెల్లా జేవొద్దుకొన్నట్టు
అంటుక దేహి నేపొద్దు అంతరాత్మయై వుండీ
జంటయై కాచుకున్నాఁడు సర్వేశుఁడేసుండీ   నమ్మ

చీఁకటి నోటికిఁ [1]గడి చేసే కొంటవచ్చినట్టు
ఆఁకటికి గుక్కిళ్లు ఆసయినట్టు
వీఁకల జంతువులకు వెలుపల లోననుండి
సాఁకుచున్నాఁ డిదివో సర్వేశుఁడేసుండీ   నమ్మ

తమదేహ మెంతైనా తానే యింపయి మోచినట్టు
తెమలి ప్రాణ మిన్నిటాఁ దీపయినట్టు
అమరినభోగమోక్ష లడిగినవారి కిచ్చీ
సముఁడు శ్రీవేంకటాద్రి సర్వేశుఁడేసుండీ   నమ్మ   96

రేకు 17   [2]రామక్రియ

ఇట్టిజీవుల కింక [3]నేది వాటి
దట్టమై దేవుఁడ నీవే దయఁజూతుగాక   పల్లవి

తనజన్మవిద(ధు?)లనుఁ దలఁచు నొక్కొకవేళ
వొనర మఱచు నట్టె వొక్కొకవేళ
వినుఁ బురాణకధలు వివరించి యొకవేళ
పెనచి సందేహములె పెంచు నొకవేళ   ఇట్టి॥

[1] 'గడిచే యేకొంట పూ ము పా   [2] శ్రీరాగం పూ ము పా
[3] నేటిపాటి పూ ము పా

విసిగి సంసారమందు విరతుఁడౌ నొకవేళ
వొసఁగి యందె మత్తుఁడౌ నొకవేళ
పసిగొని యింద్రియాలబంట్లై వుండు నొకవేళ
౧ముసిపితో దైవానకు మొక్కు నొక్క వేళ ఇట్టి

కోరి తపములు చేసి గుణియౌ తా నొకవేళ
వూరకే అలసివుండు నొక్కవేళ
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెదలో నీ వుండఁగాను
బీరాన నీకే మొలవెట్టు నొకవేళ ఇట్టి 97

సామంతం

ఎంత చదివి చూచిన నీతఁడే ఘనముగాక
యింతయు నేలేటిదైవ మిఁక వేరే కలరా పల్లవి

మొదల జగములకు మూలమైనవాఁడు
తుదఁ బ్రళయమునాఁడు తోఁచేవాఁడు
కదిసి నడుమ నిండి కలిగివుండెడివాఁడు
మదనగురుఁడేకాక మఱి వేరే కలరా ఎంత

పరమాణువైనవాఁడు బ్రహ్మాండమైనవాఁడు
సురలకు నరులకుఁ జోటయినవాఁడు
పరమైనవాఁడు ప్రపంచమైనవాఁడు
హరి యొక్కఁడేకాక అవ్వలనుఁ గలరా ఎంత ॥

పుట్టుగులయినవాఁడు భోగమోక్షాలైనవాఁడు
యెట్టనెదుర లోనను యిన్నిటివాఁడు
గట్టిగా శ్రీవేంకటాద్రి కమలాదేవితోడి-
పట్టపుదేవుఁడేకాక పరు లిఁకఁ గలరా ఎంత 98

---

౧ ముసిపితోదై వానకు పూ ము పా

పాడి

భోగసహాయులె పొరుగెల్లా
అగమవిదు(ధు?)లును ననంతములు పల్లవి॥

కులమునఁ జుట్టాలు కోటానఁగోట్లు
కలిమిలేమి కొక్కఁడనే గుఱి
పలులంపటములప్రజలే యిందరు
విలిచినచోటికి నే నొక్కఁడనే భోగ

చెట్టడిచిన నిదె చేటఁడుపండ్లు
గుట్టు దెలుసుకొన గురి నేను
వొటుక సంసార మూరల్లా నిదె
పుట్టినప్పటికి భువి నొక్కఁడనే భోగ॥

చనవుమనవులకు జగమెల్లా నిదె
కొనకు మొదలికిని గురి నేను
యెనయుచు శ్రీవేంకటేశుఁ దేలెఁగన
[1]నినుపుగమికాఁడ నే నొక్కఁడనే భోగ॥ 99

శ్రీరాగం

[2]వారియవతార మీతఁడు అన్నమయ్య
అరయ మాగురుఁ డీతఁ డన్నమయ్య పల్లవి॥

వైకుంఠనాథునివద్ద వడిఁ బాడుచున్నవాఁడు
ఆకరమై తాళ్లపాక అన్నమయ్య
[3]ఆకశపువిష్ణుపాదమందు నిత్యమై వున్నవాఁడు
ఆకడీకడఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య హరి

---

1 వినుపుగ మీవాఁడ పూ. ము పా 2 ఈపాటగూడ పెదతిరుమలయ్యదో చినతిరుమలయ్యదో అయ్యుండవచ్చు 3 ఆకసపు పూ ము పా

క్షీరాబ్ధిశాయి విట్టే సేవింపుచునున్నవాఁడు
ఆరితేరి తాళ్లపాక అన్నమయ్య
ధీరుఁడై సూర్యమండలతేజమువద్ద నున్నవాఁడు
ఆరీతులఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య హరి

యీవల సంసారలీల యిందిరేశుతో నున్నవాఁడు
ఆవటించి తాళ్లపాక అన్నమయ్య
భావింప శ్రీవేంకటేశుపాదములందె వున్నవాఁడు
ఆ(హా ?)వభావమై తాళ్లపాక అన్నమయ్య హరి 100

మలహరి

కోరి మాభుజముల డాగులు మోచుకున్నారము
ధారుణిలోపల మమ్ము దయఁజూచుఁగాక పల్లవి॥

సతతము హరిచేతిశంఖచక్రములే
గతియై మాపాలనుండి కాచుఁగాక
అతిరయమైనట్టిఅచ్యుతునిఆయుధాలే
హితవుగ మమ్ము విట్టె యేలుఁగాక కోరి॥

కమలాపతిచేతులగదాపద్మములు
మమకారముతో మము మన్నించుఁగాక
సమరవిజయమైనశార్ఙ్గాదిశరములు
తమితోడ మాకు దాపుదండై వుండుఁగాక కోరి॥

ముంచి శ్రీవేంకటేశుఁడు మొలఁగట్టినకరారు
అంచెల మాకెల్ల రక్షై అమరుఁగాక
అంచ నీతనికై దువులమరినహస్తములు
పంచల మాకిట్టే వజ్రపంజరా లవుఁగాక కోరి 01

లలిత

ఎన్నఁడొకో బుద్దెరిఁగి యీడేరేది జంతువులు
యిన్నిటా నీమహిమలు యెదిరించి వున్నవి పల్లవి

కావించి నీపాదతీర్థగంగ ప్రవాహమైనది
పావనులై యిందరిని బ్రదుకుమని
లావుగా నీప్రసాదతులసి నారువోసున్నది
వేవేలుపాతకాలెల్ల విదళించుమనుచు ॥ఎన్నఁ

చింతల నీమూర్తులు శిలాశాసనాలైనవి
పంతముతోఁ గొలిచిట్టై బ్రదుకుమని
బంతినే నీనామములు ప్రతిధ్వనులై వున్నవి
దొంతులై నభవముల తుదగనుమనుచు ఎన్నఁ

అందరికి నీసేవలు హస్తగతాలై వున్నవి
బందె దీర నీకు మ్రొక్కి బ్రదుకుమని
అందపుశ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై వున్నాఁడ-
వెందు చూచిన విజ్ఞాన మింద కొండో యనుచు ఎన్నఁ 102

రే 118 దేసాళం

జీవునికి నిటు బుద్ధి చెప్పవయ్యా హరి నీవు
కావక పోరాదు మాకుఁగలయంతర్యామివి పల్లవి

పైపై నెదురుకట్లఁ బంచదార వుండఁగాను
చేపట్టి యడిగి తెచ్చి చేఁదు దిన్నట్లు
పూప లైనచేతిలోనే పుణ్యములు వుండఁగాను
పాపములు చవియంటాఁ బట్టఁబొయ్యీ జీవుఁడు ॥ జీవు

యింటిలోనే నవరత్నా లెన్నియైనా నుండఁగాను
కంటగించి గాజుఁబూస గట్టుకొన్నట్లు
వెంటనే హరినామాలు వేయివేలై వుండఁగా
జంట వితరమంత్రాలు జపియించీ జీవుఁడు ॥ జీవు

చేసుకొన్న యిల్లాలు చేరువనే వుండఁగాను
వేసరక వెలయాలి వెతకినట్లు
మేసుల శ్రీవేంకటేశ మీఁదాస్యమే వుండఁగా
వాసిఁ బరులఁ గొలువనే వడిఁ గోరీ జీవుఁడు జీవు 103

గౌళ

ఊరకే దొరకునా వున్నతోన్నతసుఖము
సారంబు దెలిసికా జయము చేకొనుట పల్లవి

తలఁపులోపలిచింత దాఁటినప్పుడుగదా
అలరి దైవంబు ప్రత్యక్షమౌట
కలుషంపుదుర్మదము గడచినప్పుడుగదా
తలకొన్న మోక్షంబు తనకుఁ జేపడుట ఊర

కర్మంబుకనలు వోఁ గడిగినప్పుడుగదా
విర్మలజ్ఞానంబు నెరవేరుట
మర్మంబు శ్రీహరి నీమఱఁగుచొచ్చినఁగదా
కూర్మిఁ దనజన్మ మెక్కుడు కెక్కుడౌట ఊర ॥

తనశాంత మాత్మలోఁ దగిలినప్పుడుగదా
పవిగొన్నతనచదువు ఫలియించుట
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరునిదాస్యంబు
తనకు నబ్బినఁగదా దరిచేరి మనుట ॥ ఊర 04

భైరవి

ఏమిసేతు దైవమా యెన్నఁడు గరుణించేవో[1]
దామెనసంసారములోఁ దట్టువడీ మనసు   పల్లవి

యెక్కడిపగయొకో ఇంద్రియాలు నన్నుఁబట్టి
చక్కుముక్కు[2] సేసి యెంచి సాదించీని
గుక్కక యేమిసేసినకొలయొకో వెంటవెంట
వెక్కసపు[3] పుట్టువులై వెనుతగిలీని   ఏమి

యెన్నాళ్లపాపమొకో యెడతెగక నాలోన
వున్నతపుఁగోపమై షమ్మగిలీని
తిన్ననై యెవ్వరిచేతితిట్టుర[4] దాఁకినవిధమో
విన్ననై విజ్ఞానమెల్లా వీటిఁబోయఁ దుదిని   ॥ ఏమి

యేవేళగుణమో యెడతెగనికర్మాలు
రావిమానిజిగురై పూరక యంటీని
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు చిత్తములోపల నుండి
కావఁగఁగదా నీవే గతి యనవలసె   ఏమి   05

ముఖారి

నిరుహేతుకదయానిధివి నీవు
కరుణించు నీకు నొక్కటి విన్నపము   పల్లవి

దేవా నీమహిమ తెలియనెవ్వరివశ-
మీవల నీవే[5] గతెను టింతేకాక
భావించలేరు నిన్ను బ్రహ్మాదులుసహితము
నీవేడ నేనేడ నే నొక జంతువను   నిరు

౧ ఏచి కావచ్చు ౨ 'సేసినా కొలయొకో' పూ ము పా రేకు ౩ పుట్టువులే పూ ము పా ౪ దాకినా విధమో పూ ము పా రేకు. ౫ గతి+అను గతను పూ ము పా

యింటిలోనే నవరత్నా లెన్నియైనా నుండఁగాను
కంటగించి గాజుఁబూస గట్టుకొన్నట్లు
వెంటనే హరినామాలు వేయివేలై వుండఁగా
జంట వితరమంత్రాలు జపియించీ జీవుఁడు ॥ జీవు

చేసుకొన్న యిల్లాలు చేరువనే వుండఁగాను
వేసరక వెలయాలి వెతకినట్లు
మేసుల శ్రీవేంకటేశ మీదాస్యమే వుండఁగా
వాసిఁ బరులఁ గొలువనే వడిఁ గోరీ జీవుఁడు జీవు 103

గౌళ

ఊరకే దొరకునా వున్నతోన్నతసుఖము
సారంబు దెలిసికా జయము చేకొనుట పల్లవి

తలఁపులోపలిచింత దాఁటినప్పుడుగదా
అలరి దైవంబు ప్రత్యక్షమౌట
కలుషంపుదుర్మదము గడచినప్పుడుగదా
తలకొన్న మోక్షంబు తనకుఁ జేపడుట ఊర ॥

కర్మంబుకసటు వోఁ గడిగినప్పుడుగదా
నిర్మలజ్ఞానంబు నెరవేరుట
మర్మంబు శ్రీహరి నీమఱఁగుచొచ్చినఁగదా
కూర్మిఁ దనజన్మ మెక్కుడు కెక్కుడౌట ఊర ॥

తనకాంత మాత్మలోఁ దగిలినప్పుడుగదా
పనిగొన్నతనచదువు ఫలియించుట
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరునిదాస్యంబు
తనకు నబ్బినఁగదా దరిచేరి మనుట ॥ ఊర 04

భైరవి

ఏమిసేతు దైవమా యెన్నఁడు గరుణించేవో పల్లవి
దామెనసంసారములోఁ దట్టువడీ మనసు

యెక్కడిపగయొకో ఇంద్రియాలు నన్నుఁబట్టి
చక్కముక్కుచేసి యెంచి సాదించీని
గుక్కక యేమిసేసినకాలయొకో వెంటవెంట
వెక్కసపుపుట్టువులై వెనుతగిలీని ఏమి

యెన్నాళ్లపాపమొకో యెదతెగక నాలోన
వున్నతపుఁగోపమై వుమ్మగిలీని
తిన్నని యెవ్వరిచేతితిట్టుర దాఁకినవిధమో
విన్ననై విజ్ఞానమెల్లా వీటఁబోయఁ దుదిని ఏమి

యేవేళగుణమో యెడతెగనికర్మాలు
రావిమానిజగురై వూరక యంటీని
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు చిత్తములోపల నుండి
కావఁగఁగదా నీవే గతి యనవలసె ఏమి 05

ముఖారి

నిరుహేతుకదయానిధివి నీవు పల్లవి
కరుణించు నీకు నొక్కటి విన్నపము

దేవా నీమహిమ తెలియనెవ్వరివశ -
మీవల నీవేఁగ గెలెను టింతేకాక
భావించలేరు నిన్ను బ్రహ్మాదులునహితము
నీవేడ నేనేడ నే నొక జంతువను నిరు

౧ ఏచి కావచ్చు ౨ నేసినా కాలయొకో వూ ము పా రేకు ౩ పుట్టు
వులై వూ ము పా ౪ దాకినా విధమో వూ ము పా రేకు ౫ గతి+అను
గతను వూ ము పా

౧ చిత్తాహరి నాదిక్కు చేకొని యవలోకించవే
యిత్తల సంసారవార్ధి యీఁదుచున్నాఁడ
హత్తి చూచేవారేకాని అడ్డగించేవారు లేరు
పొత్తుల నాధర్మము పుణ్యము నీచేతిది విరు

అవధారు శ్రీవేంకటాధీశ నాజన్మము
కవిసి యింద్రియములఁ గట్టువడ్డాఁడ
జవళి నీపాదములే శరణము చొచ్చినాఁడ
తవిలి నీచిత్తమింతే తరవాత నీఁక్షను విరు 106

బౌళి

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి విజయముఁ బొంది
దేవతలు చూడ దశదిక్కులకు నేసెను పల్లవి

అరికమ్ము వేసెనట్టె అల్లనరకాసురుపై
మేరమీరి రావణునిమీఁద నేసెను
సారపుజలధిమీఁద జలములింకఁగ నేసె
దారి దప్పకుండ నేడుదాళ్ల దెగనేసె శ్రీవేం

పగదీర మింటిమీఁదిబాణునిమీఁద నేసె
మిగుల మెరసి మాయామృగము నేసె
జగములో రాక్షసుల సంహారముగ నేసె
విగిడి ౨ రక్తగుండాలు విండ నేసెను శ్రీవేం

ఖరదూషణాదుల కడిఖండలుగ నేసె
సరుసఁ గుంభకర్ణునిఁ జావనేసెను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
గరుడునిమీఁద నెక్కి కంటువాయ నేసెను శ్రీవేం ॥ 107

౧ 'చిత్తములోనున్నహరి' కాబోలు ౨ ఇటువంటిచిల్లరనమానదోషములకు ఈ వాఙ్మయమున వట్టింపు లేదు

బౌళి

ఆర్పులు బొబ్బలు నవె వినుఁడు
యేర్పడ నసురల సిటువలె గెలిచే పల్లవి

కూలినతలలును గుట్టపుదొక్కలు
నేలపైఁ బారిననెత్తురులు
వోలి జూడఁ దిదె ౧వృద్ధగళలీరణ(?)
కేలిని విష్వక్సేనుఁడు గెలిచె ఆర్పు

పడినరథంబులు బాహుదండములు
కెడసినగజములు గొడగులును
అడియాలము లివె అక్కడ విక్కడ
చిదుముడి విష్వక్సేనుఁడు గెలిచె ఆర్పు

పగుల పగుల వృషభాసురునిఁ జంపె
పగ నీఁగె ఆతనిబలములతో
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుపంపున
జిగి గలవిష్వక్సేనుఁడు గెలిచె ఆర్పు 08

కు 9 లలిత

సకలబలంబులు నీవే సర్వేశ్వర నాకు
అకలంకంబగుసుఖమే అన్నిట నిదే నాకు పల్లవి

పొందుగఁ జక్రాంకితమే బుజబల మిదె నాకు
అందినహరి నీచింతే ఆత్మబలము నాకు
సందడిఁ బేరుబలము కేశవనామము నాకు
యిందును నందును భవభయ మిఁక లేదిదే నాకు సక

---

౧ చూడు ఁడిదె వృద్ధగళలు=పైకెగసినకళలు కావచ్చు ఈరణకేలిని అని విరుచవచ్చునా? ప్రశ్నచిహ్నము పూ ము పా

అంగపుఁదిరుమణు లివి పంచాంగబలము నాకు
సంగతి నీపై పాటలె స్వరబలి మిదే నాకు
రంగుగ నీగుణరాసులే రాసిబలము నాకు
యింగితముగ నిహపరముల ౧ కెదురే దిదే నాకు   సక

కనుఁగొనునీవిగ్రహమే గ్రహబలి మిదె నాకు
విను నీదాసులసేవే వెనుబలి మిదె నాకు
తనరినశ్రీవేంకటపతి దైవబలము నాకు
ఘనమే చెప్పఁగ వింతటఁ గలిగెబో యిదే నాకు   సక   109

సాళంగనాట

ఇదివో వీడివీదుల సీతవితేరు
యెదుట శ్రీవేంకటాద్రివితేరు   పల్లవి

చట్టువడఁ దోలె నాఁడు పము దాలపైఁ దేరు
ఘుట్టుగాఁ దోలెను పౌండ్రకునిపైఁ దేరు
జట్టిగొని తోలె జరాసంధునిపై నదె తేరు
కొట్టి తోలె హంసడిభక్తులపై తేరు   ఇది

ఘోరమై కుంగఁగఁ దోలె కులగిరులపైఁ దేరు
కౌరవసేనపైఁ దోలె గక్కనఁ దేరు
కోరి మధురమీఁద నక్రూరుఁ గూడి తోలెఁ దేరు
అరసి సంధిమాటలు ఆడఁదోలెఁ దేరు   ఇది

తచ్చి శిశుపాలాదిదైత్యులపైఁ దోలెఁ దేరు
పెచ్చుగాఁ దోలె రుక్మిణిపెండ్లితేరు
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
చెచ్చెరఁ దోలె దిక్కుల సింగారపుఁదేరు   ఇది   10

౧ కెదురేటిదే పూ ము పా   ౨ దిచుకుల' రేకు

పాడి

అనుచు లోకములెల్ల నదె జయవెట్టేరు
నినుఁ గొల్చితిఁ గావవే నీరజాక్షుఁడా   పల్లవి

అదివో కోనేటిలోన నదివో సర్వతీర్థములు
అదివో పైఁడిమేడలహాతినగరు
పొదలి పరుషలెల్లా పొదిగి సేవించేరు
యిదివో వరము లిచ్చె నిందిరానాథుఁడు   అను

అదివో వేదఘోషము అదివో సురలమూఁక
అదివో విశ్వరూపము అద్భుతమందె
గుదిగొనెఁ బుణ్యములు కోట్లసంఖ్యలు చేరె
యిదివో దయదలఁచె నీశ్వరేశ్వరుఁడు   అను

అదివో శ్రీవేంకటేశుఁ దక్కున నలమేల్మంగ
అదివో నిత్య[౧]శూరులు అనవారలు
నిఖిలశేషాచలము నిక్కి పైపైఁ బొడచూపె
యిదివో కొలువున్నాఁడు హృదయాంతరాత్ముఁడు   అను॥ 1

నాట

అహోబలేశ్వరుఁ డరికులదమనుఁడు
మహామహిమలను మలసీ వాఁడె   పల్లవి

కదలుఁగన్నులును కరాళవదనము
గుదిగొనుభయదపుఁగోరలును
అదరుమీసములు నలరఁగ నవ్వుచు
వుదుటుతోడఁ గొలువున్నా డు వాఁడె   అహో

---

౧ సూరులు కావచ్చు

అతిసితనఖములు ననంతభుజములు
వితతపరాక్రమవేషమును
అతులదీర్ఘ[1] జిహ్వయుఁ గడు మెరయఁగ
మితిలేనికరుణ మెరసీ వాఁడే ॥ అహో ॥

పొందడిసొమ్ములు శంఖచక్రములు
పొందుగ దివిజులు పొగడఁగను
యిందిరఁ దొడపై నిడి శ్రీవేంకట-
మందు విందుఁ గడు నలరీ వాఁడే అహో 12

సాళంగనాట

సిరిఁ దొడపై నిడి శ్రీనర[2]సింహుఁడు
యిరవుగ వరముల నిచ్చీని వాఁడే పల్లవి

ఘనమగుకోరలు కరాళవదనము
చెనకుచు గొడ[3] నెటిజిహ్వయును
[4]ఏనుపుఁగటమరలు వికటలోచనము
నొనరఁగ గొలుపై యున్నాఁడు వాఁడే ॥ సిరిఁ

చటులచక్రకరంబును [5]శార్ఙకరంబును
అటు వరదాభయహస్తములు
పటుతరయోగపుపట్టబంధమును
కటితటిఁ జెలఁగఁగఁ గడఁగీ వాఁడే ॥ సిరిఁ

పరపగుశేషువిపడగలనీడల
అరుదగురవిచంద్రాంకముల
సిరులగద్దెపై శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరిపూర్ణుఁడై పరగీ వాఁడే సిరిఁ 13

౧ జిహ్వా రేకు ౨ సింహ్వాఁ రేకు ౩ నేటి పూ ము పా
౪ విమపు గ టమరలు(?) పూ ము పా ౫ శార్ఙ రేకు

శ్రీరాగం

నిర్మలులు వీరు నిత్యసుఖులు
కర్మదూరులు విష్ణుకైంకర్యపరులు పల్లవి

పరమజ్ఞానసంపన్నులగువారికిని
అరుదుగా దిచటిమహా[1]దైశ్వర్యము
హరికృపాధనము చేనబ్బినమహాత్ములకు
సరకుగాకుండు పంచల విధానములు నిర్మ

బలిమివి వేదాంతపట్టాభిషిక్తులకు విల
బలురాజ్యపదవు లిరుగడబంట్లు
లలిమీరి హరిచక్రలాంఛనపుశూరులకు
యెలమి విజయములెల్ల వింటిలో నుండు నిర్మ

యీవలను శ్రీవేంకటేశుశరణాగతుల-
కావటించినపుణ్య[3] మదువుగాదు
దైవజ్ఞులయినయాధర్మస్వరూపులకు
వేవేలభోగములు వెనుతగులుచుండు నిర్మ 14

రేకు 20 శంకరాభరణం

చీచీ వో జీవుఁడా చింతించుకో జీవుఁడా
ఆచందాన కీచందము అరుహమా జీవుఁడా పల్లవి

వుత్తముఁ డయినహరివుండేటియాతుమలోన
తత్తరపుఁగాంతలను తలపోసేదా
వొత్తి నారాయణనామ ముచ్చరించేనోరను
రుత్తయధరపుఁదోలు రుచిగొనేదా చీచీ

---

1 మహదైశ్వర్యము వంటిచిల్లరవమానదోషములు మావాఙ్మయమున తెక్కాలు రావివి 2 బద్ధు రేకు 3 అదుగు లోని గకారము వకారమైనదేమో

పొందుగా గోవిందునిఁ బూజించేటిచేతులను
సందడిఁ జన్నులమీఁదఁ జాఁచఁబొయ్యేదా
కందువ దేవువిరూపు కనుఁగొనేచూపులు
ముందరి మర్మపుటంగములమీఁదఁ బెట్టేదా చీచీ

వేవేలు విష్ణుకథలు వివియేటి చెవులను
ఆవటించి యాడసుద్దులాలకించేదా
శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించేయీజీవనము
భావించక విషయాలపాలు సేసేదా చీచీ 15

దేసాక్షి

ఇంతదేవుఁ డింక వేఁడీ యెంచి చూపుఁడా
చెంతనుండితే రక్షించు చేకొని కొలువరో ॥ పల్లవి

వేసితే వేయురూపులు విశ్వరూప మిత డు
శ్రీసతీశుఁ డిందరిలో శ్రీమంతుఁడు
భాసురపుభూమిమోచేబలవంతుఁ డిన్ని టాను
దాసులైతే మన్నించు నీదైవముఁ గొలువరో ఇంత

గుట్టున బ్రహ్మాండాలు కుక్షిలో నించినవాఁడు
అట్టె దేవతలమొర లాలించేవాఁడు
చిట్టకపుదానవుల చించిచెండాడేటివాఁడు
ఇట్టే శరణంటేఁ గాచు నీతనిఁ గొలువరో ఇంత

కాలముఁ గర్మము మాయ గల్పించినయట్టివాఁడు
ఆలించి సర్వజీవులఅంతర్యామి
వాలి శ్రీవేంకటపతై వరములిచ్చేటివాఁడు
యేలీఁ గొల్చిన మెచ్చు నీవిభుఁ గొలువరో ఇంత 6

భూపాళం

అప్పుడు చూచేదివో అధికుల నధముల
తప్పక యెచ్చరి యిదే తల చవో మనసా పల్లవి

కొండలవంటిపనులు కోరి ముంచుకుంచే నూర-
కుండి కై కొననివాఁడే యోగీంద్రుఁడు
విండినకోపములకు నెపములు గలిగితే
దండితోఁ గలఁగనియాతఁడే ధీరుఁడు అప్ప

సూదులవంటిమాటలు సొరిదిఁ జెవి సోఁకితే
వాదులువెట్టుకొననివాఁడే దేవుఁడు
పాదుకొన్నసంసారబంధము నోరూరించితే
ఆదిగాని మత్తుఁడు౧ గానెట్టివాఁడే పుణ్యుఁడు అప్ప

గాలాలవంటియాసలు కడుఁ దగిలి తీసితే
తాలిమితోఁ గదలనాతఁడే ఘనుఁడు
మేలిమి శ్రీవేంకటేశుమీఁద భారము వేసుక
వీలక తనలో విఱ్ఱవీఁగువాఁడే నిత్యుఁడు అప్ప 17

మలహరి

కొన మొద లేదో గుటిగాన రొరులు
మునుకొనుసంసారమోహాంధమందు పల్లవి

తలఁచును బ్రహ్మాండతతులకు నవ్వల
తలఁచేటిజీవుఁడు కానణువు
అలరినయాసల ననలునుఁ గొనలును
వెలసీ సంసారవృక్షములోన కొన

౧ 'మత్తుఁడుగా వద్దైవా దే పూ ము పా కాని+అట్టి=కానెట్టి ఇది వ్యావ
ళిక సంధి

పుట్టును బొదలును భువి బహురూపుల
పుట్టేటియాతఁడు పొరి నొకఁడే
వొట్టుక యీఁదును వుభయకర్మముల
చట్టెడుసంసారసాగరములను కొన

తగులు నన్నిటా తనుభోగంబుల
తగిలేటిపురుషుఁడు తా ఘనుఁడు
విగిడి శ్రీవేంకటవిలయుఁడు ౧ గతైతే
అగపడ సంసారానందమందు కొన 8

ఆహిరి

కలిదోషములాల కడు నెల మీరేరు
యిలధరుఁ డుండుగాను యిఁక నేఁటిపుద్దులు పల్లవి

జగములేలెడువా డు సర్వాంతరాత్మఁడు
జిగి వింక నీకీబుద్ది చెప్పనోపఁడా
నిగిడి పుట్టించేటివాఁడు నిందుక వుండేటివాఁడు
తెగవికర్మము లెల్ల తిద్దకేల మానును కలి

దనుజులఁ గొట్టేవాఁడు ధర్మము నిలిపేవాఁడు
పవిగొన్నదురితాలు పాపనేరఁడా
కొనమొదలైనవాఁడు గురి దా నైనవాడు
వునికి మనికి ౨ సేయ కూరకుండీనా కలి॥

స్వతంత్రుడైనవాఁడు స్వామియైనవాఁడు
గతియై దాసులనెల్లఁ గావకుండీనా
యితఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిందిరాపతైనవాఁడు
సతతము మాకు నిట్టే సంపద లొసఁగఁడా కలి 10

---

౧ ఈ రేకు రెండవప్రక్క బాగా చిలుమెక్కినది అక్షరములు సరిగా కానవచ్చుట లేదు గతైతే అనుపాఠము అక్షరసందర్భమును జూచి నే నూహించినదే గతై
పూ ము పా ౨ గాయ రేకు

దేసాళం

వాదమేల పొరెసె రెంటివి ముక్తి లేదంటా
వేదాంతశ్రవణము వెట్టికిఁ జేసిరా పల్లవి

అరయ జీవులకెల్లా నభేదమైతే
గురుఁడు శిష్యుఁడు లేఁడు కూడ దరమము
సొరిది నాతుమలెల్ల సోహంభావనమైతే
సరి ముక్తులదేవపూజలు చెల్లవు వాద

సహజలీలావిభూతి సర్వాము మిధ్య యైతే
బహుయాగాదికర్మ పని లేదు
మహాలోకులు నాలు మరణాలు మాయయైతే
విహితాచారము నేదు విధే లేదు వాద

ఘటనబ్రహ్మము నిరాకారమైతేఁ బరియింప
యిటు పురుషసూక్తాదు లివి మరేల
అటు శ్రీవేంకటేశుదాస్యము లేక బిగిసితే
సటలాడుకొనేడిరాక్షసమత మువును వాద॥ 120

12 నుండి 130 వరకు గల 10 రేకులు లేవు.

రేకు 3 పాడి

ఇదివో సుజ్ఞానము సూత్రే మణిగణా యివ గాన
మది నితంమే లేదు మాయం యద్భావం తద్భవతి పల్లవి

యెదుటఁగన యీజగము యిది నీవన వెలుతును
ఇది విపరీతజ్ఞానము యద్దృష్టం తన్నష్టము గాన
పొడలుచుండేటియీజగము పొసఁగ సిరిగావన వెలుతు
యిది విపరీతజ్ఞానము సదసద్వ్యాపం బంటివి గాన ఇది

౧ లవి పూ ము పా యతిభంగము ౨ సటలుడు గొనెడి రాక్షసమత
మవును పూ ము పా దీని అర్థము విచార్యము ౩ యాద్భావే కావచ్చు అన్నమయ్య
లోకవ్యవహారమును ఉదాహరించి నట్లున్నది ౪ యదృష్టం రేకు

నిందినయీజీవులు నీవేయన వెలితును
దండనే ¹ బద్ధులు వీరు ⁹ స్వపరజ్ఞ పున్నది గాన
మెండగుయీజీవులను మీరు గారవ వెలితును
వుండెడివీరలు నిత్యులు వాగి నహమాదిళ్ళమధ్యము గాన ఇది

యిది మునుపె నీచిక్కు యిందుకు దిష్టం బొక్కటె
తుదఁ దొల్లె నీదాసులు గలరు తుదఁ దొల్లియే నీవుఁ గలవు
వెదకు మాశ్రీవేంకటపతి నిను సేవించఁగ నిను సేవించఁగను
అదన నిన్నంటినవారలు నీయంతలు సేతువుగాన ఇది 21

ముఖారి

ఏ దుపాయము యే నిన్నుఁ జేరుటకు
ఆదినంత్యములేనిఅచ్యుతమూరితివి పల్లవి

వెలయ నీగుణములు వినుతించేనంటే
తెలియ నీవు గుణాతీతుఁడవు
చెలరేఁగి నిను మతిఁ జింతించేనంటే
మలసి నీ వచింత్యమహిముఁడవు ఏదు

పొదిగి చేతుల నిన్నుఁ బూజించేనంటే
కదిసి నీవు విశ్వకాయుఁడవు
అదన నేమైన సమర్పించేనంటే
పదరమై అవాప్తసకలకాముఁడవు ఎదు

కన్నులచేత నిన్నుఁ గనుఁగొనేనంటే
పన్నిధి జ్ఞానక నగోచరుఁడవు
యిన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ నీవు గలవవి
వన్నెల శరణనేవాక్యమే చాలు ఏదు 122

¹ బద్ధుల లావచ్చు

పాడి

వేఱొకట వనలేల వీనితోఁ బెనఁగనేల
తూఱినందే హరిఁగూర్చి ౧తుదగంటగాక   పల్లవి

చూచేకన్నుల నేమీఁ జూడకుండవచ్చునా
చూచినందెల్లా హరిఁ జూచుటగాక
వేచినవీనుల నేమీ వినకుండవచ్చునా
కాచి యవే హరికథగా వింటగాక   ॥ వేఱొ

కోరేటిచవుల జిహ్వ గోరకుండవచ్చునా
కోరినచవుల హరిఁ గూర్చుటగాక
ఆరీతిబారేమనసు అడఁచఁగవచ్చునా
ఆరితేరి అన్నిటాను హరిఁ గంటగాక   ॥ వేఱొ ॥

వాడలు మోచినదేహి వోమకుండవచ్చునా
వాడలు శ్రీహరిదనే వోముటగాక
బడినే శ్రీవేంకటేశుఁ బాసివుండవచ్చునా
యెడయు కందె సుఖియించుటగాక   వేఱొ॥ 123

గౌళ

ఏడనుందురో తాము యెన్నికెపోఁజులు దాఁటి -
రాడకాడే బొడచూపే రాహా మేలు   పల్లవి

యెలమి స్వప్నమనేయెడపుఁజావడిలో
వొలిసి జీవుఁడు కొలువున్నపుడు
వెలినున్న చైతన్యవిధులదొరలచేతి -
యలబలము గాన మాహా మేలు   ॥ ఏడ ॥

౧ తుదగట్టు పూ ము పా

ఉప్పదమయి దేహమనేవూరఁ బెద్దచావడి
ఉప్పతిల్లి దేహి కొలువున్నపుడు
చప్పుడుతో నింద్రియవిషయపరివారము
అప్పుడు౧ పారాడుదురు ఆహా మేలు ఎద

అక్కడ నిద్దురలనేఅంతఃపురాల కేఁగి
పుక్కన భోగాన నాత్మ వున్నపుడు
యెక్కువశ్రీవేంకటేశ యెవ్వరూ నాడకుఁ బోరు
అక్కడా నీవే వుందు వాహా మేలు ఏడ 24

బౌళి

౨నానామార్గముల నాఁటుకొను నొకయోగి
మానిమీఁదితపసి సామాన్యుఁ డాయోగి పల్లవి॥

పున్నునవమాసఁ గూడఁ బొదిగీ నొక్కొకయోగి
కన్నులచూపులు రిగాఁ దూఁచు౩ నొకయోగి
మిన్నునూయి చేఁతాటఁ జేఁది మెచ్చు మింగు నొకయోగి
వెన్న సన్నముగ నూరి వీఁగు నొకయోగి నానా

గాలి ముడియగఁ గట్టి కలుగుడిగట్టుయోగి
నాలిమింటివిత్తు నెట్టి నగు నొకయోగి
మూలనిధానము గని మందు గానఁ దొకయోగి
నేల దలకిందుసేసి విక్కు నొకయోగి నానా

గతజలములకెల్లఁ గట్టగట్టు నొకయోగి
తతిఁ బూవులమాటల దడిగట్టు యోగి
యితవైనశ్రీవేంకటేశునిమఱఁగు చొచ్చి
గతిగనె నాతఁ డొక్కఁడే యోగి నానా 25

౧ పారేడుదుర రేకు ౨ ఈపాటలోని భావము స్పష్టమగుట లేదు
౩ 'బూఁచు పూ ము పా

ముఖారి

హరియే సకలక్రియలై తృప్తి యిచ్చుఁగాక
యెరవులవారిచేఁత లెందాఁకా వచ్చీని పల్లవి

నరులకు నరులే పరలోకక్రియలు
సిరిమోహాచారాలఁ జేతురుగాక
ఒరుపాషాణపశుతతుల కెవ్వరు సేసే-
రరయఁగ భ్రమగాక అవి వస్తులున్నవా హరి

కొడుకులుగలవారు కోరి పితృముఖంమున
కుడుపులు దమవారిఁ గూర్చిపెట్టఁగా
అడరి శ్రీహరియే అన్నియుఁ బాఁ జేకొని
తడవి వారిఁ గొంత దయఁజూచుఁగాక హరి

తారేడ వారేడ దైవము శ్రీవేంకటేశుఁ-
డారయ నంతరాత్ముఁ డవి తెలిసి
ధారతో యాతనియాజ్ఞఁ దప్ప కాదివసాన
చేరువఁ జేసేవెల్లాఁ జేయుఁడీ యాతనికి హరి 26

రేకు 132 గుండక్రియ

హరిహరి నీమాయాజగ మిది అండనే చూచుచు నవ్వుచును
అరసి యందులో నిను భావించేటిఆత్మభావమిది యెన్నఁడొకో
పల్లవి

సకలోద్యోగంబులు మాని సకలోపాయంబులు విడిచి
సకలేంద్రియములజాలటు మాని సకలవిషయములరహితుఁడై
సకలముఁ దనవలె భావించి సర్వాంతరాత్మవు నినుఁ దెలిసి
అకలంకంబున నుండెడిభావం బది యిఁక నెన్నఁడొకో హరి

---

౧ మఖ కావచ్చునేమో

ఘనమగుకోర్కులఁ జాలించి ఘనకోపంబు నివారించి
ఘనకాముకత్వముల నటు దనిసి ఘనమగునాసలఁ దొలఁగించి
ఘనముఁగొంచముల విన్నఁ దలఁచి ఘనాఘనుఁడవు నీవనుచు
అనుమానము[1]లటు సుఖియించే దది యిఁక నెన్నఁడొకో హరి

పరచింతలలోఁ దడఁబడక పరమార్గంబుల కగపడక
పరహింసలకును యెన్నఁడుఁ జొరక పరదూషణలకు నెడగిలిసి
పరదేవుఁడ శ్రీవేంకటభూధరపతి నీకే శరణనుచు
అరమరపుల నేఁ [2]జొక్కితి తనిసేదది యిఁక నెన్నఁడొకో హరి
27

బౌళి

ఏది వలనె నీవది సేయు యిందులోన నోజీవాత్మ
పాదగుమనలో నంతరాత్మయై పరగినశ్రీహరిపనుపునను పల్లవి

మనవంటిజీవులే మహిలోన నొకకొన్ని
శునకములై [3]కుక్కుటములై సూకరములునై నవి
దినదినముఁ గర్మపాశములఁ దిరిగెడిదుర్దశ లటు చూడు
సనకాదులై కొందరుజీవులు శౌరిదాసులై రటు చూడు ఏది

కన్నులఁగాళ్లు మనవలెఁ దనువులు గై కొని కొందరునరులు
పన్నినతొత్తులు బంట్లునై మనపనులు సేయుచునున్నారు
యెన్నఁగ శ్రీహరి నెఱఁగక యిడుమలఁ బొరలెడి దది చూడు
పన్నె హరిదాసులై నారదముఖ్యులు గెలిచిన దది చూడు॥ ఏది

[4]యింతగాలమును యీపుట్టుగులనె యిటువలెఁ బొరలితి [5]మిన్నాళ్లు
యింతట శ్రీవేంకటేశుఁడు దలంచి యీజన్మంబున మము నేలె
వింతఅబొరలిననరకకూపముల వెనకటిదైన్యము లటు చూడు
సంతసమున ముందరిమోక్షము సర్వానందం బది చూడు ఏది 128

---

౧ లేక కావచ్చు ౨ 'తొక్కుచు కావచ్చు ౩ కుక్కుటములై సూకరములైనవి
పూ ము పా ౪ ౫ ఇట్టి పునరుక్తులక్కడక్కడ గలవు

శంకరాభరణం

నీవు సర్వసముఁడవు నీవు దేవదేవుఁడవు
యీవల నాగుణదోషా లెంచ వికనేలా పల్లవి

పూవులపైఁ గాసీఁ బొరి ముండ్లపైఁ గాసీని
ఆవల వెన్నెలకేమి హానివచ్చీనా
పావనుల నటు గాచి పాపపుంజమైననన్నుఁ
గావఁగా నీకృపకునుఁ గడమయ్యీనా నీవు

గోవుమీఁద విసరీఁ గుక్కమీఁద విసరీని
పావనపుగాలికిని పాపమంటీనా
దేవతలరక్షించి దీనుఁడనై ననాకుఁ
దోవచూపి రక్షించితే దోసమయ్యీనా నీవు

కులజునియింటనుండీ కులహీనునియింటనుండీ
యిలలో నెండకు నేమి హీనమయ్యీనా
వలసి శ్రీవేంకటాద్రి వరములు యిచ్చి నాలో
నిలిచి వరములిచ్చి నేఁడు గావవే నీవు 129

సామంతం

నెప్పున ధర్మపుణ్యము నీచేతి దింతే
యెప్పుడు గాచినఁ గావు మింతా నీచిత్తము పల్లవి

యేవల నరుఁడు లేక యెద్దే తా దున్నునా
నీవు సేయించక వేరే నేఁ బుణ్యము సేసేనా
దేవుఁడ సూర్యుఁడురాక తెల్లవారునా రేయి
వేవేగ నీకృపఁగాక విజ్ఞానినౌదునా నెప్పు

కుమ్మరవాఁడు లేకే కుండఁ బుట్టునా
నెమ్మి నీవు పుట్టించక నేనె పుట్టితినా
వమ్ముల రాట్నము నిలువక గుండ్రలు నిల్చునా
పమ్మి నీయప్పణ లేక భవములు మానునా నెప్పు

మక్కువ మగఁడులేక మనువు గలుగునా
లెక్కించి యంతర్యామివి లేకనే నున్నాఁడనా
చక్కఁగ శ్రీవేంకటేశ శరణనేబుద్ధి నాకు
తక్కక నీవియ్యకుంటే దాసుఁడ నే నౌదునా నెప్పు 30

లలిత

ఇహమేకాని యిఁకఁ బరమేకాని
బహళమై హరి నీపై భక్తె చాలు పల్లవి

యేఁడు జనించిన నేమి యెచ్చోట నున్న నేమి
కందువ నీదాస్యము గలిగితేఁజాలు
అంది స్వర్గమేకాని అలనరకమేకాని
అందపునీనామము నా కబ్బుటేచాలు ఇహ

దొర యైనఁజాలుఁ గడుఁ దుచ్ఛపుబంటైనఁజాలు
కరఁగి విన్నుఁ దలఁచఁగలితేఁజాలు
పరులుమెచ్చినమేలు పమ్మి దూషించినమేలు
హరి నీసేవాపరుఁడౌటే చాలు ఇహ

యిలఁ జదువులు రానీ యిటు రాక పోనీ
తలఁపు నీపాదముల తగులేచాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చలపట్టి నాకు నీశరణమే చాలు ఇహ 131

రేకు 33 పాడి

సర్వోపాయములు జగతి నా కితఁడే
వుర్వీధరుఁడు పురుషోత్తముం డితఁడే పల్లవి

సకలగంగాదితీర్థస్నానఫలము లివి స్వామిపుష్కరిణీజలమే నాకు
సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి యిరి వేంకటాచలవిహార మిదియే
సకలవేదాధ్యయనశాస్త్రపాఠంబు లివి శౌరిసంకీర్తనం బిదియే నాకు
సకలకర్మానుష్ఠానముల యితని కిచ్చటఁ జాతుపదికైంకర్య మిదియే
సర్వో

ఉపవాసతపములివి యితనిప్రసాదంబులొగి భుజించుటే నాకు దినదినంబు
జపరహస్యోపదేశంబు లితనిపాదతీర్థంబులు కరుణనేటిసేవ యొకటే
ఉపమింప బుణ్యపురుషుల దర్శనము నాకు నొగి నిచటిబహువృక్ష దర్శనంబు
యెపుడుఁ బుణ్యకథాశ్రవణంబు లిచ్చోటియెన్నఁగలబహుపక్షికలకలంబు
సర్వో

తలఁపుగలయోగ బులివి శ్రీవైష్ణవులఁ దగులుసంవాససహయోగంబు
వెలయ నిండుమహోత్సవంబు లిన్నియు నితనివిభవంబులెసఁగు తిరునాళ్లు నాకు
చెలఁగి యిటు దేహతాప్రార్థనింతయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరునిశరణాగతి
అలరునాసంపదలు యితని పట్టపురాణిఅలమేలుమంగకడకంటిచూపు
సర్వో 32

శ్రీరాగం

ఇంతయు [1]మాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగ వచ్చును
దొంతిఁబెట్టినకుండలు తొడరినజన్మములు పల్లవి

కలలోపలిసంభోగము ఘనమగుసంపద లిన్నియు
వలలోపలిసిదిపరులు వన్నెలభవములు
తలఁపునఁ గలిగియు నిందునే తగులకపో దెవ్వరికిని
తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు ఇంత

౧ నాకు పూ ము పా రేకు

అద్దములోపలినీడలు అందరిదేహాపురూపులు
చద్దికి వండినవంటలు ౨జంట గర్మములు
పొద్దొకవిధమయి తోఁచును భువి నజ్ఞానాంబుధిలో-
నద్దిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుఁగు ఇంత

మనసునఁ దాగినపా లివి మదిఁగిలకోరిక లిన్నియు
యినుమున నిగిరిననీళ్ళు యిల నాహారములు
పనివడి శ్రీవేంకటగిరిపతి నీదాసు లివిన్నియు
కని మని విడిచినమసుజులకాయపుమర్మములు ఇంత 133

లలిత

షోడశకళానిధికి షోడశోపచారములు
జాడతోడ నిచ్చలును సమర్పయామి పల్లవి

అలరువిశ్వాత్మకున కావాహన మిదె సర్వ-
నిలయున కాసనము నెమ్మి నిదె
అలగంగాజనకున కర్ఘ్యపాద్యాచమనాలు
జలధిశాయికిని మజ్జన మిదె ॥ షోడ

వరపీతాంబరునకు వస్త్రాలంకార మిదె
సరిశ్రీమంతునకు భూషణము లివె
ధరణీధరునకు గంధపుష్పధూపములు
తిర మిదె కోటిసూర్యతేజునకు దీపము షోడ

అమృతమధనునకు నదివో నైవేద్యము
గమిఁ జంద్రనేత్రునకు గప్రవిడెము
అమరినశ్రీవేంకటాద్రిమీ దిదేవునికి
౨తమితోఁ బ్రదక్షిణాలు దండములు నివిగో షోడ 34

---

౧ ఓ ప్రక్కన అరమున్న విచార్యము ౨ కర్పూరవీరాజన మెగిరిపోయి
6 ఉపచారాలే మిగిలినవి

మాళవిగౌళ

ఏమీ నెఱఁగనినాఁడు యిటు నిన్నుఁ గొలిచేనా
నీమాయ దెలుపఁగా నిను ననేఁగాకా పల్లవి

పసురముగ జేసితే బడి నిన్నుఁ దలఁచేనా
వెస రాయిఁజేసితే వెదకి నిన్నెఱఁగేనా
పొసఁగ మానుగ నన్నుఁ బుట్టించితేఁ బొగడేనా
ముసిపి నరుఁజేయఁగా మొఱయిడేఁగాక ఏమీ

మొగి మృగముఁ జేసితే మొక్కనెఱఁగేనా
తగఁ బక్షిఁ జేసితేఁ దరిఁ బూజసేసేనా
జిగి నితరజంతువుగఁ జేసితేఁ దగిలేనా
అగపడి వివేకిఁ జేయఁగ ననేఁగాక ఏమీ

యింత కధికారిఁ జేసి యీప్రపంచజ్ఞాన-
మింత యొసఁగితివి మఱఁ గిఁకనేలా
చింత లిన్నియుఁ దీర శ్రీవేంకటేశ నను
సంతతము నేలఁగా శరణనేఁగాక ఏమీ ॥ 195

శుద్ధవసంతం

పరమాత్ముఁ డొక్కఁడే పరమపావనుఁడుగన
పరిపూర్ణుఁడనెడియీభావమే చాలు పల్లవి

హేయ మిందే దుపాదేయ మిం దేది
బాయిటనే హరి సర్వపరిపూర్ణుఁడు
పేయునెడ గుణభావజీవకల్పనము లివి
రోయఁజూచినఁ దనదుకాయమే రోఁత పర

జాతి యిలదే దంత్యజాతి యిం దేది
జాతులిన్నిటా నాత్మ సర్వేశుడు
ఆతలను అంటుముట్టనెడిభావనలెల్ల
బాతిపడి యెఱఁగనోపివెలితే తనట పర

తెలివిగలదాఁకాఁ ౧ దెగనిముఱఁ ౨ లివి
తెలిసినంతటిమీఁదఁ దీర సంశయము
యిలలోన శ్రీవేంకటే శ్వరునికరుణచే
వెలసి యీజ్ఞానంబు విడువఁగా మనసా పర 136

రేకు 34 రామక్రియ

వెలుపల మఱవక లోపల లెదు వెలుపలఁ గలిగిన లోపల మఱచు
చలమున నిదియే ఘడియ ఘడియకును సాధించినసుఖ మటు దోఁచు
పల్లవి

వెలుపలి వెలుఁగే చూడఁగ లోపలి వెడచీఁకటి గానరియట్లు
అలరి ప్రపంచజ్ఞానికిఁ దనలో నాత్మజ్ఞానము గనరాదు
పలుమరు చీఁకటి చూడఁగఁ ౩ జూడ గ బయలే వెలుఁగై తోఁచినయట్లు
అలయక తనలోచూపు చూచినను అంతరంగమున హరిఁ గనును వెలు

జాగరమే కడు జేయఁగఁ జేయఁగ సతతము నిద్దుర రానట్లు
చేగలనింద్రియములలోఁ దిరిగినచిత్తవికారము లయపడదు
యీగతి నిద్దుర వోఁగాఁ బో గా నిలలో సుద్దులు యెఱఁగనియట్టు
యోగపుటేకాంతంబును దనమన సొగి మరపఁగ మరవఁగ హరిఁ
గనును వెలు

దేహపుటాకాశపునిట్టూర్పులు బాహిరపుబయట నడఁగినయట్లు
ఆహా జీవునిజననమరణములు అందే పొదముచు నం దడఁగు
వూహల శ్రీవేంకటపతివాయువు కొగి నాకాశము నొక్కసూత్రము
ఆహా ప్రాణాపానవాయువుల ఆతుమ నిలుపుటే హరిఁ గనుట వెలు 37

---

౧ దెగవిమఱ గు పూ ము పా రేకు ౩ ఈ జూడ గ పూ ము పా
లో తప్పిపోయినది

గుజ్జరి

ఇందరిలో నే మెందుఁబోలుదుము యిందరిఁ బోలినజీవుల మే
కందువ వీరలఁ దలఁచి చిత్తమిది కలఁగెడి దైవమ కావఁగదే ॥పల్లవి॥

యెందరొకో జరాదుఃఖము లేచి యనుభవించేటివారు
యెందరొకో [౧]దరిద్రదుఃఖము లెసఁగి యలమటించేటివారు
యెందరొకో బంధనతాడనహీనదెసల[౨] నుండెడివారు
యెందరొకో దాసదాస్యవిధి నెడయరాక చెల[౩]ఁయినవారు ఇంద

యెందరొకో మరణదెసలచే నిల సంయోగవియోగదుఃఖితులు
యెందరొకో జన్మరోగముల నెక్కువభయమందేటివారు
యెందరొకో రాజులచోరులహింసలకు లోన[౪] యినవారు
యెందరొకో పొడమినజీవులు కెక్కడ నెక్కడ నేపాటో ఇంద

యెందరొకో యీదుఃఖనివృత్తికి యెదసి మిమ్ముఁ గొలిచినవారు
యెందరొకో సంపదలకు లోనై [౫]యేతాయాతనఁ బడువారు
యెందరొకో శ్రీవేంకటేశ యిపు డెక్కువ నీశరణము చొచ్చి
యిందును నందును సుఖులై లోకుల [౬]నిందరిఁ జూచుచు
నవ్వేడివారు ఇంద 138

గుండక్రియ

నిన్నూ నన్నూ నెంచుకోనినేరమి గాక
పన్నినసూర్యునికాంతి ప్రతిసుర్యుఁడౌనా ॥పల్లవి

జలధిలోపలిమీను జలధి దా నౌనా
జలములాధారమైనజంతువుగాక
నెలవై నీలోనివాఁడ నీవే నే నౌదునా
పొలసి [౭]నీయ్యాధరువుబొమ్మ నింతేకాక నిన్నూ

---

౧ ఇది భావప్రధానవిర్దేశము కావచ్చు ౨ హీనదెవలు వంటి చిల్లర సామాసికదోషములు ఈ వాఙ్మయమున లెక్కకు రావు ౩ అయ్యిన రేఫ ౪ వయ్యిన రేఫ ౫ యాతాయాతములఁ కావచ్చు ౬ నిందరుఁ పూ ము పా రేఫ ౭ నీ+అధరువు ఇదియొక వింతత్రికసంధి

రాజువద్దనున్నబంటు రాజే తా నౌనా
రాజసపుచనవరిరచనే కాక
సాజమై నిన్నుఁ గొలిచి సరిగద్దె నుండునా
వోజతో నిన్ను సేవించి వుందు వింతే కాక   నిన్నా

ముత్తెపుఁజిప్పలనీరు మున్నిటివలె నుండునా
ముత్తెములై బలిసి లో మొనపుఁగాక
నిత్తెపుశ్రీవేంకటేశ నీశరణాగతులము
మొత్తపులోకులమా ముక్తులముగాక   నిన్నా 39

మాళవి

ఇందుకుఁ జింతించనేల యీశ్వరునిమాయ లివి
యెందుకు మూలము హరి యీతనిఁ జింతించరే   పల్లవి

౧ అల నారికడపుఁగాయకు నీరు వచ్చినయట్టు
తలఁచి రాఁగలమేలు తన్నుఁ దానే వచ్చురే
లలి నేనుగుదిన్న వెలఁగపంటిబేసము-
వలెనే పోఁగలవెల్ల వడిఁ దానే పోవురే   ఇందు

నిండినయుద్దములోన నీడ వొడచూపినట్టు
దండియైనపుట్టుగులు తన్నుఁ దానే వచ్చురే
పండినపండ్లు తొడమఁబాసి వూడినయట్టు
అండనే మరణములు అందరికి సరిరే   ఇందు

పెనురాతిపైఁ గడవ పెట్టఁగాఁ గుదురైనట్టు
తనుఁదానే చింతింపఁ దలఁపు నిలుచురే
ఘనుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గని శరణన్నఁ జాలు
వెనక పాపాలు మంచు విచ్చినట్టు విచ్చురే   ఇందు 140

౧ యుం హా ము పా యతిభంగము

పాడి

చూచేచూపొకటి సూటిగుఱి యొకటి
తాచి రెండు నొకటైతే దైవమే సుండీ పల్లవి

యేనుగు దలచితే యేనుగై పొడచూపు
మాను దలచిన నట్టే మానై పొడచూపు
పూని పెద్దకొండ దలపోయ గొండై పొడచూపు
కానే మనోగోచరుడు దైవమే సుండీ చూచే

బట్టబయలు దలచ బయలై పొడచూపు
అట్టె యంబుధి దలచ నంబుధియై పొడచూపు
పట్టణము దలచిన పట్టణమై పొడచూపు
తట్టి మనోగోచరుడు దైవమే సుండీ చూచే

శ్రీవేంకటాద్రిమీదిశ్రీపతి దలచితేను
శ్రీవేంకటాద్రిమీదిశ్రీపతై పొడచూపు
భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ
తావు మనోగోచరుడు దైవమే సుండీ చూచే 14

రేకు 35 శ్రీరాగం

బిరుదులన్నియు నీవే బిరుదులోకములెల్ల
అరయ నీపాదమందె అణగుండెగాన పల్లవి

బహుదేవతాసార్వభౌమబిరుదు నీకే
సహజము నీవు భూసతిపతివిగాన
వహి దేవతాచక్రవర్తిబిరుదు నీకే
విహితము చక్రముచే వెలసేవుగాన బిరు

పెనుదేవశిఖామణిబిరుదు నీకే చెల్లు
ఘనకౌస్తుభమణిగలవాఁడవుగాన
మును దేవదేవోత్తముఁడనుబిరుదు నీకే
౧ నవిచెఁ బురుషోత్తమనాముఁడవుగాన బిరు

వొట్టుకొని దేవరాహుత్తరాయబిరుదు నీదే
కిట్టి రాతిగుఱ్ఱము నెక్కితివిగాన
తిట్టమై శ్రీవేంకటేశ దేవ సింహాసనముపై
అట్టె నారసింహుఁడవై అమరితిగాన బిరు 42

లలిత

ఎందు నీకుఁ బ్రియమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళు
దిందుపడె సిరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళు పల్లవి

పాలజలనిధిలోఁ బవ్వళించుఁ బాముతెప్పఁ
దేలుచున్న దది దెప్పతిరుణాళ్ళు
వోలి నేకోదకమై వొక్క మఱ్ఱియాకుమీఁద
తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు ఎందు

అమృతము దచ్చునాఁడు అంబుధిలో మందరము
తెమలఁ దేలించు తెప్పతిరుణాళ్ళు
యమునలో కాళింగునఁ గపుపడిగెమీఁద
తిమిరి తొక్కినతెప్పతిరుణాళ్ళు ॥ ఎందు

అప్పుడు పదారువేల అంగనలచెమటల-
తెప్పల దేలినతెప్పతిరుణాళ్ళు
వొప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి నతిఁ గోనేటిలోన
తెప్పిరిల్లె ౨ నేఁటనేఁట తెప్పతిరుణాళ్ళు ఎందు 43

౧ పనిచేపురుషోత్తమ శావచ్చు ౨ ఏటన్+ఏటన్

లలిత

తలఁగరో లోకులు తడవకురో మమ్ము
కలిగిన దిది మాకా పురము పల్లవి

నరహరికీర్తన నానినజిహ్వా
వొరుల నుతింపఁగనోపదు జిహ్వా
మురహరుపదముల మొక్కినశిరము
పరులవందనకుఁ బరగదు శిరము తలఁ

శ్రీపతినే పూజించినకరములు
చోఁపి యాచనకుఁ జొరవు కరములు
యేపున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు
పాపులయిండ్లకుఁ బారవు కాళ్ళు తలఁ

శ్రీవేంకటపతిఁ జింతించుమనసు
దావతి వితరముఁ దలఁచదు మనసు
దేవుఁ డతనియాధీనపుతనువు
తేవల వితరాధీనముగాదు ॥ తలఁ 144

రామక్రియ

ఏల మమ్ము గాసిసేసే రింకా మీరు
కాలముతో నిలిచెను కైవల్యపదవి పల్లవి ॥

పాపములు హరినామపరనచేఁ బాపుకొంటి
కైపుగఁ జిత్రగుప్తుఁ డాకవిలె గట్టు
కోపులఁ బుణ్యములెల్ల గోవిందుని కిచ్చితిమి
పూఁపలస్వర్గముత్రోవ భుజవేయరో ॥ ఏల ॥

ఆతుమలో నజ్ఞాన మాచార్యుఁడే పాపె
ఆతల జన్మాలవాకి లటు ముయ్యరో
చేత హరిదాస్యమున జీవన్ముక్తుఁడనైతి
జాతియధర్మములాల సంబంధము విడరో   ఎల

పరమాత్మచింతచేత బదుకు నిశ్చయమాయ
ధరఁ గైవసము గావో తగుచిత్తమా
యిరవైనశ్రీవేంకటేశుఁ డేలుకొనె మమ్ము
పరదేవతలు మాపుఁ బనిలేదు మీరు   ఎల   145

భైరవి

మఱి యెందూ గతిలేదు మనుప నీవే దిక్కు
జలసి లక్ష్మీశ నీశరణమే దిక్కు   పల్లవి॥

భవసాగరంబులోఁబడి మునిఁగిననాకు
తివిరి నీనామమనుతేపయే దిక్కు
చివికి కర్మంబనెడిచిచ్చు చొచ్చిననాకు
జవళి నాచార్యు౧కృపజలధియే దిక్కు   మఱి

ఘనమోహపాశములఁగాలిఁ బొయ్యెడినాకు
కొనల నీ౨పాదచింతకొమ్మయే దిక్కు
కనలి మనసనెడియాకాసమునున్ననాకు
కనుఁగొనఁగ నీదాస్యగరుడఁడే దిక్కు   మఱి

మఱిగి సంసారమనెడిమంటికిందటినాకు
ధర భక్తియనుబిలద్వారమే దిక్కు
యిరవైనశ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నాకు -
నరుదైన నీవంతరాత్మవే దిక్కు   మఱి   146

---

౧ కృపా కావచ్చు లేక తత్సమసమాసమైన కావచ్చు   ౨. 'పాదమనెడి చింతకొమ్మ' లేక 'పాదచింత అనెడి కొమ్మ' చిల్లరసమాన దోషములు లెక్కలేవి- ఈ వాఙ్మయమున చింతకొమ్మ యనుటే బాగున్నట్లుతోచెడివి చింతకొమ్మ దాలగట్టిరిగదా మోక్షమునకు హరిపాదములంత గట్టివి

రామక్రియ

శ్రీపతి నీయాజ్ఞ సేసెద మిదివో
పూఁపలమాయలఁ బొంలఁగనేలా పల్లవి

కాయము సుఖదుఃఖములకు మూలము
పాయము యింద్రియపరవశము
ఆయము రెంటికి నన్నపానములు
మోయనిమోఁపిది మునుగఁగనేలా శ్రీప ॥

తలఁపు పుణ్యపాతకములమూలము
కలిగినపుట్టువు కర్మగతి
ఫల మిది రెంటికి బలుసంసారము
కలిగిన వెట్టికి కాదన నేలా శ్రీప ॥

జీవుఁ డింతటా ౧ సృష్టికి మూలము
భావముఁ బ్రకృతికిఁ బ్రపంచము
చేవగ రెంటికి శ్రీవేంకటేశ్వర
నీ వంతరాత్మవు నెమకఁగ నేలా శ్రీప³ 147

రేకు 36 ధన్నాసి

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము
నానార్థములు విన్నే నడపె మాగురుఁడు ॥ పల్లవి

అలరి దేహమనేటియాగశాలలోన
బలుపై యజ్ఞానపుపశువు బంధించి
కలసి వైరాగ్యపుకత్తులఁ గోసి కోసి
వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేలిచె మాగురుఁడు ॥ జ్ఞాన ॥

౧ *త్రిష్టికి రేకు

మొక్కుచు ౧వైష్ణవులనేమునిసభ గూడపెట్టి
చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థసోమపానము నించి
చక్కఁగా సంకీర్తనసామగానము చేసి
యిక్కువతో యజ్ఞము సేయించెఁటో మాగురుఁడు ॥ జ్ఞాన ॥

౨తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోడాశ మిచ్చి
కొద దీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి
యెదలో శ్రీవేంకటేశు నిటు ప్రత్యక్షముచేసె
యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుఁడు జ్ఞాన 48

శ్రీరాగం

లావణ్యశృంగారరాయ లక్ష్మినాధ
యేవేళ నీవినోదాన కేదాయ నేమి పల్లవి

పాలజలధివంటిది పవ్వళించు నామనసు
గాలివూర్పులే కడళ్లు కలదు లోఁతు
చాలఁగఁ దొల్లి నీవు సముద్రశాయివట
యీలీల నీవినోదాన కేదాయ నేమి లావ ॥

విక్కుపుభూమివంటిది నెలవుకో నామనసు
పెక్కులివ్నియుఁ గలవు పెరుగుచుఁడు
పుక్కటఁ దొల్లియు నీవు భూసతిమగఁడవట
యెక్కువ నీవినోదాన కేదాయ నేమి ॥ లావ ॥

వింధుఁగొండవంటి దిదె నిలుచుండు నాభక్తి
౩వుండుచోటనేవుండు నొక్కచోటను
కొండలరాయఁడవట కోరికె శ్రీవేంకటేశ
అండ నీవినోదానకేది యాయ నేమి ॥ లావ 149

౧ వైష్ణవుల నేము నీసభ పూ ము పా
౨ తదీయ కావచ్చు ౩ వుండ పూ ము పా రేకు.

రామక్రియ

మెచ్చు, మెచ్చుకుంటే మాను మించి నే నాడకమాన
అచ్చుపునీసూత్రధారి నవధారు దేవ పల్లవి

వొక్కఁడ నే జీవుఁడను వోహో హరీ
పెక్కుబహురూపాలే పెంచి యాడితి
తక్కినయింద్రియములే తగుమేళము
అక్కజపువిద్యవాఁడ నవధారు దేవ మెచ్చు

సూటి నించుకంతవాఁడఁ జూడవే హరీ
వీటిసంసారపుబారి విద్య లాడితి
పాటినాకర్మమే క్రియాభాషాంగము
ఆటవాఁడ నింతె నేను అవధారు దేవ ॥మెచ్చు॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేఁడు
మేరతో [1] భక్తినే మోకుమీఁద నాడేను
యీరానిపదవులు యిచ్చితి నాకు
ఆరితేరి గెలిచితి నవధారు దేవ మెచ్చు 150

శ్రీరాగం

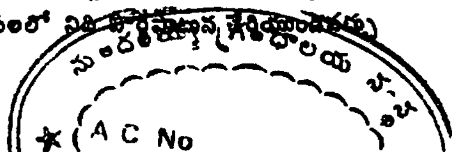
[2] దినము ద్వాదశి నేఁడు తీర్థదివసము నీకు
జనకుఁడ అన్నమాచార్యుఁడ విచ్చేయవే పల్లవి॥

అనంతగరుడముఖ్యులైనసూరిజనులతో
ఘననారదాదిభాగవతులతో
దనుజమర్దనుఁడైన దైవశిఖామణితోడ
వెనుకొని యారగించ విచ్చేయవే దిన

---

1 'భక్తినే' పూ ము పా భక్తి+అనే ఈ వ్యావహారిక సంధులు ఈ వాఙ్మయమున కొల్లలు

2 ఈపాట అన్నమయ్య శ్రాద్ధ దినమును గూర్చి వ్రాసినది గాన అన్నమయ్య రచన కాదు అన్నమయ్యకీర్తనలరేకులలో ఇది [illegible]

వై కుంఠాన నుండి యాళువారలలోపల నుండి
లోకపవిత్యముక్తులలోన నుండి
శ్రీకాంతతోడ నున్న శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి
యీకడ నారగించ విందికి విచ్చేయవే ॥ దిన ॥

సంకీర్తనముతోడ సనకాదులెల్లఁ బాడ
పొంకపు శ్రీవేంకటాద్రిభూమి నుండి
లంకె శ్రీవేంకటగిరిలక్ష్మివిభుఁడు నీవు-
నంకెల మాయింటివిందు లారగించవే ॥ దిన ॥ 151

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టవితేరు కొంక కెందైనాఁ బారీ
విఱ్ఱవీఁగుచుఁ [1]దీసీవి వేడుకతో జీవుఁడు ॥ పల్లవి ॥

నరి పిఱుఁదే రెండుజంటబండికండ్లు
సరవితోఁ బాదాలు చాఁపునొగలు
గరిమఁజూపులు రెండు గట్టినపగ్గములు
దొరయై దేహరథము దోలీఁబో జీవుఁడు ॥ గుఱ్ఱా ॥

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు
పంచల చేతులు రెండు బలుపెక్కెలు
మించైనశిరసే మీఁదనున్నశిఖరము
పంచేంద్రియరథము పఱపీఁబో జీవుఁడు ॥ గుఱ్ఱా ॥

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్నచీలలు
తోపులయన్నపానాలు దొబ్బుఁదెడ్లు
యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల నేఁగఁగ
కాపాడి నరరథము గడపీఁబో జీవుఁడు ॥ గుఱ్ఱా ॥ 152

---

౧. తీసీవి = (ప్రకరణముతో) పరుగులు పెట్టించీని కావచ్చు.

సాళంగం

ఉన్నమంత్రా లిందుఁరా వొగి విచారించుకొంటే
విన్నకన్నవారికెల్ల విష్ణునామమంత్రము పల్లవి

పరగఁ బచ్చకాయలఁ బరసిపోదు మంత్రము
గరిమ ముట్టుఁటులేనిఘనమంత్రము
వరుస నెవ్వరువిన్నా వాఁడిచెడనిమంత్రము
అరయ నిదొక్కటేపో హరినామమంత్రము ఉన్న

యేజాతినోరికైన నెంగిలిలేనిమంత్రము
వోజదప్పితేఁ [౧] జెడకవుండేమంత్రము
తేజాన నొకరి కిస్తేఁ దీరిపోనిమంత్రము
సాజమైన దిదేపో సత్యమైనమంత్రము ఉన్న॥

యిహముఁ బరముఁ దానే యియ్యఁజాలినమంత్రము
సహజమై వేదాలసారమంత్రము
బహునారదాదులెల్ల పాడవాడినమంత్రము
విహితమయినశ్రీ వేంకటేశుమంత్రము ఉన్న 153

రేకు137 సాళంగనాట

అనుచు దేవగంధర్వాదులు పలికేరు
కనకకశిపు నీవు ఖండించేవేళను పల్లవి

నరసింహా నరసింహా నన్నుఁగావు నన్నుఁగావు
హరి హరి నాకు నాకు నభయమీవే
కరిరక్ష కరిరక్ష గతిమైరి దనుజులు
సురనాథ సురనాథ చూడు మమ్ముఁ గృపను అను

[౧] జెడక రేకు

దేవదేవ వాసుదేవ దిక్కు నీవే మాకు యీకు
శ్రీవత్స శ్రీవత్స సేవకులము
భూవనితనాథ నాధ పాదమె నీ ప్రతాపము
పావన పావన మమ్ముఁ బాలించవే అను

జయజయ గోవింద శరణుచొచ్చేము నీకు
భయహర భయహర పాప మడఁగె
దయతో శ్రీవేంకటేశ తగిలి కాచితి మమ్ము
దయఁజూడు దయఁజూడు దాసులము నేము అను 54

లలిత

కటకటా కర్మమా కాలములో మర్మమా
మటమాయైపోతివంటా మది నమ్మివుంటిఁగా పల్లవి

పాపబుద్ధి యేడనుండె పాయము రానినాఁడు
కోప మేడ నుండె గర్భగోళమున నున్ననాఁడు
దీపన మేడ నుండె దేహధారి గానినాఁడు
యేపున భూమిఁ బుట్టితే నేడనుండి వచ్చెనో కట

నగుసంసార మెందుండె నరకాననుండునాఁడు
తగిలి మరణదెస ధనవాంఛ లెందుండె
వొగి లోభ మేడ నుండె వొంటి నున్ననాఁడు
వెగటై నేఁడెట్టు నన్ను వెదకి పైకొనెనో కట

బహుబంధా లేడ నుండె ప్రళయకాలమునాఁడు
మహిఁ గోరికె లెందుండె మతి మఱచిననాఁడు
యిహమున శ్రీవేంకటేశు శరణంటి నేఁడు
విహితమై మాకు నెట్టు వెఱచెనో తాము కట 55

సామంతం

౧హరి నీప్రతాపమున కిద్దమేది లోకమున
సరి వేరీ నీకు మరి సర్వేశ్వరా   పల్లవి

నీవు నీళ్ళ నములితే నిండెను వేదములు
యీవలఁ దలెత్తితేనే యింద్రపదవులు మించె
మోవ మూఁతి గిరిపితే మూఁడులోకాలు నిలిచె
మోవిఁ బార నవ్వితేనే ముగిసి రసురలు   హరి

గోర గీరితే నరై కొండలెల్లఁ దెగ బారె
మారుకొంటే బయిటనే మడుగులై నిలిచె
చేరి యడుగుపెట్టితే శిలకు బ్రాణము వచ్చె
కూరిమిఁ గావలెనంటే కొండ గొడగాయను   హరి

కొంగుజారినంతలో నే కూలెను త్రిపురములు
కిలగి గమనించితేనే కలిదోషములు మానె
రంగుగ నీశరణంటే రక్షించితి దాసులను
ముంగిట శ్రీవేంకటేశ మూలమవు నీవే   హరి   56

దేసాక్షి

మాపులే మరణములు రేపులే పుట్టువులు
చాపలాలు మాని విష్ణు శరణను మనసా   పల్లవి

చాలునంటే ఇంచుకంతే చాలును జన్మమునకు
చాలకున్న లోకమెల్లఁ జాలదు
ఎలినయీయాసా ౨వెట్టివానిచేతిరాయి
చాలు నింక హరి నిట్టె శరణను జీవుఁడా   మాపు

---

౧ ఇందు దశావతార సమన్వయము కలదు   ౨ వెట్టి. పూ. ము. పా.

పాఱకున్న ౧ పసుబాలై బడలదు మనసు
పాఱితే జవ్వనమునఁ బట్టరాదు
మీఱిన నీరుకొద్దిదామెర యింతె యెంచి చూడ
జాఱవిడిచి దేవుని శరణను జీవుఁడా మాపు॥

సేయకున్నఁ గర్మము శ్రీపతిసేవనే వుండు
సేయఁబోతేఁ గాలమెల్లా ౨ సేనాసేన
వోయయ్య యిది యెల్లా ౩ వుమినాఁకే చవులాలు
చాయల శ్రీవేంకటేశు శరణను జీవుఁడా మాపు 57

ధన్నాసి

దైవమా నీవే మమ్ము దయదలఁచుటగాక
చేవల నీసేఁతలెల్ల చెల్లును లోకానను పల్లవి

తీపునంజేవేళ నట్టె తేటఁబులు సింపౌను
పైపైఁ బుణ్యమయితేఁ బాప మింపౌను
వోపి జంతువుల కివి వొకటొకటికి లంకె
చేపట్టి పాపము లెట్టు సేయకుండవచ్చును దైవ॥

కడుఁజలువై తేను గక్కున వేఁడింపౌను
చెడనివిరతివేళ సిరు లింపౌను
వొడలుమోచినవారి కొకటొకటికి లంకె
తొడరుభోగాలు మాని తోయ నెట్టువచ్చును దైవ॥

యివియు నీమాయే యిన్నియు నీయాజ్ఞలే
జవళిఁ బ్రాణులకెల్ల సమ్మతైనవి
యివల శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకే శరణంటి
తవిలి నీవే గతి దాఁగ నెట్టువచ్చును దైవ 158

౧ పసుబాలై వ్రా. ము. ప్ర. పసిబాల కావచ్చు
౨ సేనాసేన రేకు ౩ ఉమ్మి నాకి చవి చూచుటలు కావచ్చునా?

శంకరాభరణం

వట్టిలంపటాలఁ బడి వడఁ బొరలుటకంటే
వొట్టినవిరతి నూరకుండుటే సుఖము పల్లవి

పాపముమానినయట్టిబదుకొక్కటె సుఖము
కోపమువిడిచినట్టిగుణమొక్కటి సుఖము
చేపట్టి గురుబుద్ధి సేసేటిదే సుఖము తీ-
దీపులఁబడనియట్టి ౧ దినమే సుఖము వట్టి

మహిఁ జంచలములేనిమనసొక్కటి సుఖము
సహజాచారముతోడి జన్మమొక్కటి సుఖము
యిహపరసాధనపుయెన్ని కొక్కటి సుఖము
బహుళపుటాసకంటె పరిపాటి సుఖము ॥ వట్టి

పరులఁ బీడించితేనిపసి దొక్కటి సుఖము
గరిమ నిజముతోడఁగలమాటలే సుఖము
ధరలో శ్రీవేంకటేశుదాసానుదాసుఁడయి
సరవితో నశచేటిశాంతమే సుఖము వట్టి 159

రేకు 138 దేసాళం

వారిదేపో జన్మము వడి నిన్నుఁ దెచ్చిరి
భారతరామాయణాలై పరగె నీకథలు పల్లవి

భువిమీఁద రావణుఁడు పుట్టగాఁగా రాముఁడవై
తవిలి యిందరికిఁ బ్రత్యక్షమైతివి
వివరింప నంతవాఁడు వెలసితేఁగా నీవు
అవతార మందితే నిన్నందరునుఁ జూతురు వారి

౧ దినమే పూ ము పా

రమణఁ గంసాదియసురలు లూటి సేయఁగాఁగా
తమిఁ గృష్ణావతార మిందరి కై తివి
గములై యంతటివారు గలిగితేఁగా నీవు నేఁడు
అమర జనించి మాటలాడుదు విందరితో ॥ వారి ॥

యెంత వుపకారియో హిరణ్యకశిపుఁడు
చెంత నరసింహుఁడ నీసేవ యిచ్చెను
యింతట శ్రీవేంకటేశ యిన్నిరూపులును నీవే
పంతాన నీశరణని బ్రదికితి మిదివో ॥ వారి ॥ 160

సామంతం

ఊర కైతే నిన్నుఁ గాన మొకకారణానఁ గాని
పూరిజీవులము, నీవు పురుషోత్తముఁడవు ॥ పల్లవి ॥

అసురలు భువిఁ బుట్టుటది వుపకారమే
అసురలు బాధింతు రమరులను
పొసఁగ వారికిఁగాను పూనుకవచ్చి నీవు
వసుధ జనించితేను వడి నిన్నుఁ గందుము ॥ ఊర ॥

అడరి ధర్మము చెడి యధర్మమైనా మేలు
వెడఁగుమునులు విన్నవింతురు నీకు
తడవి ధర్మము నిల్ప ధరణిఁ బుట్టుదు నీవు
బడి నిన్ను సేవించి బ్రదుకుదు మపుడే ॥ ఊర ॥

నీకంటే మాకుఁ జూడ నీదాసులే మేలు
పైకొని వారున్నచోటఁ బాయకుందువు
చేకొని శ్రీవేంకటేశ చెప్పఁగానే వారిచేత
నీకథలు విని విని నే మీడేరితిమి ॥ ఊర ॥ 161

సాళంగనాట

పేరు నారాయణుఁడవు బెంటాడిచేఁతలు నీవి
నోరు మూసుకున్నఁ బోదు నున్నవినీసుద్దులు పల్లవి

౧ వేసులు మాకుఁ జెప్పె విన భారతముగాఁగ
మోస నీపాలముచ్చిమి మొదలుగాను
రాసికెక్క కుకుఁడు రవ్వగాఁ బొగడఁజొచ్చె
ఆసలఁ బరకాంతల నంటిననీసుద్దులు పేరు॥

రంతున వాల్మీకి చెప్పె రామాయణముగాను
సంతగాఁ దాటకాదులఁ జంపినదెల్లా
అంతకముందె నారదుఁ డవి దండెమీటి చెప్పె
యింతటా వేఁటాడి జీవహింసలు నేసినది పేరు॥

వెదుక నజుఁడు చెప్పె వేదముగా నీవు దొల్లి
వోడక మీనై కొన్నాళ్ళుండితివంటా
తోడనే సప్తరుషులు తొల్లియునుఁ జెప్పి రదె
యీడనే శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతి వనుచు ॥ పేరు 62

గుండక్రియ

దేహ మిది యొకటే దేవుఁడ నీవొకఁడవే
యీహల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు పల్లవి

రాతి రొక్కలోకము రవ్వపడెఁ గలలోన
ఘాతలఁ బగలొక్కలోకము వేగితే
యీతల రెప్పలే మరఁ గిందుకు నందుకుఁ జూడ
యేతుల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు ॥ దేహ ॥

౧ వ్యాసులకు వ్యావహారికము గావచ్చు

పతికాఁగి లోకచే జవ్వనపుఁగాఁక రేఁచు
సుతకాఁగి లోకవేరేముఖమై తోఁచు
మతిలోపమరఁ గింతే మగువలే యిద్దరును
ఇతపై రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు దేహ ॥

దైవమా విన్నాతుమలోఁ దలఁచి యానందింతు
పూవుల విన్నుఁ బూజింతు పొంచి ౧ వెలిని
శ్రీవేంకటేశ నీసేవలోనిమరఁ గింతే
యీవల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు దేహ 163

రామక్రియ

చాటెద నిదియే సత్యము సుండో
చేటు లేదీతని సేవించినను పల్లవి ॥

హరినొల్లనివా రసురలు సుండో
సుర లీతవిదాసులు సుండో
పరమాత్ముఁ డితఁడె ప్రాణము సుండో
మరుగక మఱచిన మటి లేదిఁకను చాటె ॥

వేదరక్షకుఁడు విష్ణుఁడు సుండో
సోదించె శుకుఁ డచ్చుగ సుండో
ఆదిబ్రహ్మగన్నాతఁడు సుండో
యేదెస వెదకిన నితఁడే ఘనుఁడు చాటె ॥

యిహపర మొసఁగను యీతఁడె సుండో
వహి నుతించెఁ బార్వతి సుండో
రహస్య మిదివో రహి శ్రీవేంకట-
మహీధరంబున మరిశై నిలిచె ॥ చాటె ॥ 164

౧ వెలని పూ ము పా

కేదారగౌళ

మీరు సాక్షి మీరు సాక్షి మే మేమీ ననలేము
చేరి చూడరమ్మ పీని చెల్లుబడి యమ్మా పల్లవి

పిన్నవాఁడు నిద్ర వోఁగ పెనచి కూఁకటతోడ
పన్ని లేఁగతోఁకఁగూడ బంధించి కట్టె
వున్నతిఁ దొలఁగ వాని వొళ్లెల్లా దోఁగిపోయ
కన్నెలార యీకృష్ణుఁ గంటిరటరమ్మా మీరు

లేఁగల నన్నిటి నేము లేవక తొల్లె పిడిచె
మూఁగి అవులఁబేయలు మొగిఁ గిలయ
అఁగి పట్టఁ బోతేను అప్పుడే తా గదె వెట్టి
రాఁగతనాన నున్నాఁడు రాచబలుసమ్మా మీరు

వారము నేసేమనుచు వడి నింటివారమెల్లా
కూరలు [1]పాళాలు దొంతిఁగూడఁబెట్టితే
అరగించ వేలుపుల అలికి పూసి కుడిపీ
కూరిమి శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందుఁ డమ్మా మీరు 65

రేకు 139 భూపాళం

ఇదివో మాయింట నేఁడు యింత సేసెఁ గృష్ణుఁడు
అదివో మాయింటాను అంత సేసెఁ గృష్ణుఁడు పల్లవి

గంట వాఁగకుండా నిండఁ గసవు దురిగి మా-
యింటివారు నిద్దిరించ నిల్లుచొచ్చెను
అంటివచ్చి వొకదూడ అపూరి మేసితేను
గంట గణగణ వాఁగె గక్కున మేల్కొంటిమి ॥ ఇది

[1] పాళాలు=పాయసములు కావచ్చు

వొక్కరోలు దాపు వెట్టి వుట్టియెక్కి అందుమీఁది -
చక్కెరల్లా మెసఁగి మాచంటివానిని
వుక్కఁబట్టి వుట్టిమీఁద నువిచి రోలు దీసె
చొక్కి తా నెందున్నాఁడో చొప్పు ఇదే కంటిమి ॥ ఇది ॥

అవుల వెళ్లవిడిచె నవి నేఁ ౧దోలి తేఁబోతే
నీవల దూడలఁ దెచ్చి యింటిలోఁ గట్టె
దావతి నింతా వెదకి తలుపు దెరచితేను
శ్రీవేంకటేశునిమాయఁ ౨జిక్కి లోన నున్నవి ॥ ఇది ॥ 166

దేసాక్షి

అనరాదు వినరాదు ఆతనిమాయలు నేఁడు
౩దినదినక్రొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు ॥ పల్లవి ॥

ఆడెడిబాలుల హరి అంగిలిచూపుమని
తోడనే వాండ్లనోర దుమ్ములు చల్లి
యీడ మాతోఁ జెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడి పోయి
చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా ॥ అన ॥

తీఁటతీగెలు సొమ్మంటా దేహము నిండాఁ గట్టె
తీఁటకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగా
పాటించి యీసుద్ది విని పారితెంచి చూచితేను
కోటికోటి సొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా ॥ అన ॥

కాకిజున్ను జున్నులంటా గంపెఁడేసి తినిపించి
వాకొలిపి బాలులెల్ల వాపోవఁగా
ఆకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డాబాలుల కంటినీరు
జోకగ ముత్యాలు సేసెఁ జూడఁగానే నేము ॥ అన ॥ 167

---

౧. 'దోలితేఁ బోతే' పూ.ము.పా. ౨. 'జొక్కి' పూ.ము పా. యతిభంగము. ౩. 'దినదినక్రొత్తలు' వంటి చిల్లర సామాసిక దోషములు మావ్యావహారికవాఙ్మయము నకు అలంకారములు.

దేసాళి

ముదెలిసెనిమాపెరమే కాక
భజన నీపు పెట్టినందుకు ఫలమా పల్లవి॥

అంచలఁ బరుసము లోహపుఁగాళికలనెల్ల
మెంచీనా పసిఁడి గావించుఁగాక
నించిననిన్నాతుమఁ జింతించువారిపాతకాలు
మించనిచ్చునా మేలే మెరయింతుగాక నిజ

వెలుపంకరవికిరణాలు మేలుగిడని
వెలఁగీనా యిన్నిటిలోఁ దానేకాక
యిల నీదాసుఁడు జాతి నెవ్వఁడైనా నీకృపఁ
జెలఁగి పావనుఁ జేసి చేకొనుఁగాక నిజ॥

షా దిక్కులగాలి పొందుగ నీడాడని
మానీనా లోక మెల్లా మలయుఁగాక
మానక శ్రీవెంకటేశ మహిలో నీదాసులుండే-
దెవెలవైనా నీకిరవేకాదా ॥ నిజ 168

భైరవి

నీవు జగన్నాథుఁడవు నే నొకజీవుఁడ నింతే
నీవలె ననుభవించ నే నెంతవాఁడను పల్లవి॥

వైకుంఠపదమేడ వడిఁ గోర నెంతవాఁడ
యీకడ నీదాసుఁడనౌటిది చాలదా
చేకొని నీసాకారచింత యేడ నేనేడ
పైకొని నీడాగు మోచి బ్రదికితిఁ జాలదా ॥ నీవు ॥

---

౧ చేకొందుగాక కావచ్చు ౨ ఈడవ్+అడవ్+అవి

సొంపుల నీయానందసుఖ మేడ నే నేడ
ఇంపుశ్రీవైష్ణవపల్లాపన చాలదా
వింపుల విజ్ఞాన మేడ నే దెలియ నెంతవాఁడ
యింపుగా నీకథ విను టిదియే చాలదా   నీవు

కైవల్యమందు నీతో కాణాచి యాడ నాకు
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిసేవ చాలదా
యీవల శ్రీవేంకటేశ నిచ్చినవిజ్ఞానమున
భావించి నిన్నుఁబొగడేభాగ్యమే చాలదా   నీవు   69

మలహరి

అన్నిటాను హరిదాసు లధికులు
కన్నులవంటివారు కమలజాదులకు   పల్లవి

అందరును సమమైతే నరుహానరుహము లేదా
అందరిలో హరియైతే నౌఁగాక
పొందితో విప్రునిఁ దెచ్చి పూజించినట్టు వేరే
శ్వానంబుగానిశునకముఁ బూజించఁదగునా   అన్ని

అన్నిమతములు సరియైతేను వాసి లేదా
చెన్నగుఁ బురాణాలు చెప్పఁగాక
యెన్నఁగ సొర్ణటంక మింతటానుఁ జెల్లినట్లు
సన్నపుదోలు[౧]బిళ్లలు సరిగాఁ జెల్లునా   అన్ని

గక్కునఁ బైరువిత్తఁగా గాదము మొలచినట్టు
చిక్కినకర్మములెల్లాఁ జెలఁగేఁ గాక
తక్కక శ్రీవేంకటేశుదాస్య మెక్కుడైనట్టు
యెక్కడా మోక్షోపాయ మికఁ జెప్ప నున్నదా   అన్ని 170

---

౧ బిలబ రేకు

ముఖారి

ఇదియే బుద్ధి నాకు వింతకంటే మఱి లేదు
కదిసి నీబంటననుటే కాతువు నన్నును ॥ పల్లవి ॥

నేరిచి నడచేవంటే నేఁ గాను స్వతంత్రుఁడను
నేరమి చేసేనంటే విందును దూరు
యీ రెంటికిఁ గాక నెను యిట్టె నీకు శరణంటే
గారవించి వహించుక కాతువు నన్నును ఇది ॥

వొక్కచో నర్థ మర్జించుకుండితే జన్మాలు పెక్కు
యెక్కేనంటే మోక్షము యేదో యెఱఁగ
యెక్కడిసుద్దులునేల యిచ్చట నీనామము
గక్కనఁ బేర్కొంటేఁ దయఁ గాతువుగా నన్నును ॥ ఇది ॥

తపసినయ్యేనంటేఁ జిత్తము నై వశము గాదు
చపలసంసారి నైతే శాంతి యుండదు
ఉపమలేల శ్రీవేంకటోత్తమ నీసేవ చేసి
కపటము మానితేను కాతువు నన్నును ॥ ఇది 171

రేకు 40 శంకరాభరణం

ఆహా ఘేమిచెప్పేది హరి నీమాయ
మోహములే చిగిరించీ మొదల జవ్వనము పల్లవి ॥

యెంచఁగ భూమి యొక్కటే యేలినరాజు లెందరో
పొంచి వారివెంటవెంటఁ బోవదాయను
అంచలసూర్యచంద్రులనె [1] గడెకుడుకల
ముంచి కొలచి పోసీని మునుకొని కాలము ఆహా

[1] గడెకుడుకల కాలమును కొలచెడి కొలపాత్ర కావచ్చునేమో. అర్థమింకను విచార్యము

దేవలోక మొక్కచే దేవేంద్రు లెందరో
కైవశమై యేలఁగ నొక్కరిదీ గాదు
ఆవటించి పంచభూతాలనేటిశాఖలు వెళ్లి
సావధానానఁ బెరిగీ సంసారవృక్షము ఆహా॥

యిచ్చట నీ వొక్కఁడవే యిటు నీదాసు లెందరో
తచ్చి యెంత సేవించినాఁ దనివిలేదు
నిచ్చలు శ్రీవేంకటేశ విధానము నీభక్తి
యెచ్చినాఁడ వింతటా నీదేరీ జన్మము ఆహా॥ 172

ముఖారి

ఏరీతి నెవ్వరు నిన్ను నెట్టు భావించినాను
వారివారిపాలికి వరదుఁడవౌదువు పల్లవి

చేరికొల్చినవారికిఁ జేపట్టుఁగుంచమవు
కోరినుతించినవారికొంగుపైఁడివి
మేరతోఁ దలఁచువారి మేటివిధానమవు
సారపువివేకులకు సచ్చిదానందుఁడవు ఏరీ॥

కావలెననేవారికి కామధేనువవు మరి
సేవసేసేవారికి చింతామణివి
నీవే ౧గతెన్నవారికి నిఖిలరక్షకుఁడవు
వావిరి శరణువేఁడేవారిభాగ్యరాశివి ఏరీ॥

నిన్నుఁ బూజించేవారివిజపరతత్వమవు
యిన్నిటా నీదాసులకు నేలికెవు
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిహపరములకును
పన్ని కాచుకున్నవారిఫలదాయకుఁడవు ॥ఏరీ 173

౧ గతి+అన్న=గతెన్న.

వరాళి

ఇతరుల దూరనేల యెవ్వరూ నేమిసేతురు
　మతి వారూఁ దమవంటిమనుజులేకాక　　పల్లవి

చేరి మేలుసేయఁ గీడుసేయ నెవ్వరు గర్తలు
　ధారుణిలో నరులకు దైవమేకాక
　సారెఁ దనవెంటవెంటఁ జనుదెంచేవా రెవ్వరు
　బోరునఁ జేసినపాపపుణ్యాలేకాక　　ఇత ॥

తొడఁగి పొగడించాను దూషించా ముఖ్యులెవ్వరు
　గుడిగొన్న తనలోవిగుణాలేకాక
　కడుఁగీర్తి నపకీర్తి గట్టెడివా రెవ్వరు
　నడచేటితనవర్తనములేకాక　　ఇత

ఘనబంధమోక్షాలకుఁ గారణ మిఁక నెవ్వరు
　నవిచిన జ్ఞానాజ్ఞానములే కాక
　తనకు శ్రీవేంకటేశుఁ దలపించేవా రెవ్వరు
　కొనమొద లెఱిఁగినగురుఁడేకాక　　ఇత ॥ 74

దేసాళం

అక్కటా నే నిర్మలుఁడనయ్యే దిఁక నెన్నఁడో
　చక్క నన్ను దిద్దుకోనే సర్వేశ్వరా　　పల్లవి

నేనే మంచివాఁడనైతే నిందుకోదా జ్ఞానము
　కానీలే యింకా నేమేమిగడమోకాక
　అనుక సుకృతినైతే నలవడదా విరక్తి
　కానరానితప్పు లెన్నిగలవోకాక　　అక్క

నామనసే చక్కనైతే నాకుఁ బ్రత్యక్షము గావా
చేముంచి నేరమేమి సేసితినో కాక
ఆముక మోక్షాధికారి నైతే నెదురుగా రాదా
కామితార్థాలు భోగించఁ గలుగఁబోలుఁగాక అక్క॥

ఔలే నామేను పవిత్ర మైతే సేవ గొనవా
యేలాగున్నదో నీచిత్త మెఱఁగఁగాక
యీలీల శ్రీవేంకటేశ యెదుటనే వున్నాఁడవు
యేలుకొని చేపట్టి యీడేర్చవుగాక అక్క 175

శ్రీరాగం

చొచ్చితి నీకు శరణు సుద్దు లేఁకనేఁటికి
కచ్చుపెట్టెవ్వరివల్లాఁ గలిగే దేమీ పల్లవి॥

పుట్టక మునుపెఱఁగ పుట్టుగు మీఁదెఱఁగను
యిట్టె యెప్పటి యెఱుక యేడ కెక్కని
పట్టె మదనుభూతము పరసిపోయను బుద్ధి
వట్టిపెద్దతనాలను వచ్చేదేమీ చొచ్చి

రావివి రప్పించఁగ నేరను వచ్చే వాఁపనేర
తానకపునాస్వతంత్ర మెందాఁకా వచ్చును
అనుకున్నది ముదిమి అట్టె జారె శాంతము
నే నెంత విఱ్ఱవీఁగినా నిందేదేమీ చొచ్చి

యిప్పుడు నే నెవ్వఁడనో యెక్కడ నీ వున్నాఁడవో
కప్పిననావుపాయాలే కార్య మిచ్చీవి
నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీయెదుటఁ బడ్డవని
తప్పక యీడేర్తుగాక తలపోసేదేమీ చొచ్చి 176

కన్నడగౌళ

చేసినవిన్నపము చిత్తానఁ బెట్టుకొమ్మీ
వేసరించి యిప్పుడే నే వేఁడుకొంటిఁ జుమ్మీ   పల్లవి

ముందె నాపుణ్యఫలములు నీ కిచ్చితినంటి
కందువఁ గోరనివి సంకల్పించితిని
యిందు మఱచి తప్పినా యిన్ని నీకె ౧నెలవు
చందవేసి నన్ను నిఁక నేరము లెంచకుమీ   చేసి

నిన్నేకాని యితరుల నేఁ గొలువనొల్లనంటి
వున్నతిఁ బరద్రవ్యా లొల్లనంటి
అన్నిటా నేనే మఱి యప్పటిమాటే యంచు
సన్నల నన్నందుకు నొచ్చమని దూరకుమీ   చేసి

నానావుపాయాల నాఁడే శరణంటి
పూని నీసాకా మునేఁ బొడగంటిని
నేను మత్తుఁడనై వున్నా నీవే తలఁచి తెలుపుకో
కోనేటిశ్రీవేంకటేశ కొసరించుకోకుమీ   చేసి॥ 77

రేకు 4   శుద్ధవసంతం

దీనరక్షకుఁ డఖిలవినుతుఁడు దేవదేవుఁడు రాముఁడు
జానకీపతిఁ గొలువుఁడీ ఘనసమరవిజయుఁడు రాముఁడు   పల్లవి

హరునితారకబ్రహ్మమంత్రమై యమరినయర్థము రాముఁడు
సురలఁ గాచి యసురల నడఁచినసూర్యకులజుఁడు రాముఁడు
సరయువందును ముక్తిచూరలు జనుల కొసఁగెను రాముఁడు
హరియె యీతఁడు హరివించుల కాదిపురుషుఁడు రాముఁడు   దీన

౧ కలవు రేకు

మునులరుషులకు నభయమొసఁగినమూలమూరితి రాముఁడు
మనసులోపలఁ బరమయోగులు మరుగుతేజము రాముఁడు
పనిచి మీఁదటిబ్రహ్మపట్టము బంటు కొసఁగెను రాముఁడు
మనుజవేషముతోడ జగజకు మంత్రమాయను రాముఁడు దీన

బలిమి మించినదైవికముతో భక్తసులభుఁడు రాముఁడు
విలిచి తనసరిలేనివేలుపు నిగమవంద్యుఁడు రాముఁడు
మెలుపు శ్రీవేంకటగిరీంద్రముమీఁదిదేవుఁడు రాముఁడు
వెలసె వావిలిపాటిలోపలివీరవిజయుఁడు రాముఁడు దీన 78

బౌళి

తెలిసినమాటలు నీసముఖంబున దీకొని నిన్నడుగకపోదు
సులభుఁడ వన్నిట ప్రాణనాధుఁడవు చొప్పుగ నాగతి యియ్యఁ
గదే పల్లవి॥
నీవే బలవంతుఁడవో నీకంటేఁ గర్మము బలువో
కైవసముగ నే నెంచిచూచితే కర్మముకంటె బలువుఁడవు
భూవలయంబుల ప్రారబ్ధంబులు భోగించవలెనని యంటివా
వావిరి నిశ్చితే నీదేవత్వమునకు వెలితిగదే తెలి॥

ఐనాఁగాని లోకములోపల నది నీ౧యాజ్ఞని తలఁచితిమా
నేను నీశరణు చొచ్చినమీఁదట నీవే పరిహరించఁగవలదా
కానిపించె నా కిక నొకబుద్ధి కర్మముపై నెప మటువేసి
పూనుచుఁ గాలక్షేపంబునకై భువిని వినోదము గాఁబోలు తెలి

యెందాఁకా జీవులతోడుత నీ వేలాటంబులు జరపెదవు
అందరికిని నీవే తలిదండ్రివి అయి రక్షింపుచునున్నాఁడవు
కందువ దెలిసెను శ్రీవేంకటేశ్వర కర్త వెట్టు చేసిన మేలు
చందమాయ నిది దగవౌ నీకును సంతోషించితి మిటు నేము
తెలి 179

౧ ఆజ్ఞ+అది

వరాళి

ఏమని పొగడవచ్చు నిటువంటిది నీమాయ
కామించి బ్రహ్మాదులనుఁ గప్పీ నీమాయ ‖ పల్లవి

బచ్చెనరూపులు పెక్కు ౧పడెచ్చుల వేసినట్లు
నిచ్చలు ౨నివిచున్నది నీమాయ
తచ్చి వారివారిరతి తమతమకే తెలియ
పచ్చిగా భోగింపించీ దంపతుల నీమాయ ‖ ఏమ

మఱి తొలునాటిభోగాలు మరునాటికి వింతగా
నెఱపుగాఁ దమకించీ నీమాయ
విఱుచరానిదుఃఖము వెస నెద్రవోయితేనే
మఱపించి నవ్వించీ మహిలో నీమాయ ‖ ఏమ

పట్టరానిజవ్వనము పరసిపోతే ముదిమి
నెట్టుకొల్పి వుబ్బఁడచీ నీమాయ
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ ఘనుఁడవై ననీదాసుల
పట్టకుండాఁ జేయుము బలిసెనీమాయ ‖ ఏమ 80

నాట

ఎంత కఠినమో హృదయ మిది
చెంత బాతఁజేసిరి గాఁబోలు ‖ పల్లవి

అమరఁ బురాణములందు నరకముల-
క్రమములు చదివియుఁ గలంగవు
యమకింకరఘోరాకృతు లటు విని
భ్రమసి యించుకా భయపడ నేను ‖ ఎంత

౧ పడెచ్చు=పడియచ్చు ౨ నివిచి+ఉన్నది

మనుజులదారుణమహితకర్మముల-
అనుభవములు గని యలయను
వానర ¹మహోగ్రయహోరాత్రంబులు
చనుచుండఁగా జడియను నేఁ ఎంత

కలుషరౌ దదుఃఖముల కించుకా
కల గను చీరికిఁ గైకొనను
యెలమిని శ్రీవేంకటేశుఁడ నాపాలఁ
గలిగి కాచితివి గాసిల నేను ఎంత 8

రామక్రియ

పాటెల్లా నొక్కచో నుండు భాగ్య మొక్కచో నుండు
యీటువెట్టి పెద్దఁనా లెంచఁ బనిలేదు పల్లవి

సరవిఁ గలకాలముఁ జదువుచుండు నొకఁడు
గరిమె నీకృ నిన్నుఁ గను నొకఁడు
ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపముసేయు నొకఁడు
శరణుచొచ్చి నీకుఁ జనవరా నొకఁడు పాటె

వొక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలువుసేయు
వొక్కఁడు పొగడీ త్యాగ మూరకే యందు
వొక్కఁ డాచారము సేయు నొక్కఁడు మోక్షము గను
యెక్కడా నీకల్పన కేమిసేయవచ్చును పాటె

భావించ నటుగాన ఫలమెల్లా నీమూలము
యేవలనైనా నీవు యిచ్చితేఁ గద్దు
జీవులు నిన్నెఱఁగక చీఁకటి దవ్వఁగనేల
శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను సేవించేదే నేరుపు పాటె 18

---

¹ మహోగ్ర+అహోరాత్రంబులు=మహోగ్రయహోరాత్రంబులు ఇట్టివి కొని వింతసంధులు గలవు లేక మహోగ్ర అని సంబోధనమా?

రేకు 142 రామక్రియ

అందుకల్లా లోనుగాక అట్టే యెచ్చరికతోడ
పొందుగా హరిఁ దలఁచేపురుషుఁడే ఘనుఁడు పల్లవి

చలములు పుట్టించ సారె పెంచరము రేఁచ
కలుగు నానావిధకారణములు
తలఁపులు భ్రమయించ తగువేడ్క లొనరించ
పలుమా రెదుట నిల్చు బహురూపాలు అందు

తగవులు దిద్దిఁ తగ నలమట బెట్ట
తగులు ననేకబంధములెల్లాను
పగసాధింపించ నప్పటి నుపాయాలు నేర్ప
విగిడివచ్చు[1] ననేకనెపములెల్లాను అందు

[2] తేరకే మేలయించ దేశమెల్లా నావటించ
వూరకే తోఁచు ననేవుద్యోగాలు
కోరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి నిశ్చింతుఁ డైతే
ఆరయ మతిలో నిండు నానవాలు ॥ అందు ॥ 89

మాళవిగౌళ

నేరఁగల దొక్కటె నిశ్చలబ్రహ్మవిద్య
వారివారియంతర్యామే వచ్చి పెరరేఁచీని పల్లవి

వొక్కరు నేర్పఁగవద్దు వొగి సంసారధర్మము
దిక్కై పుట్టించినప్రకృతియే నేర్పీని
గుక్కక [3] జంతులు చన్నుగుడుప నేరుపవద్దు
చక్కఁగా ననాదివాసనలే నేర్పీని నేరఁ

[1] అనేకనెపములు అనేకసార్లు వంటివి ఈ చిల్లర దోషములు మా వాఙ్మయ మునకు భూష [2] తేర రేమే వలయించ పూ. మ. పా [3] జంతూలు రేకు

అంచ నెవ్వరు పద్రవాొమ్మని బుద్దిచెప్పవద్దు
మించి వారితమోగుణమే కప్పీని
కొంచక భుజియించుమని కోరి యచ్చరించవద్దు
పెంచినతనయాఁకలే పిలిచితెచ్చీని నేరఁ

అట్టె పనివాటల అలవాటు చూపవద్దు
యెట్టైనా తనజాతే సేయిపించీని
వొట్టుక శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడు కోనేటిదండ
పట్టికొలిచినవారే భాగ్యవంతు లిలను నేరఁ 84

శంకరాభరణం

అది నే నెఱఁగనా అఁతలో భ్రమతుఁగాక
మదనజనక నాకు మంచిబుద్ధి యియ్యవే పల్లవి

యెంత లోకానుభవము అంతయు వ్రిథా నష్టి
కొంతైనా బ్రహ్మచింత కోటిలాభము
వింతైవజనులతోడివినోదము నిష్ఫలము
చెంత సజ్జనసంగతి చేరినయాదాయము అది ॥

నానాదేశవార్తలు నడుమఁ జింతామూలము
పూనివపురాణగోష్ఠి పుణ్యమూలము
ఆవినకృషివాణిజ్యాలవ్నియుఁ దీరనివెట్టి
మానవియాచార మాత్మకుఁ బడ్డపాటు అది

పలుచుట్టరికములు బట్టబయలుతగుళ్లు
చెలఁగునాచార్యసేవ జీవన్ముక్తి
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పరగ రెండువిధాలు
నిలుకడయినవాఁడవు నీవే యిన్నిటికి అది 185

దేవగాంధారి

ఒక్కఁడే మోక్షకర్త వొక్కఁడే శరణాగతి
దిక్కని హరిఁ గొల్చి బదికిరి తొంటివారు పల్లవి

నానాదేవత లున్నారు నానాలోకము లున్నవి
నానావ్రతా లున్నవి నడచేటివి
జ్ఞానికిఁ గామ్యకర్మాలు జరపి పొందేదేమి
అనుకొన్న వేదోక్తాలైనా నాయఁగాక ఒక్క

వొక్కఁడు దప్పికిఁ ద్రావు వొక్కఁడు కడవ నించు
నొక్కఁ డీఁదులాడు మడుగొక్కటియందే
చక్కఁ జ్ఞానియైనవాఁడు సారార్థము వేదమందు
తక్కక చేకొనుఁగాక తలకెత్తుకొనునా ఒక్క

యిది భగవద్గీతార్థ మిది యర్జునునితోను
యెదుటనే వుపదేశమిచ్చెఁ గృష్ణుఁడు
వెదకి వినరో శ్రీవేంకటేశుదానులాల
బ్రదుకుఁద్రోవ మనకు పాటించి చేకొనరో ఒక్క 86

భైరవి

నను జూచి హరి నీవు నవ్వకుందేవా
పనిమా లెంత బయలుపాఁకీ నామనసు పల్లవి

మనసుకు గోచరమా మాటలకు గోచరమా
కనుఁగొన వసమా నీఘనరూపము
విను వెదకుచున్నాఁడ నీవెక్కడ నే నెక్కడ
జనుఁడ నింతె యెంత సాహసము నాది ననుఁ

వున్నచో పెఱుఁగుదునా వోయీ అంటేఁ బలికేవా
యెన్ని తెలియఁదరమా యిట్టి నీమాయ
అన్నిటా నీకొలువు సేయఁ గడఁగుచున్నవాఁడ
యెన్నటిపొందు నీవు నా కెంత దిట్టతనమో ॥ సను ॥

వాకిలి[౧] గానవచ్చునా వంచించి[౨] చొరవచ్చునా
రాకపోక కబ్బునా పరమపదము
శ్రీకాంతుఁడ ప్రత్యక్షమై శ్రీవేంకటాద్రి యిదె
కైకొంటి నీకృప నెంత గట్టువాయతనమో ॥ సను ॥ 87

లలిత

ఎన్నటికి జీవుఁ డిఁక నీదేరేది
పన్నుకొనేటిచింతలే బలిసీఁ గాని పల్లవి

కలరు వివేకులు కలదిటు ధర్మము
కలఁడు దైవము నేఁడు గావలె నంటే
పలవనిసందేహాన వట్టిజాలిఁ బొరలేటి
అలపోఁత లేమిటికో తడఁబడీఁ గాని ఎన్న

వున్నవి వేదశాస్త్రాలు వున్నది విశ్వాసము
వున్నవాఁ డాచార్యుఁడు వుపదేశించ
తిన్నఁదానే మోసపోయి తత్వము విశ్చయించక
మిన్నక చంచలమే లో మెరసీఁగాని ఎన్న ॥

యివిగో పుణ్యనిధులు యిదిగో సంకీర్తన
వివరింప వీఁ డిగో శ్రీవేంకటేశుఁడు
భవములచే భ్రమసి బహుసంగతులచేత
యివల నామన సిప్పు డెఱిఁగీఁగాని ఎన్న ॥ 188

౧ 'వాకిటఁ గావచ్చు ౨ చొరవచ్చునా' వ్రా ము పా

రేకు 43 గుజ్జరి

ఎన్నియు నడుగవే కేనే మఱచితి నను హరి నీకే తెలిసినవి
మన్నించి నా కీజన్మ మొసఁగితివి మర్మగాఁడు మన్మధుఁ
డొకఁడు పల్లవి

పలుజన్మంబుల నేఁ ద్రాగినచనుఁబాలు గొలచితే నెన్నొనో
తలిదండ్రులు మరియెందరో తా మెక్కడ నున్నారో
తలకింపఁగ నాహారంబునకును తెగినకొలుచు లవి యెన్నెన్నో
యిలపై నే బ్రదికినకాలము యెంతని వ్రాసెనో చిత్రగుప్తుఁడు
ఎన్ని

చిమఁగఁగఁ జిమఁగఁగఁ గట్టుకోకలకుఁ జెల్లినపత్తి దా నదియంతో
కనక మెంతో నా కాభరణములై కాయంబులతో నొరసినది
పెనఁ రమించినకామినీమణులపేరు లెన్నియో తొల్లిటివి
ఘనముగ నను నిటు భోగించఁజే నకర్మమే యెఱఁగు
నివియెల్లా ఎన్ని

గరిమల నే గడియించినయిండ్లుఁ గాణాచిచోట్లు యేదేడో
పొరలినయిడుమలు యెందుకెక్కెనో పొదలితి భువిపై నిన్నాళ్లు
అరయఁగ నందరి కంతర్యామివి అఖిలకారణంబును నీవే
నిరతపుశ్రీవేంకటేశ్వర దయగలనీచిత్త మెటువలెఁ దలచీనో
ఎన్ని 189

మలహరి

దైవమా నీపెరరేఁపణ లివి తప్పక వున్నవి జీవులకు
భావించి కాదనిదొబ్బి దీకొనఁగ బ్రహ్మాదులకైనను వసమా
పల్లవి॥

యెక్కడ సిద్ధించు బ్రహ్మచర్యము యెగుటనే కాంతలఁ జూచినవేళను
చక్కఁగా మనోవ్యభిచారంబునఁ జలియింపించుంగాక
చిక్కనే విరతి ధనధాన్యంబులు చేతికి లోనయినఁ జూచి
ఎక్కటియై తా నందే మగ్నమునొందించుంగాక దైవ॥

---

1 *నయ్యిన రేకు 1 2 *చు గాక చు గాక కావచ్చు

కలుగునే తవివి బహుపదార్థములు గక్కన నంగళ్లనుఁ జూచి
కొలఁదిమీఱఁ గడుతరితీపులతో కోరుచు నోరూరుం[౧] గాక
వలమగ సమాధి యెటువలె దొరకొను వాజవారణంబులఁ జూచి
యెలమితోడ ముంగిళ్లనెల్లఁ జరియింపించుఁ గాక ॥దైవ॥

యేరీతి నెలకొను నీమీఁదితలఁపు యిహలోకపుసౌఖ్యము చూచి
భారపులంపటములు పైఁ దగిలించి పసులకుఁ బురికొలుపుఁ గాక
ధారుణి నే వివి గెలుచుట యెన్నఁడు తగ శ్రీవేంకటనాయక నీవే
గారవించి రక్షింపుము నీ కిది కడు నుపకారంబౌఁ గాక ॥దైవ॥ 190

ఆహిరి

ఎంత మహిమో నీది యెవ్వరి కలవిగాదు
చింతించితే దాసులకుఁ జేపట్టుఁగుంచమవు ॥పల్లవి॥

వూరకే ని న్నెవ్వరికి యుక్తుల సాధింపరాదు
సారెకుఁ దర్కవాదాల సాధింపరాదు
ఆరసి వెదకి ఉపాయముల సాధింపరాదు
భారములేవియట్టి[౩] భక్తసాధ్యుఁడవు ॥ఎంత॥

మిక్కుటపుసామర్థ్యాన మెరసి తెలియరాదు
దిక్కరించి నేర్పులఁ దెలియరాదు
వెక్కసావ భూముల వెదకి తెలియరాదు
మొక్కి నీకు శరణంటే ముందర నిలుతువు ॥ఎంత॥

చెలరేఁగి తపములు చేసినా నెఱఁగరాదు
యిల నెప్న చదివినా నెఱఁగరాదు
నెలపై శ్రీవేంకటేశ నీదాసానుదాసులఁ
గొలిచితేఁ జాలు గక్కనఁ గృప వేతువు ॥ఎంత॥ 191

---

౧. 'దుఁగాక' కావచ్చు ౨, 'తలకొను' పూ.ము.పా. ౩. 'శక్తి' కావచ్చు.

కన్నడగౌళ

నీవు నన్ను రక్షించితే నిందె నీపైఁ బడదు
భావించి నన్నెట్లైనా బదికించుకొనవే ॥పల్లవి॥

సంతతము నన్నెంచితే సర్వాపరాధి నేను
యెంత నీ వేమిచేసినా నంత కర్ముఁడ
ఆ [illegible]టిలోకజననియైనలక్ష్మిఁ జూచి కావి
అంతరాత్మ నిన్నుఁ జూచియైనా మన్నించవే నీవు ॥

కల పెనైననాఁ దప్పులు క[illegible]ఁగొన నావల్ల
చెలఁగి యుండకుఁ బ్రాయశ్చిత్తము లేదు
వెలి నాభుజమున చక్రలాంఛనము చూచి కావి
అల నానోరిమంత్రమైనాఁ జూచి యేలుమీ నీవు ॥

మతి నిన్నె తలఁగేనంటే మదోన్మత్తుఁడ నేను
గతి యేది నాకు శ్రీవేంకటగిరినాయక
సతతము నీబిరుదు సారెకుఁ జూచి కావి
ప్రతిలేనినీదయయైనా భావించి చేకొనవే ॥నీవు 192

దేసాళం

ఇందరిఁబ్రదుకుటను యీశ్వరుని చేతి[1]దే
యెందూ సుజ్ఞానములు విన్నె యెఱిఁగి కొలిచిరి పల్లవి

వినఁ గనఁగొనలేక నీచేఁత దెలియక
మనుజులదృష్టమని మది నెంతురు
అనిశము నీసృష్టి యిట్లని నిశ్చయించరాక
తనరఁ గొందరు తమతమకర్మ మందురు ॥ఇంద

[1] చేతిపే కావచ్చు

మహా నిలిది లెంచక మహిమలు దెలియక
బహుగతి జగత్తుస్వభావ మందురు
విహితమై నీ వింతటా నిండుకుండుట చూడక
తహతహఁ గొందరు యింతా మిధ్య యందురు ఇంద

భావములోన విన్ను భావించవపముగాక
ఆవల నిరాకారమని యందురు
శ్రీవేంకటేశ నీవు చేరి యెదుట నుండఁగా
దేవుఁడు మనవాఁడుగా తెలిసితి మందురు ఇంద 93

రేకు 144 సాళంగనాట

ఏమని తలఁచవచ్చు నిటువంటినీచిత్తము
దీమసాన నీభావము తెలియ దెవ్వరికి పల్లవి॥

రవిచంద్రగ్రహతారకములకుఁ దెరువు
వివరించ నున్నదా నీవే యాధారముగాక
పవనునికి భువికి పదునాల్గులోకముల-
కవల వేరొకచోట నాధార మున్నదా ఏమ

తిలకింపఁ గులాచలదిగ్గజశేషాదులకు
నిలువఁ జోటున్నదా నీవే యాధారముగాక
నలుదిక్కులకు గగనమునకు మేఘాలకు
కలది నీయధారమేకాక వేర వున్నద ఏమ॥

అనంతబ్రహ్మాండముల కట్టే నీరూపములకు
వెనకముందున్నదా నీవే యాధారముగాక
వినుతి కెక్కినశ్రీవేంకటేశ నీకు నీవే
మనికైనయాధారము మటి యెంచ నున్నదా ఏమ 194

పాడి

విష్ణుఁడే యింతానని భావించుటే బుద్ధి
వైష్ణవుఁడై యాచార్యసేవసేయుటే బుద్ధి ॥పల్లవి

కొండవంటితనలోనికోపము రేఁగ వచ్చితే
దండనే యెచ్చరి పూరకుండుటే బుద్ధి
మెండుగా బరకాంతలం[౧] మీఁదితమి పుట్టితేను
[౨]అందుకాచందుకు భ్రమయకుండుటే బుద్ధి విష్ణుఁ

ఆట్టె యెవ్వరయినా గృహారామాదులపై నాస
పుట్టించితేఁ వానివెంటఁ బోనిదే బుద్ధి
చుట్టపుసమ్మంధాన సోఁకితే పరబాధలు
చుట్టుకోక లోనగాక జునుఁగుటే బుద్ధి విష్ణుఁ

తప్పదింతా దైవికమే తనవద్దనున్నవారిఁ
దప్పులువట్టనిదే తగినబుద్ధి
యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోన నున్నవాఁడు
చొప్పెత్తి యాతనిమూర్తి చూచుటే బుద్ధి విష్ణుఁ 195

కన్నడగౌళ

సకలమైనవారికి సహజ మిది
అకటా యెట్టు గల్పించి ఆడించేవు దేవుఁడా పల్లవి

తనియ కొరులచక్కఁదనమే చూచుఁగాని
తనభావము తనకుఁ దలఁపు గాదు
చొనిపి యొవ్వనపుసుద్దులే చెప్పుఁగాని
పొనిఁగి తనవయసు పోవుట దెలియదు ॥సక

౧ 'మీఁదతమిపుట్టితేను' అనుట సహజము ౨ అందుకాచి+అందుకు

దారుపాషాణబుద్ధులు దైవముపైఁ బెట్టుఁగాని
యీరీతినే తనదేహ మెంచుకొనఁడు
వూరిలోనిమాటలెల్లా వుగ్గడించఁబోవుఁగాని
కారణపుతనజన్మకథలు దడవఁడు నక

వేడుకతో విషెపాలు వెదకఁగోరుఁగాని
ఆడనే ఆత్మవిషెప మది వొల్లఁడు
వీడక శ్రీవేంకటేశ వెలయ నీదాసులకు
తోడఁదోడఁ దెలుపుచు తోడయి రక్షింతువు నక 196

భైరవి

ఇంతకంటే నే మున్నది యెంత దలపోసినాను
చింతదీర నీసేవ సేయుటే కలది పల్లవి

ఉపకారముగ దేహ మి[illegible]తివిటు నాకు
ఉపమించి నేఁ జే[illegible] ప్రత్యుపకార మిఁక నేది
యెపుడూ నీధర్మమున నిటు నీరుణస్థుఁడనై
పపన్నుఁడనై నేను బ్రదుకుటే కలది ఇంత

వేవేగ వెట్టిఁ జేయగ [illegible] జేసితివి
యీవికి నే మారుమా రిచ్చే దెక్కడ నున్నది
యీవల నీకుఁ గీర్తిగా విట్టే నీయాధీనుఁడనై
భావించి భయము లేక బ్రదుకుటే కలది ఇంత

బదులలోఁ గూర్చక యాచార్యునిలోఁ(తోఁ?) గూర్చితివి
వడపేటినీసరవికి నాపరవి యేమున్నది
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీకు బంటనై
బడివాయ కిట్లా నే బ్రదుకుటే కలది ఇంత 97

ముఖారి

వెలుపల వెదకితే వెస నాత్మఁ గనునా
పలుమారు నిదే యభ్యాసము గావలెను   పల్లవి

యిన్ని చింతలు మఱచి యింద్రియాలఁ గుదియించి
పన్ని వుండినహృదయపద్మమందును
యెన్న నంగుష్ఠమాత్రపుటీశ్వరుపాదాలకింద
తన్ను నణుమాత్రముగాఁ దలఁచఁగవలెను   వెలు

పలుదేహపుఁగాళ్లఁ బరువులు వారక
బలుదేహపుటింటిలోపల చొచ్చి
చలివేఁడిఁ బొరలక సర్వేశుపాదాలకింద
తలకొన్న తన్నుఁ గానె తలఁచఁగవలెను   వెలు

కైకొన్నభక్తితో నిక్కపుశరణాగతితో
చేకొని విన్నపము చేసుకొంటాను
యేకాలతాన శ్రీవేంకటేశ్వరుపాదాలకింద
దాకొని తన్నుఁ దానే తలఁచఁగవలెను   వెలు   98

శ్రీరాగం

ఇంతేకాని తెలిసితే నెవ్వరూఁ గర్తలు గారు
బంతినే వీని కెప్పుడుఁ బ్రకృతి గారణము   పల్లవి

యివిగో గుణాలు మూఁడే యింద్రియాలఁ గూడుకొని
భువిఁ బ్రాణులనెల్లాను పూఁచి పెనలుగొనేవి
కవిసి కర్మములై ఘనలోకాలఁ దిప్పేవి
అవలఁ బుట్టుగులకు నప్పటిఁ దెచ్చేవి   ॥ ఇంతే

పంచభూతా లివియే పరగ జీవులకెల్లా
దించరాక యెప్పుడును దేహాలయ్యీవి
అంచెలఁ గంచములోఁ బదార్ధములై వుండినవి
తెంచరానిపాశములై తీపులఁబెట్టీవి ఇంతే॥

మనసొక్కటే ౧జంతులమర్మములు రేఁచేది
తనుభోగములలోనఁ దనిపిచ్చేది
అనయము శ్రీ వేంకటాధిప నీమహిమ యిది
నినుఁ గొల్చినదాసుల నెరవేరేది ఇంతే 199

రేకు 145 దేసాళం

భావించలే రెవ్వరును బయలువాఁకేరుగాని
నీవే గుఱుతు మాకు నీరజనాభా పల్లవి॥

కైవల్య మెట్టుండునో నిక్కపుజ్ఞాన మెట్టుండునో
దైవిక మెట్టుండునో తలఁచరాదు
జీవన మెట్లనుండునో చిత్త మేరీతినుండునో
అవిధ మెవ్వరి కిట్టట్టనఁగరాదు భావి

వేదము లెట్టుండునో విరతి యెట్టుండునో
ఆది నంత మెట్టుండునో అరయరాదు
భేద మనే దెట్టుండునో అభేద మది యెట్టుండునో
సోదించి యెవ్వరికిని చూడఁగరాదు భావి॥

ఫల మెట్లానుండునో భక్తి యెట్లానుండునో
తెలివి యెట్టుండునో సాధించఁగరాదు
యిలపై శ్రీవేంకటేశ యిటు నీశరణుచొచ్చి
నిలుకడై వున్నారము నీకృప యిఁకను భావి 200

---

౧ 'జంతూల రేకు

గౌళ

ఒడఁబరచుకొంటిని వుపేంద్ర నిన్ను నిపుడె
చిడిముడి నీసేవకే సెలవుచేసుకొమ్మీ పల్లవి

కన్నుల నేఁ జూచేదెల్లా కమలాక్ష నీపాదాలే
విన్నవినుకులెల్లా విష్ణుఁడ నీకథలే
తిన్నవినామాటలెల్లా త్రివిక్రమ నీమంత్రాలే
అన్నిటా నాభావము సమర్పణము నీకును ఒడఁ

అట్టె నే నడచేవెల్లా హరి నీప్రదక్షిణాలే
గుట్టున నాసేఁతలెల్లా గోవింద నీకైంకర్యాలే
ముట్టి నేభుజించినవి ముకుంద నీప్రసాదాలే
నెట్టన నాభోగమెల్లా నీవశము చేసితి ఒడఁ

యిల నేఁ ౧ బండఁబడేవి యీశ్వర నీకు మొక్కులే
తలఁచే నాతలఁపెల్లా దామోదర నీధ్యానమె
నలువంక శ్రీవేంకటనాయక నీయనుజ్ఞను
నెలవై నాభవములెల్లా నీసొమ్ము చేసితి ఒడఁ 201

కన్నడగౌళ

నిన్ను నమ్మి విశ్వాసము నీపై నిలుపుకొని
వున్నవాఁడ నిఁక వేరే ఉపాయ మేమిటికి పల్లవి

గతియై రక్షింతువో కాక రక్షించవోయని
మతిలోవి సంశయము మరి విడిచి
యితరులచే ముందర నిఁక నెట్టాదునోయని
వెతతోడఁ దలఁచేటివెలు పెల్లా విడిచి నిన్ను

౧ పండఁబడేవి=పండుకొనునవి స్వార్థమున పడు ధాత్వనుప్రయోగము

తిరమైననీమహిమ తెలిసేవాఁడనె—
గరువముఁ౧ తోడివుద్యోగము విడిచి
వెరపున నీరూపు వెదకి కానలేవనే—
గరిమ నలపు నాస్తికత్వము విడిచి విన్ను

ధ్రువమైననాచేతకు తోడుదెచ్చుకొనేననే
అవల నన్యులమీఁదియాస విడిచి
వివరించ లమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
తవిలితి నాపుణ్యమంతయు సీ . డిచి విన్ను 202

లలిత

భ్రమయకివుండేదే పరమార్థము
నెమకితే నన్నిటాను నీవే వుఁడుదువు పల్లవి

వసుధలోఁ బురుషులవనితలరూపులు
వెస మాయయంత్రపువెరబొమ్మలు
ముసరి యొండొంటికి మోహించేమోహములు
అసురుసురయ్యేఇంద్రియావేశములు ॥ భ్రమ

తగినతనులో చక్కఁదనాలు వయసులు
పగటురక్తమాఁసాలపూర్ణులు
జిగి నిందుకు గా బుద్ధిచిత్తవికారములు
విగుడుచు బయలువచ్చినయట్టిపురులు భ్రమ

లలి మీరి యన్యోన్యవిలాసములు భోగములు
వలవనిమొయిలులేనివానజల్లు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యివెల్లా నీదాసులకుఁ
దెలిపి బ్రహ్మానందము తిరముగా నిత్తువు భ్రమ 203

---

౧ తోడ కావచ్చు వ్యస్తస్థలములలోకూడ చేత—తోడ—మీఁద—వలన అను వానిపై ఇ వర్ణము ఈ వాఙ్మయమున తరచుగ కనుపట్టుచుండును

పాడి

దైవముతోడిదే తనతగులు
జీవుఁ డిది యెఱిఁగితే చిక్కనీదు తగులు పల్లవి

కన్నులఁ జూచిన నిది కలుగుసఁ దగులు
మిన్నక మాటలాడితే మిగులాఁ దగులు
పన్నిగా నవ్వితేను పాదిగొనుఁ దగులు
యెన్నైనా నూరకుండితే నేమి లేదు తగులు దైవ

వీనులొగ్గి వినఁబోతే విశ్వమెల్లా దగులు
... వాసాన ... టుకొనుఁ దగులు
పూని ... కులపొంచుల పొ...గొను తగులు
మోనాన నూరకుండితే మొగియదు తగులు దైవ

కరుణించి యేమిచ్చినా గట్టిదావునఁ దగులు
దొంతనాన మించితే తొడరుసు తగులు
ధరణి శ్రీవేంకటేశుఁ దలఁచి యేకాంతాన—
నిరవై వూరకుండితే నెనయదు తగులు దైవ 204

సామంతం

ఇందరూ జీవులే యెంచి చూచితే—
నందులో భావము లవియే వేరు పల్లవి

అంతటఁ జూచిన యాహారాదులు
జంతురాసులకు సహజములు
సంతోషంబును సాత్త్వికగుణమును
శాంతచిత్తులకు సహజములు ఇంద

మనసునఁగలకామక్రోధంబులు
జననశీలులకు సహజములు
వినయంబును ఘనవిజ్ఞానము స-
జ్జనుల కెప్పుడును సహజములు ఇంద

విడువవియాసలు వేవేలుచింతలు
జడులకు నం(నెం?)దును సహజములు
ఐడి శ్రీవేంకటపతికొలువుఁదపము
జడియవిదాసులసహజములు ఇంద 205

రేకు 46 శంకరాభరణం

కలది యీమూర్తివల్ల గతి గనవలెను
యిల నిండు నమ్మకుంటే యెందు మరి లేదు పల్లవి

కంటిమా బ్రహ్మమును వేంకటపతిఁ గనినట్టు
కంటిమా అవతారాలు కతలెకాక
కంటిమా హృదయములోఁ గలిగినదైవమును
కంటిమా * వైకుంఠము కడవారైనాను కల

తెలిసీనా జ్ఞానము యీదేవునిమహిమవలె
తెలిసీనా వేదాలు సందేహమేకాక
తెలిసీనా మాయ యిది యెంత చదివినా
తెలిసీనా ముందరితెరువు వెదకితే కల॥

చిక్కీనా మనసు యీశ్రీవేంకటేశ్వరువలె
చిక్కీనా ధ్యానము వట్టిచింతలేకాక
చిక్కీనా అనాదినుండి చిగిరించీకాలము
చిక్కీనా పెద్దలు చెప్పేజితమైనశాంతి కల 206

* వైకుంఠముకడవారైనాను = వైకుంఠము దగ్గర నున్నవారైనా' అను వర్థమున ప్రయోగించిరే మో? లేక కడవారైనా = తుదిమెట్టు నందుకొన్నవారైనా వైకుంఠము కంటిమా' అను రీతిగా ప్రయోగించిరే మో?

నాట

అందరిలోనా నెక్కుడు హనుమంతుఁడు
కందువ మతంగగిరికాడిహనుమంతుఁడు పల్లవి

కనకకుండలాలతో కౌపీనముతోడ
జనియించినాఁడు యీహనుమంతుఁడు
ఘన పతాపముతోడ కరిన గాస్త్రాలతోడ
పెనుతోఁక యెత్తినాఁడు పెద్దహనుమంతుఁడు అంద

తివిరి జలధిదాఁటి దీపించి లంకయెల్లా
అవలయివల నేసె హనుమంతుఁడు
వివరించి సీతకు విశ్వరూపము చూపుతా
ధ్రువమండలము మోచె దొడ్డహనుమంతుఁడు అంద ॥

తిరమైనమహిమతో దివ్యతేజముతోడ
అరసి దాసులఁ గాచీ హనుమంతుఁడు
పరగ శ్రీవేంకటేశుబంటై సేవింపుచు
వరములిచ్చీఁ బొడవాటిహనుమంతుఁడు అంద 207

సాళంగనాట

ఈతఁడు తారకబ్రహ్మ మితఁడు మాదేవుఁడు
కౌతుకానఁ జెప్పే వినఁగదరే వోజనులు పల్లవి

రాముఁడు యిందీవరశ్యాముఁడు నానాసార్వ-
భౌముఁడు షోడశకళాసోముఁడు
దోమటిరాక్షసులను తుత్తుమురుసేసినాఁడు
కామితఫలములిచ్చి కాచినాఁడు సురల ఈతఁ

పూ౧ర్ణుఁడు నీలమేఘవర్ణుఁడు దానమున వి-
స్తీర్ణుఁడు ౨వాహనసుపర్ణుఁడు
అర్ణవము దాఁటి రావణాదుల గెలిచినాఁడు
నిర్ణయించి చెప్పరాదు నేఁ డీతనిమహిమ ఈత

వరుఁడు సీతకు పరాత్పరుఁడు ౩కోదండదీక్షా-
గురుఁడు దివ్యామోఘశరుఁ డితఁడు
నిరతి శ్రీవేంకటాద్రినెలవై యుండేటివాఁడు
సరి భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నసహితుఁడు ఈత 208

శ్రీరాగం

ఇదియే కావలెనని తాఁ గైకొని యిచ్ఛగించువాఁడే ఘనుఁడు
వదలకురో హరిదాసులాల యిది వర్ణించెద నోవివేకులాలా పల్లవి

దేవుఁడుగలఁడని మదిలోఁ దెలియుటే జన్మఫలంబు
తావుగ నాతని నెన్నుచు దలఁచుటే తనభాగ్యము
శ్రీవైష్ణవధర్మము తప్పక చెలఁగుటయే వైభవము
దేవతాంతరంబులన్నియు మానినదియే సుకృతంబు ఇది

కామక్రోధము లుజ్జగింపుటయే కల్యాణానుభవము
చేముంచి పాపము సేయకమానుటే చెప్పఁగ లాభము
నేమముతోడుత విరక్తుఁడగుటే నిర్మలానందము
వేమరు నాచార్యసేవసేయుటే విచారింపఁగ దాఁచినధనము ॥ఇది

ప్రకృతివికారములకుఁ జొరకుండుటే పరమమైనసాత్త్వికము
సకలబంధములఁ బెడఁబాసినదే సామ్రాజ్యపదము
ప్రకటింపఁగ నలమేలుమంగకును పతియగుశ్రీవేంకటవిభుని
అకలంకుఁడై కొలిచియుండుటే యనంతమహిమాతిశయంబు ఇది 209

౧ రేకులో ర్ణ వర్ణములన్నీ ర్న గానే యున్నవి
౨ సువర్ణవాహనుఁ డనుట సహజము స్తీర్ణ పర్ణ శబ్దములప్రాస యతి-
ప్రభావము కాబోలు లేక అహితాదిగణమనియా?
౩ చూ ప్రథమ సంపుటము, పాట 314

కేదారగౌళ

ఇదియే ఉపాయ మిక నాకు నిందులకంటె మఱి లేదు
మది సితవిదాసులదాసుఁడనై మహిమలతోఁ గడుమెఱసేఁగాక
పల్లవి

కడచితినా నాజన్మములు గక్కన మూసినినై నంతనే
విడిచితినా పాపము సేయక వేవేలుచదివినయంతనే
అడఁచితినా సంసారవారధి అఖిలదేవతలఁ గొలిచినయంతనే
బడిబడి హరినామము నుతించి నేఁ ౧ బావనమయ్యేఁగాక
ఇది

గెలిచితినా యీమాయను నేఁ గెరలి తపంబులు సేసినంతనే
తలఁగితినా నరకములు చొరక ధరయెల్లా ౨ నేలినంతనే
తెలిసితినా తత్త్వరహస్యము తిరముగ కులజుఁడనయినంతనే
యిలలో శ్రీపతి శరణుచొచ్చి నేనిప్పుటఁ బుణ్యుఁడ నయ్యేఁగాక
ఇది

వదలితినా నాదుర్గుణములు వరుసఁ గోఁ జుట్టాలు గలిగినంతనే
వెదకితి[illegible] ముక్తి[illegible] రమ[illegible] ద్య తెలిఁగినేర్చినంతనే
యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు నాకును యేలికయై మన్నించఁగను
పదిలము[illegible] నాతని సేవచేసి [illegible]నానందుఁడ నయ్యేఁగాక
ఇది 210

రేకు 47 సా[illegible]

ఎట్టు దోడు[illegible] [illegible] హారికై నాను
పట్టి సీకు [illegible] [illegible]రికింతువుగాక ॥పల్లవి

మాలతనమువంటిది మఱిఁదగులుఁగామము
అలరి ముట్టువంటిది అంటుఁగ్రోధము
కేలి నొదిగించునెంగిలివంటిది లోభము
వాలాయించి నెందుండైనా వచ్చును లోకులకు ॥ఎట్టు॥

---

౧ పావనుఁడయ్యేఁ గాక కావచ్చు ౨ 'నేలితినంతనే' వ్రా. ము. పా.

చుట్టి మద్యమువంటిది చొక్కించుమోహము
వట్టిమాంసమువంటిది వయోమదము
పుట్టినభ్రమవంటిది పొదిగిననమచ్చరము
వుట్టిపడి నోరూరించు నూరకే ప్రాణులను ఎట్టు

గోడమఱఁగువంటిది గుట్టుతోడిసంసారము
వీడనికట్టువంటిది వేడుకయాస
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నీదాసుల
జాడదప్పనియ్యవు యీచందము జీవులది ఎట్టు 211

వరాళి

మహి నుద్యోగి గావలె మనుజుఁడై నవాఁడు
[1] సహజివలె నుం దేమీ సాధింపలేడు పల్లవి ॥

వెదకి తలఁచుకొంటే విష్ణుఁడు గానవచ్చు
చెదరి మఱచితే [2] సృషి చీఁకటౌ
పొదలి నడచితేను భూమెల్లా మెట్టి రావచ్చు
నిదిరించితేఁ గాలము నిమిషమై తోఁచు మహి

వేడుకతోఁ జదివితే వేదశాస్త్రసంపన్నుఁడౌ
జాడతో నూరకుండితే జడుఁడౌను
వోడక తపసియైతే వున్నతోన్నతుఁడౌ
కూడక సోమరియైతే గుణహీనుఁ డౌను మహి ॥

మురహరుఁ గొలిచితే మోక్షము సాధించవచ్చు
వెరవెఱఁగకుండితే పీరిడియౌను
శరణంటే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు రక్షించును
పరగ సంశయించితే [3] పాషండుఁడౌను మహి 22

---

1 సహజి = సహజమైనవాడు పుట్టినవాడు పుట్టినట్టే ఏపపీ లేనివాడు' అని భావము 2 'సృష్టి' రేకు 3 పాషణ్ణు రేకు

కేదారగౌళ

తనలో నుండినహరిఁ దాఁ గొలువఁ డీదేహి
  యెనలేక శరణంటే నితఁడే రక్షించును ॥పల్లవి॥

కోరి ముదిమిమానుపుకొనేయాస మందులంటా
  వూరకే చేఁదులుదిన నొడఁబడును
ఆరూఢి మంత్రసిద్ధుఁడనయ్యేననేయాసలను
  ఘోరపుఁబాట్లకు గక్కన నొడఁబడును ॥తన॥

యిట్టె యక్షిణిఁ బంపు సేయించుకొనేయాసలను
  వొట్టి జీవహింసలకు నొడఁబడును
దిట్టతనమునఁ దా నదృశ్యము సాధించేయాస
  జట్టిగ భూతాలఁ బూజించఁగ నొడఁబడును ॥తన॥

చాపలపుసిరులకై శక్తిఁ గొలిచేయాసను
  వోపి నిందలకునెల్లా నొడఁబడును
యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ దెలి చేపట్టినదాఁకా
  ఆఁపరానియాస నెందుకైనా నొడఁబడును ॥తన॥ 213

ధన్నాసి

దేవ నే నీయాధీనము దిక్కు దెస నాకు నీవే
  సేవ సేయకుండినా రక్షించ నీకు భారము ॥పల్లవి॥

ఆడివచ్చినబిడ్డని నపరాధిఁ జేసి తల్లి
  వోడక యన్నము పెట్టకుండవచ్చునా
వేడుకకాఁడు చిల్కకు వింతమాటలెల్లా నేర్పి
  ఆడినట్టే యాడితేను అదలించవచ్చునా ॥దేవ॥

౧ చిక్కనావు తొడుకుమేసి వచ్చేసంటా గొల్లఁడు
డొక్కక కావక పోఁదోలవచ్చునా
యెక్కుగుబ్బము గోళిగె నెనసి పైకొంటే రౌతు
తక్కక దావిఁ జీకటితప్పు గొనవచ్చునా ॥ దేవ ॥

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనుండి నిద్రించితే
కొలికి కాలానుభాగి గొనవచ్చునా ?
తతి నేఁపసికి రాక తాపసుఁడై వుండినా
గతియై శ్రీవేంకటేశ కావకుండవచ్చునా ॥ దేవ ॥ 214

రామక్రియ

ఇటువంటివెల్లా నీకే యిట్టే సెలవు నేసితి
తటుకన నీవనేనిధానము చేకొంటిని ॥ పల్లవి ॥

కామించితి నాత్మ నిన్నుఁ గలసి భోగించుటకు
వేమరుఁ గ్రోధించితి నీవిరోధులపై
నేమమున ౨లోభించితి నీమంత్రమన్యుల కియ్య
ఆముకొని మోహించితి హరి నీరూపునకు ॥ ఇటు ॥

యెఱుకతో మదించితి యిట్టె నీదాస్యమున
మఱి నిన్నొల్లనిచదువు మచ్చరించితి
తఱిఁ జలపట్టితి నీతప్పనిభక్తియందు
వెఱవక విన్నొల్లనివిధుల నిందించితి ॥ ఇటు ॥

కలకర్మములెల్లా నీకైంకర్యములందు వెట్టితి
బలుమమకారము నీపైఁ జేర్చితిఁ
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నన్నేలితివి
విలిచినకాలమెల్లా నీసేవే చేసితి ॥ ఇటు ॥ 215

౧. చిక్కన+ఆవు. ౨. 'లోభించితివి మంత్ర' పూ.ము.పా.

మాళవి

కలశాపురముకాడఁ గాచుకున్నాఁడు
వలసినవరాలిచ్చీ వాయునందనుఁడు పల్లవి॥

మాయాబిలముచొచ్చి మగుడి యంబుధిలోని-
చాయాగ్రహముఁ జంపి చయ్యన దాఁటి
ఆయెడ లంకిణిఁ గొట్టి యంతలో జానకిఁగని
వాయువేగానవచ్చినవాయునందనుఁడు ॥కల॥

కదగిదధిముఖుండినకపులతఁ గూడుకొని
పడదీరఁగా మధువనము చొచ్చి
బడి రామునికి సీతాపరిణామమెల్లాఁ జెప్పె
వడిగలవాఁ డితఁడు వాయునందనుఁడు కల

రావణాదిరాక్షసుల రామునిచే సాధింపించి
అవిభుని సీతఁ గూర్చి అయోధ్య నుంచె
శ్రీవేంకటేశుఁ గొల్చి శిష్టరక్షణమునకై
వావిరి నిలుచున్నాఁడు వాయునందనుఁడు కల 2 6

రేకు 148 బౌళిరామక్రియ

వసుధఁ జూడఁ జిన్నవానివలె నున్నవాఁడు
వెస నన్నివిద్యలాను వెలసె విట్ఠలుఁడు పల్లవి

పరగ నేడునూటదెబ్బదియేకుగురిచేత –
నిరవై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్ఠలుఁడు
సరస నైదులక్షలిండ్ల జవ్వనపుగొల్లెతల
మరిగించుకొన్నవాఁడు మఱి యీవిట్ఠలుఁడు వసు

బత్తితోడ తపమీఁదిపాటలు వాడితేను
యిత్తలమోమై తిరిగె నీవిఠ్ఠలుఁడు
హత్తి తన్నొల్లకపోఁగా నందరి మేద౧ దేవళ్ల
యెత్తి పాదాలందుఁ జూపె నితఁడే విఠ్ఠలుఁడు ॥ వసు ॥

గట్టిగాఁ బుండరీకుఁడు కడువేడుకఁ బెట్టిన —
యిట్టికపీఁటపై నున్నాఁ డీవిఠ్ఠలుఁడు
అట్టి తానే శ్రీవేంకటాద్రిఁ బాండురంగమున
యెట్టు గొల్చినా వరము లిచ్చీ విట్ఠలుఁడు ॥ వసు ॥ 217

మాళవి

ఇతఁడు రామునిబంటు యితనికెవ్వ రెదురు
చతురత మెరసె నిచ్చట హనుమంతుఁడు ॥ పల్లవి ॥

ఆకాశ(శ?)మంతయు నిండి యవ్వలికిఁ దోఁక చాఁచి
పైకొని పాతాళానఁ బాదాలు మోపి
కైకొని దశదిక్కులు కరములఁ గబళించి
సాకారము చూపినాఁ డిచ్చట హనుమంతుఁడు ॥ ఇతఁ ॥

కొంచక సురలు రోమకూపముల విహరించ
మించి ధ్రువమండలము మొగమై యుండ
యెంచఁగ లోకములెల్లా యెడనెడ సందులుగా
చంచుల మెరసినాఁ డిచ్చట హనుమంతుఁడు ॥ ఇతఁ ॥

గరిమ రవిచంద్రులు కర్ణకుండలములుగా
ధరణి మేరువు కటితటము గాఁగా
ఇరవుగా శ్రీవేంకటేశునిసేవకుఁడై
బెరసె నిచ్చట నిదె పెద్దహనుమంతుఁడు ॥ ఇతఁ ॥ 218

---

౧. 'మెరదేవళ్ల' వ్రా.ముప్రా, మేదదేవళ్లు=పెద్ద పెద్ద గోపురాలు, శిఖరాలు గలిగిన దేవళాలు కావచ్చు.

పాడి

రాముఁడు లోకాభిరాముఁడు త్రైలోక్య-
ధాముఁడు రణరంగభీముఁడు వాఁడె   పల్లవి

వరుఁడు సీతకు ¹ఫలాధరుఁడు మహోగ్రపు-
శరుఁడు రాక్షససంహారుఁడు వాఁడే
స్థిరుఁడు సర్వగుణాకరుఁడు కోదండదీక్షా
గురుఁడు సేవకసుఖకరుఁడు వాఁడే   రాముఁ॥

ధీరుఁడు లోకైకవీరుఁడు సకలా-
ధారుఁడు భవబంధదూరుఁడు వాఁడే
శూరుఁడు ధర్మవిచారుఁడు రఘువంశ-
సారుఁడు బ్రహ్మసాకారుఁడు వాఁడే   రాముఁ

బలుఁడు యిన్నిటా రవికులుఁడు భావించ వి-
ర్మలుఁడు నిశ్చలుఁడవికలుఁడు వాఁడే
వెలసి శ్రీవేంకటాద్రి విజనగరములోన
తలకొనెఁ బుణ్యపాదతలుఁడు వాఁడే   రాముఁ 2 8

సాళంగనాట

శరణు శరణు విభీషణవరదా
శరధిబంధన రామ సర్వగుణస్తోమ   పల్లవి॥

మారీచసుబాహుమదమర్దన తాటకాహర
క్రూరేంద్రజిత్తులగుండుగండా
దారుణకుంభకర్ణదనుజశిరచ్ఛేదక
వీరప్రతాపరామ విజయాభిరామ   శర

¹ ఫలాధరుడు = బింబఫలాధరుఁడు కాఁబోలు   శిరచ్ఛేదక   రేఫ
శిరస్శబ్దము అకారాంత పుంలింగము కలదు గదా   విదర్త శిరాన్ ద్రౌణి అథ పాద-
రణోపమాన్   అని ప్రయోగము   దీనితో రణన్ శబ్దముకూడ అకారాంతమైనది

వాలినిగ్రహ సుగ్రీవరాజ్యస్థాపక
లాలితవానరబల లంకాపహార
పాలితసవనాహల్యపాపవిమోచక
పౌలస్త్యహరణ రామ బహుదివ్యనామ శర

శంకరచాపభంజక జానకీమనోహర
పంకజాక్ష సాకేతపట్టణాధీశ
అంకితబిరుద శ్రీవేంకటాద్రినివాస
ఓంకారరూప రామ వురుసత్యకామ శర 220

రామక్రియ

శ్రీవేంకటేశ్వరుని సింగారము వర్ణించితే
యేవిధానఁ దలచినా యిన్నిటికిఁ దగును పల్లవి

కరిరాజుఁగాచినచక్రముపట్టినహస్తము
కరితుండమని చెప్పఁగా నమరును
వరములిచ్చేటిపట్టివరదహస్తము కల్ప-
తరుశాఖ యని పోల్పఁదగు నీకును శ్రీవేం॥

జలధిఁబుట్టినపాంచజన్యహస్తము నీకు
జలధితరఁగయని చాటవచ్చును
బలు కాళింగునితోఁకపట్టి కటిహస్తము
బొలుపై ఫణీంద్రుఁడని పొగడఁగఁదగును శ్రీవేం॥

[illegible]లినహస్తంబులు[illegible]డుమన్న నీయుర-
[illegible]లమేలుమ[illegible]ర వ[illegible]దగును
బలు శ్రీవే[illegible]క[illegible]గిరిపై నెలకొన్న విన్న-
[illegible]రి శ్రీవేంకటేశుఁ డనఁదగును శ్రీవేం 22

దేసాళం

పంట పండుకొనేవారిభాగ్యము లిటమీఁద-
నంటిముట్టి వెదకితే నాతుమ లోనన్నది పల్లవి

వేదములలో మొలచె వేదాంతాలఁ గొనసాగె
గాదిలి శ్రీహరిభక్తికల్పలత
పోదియెక్కె వైరాగ్యబోధలచేఁ బలుమారు
పాదుకొని వేరువారె పంచసంస్కారాలను పంట

అల్లుకొనె మునులలో నంటెనుఁ బురాణాల
చెల్లుబడి శాస్త్రాలఁ జిగిరించెను
చల్లఁగాఁ బూవులు పూచె సత్కర్మవిదులను
మెల్లనే నీడలు నిండె మించి సుజ్ఞానమున పంట

పరమయోగములఁ బూఁపలు బిందెలు పుట్టె
పరగె సురలనేపంధిటియందు
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిందుకు ఫలమైనాఁడు
గురునేవలను దొరకును వివేకులకు పంట 222

రేకు 49 శంకరాభరణం

మతంగపర్వతమాద మాల్యవంతమునీద
అతిశయిల్లినపెద్దహనుమంతుఁ డితఁడా పల్లవి

యీతఁడా రామునిబంటు యీతఁడా వాయుసుతుఁడు
అతతబలాఢ్యుఁ డందు రాతఁ డితఁడా
సీతను వెదకివచ్చిచెప్పినయాతఁ డితఁడా
ఘాతలలంకలోవి రాక్షసవైరి యితఁడా మతం

అంజనాసుతుఁ డితఁడా అక్షమర్దనుఁ డితఁడా
సంజీవనికొండ దెచ్చె సారె నితఁడా
భంజించెఁ గాలనేమిని పంతమున నితఁడా
రంజితప్రతాపకపిరాజసఖుఁ డితఁడా ॥ మత్తం

చిరజీవి యీతఁడా జితేంద్రియు డితఁడా
సురల కుపకారపుచుట్ట మీతఁడా
విరతి శ్రీవేంకటాద్రిని విజనగరములో -
నరిది వరములిచ్చీ నందరికి నితఁడా మతం 223

కాంబోది

ఏమని విన్నవింతు నిదివో నాభాగ్యము
కామించి మీశరణంటేఁ గమలారమణా పల్లవి

కలది యందరికైతేఁ గర్మఫలము
కెలన నాకైతే నీకృపాఫలము
అల సురలకు మథితామృతము
నెలకొన్న నా కైతే నీనామామృతము ఏమ

సకలాత్మల బదుకు సంసారమూలము
ప్రకటించ నాకైతే నీపాదమూలము
వెకలిలోకులరతి వీధివీధిని నా-
త్రికరణరతి నీదివ్యభావవీధిని ఏమ

రంగుగ బాంధవ మందరకు బంధుజనులందు
సంగతి నాకు నీభక్తజనులయందు
అంగవించి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
చెంగట నాధ్యానము నీశ్రీమూర్తియందు ఏమ ॥ 224

పాడి

ఇహపరసాధన మీతలఁపు
సహజజ్ఞానికి సత మీతలఁపు పల్లవి

సిరులు పుంగిటను జిగిఁ దడఁబడఁగా
హరిని మఱవనిది యది దలఁపు
సిరిఁ గాఁత లెదుట పెంపడిగొనఁగా
తిరమయి భ్రమయనిదే తలఁపు ఇహ

పొడలి వయోమద ముప్పతిల్లినను
అడఁచి మెలఁగుట యది దలఁపు
కడ గుచు సుఖదుఃఖములు ముంచినను
జడియని నామస్మరణమే తలఁపు ॥ ఇహ

మతి సంసారపుమాయ గప్పినను
అతికాంక్షఁ జొరని దది తలఁపు
గతియై శ్రీవేంకటపతి గాచిన
సతతము నితనిస్మరణమే తలఁపు ఇహ 225

శంకరాభరణం

రణన్నవిభీషణుఁ గరుణఁ గాచినవాఁడు
పరికింపఁ దారకబ్రహ్మమా యీరాముఁడు పల్లవి

అలితై విల్లువిఱిచి వాలికై యమ్మువేసిన-
వాలుమగఁటిమిగలవాఁడా వీఁడు
తాలిమి జలధిగట్టి కేలను మోక్షమిచ్చి
యేలెను జటాయువును యీతఁడా రాముఁడు పర

మింటికట్లు దెగనేసి యంటి పగసాధించి
దంటరాకుమారుఁడు తా నీకూరుఁడా
బంటుగా వాయుజు నేలి నంటు సుగ్రీవుతోఁ జేసి
కంటకరావణవైరి ఘనుఁడా యీరాముఁడు ॥ర

రాకాసుల మర్దించ కాకాసురు నటు గాచి
మైకొన్న జానకీరమణుఁ డితఁడా
యీకడ శ్రీవేంకటాద్రి సిరపై తాను నున్నాఁడు
దీకొన్న ప్రతాపపుఁదేవుఁడా యీరాముఁడు ॥ర 226

సాళంగనాట

౧ మిన్నునేలా నొక్కటైనమేటితేరు
కన్నులపండువయినశ్రీకాంతునితేరు ॥పల్లవి

జలధులమీఁదను చక్కఁగా సేఁగెను తేరు
బలిమిఁ గులాద్రులపైఁ బారెను తేరు
వెలుచులంకముంగిట పేరెలువారెను తేరు
చెలఁగె దిగ్విజయపుశ్రీహరితేరు ॥మిన్ను॥

రమణఁ గుండిననగరము చుట్టుకొన్నతేరు
తిముగుచు రుక్మిణిఁ దెచ్చినతేరు
వమరములో జరాసంధునిఁ దోలినతేరు
అమరులవెనుబలమగుశౌరితేరు ॥మిన్ను

వొట్టి నృగాలవాసుదేవుని భంగించినతేరు
బెట్టుపౌండ్రకునిపై దాడివెట్టినతేరు
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
పట్టమేలుచు నెక్కిన పరమాత్మతేరు ॥మిన్ను 227

---

౧ చూ ఇదే రాగములో కొంతపదబంధభేదము భావభేదము గలిగిన కీర్తన సంఖ్య 110

సాళంగనాట

సింగారాల మించీ నరసింహదేవుఁడు
చెంగట నున్నాఁడు నరసింహదేవుఁడు పల్లవి

సురలు [1] జయ వెట్ట నసురలెల్ల మొఱవెట్ట
సిరితో మెలఁగీ నరసింహదేవుఁడు
ధరణి [2] వంపెట్టఁ బ్రతిధ్వనులు మిన్నులు ముట్ట
శిరసెత్తె నలి నరసింహదేవుఁడు సింగా ॥

కాంచనదైత్యుఁడు [3] దొరకాలువనెత్తురు వార
చించెను గోళ్ల నరసింహదేవుఁడు
పంచలఁ బంతాలు మీరి భువనాళియేరు వార
చెంచతలఁ గోరీ నరసింహదేవుఁడు సింగా

బలిమి పై పై నెక్క ప్రహ్లాదుఁ డట్టె మొక్క
చిలికీఁ గరుణ నరసింహదేవుఁడు
అలరి శ్రీవేంకటాద్రి నహోబలముమీఁద
చెలువమే చూపీ నరసింహదేవుఁడు సింగా 228

రేకు 50 నాట

[4] దానవారితోడిపగ ధరించరాదు మీకు
కానుకిచ్చి శరణని కప్పము లియ్యరో పల్లవి

భ్రమసి వార్ధిఁబడ్డాను పాతాళము దూరినాను
సమయిలపక మానఁడు శత్రులార
రమణ భూమిచొచ్చిన బహ్మచే వరముగొన్న
తమిఁ జంపక మానఁడు దైతేయులాల దాన

---

[1] జయజయ పూమపా [2] దంపెట్ట = ఓపెట్ట = అరచుట. కావున జయపెట్టు వలె ఓపెట్టు అనునది నేటికిని వ్యవహారమున గలదు
[3] దోర కావచ్చు దోర= ఎట్టనైన కావచ్చు [4] ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు

రాసిమిన్నులో దాఁగిన రాచమూకలలోనున్న
కోసివేసీఁ దల లరికుమతులాల
ఆసఁ ద్రికూటమెక్కినా ఆచక్రవాళమంటినా
తోసి సాధించకపోఁడు దుర్మతులాల దాన

సతుల మా టువనున్నా సరి నెందెందు వోయినా
రతి మెట్టక మానఁడు రాకాసులాల
యితఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురులేదితనికి
గతియని మొక్కరో వోకపటులాల దాన 229

సాళంగం

భోగించఁ బుట్టినసొమ్ము బొంచి ౧పరానకేలోపు
శ్రీగురుఁడ నీవే దయసేతువుగాని పల్లవి

యీరెండుచేతులే యన్ని పాపాలకు నోపు
వూరకే పుణ్యము సేయనోపవుగాని
౨మారుకొ నీరెండుగాళ్లే మాపుదాఁకాఁ జుట్టనోపు
యేరీతి దేవ నీగుడి కేఁగ నలపుఁ గాని భోగిం

కన్ను లివి రెండే మిన్నుగలంతాఁ జూడనోపు
ఉన్నతి నాసాగ్ర ౩దృష్టి కోపవుగాని
అన్నిటా రెండుపెదవు లధరామృతాన కోపు
సన్నల మోక్షము తోవ జపించవు గాని భోగిం

యీవీనులు రెండే విశ్వమంతా నాలించనోపు
వేవల శాస్త్రాలకై తే నోపవుగాని
శ్రీవేంకటేశ నీవే చిత్తాన జ్ఞానమిచ్చితే
భావించి జీవుఁడిన్నిటా బ్రదుకనోపుఁగాని భోగిం 230

---

౧ పరవశు+ఏల+ఓపు ౨ మారుకొని రెండు గాళ్లై వ్రా ము ప్రా
'మారుకొని+ఈ రెండు కాళ్లే రెండవ చరణము రెండవ పాదమున తప్పు అంతటా
ఈ రెండు ఇవి రెండు అనియే వున్నది ౩ ద్రిష్టి రేకు

ముఖారి

పరము నిహాము ౧ పంటవండినయట్టు
యిరవుగాఁ దానే యెట్టయెదుట నున్నాఁడు పల్లవి

మించినమహిమలెల్లా మూర్తివంతమైనట్టు
కాంచినవరములు సాకారమైనట్టు
అంచె శృంగారరసాన కంగములు వచ్చినట్టు
యెంచగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుర నున్నాఁడు పర

చెలఁగి ఆకాశానకు చైతన్యము వచ్చినట్టు
అల దయాసింధువు ప్రత్యక్షమైనట్టు
మొలచ సుజ్ఞానము మోసులెత్తివుండినటు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు పర

పరగ నానందము ప్రతిబింబించినయట్టు
సురలభాగ్యము పొడచూపినట్టు
వురుళై యలమేల్మంగ నురమున నించుకొని
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు పర 23

భైరవి

పరమాత్ముఁడు సర్వపరిపూర్ణుఁడు
సురలకు నరులకు చోటయియున్నాఁడు పల్లవి

కన్నులఁ గంటానే కడు మాటలాడుతానే
తన్నుఁగానివానివలె దాఁగియున్నాఁడు
అన్నియు వింటానే ఆట్టే వాసనగొంటానే
వన్నెలనూనెకుంచమువలె నున్నాఁడు పర

౧ పంట + పండిన

తనువులుమోచియు తలఁపులు దెలిసియు
యెనసియునెనయక యిట్లున్నాఁడు
చెనకి మాయకు మాయై జీవునికి జీవమై
మొనసి పూసలదారమువలె నున్నాఁడు పర

వేవేలు విధములై విశ్వమెల్లా నొకటై
పూవులువాసనవలెఁ బొంచియున్నాఁడు
భావించనిరాకారమై పట్టితే సాకారమై
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద శ్రీపతై యున్నాఁడు పర 232

హిందోళవసంతం

మూఁడే మాటలు మూఁడుమూండ్లు తొమ్మిది
వేఁడుకొని చదువరో వేదాంతరహస్యము పల్లవి

జీవస్వరూపము చింతించి యంతటాను
దేవుని వైభవము తెలిసి
భావించి ప్రకృతిసంపద యిది యెఱుఁగుటే
వేవేలువిధముల వేదాంతరహస్యము మూఁడే

తనలోవిజ్ఞానము తప్పకుండాఁ దలపోసి
పనితోడ నందువల్ల భక్తి నిలిపి
మనికిగా వైరాగ్యము మఱవకుండుటే
వినవలసినయట్టివేదాంతరహస్యము మూఁడే

వేడుకతో నాచార్యవిశ్వాసము గలిగి
జాడల శరణాగతి సాధనముతో
కూడి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి దాసుఁడౌటే
పీడవిడిబహ్మానంద వేదాంతరహస్యము మూఁడే 233

సామంతం

ఇట్లానే యోగలక్ష్య మెఱుఁగుకొంటే ఫలించు
యెట్లయినా గురువాక్య మేమరకుఁడీ పల్లవి

కాంతఁ దలచుకొంటేనే కామోద్రేకము పుట్టు
యింతలోఁ గూడెనా యేడకేడ సూత్రము
చింతకాయతొక్కు చూచితేనే నోరూరు
యెంతకెంతదవ్వు యేడకేడ సూత్రము ఇట్లా

వీనుల మంచిమాటలు వింటేనే సంతోష మబ్బు
యేనిజము గనె నేడకేడ సూత్రము
ఆనించితే నాలుకనే ఆరురుచులుఁ దెలిసీ
యీనెపమున నేడకేడ సూత్రము ఇట్లా ॥

ముక్కుకొనఁ బ్రాణ ముండి ముందువెనుకకు వచ్చి
యెక్కడ [1]మోచున్న దేడ కేడ సూత్రము
చిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు జీవుల కంతర్యామి
యిక్కు వెదిఁగితే నీడ కిదే సూత్రము ॥ ఇట్లా 234

రేకు 5 దేసాళి

ఎంచి చూడరో ఘనులార యిందీవరాక్షుఁడు రక్షకుఁడు
సంచితముగ నితనిశరణంబే సర్వఫలప్రద మిందరికి పల్లవి ॥

హరిఁ గొలువనికొలువులు మఱి యడవిఁగాసినవెన్నెలలు
గరిమల నచ్యుతు వినవికథలు భువి గజస్నానములు
పరమాత్ముఁ గానితపంబులు పాతాళకూపలపద నములు
మరుగురునికిఁగానిపూవులపూజలు మగఁడులేనిసింగారములు ఎంచి

[1] మోచి+ఉన్నది

వైకుంఠునినుతియించనివినుతులు వననిధిఁ గురిసినవానలు
ఆకమలోదరు గోరనికోరికె లందనిమానిఫలంబులు
శ్రీకాంతునిపైఁ జేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁబూఁత
దాకొ౯ విష్ణునితెలియనితెలువులు తగ నేటినడిమిపైరులు ఎంచి

వావిరిఁ గేశవునొల్లనిబదుకులు వరతఁ గలపుచింతపండు
గోవిందుని కటు మొక్కనిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు
భావించి మాధవుపైలేనితలఁపులు పలు౧ మేఘములవికారములు
శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగితే జీవుల కివియే వినోదములు ఎంచి 235

గుజ్జరి

త్రికరణశుద్ధిగఁ జేసినపనులకు దేవుఁడు మెచ్చును లోకము మెచ్చును
వొకటి కోటిగుణితంబగుమార్గము లుండఁగఁ బ్రయాసపడనేలా పల్లవి

తనమనసే పరిపూర్ణమైన౨ గోదావరి గంగా కావేరి
కనకబిందుయమునాగయాది³ ముఖ్యక్షేత్రంబుల సంతతము
దినకరసోమగ్రహణకాలముల తీర్థాచరణలు సేసినఫలములు
తనుఁదానే సిద్ధించును వూరకే దవ్వులు దిరుగఁగ మతి యేలా త్రిక॥

హరి యనురెండక్షరములు నుడివిన నఖిలవేదములు మంత్రములు
గరిమ ధర్మశాస్త్రపురాణాదులు క్రమమునఁ జదివినపుణ్యములు
పరమతపోయోగంబులు మొదలగుబహుసాధనములసారంబు
పరిపక్వంబై ఫలియించంగా బట్టబయలు వెదకఁగనేలా త్రిక

మొదల శ్రీవేంకటపతికినిఁ జేయెత్తి మొక్కినమాత్రములోపలనే
పదిలపుషోడశదానయాగములు పంచమహాయజ్ఞంబులును
వదలక సాంగంబులుగాఁ జేసినవాఁడే కాఁడా పలుమారు
మదిమదనుండే కాయక్లేశము మాఁటికి మాఁటికిఁ దనకేలా త్రిక 236

౧ ఈ వల వ్రాత ప్రతిలో తప్పిపోయినది ఇదిలేకున్న యతిభంగము ౨ రేకులో ర్ణ కుబదులు ర్ణా అనియున్నది ౩ వ్రాత ప్రతిలో ముఖ్య తప్పిపోయినది ఇది లేకున్న చో యతి భంగము

ముఖారి

ఆతఁడే యజమానుఁడు ఆదినారాయణుఁడు
ఆతనిబంట్లము మాకు నన్నిటా[1] విశ్చింతము ‖ పల్లవి

యేలికెగలబంటుకు యెక్కడిది విచారము
పాలించేమగఁడుగలపడఁతి కేడ చింత
కోలుముందై తండ్రిగలకొడుకు కేది తొడుసు
యీలీల హరిదాసుని కెక్కడికోరికెలు ‖ ఆతఁ

బలుదుర్గమువానికి భయ మేమిటా లేదు
కలిమిగలవానికి కడమ లేదు
యిల క్షేత్రవంతునికి నెందూ[2] దరిద్రము లేదు
అల శ్రీపతిబంట్లకు నలమట లేదు ‖ ఆతఁ

పట్టినముద్దుంగరపుప్రధాని కెదురు లేదు
కుట్టిచాతనివారికిఁ గొంకు లేదు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయు సేవకులము
గుట్టుతోడ బ్రదికేము గుఱి మాకు నతఁడే ‖ ఆతఁ 237

గుండక్రియ

మనసులో మర్మమై మరలఁ బొడుచుచుండు
పొంగువడ్డమదము పోవఁగనీదు ‖ పల్లవి

ంచేచే విషమెక్కు దిష్టముగ విషలత
కంచేనే వలపెక్కుఁ గాంతలను
అంటిముట్టి కాఁగిట నలముకొంటేఁగనక
మంటఁగలసిన భ్రమ మానలేదు ‖ మన

---

౧ విశ్చింతయె కావచ్చు లేక మనను అధ్యాహారము కావచ్చు
౨ దరిద్రము ఇది భావప్రధాన నిర్దేశము కావచ్చు లేక వ్యావహారిక ప్రయోగమైన కావచ్చు

మెట్టితేనే కలచును మెలుపుతోడుత బాము
పట్టితే విడువనీదు పచ్చనిపై డి
దట్టమై మేన సొమ్ములు తగుకొంటే గనక
తొట్టి వెల్లిఁబోయినాఁ దొలఁగనీదు మన॥

ఆహారము వెట్టితేను అట్టె ఎదుచు భూతము
ఆహారానకుఁ బోదెక్కె నట్టె ప్రాయము
యీహల శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె కరుణించితేను
సాహాయమై వచ్చు దానే సత్వగుణజ్ఞానము మన 238

సాళంగనాట

దిక్కులు సాధించఁబూని దేవదుంధుభులు మ్రోయ
యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కెఁ దేరు పల్లవి॥

పన్నిద్దరుసూరియులబండికండ్ల తేరు
సన్నుతి శేషాదిదేవాసనపుఁదేరు
కన్నులపండుగై నగరుడధ్వజపుఁదేరు
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె నిదె తేరు దిక్కు

మించునానా మేఘములమేలుకట్లతేరు
చుంచులనక్షత్రాలకుచ్చులతేరు
అంచెదేవతలే బొమ్మలై వుండినట్టితేరు
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె నిదె తేరు దిక్కు

అట్టె కిందేడులోకములంతరువులైనతేరు
నట్టనడుమను బ్రహ్మాండపుతేరు
దిట్టయలమేల్మంగతోఁ దిరమైవుండేటితేరు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె నిదె తేరు దిక్కు॥ 239

రేకు 152 శుద్ధవసంతం

మాయ కిదె సహజము మాయను గెలువరాదు
మాయానాథుఁ గొలిచితే మన్నించు నాతఁడే పల్లవి

చేతికి లోనై నట్టుండు ౧ సృష్టిలోనివేడుకలు
పోతరించి పట్టఁబోతేఁబోవు నట్టచే
ఆతుమలో వేసరి అలసి వూరకుండితే
వైతాళపునీడవలె వచ్చు వెంటవెంటను మాయ

తీపువలెనే వుండు దిష్టపుఁబదార్థాలు
మేపుగొంచే మీసాలమీఁదితేనౌను
యేపున నాస విడిచి యేరుపడి వుంచేను
మూపునఁగట్టినచద్దై మోఁపించును మాయ

తలఁపులోనే వుండు తనలోని యంతరాత్మ
తెలుపుకోఁబోతే పెక్కుదేవతలౌను
చలపట్టి యాతవినే శరణని కొలిచితే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడై రక్షించును మాయ 240

మంగళకౌశిక

దేవుఁ డొక్కఁడే గురితెలిసినవారికి
యీవలావల చూచినా నింక లేదు తెఱఁగు పల్లవి

కోపము మానితేనే కోటిజపాలు సేయుట
పాపము సేయకుంటేనే బలుతపము
లోపల తా నూరకుంటే లోకమెల్లాఁ జరించుట
మాపుదాఁకా వెదకినా మఱి లేదు తెఱఁగు ॥ దేవు

౧ 'స్రష్టి' రేకు

పరకాంత నంటకుంటే బలుపుణ్యాలు సేయుట
సొరిది నాస మానుటే సోమపానము
సరి మోనాన నుండుటే సన్న్యాసము చేకొనుట
యిరవై తే నంతకంటే వీఁక లేదు తెలుఁగు దేవు॥

పలుసుఖదుఃఖములఁ బాసివుండుటే మోక్షము
అల చంచలము మాను టది యోగము
యిలపై శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చినసుజ్ఞాన మిది
యెలమి బుద్ధిఁ బోల నీఁక లేదు తెలుఁగు దేవు 24

సౌరాష్ట్రం

తలఁచుకో వోమనస తగినద్రిష్టము లివి
వెలలేకతెచ్చేటివివేకము లోధనము పల్లవి

గాలిఁబోయేమాఁటలు లోకములోవిసుద్ధులెల్లా
గాలిఁబో వెన్నఁడును శ్రీకాంతునుతులు
జాలిఁబడేనేఁతలు సంపారభోగములెల్లా
జాలిలేవివి విష్ణునిసంతతపుపూజలు ॥ తలఁ॥

మాయమౌఁ గొన్నాళ్లకు మానుషకృత్యములెల్లా
మాయముగావివి దైవికమహిమలెల్లా
కాయకములే తమకల్పితము లన్నియును
కాయకము గాక విల్చుఁ గమలాక్షుమన్నన ॥ తలఁ॥

వుడివోవు రాఁగారాఁగా నున్నతకర్మఫలాలు
వుడివోదు దేవునిపై నొనరుభక్తి
జడియు వితరులిచ్చేసకలవరములును
జడియదు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడిచ్చేవరము ॥ తలఁ॥ 242

సాళంగనాట

అహోబలేశ్వరునకు నాదిమూర్తికి
విహారమే పంతము వీరసింహమునకు ॥ పల్లవి ॥

చుక్కలు మొలపూసలు సూర్యచంద్రులు కన్నులు
దిక్కులు చేతు లెండలు దివ్యాయుధాలు
మిక్కుటపువేదములు మించుఁగొనవెంట్రుకలు
రక్కసులఁ జెందేవిదారణసింహమునకు ॥ అహో ॥

శైలములే పాదములు జానువులే లోకములు
కాలచక్రమే నోరు గ్రహాలు పండ్లు
చాలుకొన్న మేఘములు సకలదివ్యాంబరాలు
పాలించేప్రతాపపుసింహమునకు ॥ అహో ॥

అంతరిక్షమే నడుము అట్టె భూమియే పిరుఁదు
వంతఁ గృపారసము వార్ధులెల్లాను
యింతటా శ్రీవేంకటాద్రి యిరవు మహాగుహ
రంతు లురుములు ఘోరరౌద్రసింహమునకు ॥ అహో ॥ 243

పాడి

ఈరూపమై వున్నాఁడు యీతఁడే పరబ్రహ్మము
శ్రీరమాదేవితోడ శ్రీ వేంకటేశుఁడు ॥ పల్లవి ॥

పొదలి మాయాదేవిపట్టినసముద్రము
అదె పంచభూతాలుండే[౧] అశ్వత్థము
గుదిగొన్నబ్రహ్మాండాలగుడ్లఁబెట్టేహంస
సదరపుబ్రహ్మలకు జలజమూలకందము ॥ ఈరూ ॥

౧. 'అశ్వత్థము' రేకు.

అనంతవేదాలుండేటిఅక్షయవటపత్రము
ఘనదేవతలకు శ్రీకరయజ్ఞము
కనలుదానవమత్తగజసంహారసింహము
మొనసి సంసారభారము దాల్చేవృషభము ॥ఈరూ॥

సతతము జీవులకు చైతన్యసూత్రము
అతిశయభక్తులజ్ఞానామృతము
వ్రతమై శ్రీవేంకటాద్రి వరములచింతామణి
తతిగొన్న మోక్షపుతత్వరహస్యము ॥ఈరూ॥ 244

నాట

విఱిగి పారెదియట్టివీరిడియోరిపులాల
తఱి శరణుచొరరో దరడాలువెట్టరో ॥పల్లవి॥

వీఁడె వచ్చెఁ గృష్ణుఁ డిదె వేయరో కైదువులు
కాఁగినపోట్లు రాఁగీ కదియకురో
పోఁడిమితో భీతివాయ పూరి నోళ్లఁ గరవరో
ఆఁడువార మనకోరో అతఁడు దడవఁడు ॥విఱి॥

గోవిందుఁడు దాడివచ్చె గుసుకుచుఁ బారరో
కావు మని మెడలఁ బాగలువేయరో
౧వేవేగ బిడ్డలఁ బేర్లు విభునికిఁ బెట్టరో
వో వో యొంగిలికిఁ జేతు లొగ్గరో రక్షించీని ॥విఱి॥

మొత్తి శ్రీవేంకటేశుఁడు మూలలకు దాఁగరో
వొత్తిలి ఎంతములిచ్చి మీ రోడఁగదరో
హత్తి మీతలలు విరియఁగఁబోసుకొనరో
బొత్తుగా మిమ్ము గెలిచెఁ బొగడరో మెచ్చీని ॥విఱి॥ 245

---

౧ ఈపాదము వున్నదున్నట్లుగా మలభావ్యయ మగుటలేదు 'బిడ్డలకుఁ బేర్ల విభునివి పెట్టరో' అనిన బాగుండునేమో తమ్ముగెలిచినవాని పేర్ల తమబిడ్డలకు పెట్టుట పరాజితలక్షణములలో నొక్కటి లేక "బిడ్డలపేర్లువిభునికి = ప్రభువునకు సంబంధించినవిగా పెట్టరో" అని కావచ్చు అప్పుడు 'బిడ్డలఁ' లో అరసున్న చింత్యము కావచ్చు

రేకు 53 నాట

పొరి నీకును వెలిగిపోయినదానవులు
బిరుదులుడిగి వోడబేహారులైరి ॥పల్లవి॥

మకుటాలు దీసి జటామకుటాలు గట్టుకొని
వెకలిరిపులు మునివేషులైరి
మొకములను సోమపుమొకములు వెట్టుకొని
అకటా కొందరురిపు లాటవారైరి ॥పొరి॥

పేరులు విడిచి నంకుఁబేరులు మెడ వేసుక
సారెకుఁ గొందరు శివసత్తులైరి
బీరపుసాములు మాని పెద్దగడసాము నేర్చి
తోరపుఁబగతులెల్ల దొమ్మరులైరి ॥పొరి॥

నాదించ వెఱచి సింగినాదా లూదుకొంటాను
సోదించేరటాఁ గొందరు జోగులైరి
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు మాని కొందరు
౧ దాదాత నీశరణని దాసరులైరి ॥పొరి॥ 246

కాంబోది

ఐనట్టయ్యీఁగాక హరికల్పితము లివి
మానేటి వేఁటివో మానని వేవో ॥పల్లవి॥

వాక్కార్థ తలఁచినట్టు వొకరితలఁపు రాదు
పక్కన నందరికి బహుభావాలు
అక్కట మొద లొకటి ౨ అనలుఁగొనలు వేరు
యెక్కడని తగిలేది యేమిసేసేది ॥ఐన॥

౧ 'దాదాతని శరణని దాసరులైరి పూ ము పా
౨ వనలుఁగొనలు అనుట వహుజము ఇక్కడ 'అనలు యతి స్థానము గూడ

పొరుగువానిచేత ఆపొరుగువాఁడు మెచ్చఁడు
నరులకర్మములు నానావిధాలు
గరిమ నన్ను మొక్కుఁటే కడుపుతవివి వేరు
కరుణించౌనన నేవి కావన నేవి ఐన ॥

కడఁగి దరిద్రునిమాట కలవాని కింపుగాదు
వెడఁగుజీవులపొందు పెక్కురీతులు
కడుశ్రీవేంకటేశుఁ డొక్కఁడు జగత్తులు వేరు
వొడిఁగట్టుకొనే దేది వొల్లననే దేది ఐన॥ 247

నాట

వింతె విన్నిచోటులను నీమహిమలే
అంతనే మొక్కేము నీకు నాదినారసింహా వల్లవి॥

కూరిమి యిందిరమీఁద, కోపము అసురమీఁద
తారుకాణనవ్వు దేవతలమీఁదను
ఆరీతి నీకొలు విట్టే అహోబలముమీఁద
నారుకొనె నీనేరుపు నారసింహా వింతె॥

కరుణ ప్రహ్లాదుమీఁద, గన్నులు దిక్కుల మీఁద
సరిచేతులు పేగులజంధ్యాలమీఁద
గరిమ నీనటనలు ఘనప్రతాపముమీఁద
తిరమాయ నీకోరిక దివ్యనారసింహా వింతె॥

శాంతము లోకముమీఁద శౌర్యము శత్రులమీఁద
కాంతులెల్లా తనదివ్యకాయముమీఁద
చింతదీర వినోదము శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
సంతతమై నీకుఁ జెల్లె జయనారసింహా వింతె॥ 248

సాళంగనాట

అన్నిటా నీపెంపు వింత హనుమంత నీ-
వున్నచోటు నిశ్చింత మోహనుమంతా పల్లవి

రామునిసేనలఁ గాచి రావణుగర్వ మడఁచి
ఆముకొన్నబలవంత హనుమంతా
గోమున జలధి దాఁటి కొండతో సంజీవి దెచ్చి
ధీమంతుఁడవైతి వింత దివ్యహనుమంత ॥ అన్ని ॥

చుక్కలు మొలపూసలై సూర్యమండలము మోఁచె
అక్కజపునీరూ పంత హనుమంత
చొక్కమై మీ రుండఁగాను సుగ్రీవాదులకెల్లా
అక్కర లేదించుకంతా హనుమంతా అన్ని

జంగచాఁచి చేయెత్తి సరిఁ బిడికిలించుక
అంగము విక్కించి తెంత హనుమంత
రంగగు శ్రీవేంకటాద్రిరామునిదేవి కిచ్చితి-
వంగులియ్యక మొక్కంత హనుమంతా అన్ని 249

రామక్రియ

మగటిమిగలహనుమంతరాయ
౧ దిగువపట్టణములోనిదేవ హనుమంత ॥ పల్లవి

చక్కఁగాఁ దోఁక చాఁచి జంగవెట్టి చేచాఁచి
అక్కజపుప్రతాపపుహనుమంతుఁడా
రక్కసులఁ దునుమాడి రామునిదేవులకు
దిక్కై వుంగరమిచ్చినదేవ హనుమంత మగ

౧ దిగువపట్టణము దిగువతిరుపతియా ?

కీలుఁ౧ గంటు వేసుకొని కెరలి పిడికిలించి
అలకించేవు దిక్కులు హనుమంతుఁడా
నేలకు మింటికి మేను నిండఁ బెరిగి యశువి
తీలుపడఁగొట్టినట్టిదేవ హనుమంతుఁడా మగ

తమితోడ దాసులను తప్పక కాచేనని
అమర నభయమిచ్చినహనుమంతుఁడా
జమళి శ్రీవేంకటేశుసరసపూడిగావకు
తిమురుచు నుండేయట్టిదేవ౨ హనుమంతా మగ ॥ 250

శ్రీరాగం

ఏమి చెప్పే దిది యీశ్వరమాయలు
దీమప్రతిమకును త్రిజగము గలిగె ॥ పల్లవి ॥

మలమూత్రంబుల మాంసపుముద్దకు
కులగోత్రంబులగుణి గలిగె
తొలుతొమ్మిదగుతోలుఁదిత్తికివి
పిలువఁగఁ బేరునుఁ బెంపునుఁ గలిగె ॥ ఏమి ॥

నెత్తురునెమ్ములనీరుబుగ్గకును
హత్తినకర్మము లటు గలిగె
కొత్తవెంట్రుకలగుబురులగంతికి
పొత్తులసంసారభోగము గలిగె ॥ ఏమి ॥

నానాముఖములనరములపిడుచకు
పూనినసిగ్గులు భువిఁ గలిగె
ఆనుక శ్రీవేంకటాధిపుఁ దేలఁగ
దీనికిఁ బ్రాణము తిరముగఁ గలిగె ఏమి 251

౧ పూ ము పా లో 'కీలుగంటుగంటు' అని ఒక 'గంటు' శబ్దము ఎక్కువగా మన్నది ౨ 'హనుమంతుఁడా' పూ ము పా

రేకు 154 బౌళి

పురుషుండవి శ్రుతి వొగడీనట ఆపురుషుఁడు నిరాకారమట
విరసవాక్యము లొండొంటికి నివి వింటే నసంబద్ధములు పల్లవి॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట ఆమూరితి అవయవరహితుఁడట
తగుబాహువులను రాజులట ఆతత్వమే యెంచఁగ శూన్యమట
పగటున తొడలను వైశ్యులట ఆబ్రహ్మముదేహము బయలట
అగపడి పాదాల శూద్రులట ఆతనిరూపము లేదట పురు

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనుఁ జూడఁ గన్నులు లేవట
తనవిన్నపమునుఁ జేయునట ఆతనికివి వీనులు లేవట
తనయిచ్చినదే నైవేద్యంబట దైవమునోరే లేదట
తనయిచ్చేటిధూపంబును గలదట దైవముముక్కును లేదట పురు॥

అంతాఁ దానే దైవమటా యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట
సంతతమునుఁ దా స్వతంత్రుఁడటా జపములవరముల చేకొంటట
చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ మోక్షము లేదట
పంతపుశ్రీవేంకటపతిమాయలు పదారించిన వివియట పురు॥ 252

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది వుత్తరము
మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసీ నయ్యలాల ॥పల్లవి॥

పాప మొక్కఁడు సేసితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా
యేపున నొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా
కోపించి యొక్కఁ డసురైతే కోరి యిందరుఁ గావలదా
చూప దేవుఁడొక్కఁడైతే సురలిందరుఁ గావలదా ఏకా॥

వొకఁ డపవిత్రుఁ డైతే నొగి నిందరుఁ గావలదా
వొకఁడు శుచై వుండితే వోడ కిందరుఁ గావలదా
వొకవిరతిసుఖ మంటి యిందరును వొనరఁ బొందవలదా
వొకవిదుఃఖ మందరు వూరఁ బంచుకోవలదా ॥ఏకా॥

ఆకడ నొకఁడు ముక్తుఁడయితే నంఃరునుఁ గావలదా
దీకొని యొకఁడు [౧] బంధుఁ డయితే యిందరుఁ గావలదా
చేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి దాసులయి యుండేటి-
లోకపుమనులనుఁ దెలుసుకోవలదా ఏకా 253

శంకరాభరణం

దేవుఁడుగలవారికి దిగులుఁ జింతయు లేదు
శ్రీవిభుఁడే అన్నిటా రక్షించుఁగనక పల్లవి

యేలికగలబంటుకు యేవిచారములేదు
వోలి మగఁడుగలాలికి వొప్పమి లేదు
పోశిమిఁ దండ్రిగలపుత్రుని కంగద లేదు
మేలుగాఁ బండినభూమికిఁ గరవు లేదు దేవు

బలముగలరాజుకు భయమేమియు లేదు
కలిమిగలవాని కక్కుర లేదు
యిల నాచారవంతుని కేపాపమును లేదు
తలఁపుఁబుణ్యముగలఅతనికిఁ జేటు లేదు ॥దేవు

గురువుగలవానికిఁ గొఱఁత యేమియు లేదు
పరముగలవానికి భ్రాంతులు లేవు
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా మాకుఁ గలఁడు
అరయ దాసులము మా కడ్డాఁకే లేదు దేవు 254

---

౧ బద్ధుఁడయితే అనుట సబబేమో? లేక బద్ధార్థములోనే బంధు శబ్దమా?

కేదారగౌళ

[1]కమాలారమణ నీకల్పితపుమానిసివి
తమితోడ నాదిక్కు దయఁ జూడవే   పల్లవి

ఆరీతి బ్రాహ్మణుఁడ ననుటేకాని దేహము
కోరి యాచారమునకుఁ గొలుపదు
పేరు వైష్ణవుఁడననేపెద్దరికమే కావి
సారమైనమనసులో జ్ఞానమే లేదు   కమ

చదివితినవియెడఁ గలపాద మింతే కాని
అదన నందులోవిఅర్థ మెఱఁగ
పదరి సంసారమనే బహురూపమే కాని
చతురుఁదనాన నందు సమర్థుఁడఁ గాను   ॥ కమ

దేవ మీభక్తుఁడననేతేజ మొకటె కాని
చేవమీర నినుఁ బూజించ నేరను
శ్రీవేంకటేశ నీచేతిలోనివాఁడ నేను
భావించి మఱి యేపాపము నెఱఁగను   కమ   255

కాంబోది

ఇన్నాళ్ల నందునందు నేమి గంటివి
అన్నిటా శరణు చొచ్చి హరి నినుఁ గంటివి   పల్లవి

అంగనలవంకఁ జిక్కి అలయికలే కంటి
బంగారువెంటఁ దగిలి భ్రమ గంటివి
ముంగిటిశేత్రాలంటి మూంచి వెట్టిసేయఁ గంటి
అంగపునన్నే చూచి అంతరాత్మఁ గంటి   ఇన్నా

[1] 'కమలారమణుని' పూ ము పా

చుట్టాలఁ జేరి చూచి ముద్దులవావులు గంటి
మట్టులేనివయసుతో మదము గంటి
వట్టికామములు సేసి వరుస మాయలు గంటి
పట్టి నారాయణాయని భక్తి విన్నుఁ గంటివి ఇన్నా॥

వింతచదువులవల్ల వేవేలుమతాలు గంటి
సంతకర్మములవల్ల సాము గంటివి
యింతట శ్రీవేంకటేశ యిటు నాజీవభావము
చింతించి అందులోన నీశ్రీపాదాలు గంటి ఇన్నా॥ 256

రేకు 55 సామంతం

నొరిది మమ్మెట్టే దయఁజూతువుగాకా
వెరపి మరి యెక్కడా నేమి విన్నవించే మిఁకను ॥పల్లవి॥

తలఁచితి నీరూపము తగిలితి నీపాదాలు
కలసితి నీదాసులగమిలోనను
చలివాసె భవములు సడిదీరెఁ గర్మములు
యెలమి నీమహిమలు యేమిచెప్పే మిఁకను నొరి॥

నీముద్రలు ధరించితి నీగుణాలు వొగడితి
చేముట్టి పూజించితి శ్రీయంగాలు
తామసములెల్లా నూదె తతివచ్చె సాత్వికము
గోమున మరేమి విన్ను కొసరే మిఁకను నొరి

తిరుమణి ధరించితి తీర్థప్రసాదాలు గొంటి
విరివై ననీకథలు వీనుల వింటి
పరగ శ్రీవేంకటేశ పరము విహముఁ గంటి
అరసి యితర మేమి అళపడే మిఁకను ॥నొరి॥ 25

వరాళి

శ్రీపతి నీవు సిద్ధించుటే సిద్ధులన్నియు
పైపై నీశరణమే పరమపదంబు ॥ పల్లవి ॥

పరమాత్మునిపై నాత్మప్రవేశింపఁజేయుటే
పరికింపఁ బరకాయప్రవేశము
గరిమ నాహృదయాకాశమునఁ దలఁచుటే
గిరపై యబ్బినయట్టి ఖేచరత్వము ॥ శ్రీప

మంచిపరమహంసనామము ప్రాణులచే వింట
చంచులవినేటిదూరశ్రవణము
కాంచి నీరూపము ఆరుకమలాల ధ్యానించుట
యెంచఁగ దూరగమన మింటిలో నౌట శ్రీప ॥

సావధానమె లోచూపు సర్వథా విన్నుఁ జూచుట
తావులనే అనిమిషత్వము చేరుట
శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవకుఁడై నిలుచుటే
వేవేలుతత్వజ్ఞానవిధుల నిలుచుట శ్రీప ॥ 258

దేసాళం

అంతరంగములో నున్నహరియే గతిగాక
చింతించి మొక్కితేఁ దానే చేకొని రక్షించును ॥ పల్లవి

పుట్టించినకర్మమే పోషించకుండునట
బెట్టుగా మనసే మఱపించునట
పట్టైనమేనే ఆసల బతిమాలింపించునట
చుట్టములెవ్వరు మెంచిచూచినఁ బ్రాణికిని అంత

పక్కన విత్తినభూమి పంట వండకుండునట
యెక్కడా మాయే భ్రమయింపించునట
అక్కరతోఁ జేసినపుణ్యమే కట్టివేసునట
దిక్కు దెస యెవ్వరు యీదేహిఁ గరుణించను ॥ అంత ॥

ఆసలఁబెట్టేపాయమే అటమటమౌవట
నేనేసంసారమే జ్ఞానిఁ జేయునట
వేసరక యింతకూ శ్రీవేంకటేశుఁ దేలికట
మోసపుచ్చేవారెవ్వరు ముదమే జీవునికి ॥ అంత ॥ 259

దేసాళం

ధరణి నెంద రెన్నితపములు చేసినాను
హరికృపగలవాఁడే అన్నిటాఁ బూజ్యుఁడు ॥ పల్లవి ॥

మితిలేనివిత్తు లెన్ని మేదినిపైఁ జల్లినాను
తతితో విత్తినవే తగఁ బండును
యితరకాంతలు మఱి యెందరు గలిగినాను
పతి మన్నించినదే పట్టపుదేవులు ॥ ధర ॥

పాలుపడి నరు లెన్నిపాట్లఁ బడి కొలిచినా-
నేలికె చేపట్టినవాఁడే యెక్కుడుబంటు
మూల నెంతధనమున్నా మంచి దానధర్మములు
తాలిమితో విచ్చినదే దాఁపురమై నిల్చును ॥ ధర ॥

యెన్నికెకుఁ గొడుకులు యెందరు గలిగినాను
యిన్నిటా ధర్మపరుఁడే యీడేరును
వున్నతిఁ జదువు లెన్ని వుండినా శ్రీవేంకటేశు
సన్నుతించినమంత్రమే సతమై ఫలించును ॥ ధర ॥ 260

దేవగాంధారి

అన్నిటికి మూలమని హరి నెంచరు
పన్నినమాయలో వారు బయలు వాఁకేరు పల్లవి

ప్రకృతిబోనులలోపలఁ జిక్కి జీవులు
అకట చక్కనివార మనుకొనేరు
సకలపుణ్యపాపాలసంధిజన్మములవారు
వెకలిసంసారాలకే వేడుకపడేరు ॥ అన్ని

కామునియేట్ల దిగ గారేటిదేహాలు
దోమటితమబదుకే దొడ్డదనేరు
పామిడికోరికలకు బంట్లైనవారలు
గామిడితనాలఁ దామే కర్తల మనేరు అన్ని

యితరలోకాలనెడియేఁతపుమెట్లప్రాణులు
కతల మోక్షమార్గము గంటిమనేరు
తతి నలమేల్మంగపతిశ్రీవేంకటేశ్వర
మతకాననున్నవారు మాదుమలసేరు అన్ని 26

దేసాక్షి

ఎంత సోదించి చూచినా యెన్నెన్ని చదివినా
వింతలైననీమూర్తి వెసఁ దెలిసేమా పల్లవి ॥

లోకములో సముద్రములోఁతు చెప్పఁగరాదట
ఆకాశ మింతంతని యవరాదట
మేకొని ధూరేణువులు మితి వెట్టఁగరాదట
శ్రీకాంతుఁడ నీమహామ చెప్పిచూపవశమా ॥ ఎంత ॥

అల గాలి దెచ్చి ముడియగాఁ గట్టఁగరాదట
వెలయఁ గాలము గంటువేయరాదట
కలయ నలుదిక్కులకడ గానఁగరాదట
జలజాక్ష నీరూపు తలపోయఁగలనా ॥ ఎంత ॥

కేవలమైననీమాయ గెలువనేరాదట
భావించి మనసుఁ జక్కఁబట్టరాదట
దేవ యలమేల్మంగపతివి నీశరణే గతి
శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేరి కొల్వవశమా ॥ ఎంత ॥ 262

రేకు 156 శంకరాభరణం

నీచిత్తము నాభాగ్యము నే నెంతటివాఁడను
యేచి నీవు రక్షించేదే యెక్కుడుపుణ్య మింతే ॥ పల్లవి ॥

పాటించి నీభావము పట్టవశమా తలఁచి
మేటినామనసు నీకు మీఁదెత్తు టింతే
నూటికైన నీనామము నుడుగఁగవశమా
మాటలు నీసెలవుగా నుట్టుపెట్టు టింతే ॥ నీచి ॥

వేవేలైననీకథలు వినఁగ నాతరమా
నోవగా వీనులు తావు చూపుట యింతే
దేవ నీసాకారము ద్రిష్టించనావశమా
పావనముగా వందులోఁ బవిగొను టింతే ॥ నీచి ॥

గట్టిగా నిన్నుఁ బూజించఁ గమ్మటి నావసమా
నెట్టన నామేను నీకు నేమించు టింతే
పట్టపలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
జట్టిగొనుకొరకు నీశరణను టింతే ॥ నీచి ॥ 263

గౌళ

నమ్మఁ బలెఁగాని యెన్నఁడు సందేహము లేక
యిమ్ముల దేవుఁడు కరమిచ్చు టేమరుదు ॥ పల్లవి

మగనిపై బత్తిసేసి మంచిలోకాలెక్కేరట
౧ తగుదండకోల పట్టి తత్వగతి గనేరట
పగటున నొకవేరు వట్టి పాముఁ బట్టేరట
తగిలి హరిదాసులు ధన్యులౌ టేమరుదు ॥ నమ్మ ॥

యేలికెకు ధనమిచ్చి హితభోగా లందేరట
కేలఁ గత్తివూని పగ గెల్చేరట
గాలి లోలోఁ బూరించి ఘనసిద్ధు లయ్యేరట
యేలీల హరిదాసులు యీడేరు టేమరుదు నమ్మ ॥

దిక్కుల యజ్ఞాలు చేసి దివిజు లయ్యేరట
మొక్కి విప్రుల నర్చించి మంచి సిరు లందేరట
పక్కన నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
జక్కనఁ గొల్చినదాసులు జ్ఞానులౌ టేమరుదు ॥ నమ్మ 264

ముఖారి

నీకేల యీగుణము నీ వేమి గట్టుకొంటివి
యీకడ లాలించితే మే మిటు నిన్నుఁ గొలుతుము ॥ పల్లవి

మాటలకు లోఁగానిబ్రహ్మమనంటా దాఁచి దాఁచి
మాటాడకుండేవునుమ్మీ మాతో నీవు
నీటున మనసులో నిలుపరానివాఁడనంటా
పాటించి మాకుఁ బొడచూపకుంటే గతి యేది ॥ నీకే ॥

౧. 'తగుదండ కొలవట్టి' పూ ము.పా.

శ్రుతులకుఁ బట్టరానిచోద్యపుబ్రహ్మమనంటా
మతకానఁ జిక్కక మానేవుసుమ్మీ
పతివి నీ[1] గంభీరము బయటఁబడీ వంటా
[2] అతిగోప్యాన వి న్నది యెట్టైటిఁగేము నీకే॥

మాయవన్నుకొవినవుమ్మదిబ్రహ్మమనంటా
యేయెడనైనా భ్రమయిఁచేవుసుమ్మీ
పాయపుటలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
యీయెడ నీశరణంటి మిన్నిటా మమ్మేలుమీ ॥ నీకే॥ 265

[3] దేసాక్షి

కోటానఁగోట్లాయ కోరికెలు జన్మములు
కూటువ గూడి రాట్నపుగుండ్ర లై నారయ్యా ॥ పల్లవి

మిన్నుపైనున్నజీవులు మన్నుపైఁ బ్రవేశించి
అన్నద్వారమున దేహము మోఁచి
మున్నిటిదానఫలా లిమ్మల భుజించి యప్పటి
తిన్నకర్మములు గాదెలఁ బోసేరయ్యా కోటా॥

యిరవు మఱచి మఱి యెరవులకాఁపిరేల
సురలు నరులమంటాఁ జొక్కిచొక్కి
సొరిది లోకములెల్లాఁ జొచ్చి కాలగతులను
పొరి నాయుష్యము గొల్చిపోయుచున్నారయ్యా కోటా॥

దండగాఁగఁ దిరుమలకొండ యెక్కి సుజ్ఞానులు
పండినమనసుతోడ బత్తిసేసి
అండనే శ్రీవేంకటేశు నలమేల్మంగనుఁ గొల్చి
విందువిధానములై విల్చినారయ్యా ॥ కోటా ॥ 266

---

౧. 'గంభీరము' భావ ప్రధాన నిర్దేశము కావచ్చు. ౨. 'అతిగోప్యాన మన్న దిన్ను' అని 'వున్న' పదమును అధ్యాహారము చేసికొనవలె కాబోలు.
౩. 'దేసాళం' పూ.ము.పా.

భూపాళం

మొదలనే యెచ్చరికెతో మోసపోక యేపొద్దూ
వెదకి హరికథలే వినుచుండవలయు పల్లవి॥

వెలఁదులసుద్దులు వీనులను వింటేను
పెలుచుఁజూపులఁ జూడఁ బ్రేమ పుట్టించు
మలసి యాచూపులు మనసునఁ దగిలించు
తలఁపు మాటలాడఁ దమిరేఁచును ॥మొద॥

మగువలతోడుత మాటలాడదొరకొంటే
నగినగి సంసారాలవంటు గల్పించు
తగిలిననవ్వులు తనువులు సోఁకింపించు
మిగులాఁ దనుసోఁకులే మించి వలపించును ।మొద॥

సతులతో మోహము సంపదలు పోరించు
అతిసంపదలు దేహి నజ్ఞానిఁ జేయు
తతి నలమేలుమంగపతిశ్రీవేంకటేశుఁడే
గతియని కొలిచితే ఘనునిఁగాఁ జేయును ।మొద। 267

ముఖారి

ఇందువల్ల నేమిగద్దు యినుపగుగ్గిళ్లింతే
యిందిరారమణుసేవే యిరవైనపదవి ॥పల్లవి।

సతులతో నవ్వులు చందమామగుటుకలు
మతితలపోఁత లెండమావులనీళ్లు
రతులలో మాటలు రావిమానిపువ్వులు
తతి విరహపుకాఁక తాటిమానినీడ ॥ఇందు॥

లలినలజవ్వనాలు లక్కపూసకపురులు
నెలకొని నేసేబత్తి నీటిపై వ్రాఁత
చెలువపువినయాలు చేమకూరశైత్యాలు
కొలఁదిలేనినసుపు గోడమీఁదిసున్నము ఇందు

పడఁతులవేడుకలు పచ్చివడఁగండ్లగుళ్లు
కడుమోవితీపు చింతకాయకజ్జము
ఐడి నలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-
డదరించినమాయలు అద్దములోనీడలు ॥ఇందు 268

రేకు 157 బౌళి

సత్యముసేయఁగవచ్చును సర్వేశ్వర యీమాటకు
నిత్యము నీవే యెఱుఁగుదు నేనేమీ నెఱఁగఁజుమీ ॥పల్లవి॥

సులభుఁడవౌదువు వొకమరి చూడఁగ దుర్లభుఁడవౌదువు
తలఁపింతువు మఱపింతువు తగఁ బ్రాణములోనుండి
పలికింతువు అక్షరముల పరగ నవే వ్రాయింతువు
వెలయఁగ నీవే వెలిగా వేరొకటి నేఁ జేయఁజుమీ ॥సత్య॥

వొనరఁగఁ బూజలు గొందువు వొక్కొకపరి మానుదు వటు
కను మూయింతువు నిదురలఁ గడు మేల్కొలుపుదువు
ఘనముగ నజ్ఞానిఁ జేతువు కరుణతో జ్ఞానిఁ జేతువు
ననుఁ బుట్టించితి నీవే నా కావని గాదుసుమీ నత్య॥

నాలో నుందువు వొకపరి నగి శ్రీవేంకటగిరి నుందువు
పాలింతువు లాలింతువు భవమీదేరింతువు
పోలింప సంసారిఁ జేతువు భువి నీదాసునిఁ జేతువు
కాలముఁ గర్మము నీవే కపటము నే నేరఁజుమీ ॥సత్య॥ 269

రామక్రియ

వారి వారి భాగ్యములు వ్రాసి వున్నవి నొసళ్ల
ధీరతతో నేది మేలో తెలుసుకోరో ॥పల్లవి॥

అట్టే కొందరు మతము లన్నియు నేకమని
పట్టవర్ధనము నెత్తి(బెట్టి చూపిరి
జట్టి(గొందరు జీవులు జంగమే లింగముగాని-
పుట్టుగెల్లా భస్మమని పూసుక చూపిరి ॥వారి॥

కొంద రేమియును లేదు కొట్ట(గొన లయమని
అంది వట్టిలలాటశూన్యము చూపిరి
కందువ(గొందరు లక్ష్మీకాంతు(డంతరాత్మయని
ముందే నామము శ్రీచూర్ణమును(బెట్టి చూపిరి ॥వారి॥

చెల(గి దిష్ట మిపుడు శ్రీవేంకటేశు(డు
౧ అలమేలుమంగపతి యై యున్నవా(డు
౨ యిలవీర సీదాసుల కిట్టిభాగ్యరేఖలు
వలసినవారికెల్లా వ్రాసినా(డితే(డు ॥వారి॥ 270

లలిత

విచార మెన్న(డు లేదు వీరిడిజీవులకును
పచారించేరు బ్రదుకు బ్రహ్మనాటనుండియు ॥పల్లవి॥

పొద్దువొడచుటయును పొరి(గూ(గుటయె కాని
అద్దుకొని మిగుల(గ నందేమి లేదు
వొద్దిక(బుట్టుటయును వుడుగ(జూచుటెకాని
కొద్దితోడ(గాలమేమి గురియై నిలువదు ॥విచా॥

౧. 'అలమేలుమంగపతి...రేఖలు' వరకు గల భావము అంత సుగ్రహముగ లేదు.

౨. 'అలమేలు....వా(డు' వరకుగల భాగమును 'కలవారు యిలలోవీరు' అని పూ.ము పా పరిష్కర్తల భావముగా తోచుచున్నది. 'కలవారు' అనువది అధ్యాహార్యము. 'యిలవీరని' విభజించి చూపినారు. 'అలమేలు వా(డు' వరకు గల భాగము 'కలవారు యిలవీర=, 'వీరే సీదాసులు' అని అన్వయముగా తోచుచున్నది. 'సీ దాసులకు' విభక్తి అతుకుట లేదు. కాని 'యిం వీర అని' 'అని' పదము గూడ అధ్యాహరించుకొన్నచో అర్థము సుగ్రహము సంగతము అగునని తోచుచున్నది.

అన్నము భుజించేదియు నాఁకలి గొనేదెకాని
యెన్నికకుఁ జెప్పిచూప నేదియు లేదు
ఇన్నిటఁ దిరిగాడే- ఇంటికి వచ్చేదే కాని
పన్ని తనవిలుకడ భావించ లేదు విచా

జవ్వనము మోఁచేదియు సరి ముదుసేదే కాని
తవ్వి కట్టుకొనే దేది దాఁచే దేది
నవ్వుతా నలమేల్మంగనాయక శ్రీవేంకటేశ
రవ్వల నీ వేలికవు రక్షించు మిఁకను విచా 271

శంకరాభరణం

[౧] ఇంతకంటే నేమిసేసే మిదే మా మానసపూజ
సంతతము నీవు తొల్లే సర్వసంపన్నుఁడవు ॥ పల్లవి

అంతర్యామివైనమీకు నావాహన మదివో
అంతటా విష్ణుఁడ మీకు నాసనము వేసినది
పంతపుఁకోనేరే మీకుఁ బలుమారు నర్ఘ్యము
చెంతనే గంగాజలముచల్లేమీకుఁ బాద్యము ॥ ఇంత

జలధు లన్నియును నాచమనియ్యము మీకు
అల యీ వరుణజల మిదియే స్నానము
పలనుగా మీమహిమలే వస్త్రాభరణములు
ఆల వేదములే మీకు యజ్ఞోపవీతములు ॥ ఇంత

ఇరవుగఁ గుబ్జ తొల్లిచ్చినదే మీకు గంధము
ధర మాలాకారునిపూదండలే మీకు పువ్వులు
ఉరుగతి మౌనులహోమమే మీకు ధూపము
తిరమైనమీకు రవితేజమే దీపము ఇంత

౧. పాటలో పంచదశోపచారములే కలవు. 'పీఠాజనము' తప్పిపోయినది.

నానామృతములే మీకు నైవేద్యతాంబూలములు
పూనినభక్తి షోడశోపచారములు
ఆనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
తానకపుజపములే తగ మీకు నుతులు ॥ఇంత॥ 272

శ్రీరాగం

రాజీవనేత్రాయ రాఘవాయ నమో
సౌజన్యనిలయాయ జానకీశాయ ॥పల్లవి॥

దశరథతనూజాయ [1]తాటకదమనాయ
కుశికసంభవయజ్ఞగోపనాయ
పశుపతిమహాధనుర్భంజనాయ నమో
విశదభార్గవరామవిజయకరణాయ ॥రాజీ॥

భరితధర్మాయ శూర్పణఖాంగహరణాయ
ఖరదూషణాదిరిపుఖండనాయ
[2]తరణిసంభవసైన్యదక్షకాయ నమో
నిరుపమమహావారినిధిబంధనాయ ॥రాజీ॥

హతరావణాయ [3]సంయమినాథవరదాయ
అతులితాయోధ్యాపురాధిపాయ
హితకర శ్రీవేంకటేశ్వరాయ నమో
వితతవావిలిపాటివీరరామాయ ॥రాజీ॥ 273

లలిత

భోగము నేను నీకు, భోగివి నీవు
శ్రీగురుండ విన్నిటాను చిత్తగించు నన్నును ॥పల్లవి॥

---

౧. సంస్కృతకీర్తనలో 'తాటక' అను తత్సమపదము వింత. 'తాటకా' కావచ్చు. ౨. 'తర....కాయ=సుగ్రీవసైన్యాధిపత్యము? ౩. 'సంయ్యమి' రేకు.

చక్క-విజన్మఫుసంసారవృక్షమునకు
పక్కా(వ?)ఫలము నీవు ...
మక్కువఁ గర్మమనేటిమత్త జనునకును
యెక్కిన మావటీఁడవు యెంచఁగ నీవు భోగ

నెట్టన దేహమనేటి కర్మరాజ్యమునకు
పట్టమేలుచుండినభూపతిని నీవే
దిట్టయైనచిత్తమనే తేజిగుఱ్ఱమునకు
వొట్టుక రేవంతుఁడవు వుపమింప నీవు భోగ

సంతతమైనభక్తిచంద్రోదయమునకు
రంతులఁ జెలఁగుసముద్రమవు నీవు
చెంతల శ్రీవేంకటేశ జీవుఁడనేమేడలోన
అంతర్యామివి నీవు అంకెలఁ జూచినను భోగ 274

రేకు 158 సాళంగనాట

కౌసల్యానందనరామ కమలాప్తకులరామ
భాసురవరద జయపరిపూర్ణ రామ పల్లవి

మునుప దశరథరాముఁడవై తమ్ములు నీవు
జనించి తాటకఁ జంపి జన్నము గాచి
వెనుకొని హరువిల్లు విరిచి సీతఁ బెండ్లాడి
అనుమతి పరశురామునిచేఁ గై కొంటివి కౌస

సుప్పనాతి శిక్షించి సౌరిది ఋషులఁ గాచి
అప్పుడే ఖరదూషణాదులఁ గొట్టి
చొప్పుతో మాయామృగము సోదించి హరియించి
కప్పి హనుమంతు బంటుఁగా చేకొంటివి ॥ కౌస

---

౧. తేజిగుఱ్ఱము='ఉత్తమాశ్వము' కావచ్చు. లేకున్న పునరుక్తి

సొలసి వాలి నడఁచి సుగ్రీవుఁ గూడుక
జలధి బంధించి లంక సాధించి
వెలయ రావణు గెల్చి విభీషణుని మన్నించి
వెలఁగితి వయోధ్యలో శ్రీవేంకటేశుఁడా ॥కౌస 275

గౌళ

గట్టిగాఁ దెలుసుకొంటే కన్నదే కంటి ౧గురుమ (తు?)
దట్టమై సుజ్ఞానము తనలోనే వున్నది ।పల్లవి

బయలే పంటలు పండె బయలే పాఁడి విడికె
బయలు ప్రపంచమై భ్రమయించెను
బయటనే ప్రకృతియు బయటనే జీవులు
బయటనే బ్రహ్మము పరిపూర్ణమాయె ।గట్టి

ఆకసము చూలాయ నాకసము రూపులాయ-
నాకసము సంసారమై యలవడెను
ఆకసాన దివియును నాకసాన లోకములు
ఆకసాన శ్రీహరి యవతారమందెను ।గట్టి

అంతరంగమే భోగము అంతరంగమే యోగము
అంతరంగమే అన్నిటి కావాసమయ్యె
అంతరంగాన శ్రీవేంకటాధిపుఁ డున్నవాఁడు
అంతరంగాన మోక్షము అతఁడే యొసఁగెను ॥గట్టి 276

గౌళ

ఆతురబందుగుఁడవు హరినారాయణ కృష్ణ
మాతలఁ బెట్టేఁగి నీవే మన్నించితి విపుడు ।పల్లవి

---

౧. 'గురుమ' ఈ వాఙ్మయమున చాలచోట్ల కలదు. 'పెద్దరికము' 'తేజము' ఇత్యాదిగ అర్థములు కావచ్చు. చూ. సంపు. 25 పీఠిక పేజీ 12.

గురుకుమారులఁ దెచ్చికొని రక్షించినయట్లు
ధరలో గజరాజు నుద్ధరించినట్లు
గరిమఁ జెరలుమాన్పి కాంతలఁ బేఁడ్లాడినట్లు
సిరులతో మముఁ దెచ్చి సేవలు గైకొంటివి ॥ అతు ॥

నేరుపుననే రుకుమిణిదేవిఁ దెచ్చినయట్లు
ధీరత మునిపుత్రులఁ దెచ్చినయట్లు
భారమైనయహల్యశాపము మాన్పినయట్లు
గారవించి మము నేఁడు కరుణఁ జూచితివి ॥ అతు ॥

లంక సాధించి సీతను లలిఁ జేకొనినయట్లు
తెంకికి ననిరుద్ధునిఁ దెచ్చినయట్లు
అంకెల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నీదాసులమని
పొంకముగ మాపాలిటఁ బొసఁగి యేలితివి ॥ అతు ॥ 277

శంకరాభరణం

వేదములు నుతించఁగ వేడుకలు దైవారఁగ
ఆదరించీ దాసుల మోహననారసింహుఁడు ॥ పల్లవి ॥

నెఱులజడలతోడ నిక్కుఁగర్ణములతోడ
కుఱుచకొమ్ములతోడ కోఱలతోడ
వుఱక సిరిఁ దొడపై నుంచుక సింహాసనాన
మెఱసీఁ బ్రతాపములు మేటినారసింహుఁడు ॥ వేద ॥

విడుపమీసాలతోడ విట్టూరుపులతోడ
మిడిగుడ్లతోఁ దెల్లనిమేనితోడ
వొడలనొమ్ములు వెట్టి వొడ్డోలగమై వుండి
కడు మంచివరాలిచ్చీ ఘననారసింహుఁడు ॥ వేద ॥

చిలుకుగోళ్లతోడ నెలవినవ్వులతోడ
బలు ౧ జిహ్వతోడ యోగపట్టెముతోడ
అలరి శ్రీవేంకటాద్రి నహోబలగిరిని
అల ౨ ప్రహ్లాదునిఁ గాచె నాదినారసింహుఁడు ॥ వేద ॥ 278

శ్రీరాగం

సకలలోకనాథుఁడు జనార్దనుఁ డితఁడు
శుకయోగివంద్యునిసుజ్ఞాన మెంత ॥ పల్లవి ॥

మరునితండ్రికిని మతి చక్కఁదనమెంత
సిరిమగనిభాగ్యము చెప్ప నెంత
పురుషోత్తముఘనత పొగడఁగ నిఁక నెంత
గరిమ జలధిశాయి ౩గంభీర మెంత ॥ సక ॥

వేవేలుముఖాలవానివిగ్రహము చెప్ప నెంత
భూవల్లభునిమోరుపు పోలించ నెంత
వావిరి బ్రహ్మతండ్రికి వర్ణింప రాజస మెంత
యేవల్లఁ జక్రాయుధుని కెదురెంచ నెంత ॥ సక ॥

అమితవరదునికి ఔదార్యగుణ మెంత
విమతాసురవైరివిక్రమ మెంత
మమతల నలమేలుమంగపతిసొబ గెంత
అమర శ్రీవేంకటేశుఆధిక్య మెంత ॥ సక ॥ 279

సామంతం

కోటిమన్మథాకార గోవింద కృష్ణ
పాటించి నీమహిమలే పరబ్రహ్మము ॥ పల్లవి ॥

---

౧. 'జింహ్వ' రేకు. ౨. 'ప్రంహ్లాదు' అని రేకు.
౩. 'గాంభీర్య' కావచ్చు. లేదా ధర్మప్రధాన నిర్దేశము కావచ్చు.

ఆకాశమువంటిమేన నమరెమూర్తివిగాన
ఆకాశనదియే నీకు నభిషేకము
మేకొని నీవే నిండుమేఘవర్ణుఁడవుగాన
నీకు ౧ మేఘపుష్పాలే పన్నీరుకావు ॥ కోటి ॥

చంద్రుఁడు నీమనసులో జనించె నటుగాన
చంద్రికలు కప్రకాపై సరి నిండెను
ఇంద్రనీలపుగనుల యిలధరఁడవుగాన
ఇంద్రలేవియీ పెచూపే తట్టుపునుఁగాయను ॥ కోటి ॥

లక్ష్మీపతివిగాన లాగుల నీవురముపై
లక్ష్మి యలమేలుమంగే లలి నీతాళి
సూక్ష్మమై శ్రీవేంకటేశ చుక్కలపొదవు గాఁగ
పక్ష్మనక్షత్రములే యాభరణహారములు ॥ కోటి ॥ 280

రేకు 169 పాడి

చంచలపడఁగవద్దు సారె సారెఁ గోరవద్దు
పొంచుకున్నదైవమే బుద్ధులు నేర్పీని ॥ పల్లవి ॥

లోకరక్షకుఁడు నాలోననే వున్నాఁ డిదే
నాకు నభయములిచ్చి నన్నుఁ గాచును
శ్రీకాంతుఁ డితఁడే నాచిత్తములో మలసీని
దాకొని శుభములెల్లాఁ దానే వొసఁగును ॥ చంచ ॥

పరమపురుషుఁడు నాప్రాణనాథుఁడై నాఁడు
పరగ నాపాలివాఁడై బ్రదికించును
ధరణీశుఁ డితఁడే నాదాపుదండై కడఁగీని
విరతి నేపొద్దును మన్నించును మమ్మెపుడు ॥ చంచ

౧. 'మేఘపుపుష్పాలే' పూ.ము.పా.

శ్రీవేంకటేశుఁడు నాజిహ్వఁ దగిలి వున్నాఁడు
పావనునిఁ జేసి నాకు ఫల మిచ్చును
గోవిందుఁ డీస్వామి నన్నుఁ గొలిపించుకొన్నవాఁడు
యీవలనావల నాకు నిహపరా లిచ్చును ॥చంచ॥ 281

రామక్రియ

నెట్టన శ్రీసతిమగనికి శరణు
దిట్టయై సర్వేశుఁడైనదేవునికి శరణు ॥పల్లవి॥

చెలఁగి జగత్తులకు జీవులకుఁ బ్రాణమై
నెలవై వుండేయాతనికి శరణు
తెలివై మఱపై దేహాలలో సూత్రమై
వలనై రక్షించేయట్టివానికి శరణు ॥నెట్ట॥

చక్కఁగా వేదములకు సకలశాస్త్రములకు
నెక్కొని గురుతైనవానికి శరణు
దిక్కుదెసయి స్వతంత్రుఁడయి తేరినఆదిమూలమై
అక్కజపుమహిమలయాతనికి శరణు ॥నెట్ట॥

యిరవుగఁ గరుణించి యిహపరాలొసగేటి-
విరతిశ్రీవేంకటేశునికి శరణు
గురువై తల్లిదండ్రియై గుణము సుజ్ఞానము-
లెరవులేకయిచ్చేటియాతనికి శరణు ॥నెట్ట॥ 282

మాళవి

౧ పురుషులకు పురుషుఁడవు పురుషోత్తమా
పురుఁడు లే దిఁక నీకుఁ బురుషోత్తమా ॥పల్లవి॥

---

౧. ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు.

పొలసులాడకు నీవు పురుషోత్తమా
బలిసి లోఁగఁగనేల పురుషోత్తమా
పొలమురాజవు నీవు పురుషోత్తమా నీ౧
పొలఁకు వదే కంబమునఁ బురుషోత్తమా ॥ పురు ॥

పొదవులకుఁ బొడవైన పురుషోత్తమా విరుదు
పుడిసిళ్లఁ జల్లితివి పురుషోత్తమా
పుడికి సతిఁగైకొంటి పురుషోత్తమా
పొదమెఁ జీఁకటితప్పు పురుషోత్తమా ॥ పురు ॥

బూటకపుబుద్ధిగలపురుషోత్తమా
వోటి౨గుఱ్ఱపుఁబసల పురుషోత్తమా
మేటి శ్రీవేంకటముమీఁద నొసఁగే విదివో
పూటవూఁటవరాలు పురుషోత్తమా ॥ పురు ॥ 283

సామంతం

అన్నిటికి మూలమవి హరి నెంచరు
పన్నినమాయలో వారు బయలువాఁకేరు ॥ పల్లవి ॥

ప్రకృతిబోనులలోపలఁ జిక్కి జీవులు
అకట చక్కనివార మనుకొనేరు
సకలపుణ్యపాపాలసందిజన్మములవారు
వెకలిసంసారాలకే వేడుకపడేరు ॥ అన్ని ॥

కామునియేట్ల దిగఁగారేటిదేహులు
దోమటితమబదుకే దొడ్డదనేరు
పామిడికోరికలకు బంట్లైనవారలు
గామిడితనాలఁ దామే కర్తలమనేరు ॥ అన్ని ॥

౧. ఈ పాదములో ఈ 'వి' పూ.ము.పా. తొలఁగినది.
౨. 'గుఱపుఁ' రేకు, పూ.ము.పా.

ఇతరలోకాలనెడియేఁతపుమెట్లప్రాణులు
కతల మోక్షమార్గము గంటిమనేరు
తతి నలుమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వర
మతకాన నున్నవారు మారు మలసేరు అన్ని 284

వరాళి

[1] ఏఁటిజాణతనమే యేమే నీవు
కోటియైనా యాఁటది కక్కూఁరితికిఁ జొచ్చునా ॥పల్లవి

వరుసకువచ్చి యావనిత గాచుకుండఁగా
యెరవులనన్నుఁ బతినేల పిల్చేవే
తెరమఱుఁగున నొక్కెఁతకు మీఁదెత్తినమోవి
యిరవుగ నీకది యెంగిలిగాదా ఏటి ॥

పొందైనయాపె యింటిలో బోనము వెట్టుకుండఁగా
విందు నీవేల చెప్పేవే విభునికిని
అందాకె మనసుపెట్టినటువంటికాఁగిలి-
కిందటనే [2] వాఁడి మిగిలినదిగాకా ॥ఏటి ॥

సేసవెట్టినమగువ చెఱఁగువట్టుకుండఁగా
ఆసతో నీవెట్టు గూడి యలరితివే
యీసరినే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁగూడె
వోసరించితే బువ్వము వూరఁబొత్తుగాదా ॥ఏటి ॥ 285

ముఖారి

[3] ఇంతిజవ్వనవనాన విన్నిరేయు నెలకొనెను
వంతులవాసులతోడ వలరాచపౌఁజులు ॥పల్లవి

౧. ౨. ఇందరనున్నచింత్యము. ౩. ఇవి శృంగారసంకీర్తనలలో నుండదగినది.

కుటిలాలు మావి సరిఁ గూడున్నవి చూడవే
సతియురముమీఁదట చక్రవాకాలు
గతిగూడ గుంపుగట్టి కాఁపురమునేసీ నవే
మితిమీరి శిరసుపై మేఁటితుమ్మెదలు ॥ ఇంతి ॥

కలికిగానాలతోడఁ గడుమించీఁగదవే
జలజాక్షిమోమునవే చకోరములు
పలుకులలోననే పాడుకొనె నిపు డిట్టె
చెలరేఁగి మోవిమీఁధ చిలుకమొత్తములు ॥ ఇంతి ॥

తగుశ్రీవేంకటేశ్వరుదండ నిల్చిఁ జూడవే
మగువనడపులనేమంచిహంసలు
మిగుల రతివేళను మెరసీఁ దా మిన్నిటాను
పగటుఁగుత్తికలోన పావురములు ॥ ఇంతి ॥ 288

రేకు 160 భైరవి

ఎవ్వరినేర్పులు జెప్ప విందు నేది
రవ్వసేయక జీవుల రక్షించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తలపోసి తలపోసి ధ్యానమునేతురు విన్న
యెలమి వింతని నిశ్చయింపలేరు
పలుమారు నీగుణాలు పైకొని నుతింతురు
కొలఁదివెట్టుచు మీగుణుతు లెంచలేరు ॥ ఎవ్వ ॥

పొదిగి పొదిగి విన్నుఁ బూజలెల్లాఁ జేతురు
యెదుట నీశ్రీమూర్తి యెఱఁగలేరు
వెదకి వెదకి సారె విందురు నీకతలెల్లా
పదిలపునీభక్తి పట్టఁగలేరు ॥ ఎవ్వ ॥

నిక్కి నిక్కి చేతులెత్తి నీకు మొక్కుదురుగాని
మక్కువ నీమహిమ నమ్మఁగలేరు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకరుణచేత
తక్కక నిన్ను సేవించి తనియలేరు ॥ఎవ్వ॥ 287

మాళవిగౌళ

ఇన్నిటికిఁ బ్రేరకుఁడు యీశ్వరుఁ డింతే
పన్ని యాతనిఁ దెలిపి బ్రదుకుటే జ్ఞానము ॥పల్లవి॥

మనసునఁబుట్టినమంకుఁగామక్రోధాలు
పనిలేవు తనకంటేఁ బాప మంటదు
పనివి తొడమ నూది పండు తీఁగె నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతిసహజ మింతే ॥ఇన్ని॥

చేతులారఁ జేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
ఘాతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టువడఁడు
ఆతల నటక ముంచినట్టివేఁడి చెయ్యంటదు
జాతి ౧ దేహము నోఁచినసహజ మింతే ॥ఇన్ని॥

వాకునవాడినయట్టివట్టిపల్లదాలనెల్లా
దాకొని పొరయనంటే తప్పులే లేవు
పైకొని శ్రీవేంకటేశుబంటుకు వళకు లేదు
సైకమైనహరిభక్తిసహజ మింతే ॥ఇన్ని॥ 288

సాళంగనాట

జయ జయ నృసింహ సర్వేశ
భయహర వీర ప్రహ్లాదవరద ॥పల్లవి॥

---

౧. 'దేహము' రేకు.

మిహిరశశినయన మృగనరవేష
బహిరంతస్థలపరిపూర్ణ
అహినాయకసింహాసనరాజిత
బహుళగుణగణ ప్రహ్లాదవరద ॥ జయ ॥

చటులపరాక్రమ సమఘనవిరహిత
నిటలనేత్ర మౌనిప్రణుత
కుటిలదైత్యతతికుక్షివిదారణ
పటువజ్రనఖ ప్రహ్లాదవరద ॥ జయ ॥

శ్రీవనితాసంశ్రితవామాంక
భావజకోటిప్రతిమాన
శ్రీవేంకటగిరిశిఖరనివాస
పావన[1]చరిత ప్రహ్లాదవరద ॥ జయ ॥ 289

సామంతం

[2]ఎంత వలచితివయ్యా యింతికి
చెంతనుండే లేఁతనవ్వే నేసపాలుగావా ॥ పల్లవి ॥

చెలి నీపైఁ జిగురాకు చిదిమివేసితేను
వలరజడిదమని వంచించితివి
వెలయఁగ విరహపువేళ వాఁడెక్కుఁగాక
మెలుపునఁ గదిపితే మెత్తనేకాదా ॥ ఎంత ॥

చివురుహాశి పువ్వొడి ప్రేమ నీపైఁ జల్లితేను
వసంతునిచొక్కమచు వసివాడేవు
వెసఁ దెరమరఁగైతే వేగమే నామెక్కుఁగాక
రసికత నొద్దనుంటే రజమేకాదా ॥ ఎంత ॥

---

౧. 'చెరిత' రేకు. ౨. ఇది శృంగార కీర్తనలలో నుండదగినది.

అలమేలుమంగ సురటట్టే నీపై విసరితే
మలయానిలు వేఁడంటా మాటువెట్టేవు
తలఁచి శ్రీవేంకటేశ దవ్వైతే వేఁడెక్కఁగాక
చలపట్టి కూడితివి చల్లనేకాదా ॥ ఎంత ॥ 290

శ్రీరాగం

౧ ఎంత లేదు నీబత్తి యెఱఁగరా యిందరును
దొంతిఁబెట్టేవు౨ ప్రియాలు దొరకుదాఁకాను ॥ పల్లవి ॥

పొరుగాపెపైవలపు పూసేవు నామీఁద
వరుసల వద్ది కాపె వచ్చుదాఁకాను
సరుస నావంక నీవు చక్కఁ జూచే వప్పటిని
అరసి యవ్వలిపొందు అదనౌదాఁకాను ॥ ఎంత ॥

కడవారిపొందు నాతోఁ గసి వుచ్చుకొనే విట్టే
అడరి వారితో మాఁట లాడుదాఁకాను
నడుమ నవ్వులెల్లాను నవ్వేవు యీవేళను
వుడివోనియట్టికాఁగి లొనరుదాఁకాను ॥ ఎంత ॥

పోరచిపవితమారు పొదిగేవు నన్ను విట్టే
చేరి యాపె విన్నుఁగూడి చెలఁగుదాఁకా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
కోరికె లన్నియునుఁ జేకూరుదాఁకాను ॥ ఎంత ॥ 291

శుద్ధవసంతం

౩ ఇవిగో మీమహిమలు యేమని పొగడవచ్చు
జవళి నెంచిచూచితే సరిబేసివంటివి ॥ పల్లవి ॥

---

౧. ఇది శృంగారకీర్తనే. ౨. 'ప్రియాలు' పూ.ము.పా. రేకు. ౩. ఇది శృంగారకీర్తనే

అంగనలచూపులు ఆరతులవంటివి
కుంగక నీవు కొలువై కూచున్నవేళ
చెంగట లేఁతనవ్వులు సేసపాలవంటివి
కొంగులువట్టుచు నీవు కొసరేటివేళ ॥ ఇవి ॥

కాంతలపలుకులెల్లా కప్పురాలవంటివి
అంతలో నీవు సరసాలాడేటివేళ
బంతిమోవులయీవులు పాలకూళ్లవంటివి
మంతనాన నుండి నీవు మన్నించేవేళను ॥ ఇవి ॥

వెలఁదులకాఁగిళ్లు విడిదిండ్లవంటివి
చలముల నీరతులు సలిపేవేళ
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
తలఁపులవంటి వన్నీ తమకపువేళను ॥ ఇవి ॥ 292

రేకు 161 లలిత

౧ ఎట్టిదో మీమాయావిలాసము యెఱిఁగిన నెఱఁగనీదు
అట్టె మాగురునసుమతినే ప్రత్యక్షమవై తివిగావి ॥ పల్లవి ॥

కరుణాకరా మిమ్ముమనుఁ గవి తెలియఁగలేము
ధర మీమహిమలు వినివిని తగ నరుదందుదును
నరహరి నీవు నాలో నుండఁగ నమ్మక పురాణకథలందు
అరయఁగ మీచరితలు చెప్పఁగ నాసతోడ మిముఁ దలంతును ॥ ఎట్టి ॥

జగదీశా మీనామంబులు జపించనలయుదును
వెగటుగ నీచిత్రసృష్టి చూచి మిము వెదకుదు వింతటను
నగధర మీపై భక్తి సేయఁగ మనంబున నొడఁబడను
పగటున మీరిచ్చువరములకొరకే పలుమారు మీకు
మొక్కుకొందును ॥ ఎట్టి ॥

౧. భక్తునిభక్తిలో ప్రథమసోపానము.

శ్రీవేంకటేశా నీమూరితి చింతించి చేపట్టఁగలేను
దేవుఁడ వనియెడువిశ్వాసమునకే తిరముగఁ గొలిచెదను
శ్రీవనితాధిప వేదాలు మిమ్మునఁ జెప్పఁగా నే తర్కింపుదును
వేవేలుపరుషలు సేవింపఁగ నీవే కర్తవని నిశ్చయింతును ॥ఎట్టి॥293

లలిత

అతని నడుగవో చిత్రగుప్త నాయందలియోఁగాము లన్నియును
అతఁడే మీ కుత్తరము చెప్పెడిని యన్నిటికిని మముఁ దడవకుమీ
॥ పల్లవి ॥

కరచరణాదులు నాకుఁ గల్పించినయతఁడే
గరిమల నాపుణ్యకర్మసంఘములకుఁ దాఁ గర్త
సరుగఁ బ్రాణము ౧లొసఁగి చైతన్య మతఁడే
పరగఁగ నాయపరాధంబులు పరిహరించఁ గర్త ॥ అత ॥

ఁమణతో నన్నుఁ బుట్టించి రక్షించేయతఁడే
అమరఁగ నన్ను వహించుక నావటకంతయుఁ దీర్చఁగఁ దాఁ గర్త
ప్రమదమున నాయంతరాత్మయైపాదుకొన్నయతఁడే
మమతల మీలోకము చొరకుండా మాఁటలాడుకొనఁ దానే కర్త ॥అత॥

యెప్పుడుఁ బాయక దాసునిఁగా నేలుకొన్నయతఁడే
తప్పక యిహముఁబరమునిచ్చి వారులు దడవకుండఁ జేయఁగఁ
గర్త

చెప్పఁగ నాపాలిదేవరా శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడే
అప్పణిచ్చి మిము సమ్మతి సేయుచు నటు మముఁ గావఁగఁ
దానే కర్త ॥ అత ॥ 294

లలిత

అవధారు పరాకుసేయకు మపరాధముగా నెంచకు
వివరింపఁగ నీవే గతి విష్ణుఁడ మన్నించఁగదే ॥ పల్లవి ॥

---

౧. 'లొనంగిన' కావచ్చు.

నాకునాకే నీసన్నిధానము గల్పించుకొని
చేకొని విన్నపములెల్లాఁ జేయుచున్నాఁడను
కాకుసేసి నన్ను వీఁ డెంత గట్టువాయయనక
శ్రీకాంతా నీ౧వింతట నుండుపు చిత్తగించి వినవే ॥ అవ ॥

చూచిచూచి నీమూరితి నాసొమ్ముగాఁ జేసుకొని
చేచేత నాలో ధ్యానముసేయుచునున్నాఁడను
కాచుకొని వీనికి నాకూఁ౨గారణమేమనక
యేచోటా నీరూపమే హరి యెదలో నుండఁగదే ॥ అవ ॥

కోరికోరి నేనూరక నీకొలువుగడించుకొని
చేరి నీపూదిగములు సేయుచునున్నాఁడను
యీరీతులు శ్రీవేంకటేశ్వర యివి యేఁటిసలిగెలనక
నారాయణ సర్వేశ్వరుఁడవు నన్ను నేలఁగదవే ॥ అవ ॥ 295

లలిత

ఎట్టు సేయఁగలవాఁడవో యిఁక నీచేతిది నాపునికి
నెట్టన నీదాసుఁడనైతిని నీచిత్తం బిఁకను ॥ పల్లవి ॥

సారెకుఁ గొలువుసేతు చనవులు నీ విత్తువోయనుచు
నేరకున్నాఁ బాడుదును నీవు మెత్తువనుచు
వోరిచి వుపవాసములుండుదు నొగి దయదలంతువోయనుచు
చేరి వాకిలిగాచుకుండుదు చిత్తమురావలెననుచు ॥ ఎట్టు ॥

కమ్మటి విచ్చకములు నెరపుదు కైవసముగావలెననుచు
వుమ్మడి నీగుణాలు వొగడుదు వూరక మొగమోడుదువనుచు
నెమ్మది మొక్కులు నే మొక్కుదు నేరములెంచక కాతువని
నమ్మి విన్న నేఁ బూజింతు నను నీ వీడేరింతువని ॥ ఎట్టు ॥

---

౧. 'అంతట' కావచ్చు. ౨. కారణము=సంబంధము కావచ్చు, వ్యావహారికము.

ఆసతో నిను భావింతు అన్నిట నన్నేలుదువనుచు
వేసరక నీమంత్రము నుడుగుదు వేగమే వరమొసఁగుదువనుచు
రాసికి నెక్కఁగ శ్రీవేంకటేశా రక్షించితి విప్పుడు నన్ను
వాసితోడ నే విన్నుఁ దగులుదును వదలక నాపాలఁ గలవనుచు
॥ ఎట్టు ॥ 296

రేకు 162 గౌళ

ఇటులై తేఁ బుణ్యము నీకు యిది వుపకారంబౌను
తటుకన నీకీరితి పొగడుదురు తలకొని యిందరును ॥ పల్లవి ॥

సురాసురగంధర్వయక్షులు మిమ్ముఁ దెలియఁగలేరు
పరాశరాదులు మీరూపు భావించఁగలేరు
నరు లెరుఁగుదురా మిమ్ము నారాయణ నీవే సులభుఁడవై
కరీంద్రుఁ గాచినయటువలెఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

సనాతనబహువేదశాస్త్రంబులు మిము నుతింపలేవు
అనంతయజ్ఞంబులు మిమ్ము నటు సాధించఁగలేవు
తనూధరు లెంతటివారు దామోదర నీవే అహల్యను
వినోదముగఁ గాచినయటువలె వెసఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

రమాసతి ౧ సీతామహిరామలు మీతలఁ పెఱుంగరు
సమేతులై నశేషాదులు మీజాడ మీరలేరు
తమోమయు లిందరును ధరణీధర శ్రీవేంకటేశ
నమోనమో యని మొక్కంగాఁ ననుఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥ 297

సామంతం

సరిగాఁడు పీఁడన వలదు జగమున రాజు ౨ వలపినది దేవులు
యిరవుగ నందరు లోకములోపల యిది నానుడిమాట ॥ పల్లవి

౧ 'విశా, పూ. ము. పా. ౨. 'వలచినది' కావచ్చు.

జగదేకబంధుఁడవట సకలజీవులకును, గుఱుతుగ
మొగముచూపవయ్యా మీకు మొక్కెద విదె నేను
తగులై నచుట్టరికము దాఁచఁగ నీకనేలా
తెగరాని మమకారము తెలుపఁగవలెఁగాని ॥ సరి ॥

యితవైనప్రాణమవట యీచరాచరములకు, అభయము
సతత మియ్యవయ్యా మాకును సన్నుతింతు నిన్ను
మఱిఁ బాయనికూటంబులు మానుప మరి యాలా
జతవంబునఁ జాలాఁబ్రియములు జరపఁగవలెఁగాని ॥ సరి ॥

నెలవైనయేలికెవట నీదాసులకెల్లా, వేళలు
దెలియఁజెప్పవయ్యా మిమ్మును తిరముగఁ గొలిచెదను
బలువయిన[1] శ్రీవేంకటేశ పరాకు లిఁకనేలా
చెలరేఁగి నీసులభత్వమే చెల్లింపవలెఁగాని ॥ సరి ॥ 298

ఎదురుమాటలాడితి నీకు [illegible] లోఁగొను నీవు
పదరఁగఁదగదు నీకు పంతము లిచ్చితిఁ గావఁగదే ॥ పల్లవి

మునుపే నే విన్నవించితిని విన నవధరించితివి నీవు
వెనకవేసుకో శరణు చొచ్చితిని విడువకు వన్ననుచు
ననుఁజూచి 'దేహి' యంటే 'నాస్తి' యనరాదు నీకు
ఘనయాచకుఁడను నేను కడుదాతవు నీవు ॥ ఎదు ॥

వెదకి నిను వేఁడుకొంటివి విచ్చేసితివి మాయింటికి
వదలఁదగదు నీభక్తి యొసఁగు నీవాఁడను పాయకుమనుచు
పదిలంబుగ మొక్కినచేతులు బలిమిఁ గోయరాదు
యిదివో బంటను నేను యేలినవాఁడవు నీవు ॥ ఎదు ॥

---

౧. 'బలువయ్యన' రేకు.

మరిగి నీముద్రలు మోచితిని మన్నించితి విటు నను నీవు
కరుణతోడ నాయపరాధంబులు కడపు కావుమనుచు
యిరవై నీపేరు వెట్టితే నిచ్చుకొనక పోరాదు
నరమాత్రుఁడ నే శ్రీ వేంకటేశ నాయకుఁడవు నీవు ॥ ఎదు॥299

సామంతం

ఏదిగతి నే నొక్కఁడనే యెందరి కోపుదును
నీదయతో మన్నించఁగదవే నీరజనాభా ॥ పల్లవి ॥

మోహాంధకారము యెక్కడచూచిన ముంచుకవున్నది
దేహాభిమానము అందుకుఁ దోడు దీకొనివచ్చీని
సాహసభూతము ఘనహింసలకే చాఁపించీఁ జేయి
దాహపుటాసలు వెనకముందరల తరవులువెట్టీని ॥ ఏది ॥

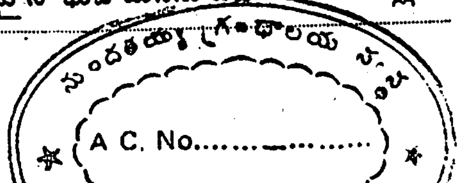
కోపాగ్నికణములు సారెకుఁ జుట్టుక గుబ్బతిలఁదొడఁగె
పైపై వయోవికారంబులు చలపట్టుక తిరిగీని
చాపలగర్వము యెవ్వరినైనా సాధింపించీని
తీపులధనములు[౧] మీఁదిమీఁదనే తీదీపులు రేఁచీని ॥ ఏది ॥

భావజవిలాస మప్పటప్పటికి బలుములు చూపీని
వేవేలుసంపద లెందుచూచినా వేడుక నేసీని
శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను చేకొను దేవుఁడా
యీవేళను న న్నేలితివి నాకు నిన్నియు తగ వసమయ్యీని
॥ ఏది ॥ 300

రేకు 163 సామంతం

అనతియ్యఁగదవే అందుకే కాచుకున్నాఁడను
పూనుక నీ వెంతనేర్పరివైనా భువి మనసు పేదను నేను॥ పల్లవి ॥

౧. 'మీఁద' కావచ్చు

కొలిచేమనేబంట్లు నీకుఁ గోటానఁగోట్లు గలరు నిన్నుఁ
దెలిసేమనేజ్ఞానులు తెందేప లున్నారు
తలఁచి వరములడిగేవారలు తలపెంట్రుకలందరు వారె
యిల సందడిలో నాకొలువు యెటువలె నెక్కీనో ॥ అన ॥

పనులకుఁ బాల్పడినవారు బ్రహ్మాదిదేవతలట
వినుతులు సేయఁ¹ దొడంగినవె వేదరాసులట
మునుకొని ధ్యానించువారు మునులెందరైనాఁ గలరట
వినయపునామనవిసనవులకు వేళ లెపుడు గలిగీనో ॥ అన ॥

వున్నతితోడుత నిన్ను మోఁచుటకు వున్నారు గరుడఁడు శేషుఁడు నీకు
అన్నిటాను నీకాఁగిటిలోపల నలరీ నలమేల్మంగ
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశా నన్నును యేలితి వింతటిలోనె
పన్నిననామొక్కులు నీ కేభాగులఁ జేరీనో ॥ అన ॥ 301

సామంతం

ఇప్పుడే నే నొడఁబడ మరవఁగఁదగదు జెప్పితి యెల్లనాఁడు
నెప్పున నే² నెంతకల్లరినైనా నీదాసుఁడనని యందురుగా
॥ పల్లవి॥

మఱతునో తలఁతునో ఓన్ను మాఁటల నేతప్పు గలుగునో
యెఱఁగక నీదాసులఁజూచి యేమని పలుకుదునో
నెఱసిననాకర్మఫలంబులు నీకు సమర్పణ సేసితిని
మఱి నామీఁదట నేరము లెంచక మాధవ నన్నిటు రక్షించవే
॥ ఇప్ప ॥

అలతునో సొలతునో నే నీయందు భక్తి సేతునో ³ సేయనో
యెలమిని నీకు నివేదించక యేమేమి భుజియింతునో
తలఁచేటినామననే నీకును ధనముగాఁ గప్పము పెట్టితిని
పలుమరు నన్నును తగవుకుఁదియ్యక పరమాత్మా నమఁ
గావఁగదే ॥ ఇప్ప ॥

---

౧. 'దొడఁగినవె' పూ.ము.పా. ౨. 'నెంతటి' పూ.ము.పా. ౩. 'శాయనో' రేకు.

నేరనో నేర్తునో నీకైంకర్యము నేమము మానితినో
 నీరూపము నే సేవించి యెక్కడ నే నవమానించితినో
 మేరతోడ మావారు చెప్పఁగా మి మ్మింతట నే నమ్మితిని
 వారిఁ జూచైన శ్రీవేంకటేశా వరదుఁడవై మము మన్నించఁ
 గదవే ఇప్పు 302

ముఖారి

సర్వేశ్వరా నీతో సరి ౧యెవ్వరు
 పూర్వపువారు చెప్పఁగాఁ బూఁచి కొలిచేఁగాని పల్లవి

చేరి వేదములు నిన్నుఁ జెప్పఁగా వినుటేకాని
 నీరూపము దర్శించేవార లెవ్వరు
 ౨ధారుణిలో నీ యవతారాలే చూచుట
 ధీరత నీమహిమలు తెలిసేవా రెవ్వరు సర్వే

భూమివారిఁ జూచి నిన్నుఁ బూజలు సేయుటగాని
 కామించి నీతో మాటాడేఘను లెవ్వరు
 దీమసాన నీదాసుల దృష్టి మెరుఁగుటగాని
 యీమేర నీదైవిక మెరిఁగేవా రెవ్వరు సర్వే

వరములు నీ వియ్యఁగా వచ్చి సేవించుటగాని
 తెరలి నీమూర్తి వెదకేవా రెవ్వరు
 హరి శ్రీవేంకటేశా నీకరుణవారౌటగాని
 అరసి నిన్ను సుద్దులడిగేవా రెవ్వరు సర్వే 303

ముఖారి

ఇట్టినావెట్టితనము లేమని చెప్పుకొందును
 నెట్టన నిందుకు నగి నీవే దయఁజూడవే పల్లవి

---

౧ 'యవ్వరు, రేకు. ౨. ధారుణిలో నీయవతారాలే, పూ ము పా.

పాటించి నాలో నుండి పలికింతువు నీవు
మాటలాడనేరుతునంటా మరి నే నహంకరింతును
నీటున లోకములెల్లా నీవే యేలుచుండఁగాను
గాఁటాన దొరనంటా గర్వింతు నేను ॥ఇట్టి॥

నెమ్మదిఁ బ్రజలనెల్లా నీవే పుట్టించఁగాను
కమ్మి నేనే బిడ్డలఁ గంటినంటా సంతసింతును
సమ్మతి నీవే సర్వసంపదలు నొసఁగఁగాను
యిమ్ముల గడించుకొంటి నివి నేనంటా నెంతు ॥ఇట్టి॥

మన్నించి యిహపరాలు మరి నీవే యియ్యఁగాను
యెన్నుకొందు నాతపోమహిమ యిది యనుచును
వున్నతి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేమి చూచేవు
అన్నిటా నాయాచార్యువిన్నపమే వినవే ॥ఇట్టి॥ 304

ముఖారి

ఇటు వినుఁ దెలియఁగ నెంతటివారము
తటుకన నాసలఁ దగులుటగాక ॥పల్లవి॥

నానామూర్తులు నగధర నీరూపు
యేనెలవుల నివెన్నెటువలెఁ దలఁచుట
పూని నీభావము పొందుగాఁ జెప్పఁగా
వీనులు చల్లఁగా వినుటేకాక ॥ఇటు॥

పెక్కునామములు బిరుదు లనంతము
లెక్కడ గొలదిగ [1]నెన్నెని పొగడుట
యిక్కువసేసుక యిందులో నొకటి
పక్కన నొకమరి పలుకుటగాక ॥ఇటు॥

[1] ఎన్ని+అవి

వేవేలు గలవు నీవిహారభూములు
యేవిధమున నెం దెందవి తిరుగుట
శ్రీవేంకటేశా నీశృంగారమెల్లను
సేవించి ముదమునఁ జెలఁగుటగాక ॥ ఇటు ॥ 305

రేకు 164 ముఖారి

ఎవ్వరికి యెవ్వ రయ్యేరు యిందరికి నీవే దిక్కు
అవ్వలనివ్వల నీ వనాథనాథుఁడవు ॥ పల్లవి ॥

కాయకము లందరునుఁ గార్యవశపరులే
పాయపినీ వకారణబంధుఁడవు
దాయగాం డ్లెవ్వరినై నాఁదప్పించుకొనేవారే
బాయటనున్నా నీ వాపన్నశరణ్యుఁడవు ॥ ఎవ్వ ॥

అట్టె లోకమువారు అర్థకామపరులే
జట్టిగావి నీ వైతే సర్వదాతవు
పొట్టఁబొరుగుచుట్టాలు భోజనసహాయులే
నెట్టన నీ వైతే మాకు నిర్వాహకుఁడవు ॥ ఎవ్వ ॥

అంతటా వారికివారు ఆత్మపోషకులే
రంతుల నీ వైతే నానారక్షకుఁడవు
సంతతము శ్రీవేంకటేశా మమ్ము నేలితివి
పంతమున నీవు భక్తపరిపాలకుఁడవు ॥ ఎవ్వ ॥ 306

ముఖారి

దేవ నీవు గల్పించినతెరువు లివి
నీవారైనవారినేరుపు లివి ॥ పల్లవి ॥

పరమశాంతునకుఁ బాపము రాదు
విరతిగలవానికి వెరపు లేదు
గురుసేవారతునకుఁ గోపము రాదు
ధర సత్యవిదునకుఁ దప్పు లేదు ॥ దేవ

పుట్టుబ్రహ్మచారికి బుద్ధి చెడదు
అట్టె ఆసలేనివారికి అలపు లేదు
తొట్టినసుజ్ఞానికి దుఃఖము లేదు
గట్టియైనమౌనికి కలహమే లేదు దేవ

సమచిత్తునకును చంచలము గాదు
విమలాచారునకు వెలితి లేదు
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులై కొల్చి
భ్రమయనివారికి భారము లేదు ॥ దేవ 307

శ్రీరాగం

వారివారికర్మములే వారిఁ జుట్టుకొనఁగాను
యీరీతి నీవె వారియెఱుక ౧ మాల్పితివి పల్లవి

హిరణ్యకశిపుపాటు యెఱఁగఁడా రావణుఁడు
ధరలో హరికిఁ బగై తానూఁ బొలిసె
విరసపుకంసుగతి వినఁడా దుర్యోధనుఁడు
పరుగఁ దానూఁ బగై సమసినాఁడు వారి

తెగి మురాసురుజాడ తెలియఁడా నరకుఁడు
మొగిసి పోటుకుఁ బోయి మొక్కపోయను
సొగిసి ౨ సోమకుదెస చూడరా దానవులెల్లా
మగిడి మగిడి పోరి మడిసిరిగాక ॥ వారి

౧. 'మాన్పితివి' పూ ము.పా, ౨. 'సోమకు' కావచ్చు

బలివోయినతెరువు బాణుఁడు విచారించఁడా
బలిమిఁ దొడరి భంగపడెఁగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశా యెవ్వరి నేమనవచ్చు
యెలమి విప్పటివారూ నెఱఁగరేకాక వారి ॥ 308

శ్రీరాగం

హరి నీదాసులభాగ్య మిది యెంతని చెప్పేము
విరివైననీసుద్దులు వింటిమయ్యా ॥పల్లవి

నెమ్మదిని నీవనేటినిధానము గన్నవారు
కిమ్ముల సంపన్నులై సుఖింతురయ్యా
కమ్మటి నీభక్తియనేకామధేను వున్నవారు
వుమ్మడి నచ్చికము లే కుందురయ్యా ॥హరి॥

చేరి నీపై చింతయనేచింతామణిగలవారు
కోరినట్లల్లా బదుకుదురయ్యా
సారపునీకృపాపారిజాతమబ్బినవారు
టోరన సంతోసాలఁ బొదలుదురయ్యా హరి

హత్తి నీనామమనేఅమృతముగలవారు
వి త్తైమైనపదవుల నిలుతురయ్యా
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ ఇవ్విటా నన్నేలితివి
౧ సత్తుగా నీవారు నాకుఁ జనవిత్తురయ్యా ॥ హరి 309

శ్రీరాగం

దైవమా నీ చొక్కుఁడవే దక్కినధనముగాక
యీవలానావలా మఱి యెంచ నే మున్నది పల్లవి ॥

---

౧ 'సత్తు' 'సత్య' శబ్దభవము కావచ్చు

పుట్టినవారికెల్లా ౧పొత్తుల దీజగము
మెట్టితూచుందేయరఁగు మేదినియెల్లా
బట్టబయటిభోగాలు బంతికూటిబోజనాలు
పట్టి తమవని యేరుపరచ నే మున్నది ॥ దైవ ॥

పంచుకొన్న భాగాలు పంచమహాభూతాలు
పంచేంద్రియములే పరివారాలు
యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబళి
తెంచి యెచ్చుకుందు లిందుఁ దెలుప నే మున్నది ॥ దైవ ॥

మనోవికారాలు మానుషపుటెలుకలు
వినోదమాత్రాలు వేడుకలెల్లా
యెనలేవిశ్రీవేంకటేశ నీమహిమ లివి
వెనకా ముందరా విన్నవించ నే మున్నది ॥ దైవ ॥ 310

శ్రీరాగం

ఇట్టివాఁడవు సులభమెట్లా నైతివో కాక
అట్టినీదయ దలఁచి అరుదయ్యీ నాకు ॥ పల్లవి ॥

యేమేమి చదువవలె నెందరి నడుగవలె
ఆముక విన్నుఁదెలిసేయందుకొరకు
భూమిలోన నెంతేసిపుణ్యములు సేయవలె
కామించి నీపై భక్తిగలిగేటికొరకు ॥ ఇట్టి ॥

యెన్నిజన్మా లెత్తవలె నెందెందు వెదకవలె
కన్నులు నీసాకారము గనేకొరకు
వున్నతి నెంతగాలము వొగ్గి కాచుకుండవలె
విన్నవించి నీసేవ వేఁడుకొనేకొరకు ॥ ఇట్టి ॥

---

౧. 'పొత్తులది జగము' పూ.ము.పా.

యేదేది యెఱఁగవలె యెట్లబ్యసించవలె
సీదాసుఁడనిపించుకొనేటికొరకు
సాదరాన శ్రీవేంకటేశ్వర నన్ను మన్నించితి-
వేదెసఁ బొగడవలె యింతసేసేకొరకు ॥ఇట్టి॥ 311

శ్రీరాగం

రేకు 165
చెప్పితేఁ బాసునందురు చేసినదోసములెల్లా ॥పల్లవి॥
నొప్పుగాని మన్నించ నుచితమా నీకు

క్షమియించుకొనవే సర్వాపరాధములు
క్రమ మెఱఁగ కేమేమి గావించితినో
రమణతో సర్వలోకరక్షకుఁడవట నీవు ॥చెప్పి॥
తమితోడ నన్నుఁగావఁ దగవౌను నీకు

పరిహరించఁగదవే బహునరకబాధలు
గరిమల నెటువలెఁ గాచుకున్నవో
అరుదుగా సురలమొ రాలించితివట తొల్లి ॥చెప్పి॥
ధర నన్ను వహించుకోఁ దగవౌను నీకు

వెనుకొని యొద్దము రావే శ్రీవేంకటేశ్వర
అనుభవించేకర్మము లవేమున్నవో
పనివడి భక్తపరిపాలకుఁడవట నీకు ॥చెప్పి॥ 312
తనుభోగాలు భోగించఁ దగవౌను నీవు

నాదరామక్రియ

అతఁడు లోకోన్నతుఁ డాదిమపురుషుఁడు అన్నిటాను పరిపూర్ణుఁడు
చతురుఁ డితఁడే రక్షించఁగలవాఁడు శరణనిబ్రదుకవో వోమనసా ॥పల్లవి॥

మరుతండ్రిఁజూచినమించికన్నులను మరొకరిఁ జూచిన నింపౌనా
సిరివరునామమునొడిగిననోరను చిక్కినపేరులు యింపౌనా
పరమాత్ముఁదలఁచినమనసులోపలను పరులఁ దలఁచితే నొడఁబడునా
కరుణానిధిపుణ్యకథలువినినచెవుల కడలసుద్దులు వినసమ్మతించునా
॥ అత ॥

నరహరిఁబూజించినయట్టికరములు నరులసేవసేయ నరుహములా
మురహరు శరణని మొక్కినశిరసున మూఢులకు మొక్క నుచితములా
హరిమందిరమునకరిగెడుపదములు అధములిండ్లకేఁగఁగ నలవడునా
పురుషోత్తము ౧ లాంఛనము మోచినమేను భువిహీన ౨ వృత్తికిఁ
బొసఁగీనా అత ।

గోవిందుఁడే దిక్కై వుండుఘనులకు కొలిపీనా దేవతాంతరంబులు
భూవల్లభుదెసఁ బుట్టినజ్ఞానము పొంది వేరొకట నిలిచీనా
శ్రీవేంకటపతిపై విడినభక్తి చెలులపై నెనుపఁగఁ దగవవునా
దేవకినందనుఁ డితవిదాసులఁ దెలియఁగ జడులకుఁ దరమయ్యీనా
అత 313

నాదరామక్రియ

ఇదివో నీప్రతాపము యెక్కడ చూచినాఁ దానే
యెదిటబ్రహ్మాండము యిమ్ముచాల దిందుకు పల్లవి

పనిగొంచే భువిలో నేఁబదియే అక్షరములు
కొనాడితే నీగుణాలు కోటానఁగోటి
యెనసి పదునాలుగే యెడమైన లోకములు
అనిశము నీవైతే ననంతమహిమలు ॥ ఇది ।

---
౧ 'లాంఛనము' రేకు ౨. 'ప్రిత్తికి' రేకు

మించి ౧ నిందుకొంటే నెనిమిదియే దిక్కులు
అంచల నీకతలై తే ననేకములు
యెంచి చూచితేఁ గలవి పంచమహాభూతాలే
మించిననీమాయ తుదమొదలే లేదు ॥ ఇది ॥

వుపమించి తెలిసితే నొక్కటే జగము
అపురూపపునీసృష్టి అతిఘనము
అపరిమితపుజీవు లణుమాత్రులైనాను
యెపుడు శ్రీవేంకటేశ యెక్కుడు నీదాసులు ॥ ఇది 314

నాదరామక్రియ

ఎంతకత నడపితి వేమి జోలిఁ బెట్టితివి
చింతించ లోకములు నీచేతివే కావా ॥ పల్లవి

కౌరవులఁ బాండవుల కలహము వెట్టనేల
నేరిచి సారథ్యము నెఱపనేలా
కోరి భూభార మణఁచేకొరకై తే నీచే చక్ర-
మూరకే వేసితే దుష్టు లొక్కమాటే తెగరా ॥ ఎంత

చేకొవి వానరులఁగాఁ జేయనేల దేవతల
జోకతో లంకాపురి చుట్టుకోనేల
కాకాసురు వేసినకసవే రావణుమీఁద-
నాకడఁ బంపువెట్టితే నప్పుడే సమయఁడా ॥ ఎంత ॥

గక్కన శ్రీవేంకటేశ కంబములో వెళ్లనేల
చొక్కముగాఁ బ్రహ్లాదుఁడు చూపఁగనేల
చిక్కక హిరణ్యకశిపునాత్మలో నుండక
తక్కించి నీవెడసితే తానే పొలియఁడా ॥ ఎంత 315

౧. 'వింటుకొంటేనే నెనిమిదియే' పూ.ము.పా.

నాదరామక్రియ

పరులకైతే విదే పాపముగాదా
పురిగొని నీవంకఁ బుణ్యమాయఁగాక ॥ పల్లవి

పరమపురుష నీవు పట్టినదే ధర్మము
అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్యము
ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధించఁగ
దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడైనదే గురుతు ॥ పరు ॥

నారాయణుఁడ నీవు నడిపినదే తగవు
ఆరూఢి నీ వౌనన్నదే ఆచారము
సారెకుఁ దమయన్నతో ఛండిపడి పెనగఁగ
కోరి సుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుతు ॥ పరు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేసినదే నీతి
చేవతో నీ వాడఁబరచినదే మాట
కావించి తాతతోఁ బోరఁగా నీవు చక్రమెత్తి
ఆవేళ నడ్డమైనందుకు అర్జునుఁడే గురుతు ॥ పరు ॥ 316

రేకు 166 నాదరామక్రియ

ప్రపన్నులకు నిది పరమాచారము
విపరీతాచారము విడువఁగవలయు ॥ పల్లవి ॥

భగవదపచారము భాగవతాపచారముఁ
దగులక దేవతాంతరము మాని
నగధరుశరణము నమ్మి యాచార్యుని
బిగివాయనిదే పరమవైష్ణవము ॥ ప్రప ॥

దురహంకారము దుఃఖము సుఖమును(
బొరయక ప్రాకృతులపొంత(బోవక
దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక
పరిశుద్ధి నుండుచే పరమవైష్ణవము ॥ ప్రప ॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక భక్తి చేపట్టి
యెపుడూ(దీర్థప్రసాదేచ్ఛతోడ
నిపుణత శ్రీవేంకటవిలయు(డే గతియని
ప్రపత్తి గలుగుచే పరమవైష్ణవము ॥ ప్రప ॥ 317

రామక్రియ

జతనము జతనము సర్వేశున్నగరిది
బతుకు(దోవ యిదె బడకరము పల్లవి

హృదయములోపల నీశ్వరు(డున్నా(డు
పదిలము మనసా బడకరము
తుద నల కామాదుల(జొర నియ్యక
పదరక కావుము బడకరము జత ॥

యెంచుకొని విదే యేలిక మిము నిఁక
పంచభూతములాల బడకరము
మించినపురి తొమ్మిదివాకిళ్లను
పంచుక వున్నారు బడకరము ॥ జత ॥

నడుమ నడుమ(బ్రాణములాలా మీరు
బడివాయకుండరో బడకరము
యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వరునకు మీరు
బడలక కొలువరో బడకరము జత 318

భైరవి

అతఁడే విష్ణుం డఖిలము నడపెడి
యీతల నెవ్వరి కేఁటికిఁ జింతా ॥ పల్లవి ॥

పుట్టించఁ బెంచఁగ భూడ పెక్కించ దేహాల
గట్టిగా మాఁటలాడించఁ గదలించ
పట్టి వాన గురియించ పైరులు మో ¹
తిట్ట పెట్ట నొకానొకదేవుఁడు గలఁడు ॥ అతఁ ॥

అన్నపానము లొసఁగ నాపదలు గడపఁగ
పన్ని మాయలు భువిఁ బచరించ
విన్నపాలు సురలవి విని యందరి రక్షింప
వున్నతోన్నతుఁడై వొకానొకకర్త గలఁడు ॥ అతఁ ॥

కాల మక్షయము ²సేయ కర్మము ఫలించఁజేయ
తాఁకకొని మరపించఁ దలఁపించ
పాలుపడి శ్రీవేంకటపతియై వేదాలుచెప్పే-
యేలిక యొకానొకయీశ్వరుఁడు గలఁడు ॥ అతఁ ॥ 319

భైరవి

హరి హరి జగ²మెఱుంగ నీ వాతుమలోనే వున్నాఁడవు
సురలఁ గాచుటయు నసురల నడఁచుట చొప్పడియున్నది
నీగురుతు ॥ పల్లవి ॥

వేదార్థము ³దప్పందెలిసినవిద్వాంసునివంటిది
పాడుగఁ జదువక తర్కించఁబోవుపాండిత్యమువంటిది
మేదిని నడవులఁ దెరువుదప్పి మరి మెలఁగేటితెరువరివంటిది
ఆదిమూర్తి నీశరణుచొచ్చి వీను నారాధించనివానిబదుకు ॥ హరి ॥

---

౧. 'శాయ' రేకు ౨. 'మెఱుంగ' పూ.ము.పా. రేకు. ౩. 'దప్పఁదెలిసిన' పూ.ము.పా.

వట్టిజోలితో నూరక దేవరలేనిపూజవంటిది
వొట్టుక ఫలములులేనిపంటలకు వొడిగట్టేయటువంటిది
నెట్టనఁ గర్ణధారుండులేనిజలనిధినదిమియోదవంటిది
బట్టబయటనే పరమేశ్వర నీపైభక్తిలేనివావిబదుకు ॥హరి॥

పొందుగ ధర్మముబోధించెడిసత్పురుషులులేనిసభవంటిది
చెంది శ్రీవేంకటేశ్వర నీమహిమలు చెప్పనికథవంటిది
సందడి నన్నియుఁ జేసి దక్షిణలుచాలనియజ్ఞమువంటిది
యిందిరారమణ నీ వెక్కుడనుచు నిన్నిటఁ దెలియని[illegible]బదుకు
॥హరి॥ 320

భైరవి

అరుదు నీచరిత్రము హరి నే నిదియే తలఁచుకొని
శరణంటేఁ గావు మిదియ విన్నపము సరిలేరు నీకు ॥పల్లవి॥

పరగ నీయకారణబంధుత్వ మహల్యయందుఁ గంటిమి
రియందు నార్తరక్షకత్వము మెరయఁగఁ గంటిమి
అరసి ద్రౌపదియందు నాపదుద్ధారకత్వము గంటిమి
శరణంటేఁ గాచుట ధర విభీషణునందుఁ గంటిమి ॥అరు॥

మును భక్తవత్సలత్వము నీకు శబరియందుఁ గంటమి
అనాథనాథుడవు నీ వగుట సుగ్రీవునందుఁ గంటిమి
పెనఁగి నిరుహేతుకప్రేమ పరీక్షితునందుఁ గంటిమి
వినుఁ గింకరాధీనుఁడని ప్రహ్లాదునియందుఁ గంటిమి ॥అరు॥

గోవర్ధనమందు సర్వజీవదయాపరత్వము గంటిమి
భావించి సాందీపునందు ప్రతిజ్ఞాపాలకత్వము గంటిమి
దేవ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు ద్రిష్టవరదుఁడవగుట
తావైననీకొనేటిదండ నౌనఁగేయందే కంటిమి౧ ॥అరు॥ 321

౧. ఈపాటలో ప్రతిచరణమునందునూ 'కంటిమి' దీర్ఘాంతముగనే కలదు.

రేకు 167 భైరవి

ఎంతపుణ్యమో యిటు మాకుఁ గలిగె
చెంతనే నీకృప సిద్ధించఁబోలు ॥ పల్లవి

శ్రీపతి మీకథ చెవులను వింటిమి
పాపము లణఁగెను భయ ముడిగె
తీపుగఁ దులసితీర్థము గొంటిమి
శాపము దీరెను సఫలంబాయ ఎంత

గోవింద మిముఁ గనుఁగొంటి మిప్పుడే
పావనమైతిమి బ్రతికితిమి
తావుల మీపాదములకు మొక్కితి
వేవేలుఁ గలిగెను వేడుకలాయ ఎంత

శ్రీవేంకటేశ్వర సేవించితి మిము
ధావతి దీరెను తపసితిమి
వావిరి ముమ్మారు వలగొని వచ్చితి
నీవారమైతిమి నిలిచితి మిపుడు ॥ ఎంత 322

మలహరి

అనంతాపరాధి నేను అటుగాన శరణంటిని
యెనలేనినీగుణాలు యేమిచూచేనయ్యా పల్లవి

దగ్గరి కొలుతు నాతరతమ్య మెంచుకోను
సిగ్గువడ నిట్టే నిన్నుఁ జేరి పాడుదు
వొగ్గి విన్నపాలు సేతు వుబ్బునఁ జిత్త మెరఁగ
యెగ్గు లెంచితే నావల్ల నెన్ని లేవయ్యా అనం

పాదాలంటి మొక్కుదును పరిశుద్ధి దలఁచను
సాదించి కొలువవత్తు సత్వి చూడను
యేదెసనైనా నుతింతు యెంగిలినోరని మాన
పాదుగా విచారించితే బలుమాధుఁడనయ్యా అనం

మంచముపైఁ దలపోతు మాందె మేళమనియన
కంచముకూడర్పించుఁ గాదననేర
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నీబంట నైతి
పంచలఁ జూచితే నీపాలివాఁడనయ్యా అనం 323

మలహరి

అన్నిటా నీవే వుందునంచువుగాన
యిన్ని నీవు పుట్టించిన వివి నీసొమ్ములే పల్లవి

నిలిచినరూపులెల్లా నీగుళ్లుగాఁ దలఁతు
మెలఁగేటిచైతన్యము మిమ్ముగాఁ దలఁతు
యిలలోనిధ్వనుః నీపలుకులుగాఁ దలఁతు
కలపంచభూతా లుపకరణాలుగాఁ దలఁతు అన్ని

నారుకొన్నపంటలు నీనైవేద్యాలుగాఁ దలఁతు
నీరెల్లా నీతీర్థమని నెమ్మిఁ దలఁతు
ధారుణి భోగాలు పూజాద్రవ్యాలుగాఁ దలఁతు
నేరిచినపనులెల్లా నీలీలలుగాఁ దలఁతును అన్ని

కాలత్రయము నీగతులుగానే తలఁతు
చాలి సురల నీయనుచరులఁగానే తలఁతు
నాలోని శ్రీవేంకటేశ నాతండ్రివని తలఁతు
తాలిమి నీదేవులను తల్లియని తలఁతును ॥ అన్ని ॥ 324

మలహరి

అందుకేపో నీపై నాసవుట్టి కొలిచేది
మందలించి యీక మరి నీచిత్తము ॥ పల్లవి

యిందరుఁ జెప్పఁగా వింటి యెవ్వరికైనా విష్ణుఁడే
కందువ మోక్ష మియ్యఁ గర్త యనఁగా
ముందే వింటి నారదుఁడు మంచి నిన్నుఁ బాడఁగా
పొందుగ లోకములోనఁ బూజ్యుఁడాయననుచు ॥ అందు

అప్పటి వింటి లోకము లన్నిటికి హరియే
కప్పి రక్షకత్వానకుఁ గర్త యనఁగా
యిప్పుడే వింటి ధ్రువుఁడు యిటు నిన్ను నుతించే
వుప్పతిల్లి పట్ట మేలుచున్నాఁడనుచును ॥ అందు

యిదె వింటి శ్రీవేంకటేశ బ్రహ్మకుఁ దండ్రివై
కదిసి పుట్టించఁ బెంచఁ గర్త వనుచు
వదలక వింటి నీకు వాల్మీకి కావ్యము చెప్పి
చెదర కాద్యులలోఁ బ్రసిద్ధుఁడాయననుచు ॥ అందు 32[illegible]

భూపాళం

అపరాధిని నే నైనాను
కృపగలవారికిఁ గపటము లేదు ॥ పల్లవి

సనాతనా అచ్యుతా సర్వేశ్వరా
అనాదికారణ అనంతా
జనార్దనా అచల సకలలోకేశ్వరా
విను మఱచియున్నాఁడ ననుఁ దెలుపవయా ॥ అప

పురాణపురుషా పురుషోత్తమా
చరాచరాత్మక జగదీశా
పరాత్పరా హరి బ్రహ్మాండనాయకా
యిరవు నీవేయట యెఱుఁగించఁగదే అప

దేవోత్తమా శశిదినకరనయినా
పావనచరితా పరమాత్మా
శ్రీవేంకటేశా జీవాంతరంగా
సేవకుఁడను బుద్ధిచెప్పఁగవలయు అప ॥ 326

భూపాళం

చెప్పవే నన్ను మన్నించి శ్రీపతి నాకు
యెప్పుడును జింతించే విదేపనై నేను పల్లవి

పొలసి నీరూప మెట్టు పొడచూపేవో
యెలమి న భాగ్య మిఁక నెట్టున్నదో
అలరి నా కేబుద్ధి అంటిచ్చేవో
కలిగిననీమాయ యేగతిఁ గడచేనో చెప్ప

వరుస నా కెట్లాఁ గైవసమయ్యేనో
యిరవై నాజన్మఫల మెట్టున్నదో
పరగ నామతి నెట్టు పాయకుండేవో
కరుణానిధివి ని న్నేకరణి మెప్పించేనో చెప్ప

పనివడి యెట్లా నీభక్తి యిచ్చేవో నా-
మనసుచంచల మెట్టు మట్టుపడీనో
యెనలేని నాతలఁపు యెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశ
నను నేలితివి యెట్లా నకోరిక చెల్లీనో చెప్ప 327

రేకు 68 భూపాళం

ఇవి సేయఁగ నే నలసుఁడ యెటువలె మోక్షం బడిగెదను
 వివరముతోఁడుత నీవు సులభుఁడవు విష్ణుఁడ నిన్నే కొలిచెదఁగాక
 పల్లవి

జపయజ్ఞదానకర్మంబులు యెంచఁగ జిరకాలఫలంబులు
 యెపుడుఁ బుణ్యతీర్థస్నానములు యిల పాపవిమోచనములు
 అపరిమితదేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు
 వుపవాసాదినియమవ్రతములు తపోనిష్ఠకుఁ గారణంబులు ఇవి

రవిచంద్రగ్రహతారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు
 తవిలినపంచేంద్రియవిగ్రహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు
 అవిరళధర్మార్థకామంబులు మఱి యైశ్వర్యములకు మూలములు
 అవలగ్రహణకాలానుష్ఠానము లధికఫలంబులు ఆశామయము ఇవి

పరగ సప్తసంతానబ్రాహ్మణతర్పణములు ఖ్యాతిసుకృతములు
 అరయఁ బుత్రదారక్షేత్రసంగ్రహ మందరికివి సంసారభోగము
 హరి నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా అఖిలము నొసఁగెడిదాతవు
 సరుగన నీవే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును
 ఇవి 328

ధన్నాసి

నీవే మాకు దిక్కు నిన్నే తలఁతుము
 కావు మానేర మెంచక కరుణానిధీ పల్లవి

నెట్టన సూర్యు[౧]లోనినెలకొన్న తేజమా
 గట్టిగాఁ జంద్రునిలోనికాంతిపుంజమా
 పుట్టిరక్షించేయజ్ఞపురుషునిప్రకాశమా
 వొట్టుక దేవతలలోనుండినశక్తీ నీవే

౧ 'లోన' కావచ్చు

పిపులు మించినయట్టిజీవులలో ప్రాణమా
గరిమ వేదములలోఁగలయర్థమా
పరమపదమునందుఁ బొదుకొన్నబ్రహ్మమా
చరాచరములలో సర్వాధారమా నీవే

జగములో వెలసేటిసంసారసుఖమా
నిగిడినమంత్రములనిజమహిమా
మిగుల శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనున్నదైవమా
ముగురువేల్పులలోనిమూలకందమా నీవే॥ 329

ధన్నాసి

నీ వెంత నే నెంత నేఁడు నాయగ్గలి కెంత
దేవ నీదాసులఁ జూచితేనే నిన్నుఁ గనుట పల్లవి

వొక్కొక్కరోమకూపాన నొగి బ్రహ్మాండకోట్లు
ఉక్కుమీరి ధరించుక ఉన్నాఁడవట
వెక్కసనీరూప మెంతో నిన్నుఁ గనుఁగొను టెట్టు
అక్కజపువేదముల కగోచరుఁడవు నీవెం

యెన్నో శిరసులట యెన్నో పాదములట
యెన్నరానిచేతులట యిట్టినీమూర్తి
కన్నులఁ జూచుట యెట్టు కడగురు తందు లేది
అన్నిటా మునీంద్రులకు నచింత్యుఁడవు నీవెం

కోటిసూర్య లొక్కమాటే కూడ నుదయించినట్టు
గాటపునీతిరుమేనికాంతులట
మేటివి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ము ద్రిష్టించుట యెట్లు
పోటిదేవతలకెల్లాఁ బొడవైనవాఁడవు నీవెం 330

ధన్నాసి

నారాయణ నీపంపో నాభాగ్యమో ఇది
పేరుకొని పిలువనిపేరటమై వున్నది ॥ పల్లవి ॥

వుదిగినాఁ గామాదు లొక్కొక్కవ్యాజాన వచ్చి
సుడిసి నడుముచొచ్చుచుట్టాలవలె
తడవకున్నాఁ గర్మాలు తమ్ముఁ దామె సేయించీ
బడిబడిఁ దిరుగును బంట్లవలె ॥ నారా ॥

చూడకున్నా దుర్గుణాలు సొంట్లు సోదించవచ్చి
వాడవాడలఁ [౧]దల ఃరులవలె
యేడ నున్నా లంపటాలు యెదుటనే పొలసీని
జోడువాయనీక తోడునీడలవలె ॥ నారా ॥

కలఁచకున్నా భోగాలు తనువుతోఁ బెనఁగిని
చెలరేఁగి గరడిలో [౨]జెట్లవలె
బలిమి శ్రీవేంకటేశ భావములో నీమూరితి
నిలుపవే యెందుకైనా నిగిడీ నామనసు ॥ నారా ॥ 331

దేవగాంధారి

పసులఁ గాచుట యెట్టు బండిబోయిఁడవౌ పెట్టు
వెస నిన్నుఁ దలఁచితే వెరగయ్యీ నాకు ॥ పల్లవి ॥

వరుస నంతరియామిత్వము నవతారములు
పరగ మూఁడుమూర్తుల ప్రభావము
పరమపదము పరాత్పరము బ్రహ్మమునై
తిరమైనయాదిదేవదేవుఁడవు నీవు ॥ పసు ॥

---

౧ 'దలవరులవలె' రేకు ౨ 'జెట్లువలె' రేకు

అవికళము జీవులకు సణువుకు మహత్తుకు
వెనుకొన్నమాయకు విరాట్టుకు
పొనుఁగవిమహిమలపొడవుకుఁ బొడవైన
దినకరకోటికోటితేజమవు నీవు పను

సర్వశాస్త్రములలో సనకాదులలో
పర్వినగరుడానంత పముఖులలో
సర్వదా మెలఁగుచు జనవరదుఁడవై
వుర్వి శ్రీవేంకటాద్రినున్న దేవుఁడవు పను ॥ 332

రేకు 169 దేవగాంధారి

ఎపొద్దూ నీచేఁతలెల్లా యెదుటనే కానవచ్చీ
వీఁపు గానరాఁగా దాఁగేవిద్య నీదిగాక పల్లవి

పుట్టినమెకానకుఁ బూరి మేయ నేరిపితా
అట్టె పిల్లలఁ బెట్ట నటు నేర్పిరా
చుట్టి నీళ్లున్నచోటు సోదించ నేరిపిరా
మట్టులేని దింతా నీమాయ యింతేకాక ఎపొ

తీవెలకుఁ జుట్టి చుట్టి దిక్కులఁ బాఁక నేరిపిరా
తావులఁ దతికాలానఁ బూవ నేరిపిరా
౧ వేవేలుపక్కొమ్మలు వెనఁ బెట్ట నేరిపిరా
యేవలఁ జూచినా నీమహిమ లింతేగాక ఎపొ

కోరి పక్షులు కొరులు గూండ్లువెట్ట నేరిపిరా
పొరె జాతియ్యాహారాలచవి నేర్పిరా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు లోకములోన
చేరి నీవు సేసిన౨సృష్టి యింతేకాక ఎపొ ॥ 333

౧ 'వేవేలుపకొమ్మలు' పూ ము పా. పక్క+కొమ్మలు=పక్కొమ్మలు కావచ్చు
౨ 'స్రిష్టి రేకు

దేవగాంధారి

ఇంతకంటే మరి లేదు యెవ్వరికి నుపాయము
యెంతైనా విదియు నీ విచ్చితేనే కలుగు పల్లవి॥

హరి నీచిత్తమువచ్చేయందుకు నుపాయము
ధర విన్ను బోధించేనీదాసులమాఁటే
దురితములన్నిటిని తొలగించేవుపాయము
విరంతరమును నీనామజపమే ॥ఇంత॥

దండితోడ నీమాయ ౧ దాఁటేయందు కుపాయము
నిండునిధానమైననీపై భక్తే
అండనున్నకామాదుల నణచుట కుపాయము
కొండవంటినీమూర్తిఁ గోరి శరణనుటే ఇంత॥

పుట్టుగులు గెలిచి విన్నుఁబొందుట కుపాయము
అట్టె నీరూపమైనఆచార్యుడే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటికి నుపాయము
మట్టులేవిరామానుజమతము చేకొనుటే ఇంత 334

దేవగాంధారి

తెలియరాదు నీమాయ తెరమఱఁగుపెక్కు-
వలలఁ జిక్కక నిన్నే కొలువఁగవలయు పల్లవి

చూడఁగ నీజగత్తుకు సూత్రధారివి నీవు
జోడై నీసూత్రాన నాడుచును సర్వంబున్నది
యేడఁ జూచినా నీ వుంచు వెవ్వరికిఁ గానరావు
వోడక స్వతంత్ర మొకరిపై వేతువు తెలి

౧ 'దాఁటి' రేకు

మఱపించఁ దలఁపించఁ మర్మజ్ఞుఁడవు నీవు
గుఱియై నీసంకల్పముకొలఁదే యీజీవులెల్లా
మఱి నీ వీశ్వరుఁడవు మాఁటలకుఁ జిక్కవు
కఱకరి నితరులఁ గర్తలఁగాఁ జేతువు తెలి

అందరిమొర లాలించి అట్టె రక్షింతువు నీవు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కానవచ్చె నీమహిమ
చెంది వరము లిత్తువు చేతికి సులభుఁడవు
సందడి నెవ్వరినైనా సరిగా మన్నింతువు తెలి 335

ధన్నాసి

నీవే దయదలఁచుక నెమ్మి రక్షించుటగాక
యీవలఁ గొలిచేనంటే యీడైనవాఁడనా ॥పల్లవి॥

పరగ నేమైనా విన్నపము చేసుకొనేనంటే
హరి నీకు నెదురుమాఁటాడేవాఁడనా
గరిమ సువస్తువులు కానుక ఇచ్చేనంటే
సరుస నీకన్నా నేము సంపన్నుఁడనా. ॥నీవే॥

మెలఁగి నీగుణాలకు మెచ్చి సంతోషించేనంటే
జలజాక్ష నే నీతో సరివాఁడనా
బలువైన నీపరమపదము గోరేనంటే
వలనైన నీతోడివంతువాఁడనా. ॥నీవే॥

తాలిమితో నాలో నిన్ను ధ్యానముసేసేనంటే
పాలసుఁడ నేను నీపాటివాఁడనా
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గృపతోడ
యీలీల నీమహిమలు యెఱిఁగేటివాఁడనా. నీవే 336

దేవగాంధారి

చిత్తానఁ బెట్టుకో మీమాఁట శ్రీరమణ మరవకు
మత్తిలి నేనెమెఱఁగను నజ్ఞాని నేను. ॥పల్లవి॥

నెలకొని నాలోన నీ వున్నాఁడవుగనక
తలఁచకున్నా నన్నుఁ దలఁచినవాఁడవే
యెలమి నందరి నీవే యేలినవాఁడవుగనక
కొలువకున్నా నన్నుఁ గొలిచినవాఁడనే. ॥చిత్తా॥

నక్కొని ఆకసమెల్లా నీపాదమే కనక
మొక్కకున్నా నేను నీకు మొక్కినవాఁడనే
నిక్కి నానాక్షరములు నీపేరులే కనక
పెక్కులుగాఁ బిలువకున్నాఁ బిలిచినవాఁడనే ॥చిత్తా॥

వోజ నారగములాఁ నున్నాఁడవుగనక
పూజించకున్నా నన్నుఁ బూజించినవాఁడనే
తేజపు శ్రీవేంకటేశ దేవ నీవే గతిగాన
సాజాన నే మఱచినా శరణన్నవాఁడనే. ॥చిత్తా॥ 337

గుండక్రియ

౧దాఁచుకో నీపాదాలకుఁ దగ నేఁ జేసినపూజ లివి
పూఁచి నీకీరితిరూపపుష్పము లివి యయ్యా ॥పల్లవి॥

వొక్కసంకీర్తనే చాలు వొద్దికై మమ్ము రక్షించఁగ
తక్కినవి భండారాన దాఁచి వుండనీ
వెక్కసమగు నీ నామము వెలసులభము ఫల మధికము
దిక్కై నన్నేలితి యిఁక నవి తీరని నా ధనమయ్యా ॥దాఁచు॥

౧. 'దాఁచుకొని పాదాలకుఁ' పూ.ము.పా.

నానాలికపైనుండి నానాసంకీర్తనలు
పూని నాచే నిన్నుఁ బొగడించితివి
వేనామాలవెన్నుఁడా వినుతించ నెంతవాఁడ
కానమ్మని నా కీపుణ్యము గట్టితి వింతేయయ్యా దాఁచు

యీమాఁట గర్వము గాదు నీమహిమే కొనియాడితిఁగాని
చేముంచి [1] నాస్వాతంత్ర్యము చెప్పేవాఁడఁ గాను
నేమానఁ బాడేవాఁడ నేరము లెంచకు మీ
శ్రీమాధవ నే నీదాసుఁడ శ్రీవేంకటేశుఁడవయ్యా దాఁచు॥౩॥౨౮

రేకు 170 గుండక్రియ

హరి గోవిందా హరి గోవిందా
ఆనంద మానంద మాతుమకును
గురూపదేశాన వెదకఁగా వెదకఁగా
గరిమ నీయర్థము కంటె మోహయ్యా పల్లవి॥

సరి నన్యధర్మములు మానుమంటివి
శరణు నీకుఁ జొరుమంటివి
దురితము లణఁచేనంటివి
పరగ మోక్షం బిచ్చేనంటివి
హరి నీవచనము అమోఘము
నరులము నే మిది నమ్మితిమి
పరమపద మిప్పుదే కలిగెను
ధర నొక్కమనసుతో నుచ్చారమయ్యా హరి।

---

[1] 'స్వాతంత్రము' రేకు

యెందు నీవే గతి ౧యనుమంటివి
యేచి యొక్కమాఁటే చాలునంటివి
యిందరి కభయ మిత్తునంటివి
యిది నీ కెపుడు వ్రతమంటివి
కందువ నీబిరుదుసత్యము
కావిమ్మని నేము చేపట్టితిమి
అంది నీవే మాకు దిక్కైతివి
అన్నిటా సంతోసాన నున్నారమయ్యా ॥ హరి ॥

ఆసమావినవాఁ డెక్కు డంటివి
అతనివెంటఁ దిరిగేనంటివి
భాసురపాదరేణువు ౨నే నంటివి
పావన మయ్యేనని యంటివి
మోసలేనిది నీసంకల్పము
మొక్కె మిందులకు శ్రీవేంకటేశా
ఆపపడ నితరుల నాకు నీవే యాస
యని నీదాసులమై యున్నారమయ్యా ॥ హరి ॥ 339

గుండక్రియ

ఇదివో నాసంపదా ఆస్తియుఁ బాస్తి నీవు ఇతరంబులు నాకుఁ బనిలేదు
పదిలంబుగ నాబ్రతుకెల్లా నీవే పాలించఁగదే నారాయణా॥ పల్లవి॥

ఉపమల నే నార్జించినఉన్నతధనంబు నీవు
తపము ౩సేయఁగాఁ గలిగెడుతత్ఫలంబు నీవు
జపములవలనఁ గలిగెడునాతేజఃప్రభావమును నీవు
కపురులదానధర్మపరోపకారంబులఁ బొందెడుమేలు నీవు ॥ఇది॥

---

౧. 'యెను' రేకు. ౨ 'చేనంటివి' రేకు. ౩. 'కాయఁగా' రేకు.

పరము నాకు నీవు పరాత్పరమును నీవు
గరిమల నిలలోపలియనంతభోగంబులు నీవు
గరుడోరగామరసిద్ధసాధ్యగంధర్వపదములు నీవు
సురమునిపితృపూజావేదపాఠసుకృతంబులు నీవు ॥ఇది॥

నాలుగాశ్రమంబులు నానావిద్యలు నీవు
తాలిమి నాపంచవింశతితత్త్వంబులు నీవు
ఈలీల శ్రీవేంకటేశ్వర యిన్నియు నీవు నా కవి యెఱిఁగితి
యేలితివి నాప్రాణంబులు నీవు యిల సర్వోపాయంబులు నీవు
॥ ఇది ॥ 340

శుద్ధవసంతం

అందుకేనుమ్మీ నేఁ జేసేఆచారాలు దైవమా
నిందవాయ నామనసు నీపై నిలుపవే ॥ పల్లవి ॥

బట్టబయటఁ దోలితేను బందె మేయుఁ బసురము
పట్టి మేపితేను తనపనులు సేయు
ఇట్టె వదలితేను యెందైనాఁ బారు మనసు
కట్టిక నేమస్తుఁడై తే కైవసమై యుండును ॥ అందు ॥

బడి దప్పితే బంట్లు పరదేసు లౌదురు
౧యెడయక కూడుకొంటే హితు లౌదురు
విడిచితే నిటులానే కడకుఁ బారు మనసు
వొడలిలో నణఁచితే వొద్దికై వుండును ॥ అందు ॥

చే వదలితే పెంచినచిలుకైనా మేడ లెక్కు
రావించి గూఁటఁ బెట్టితే రామా యనును
భావించకుండితే యిట్టె పారు నెందైనా మనసు
శ్రీవేంకటేశుఁ గొల్చితే చేతఁ జిక్కి వుండును ॥ అందు ॥ 341

౧. 'యడయక' పూ.ము.పా. రేకు. యతిభంగము.

బౌళి

జపములుఁ దపములు సంధ్యాదివిధులును
నెపము నామీఁద నింతే నీకే[1]నెలవు ॥ పల్లవి ॥

ఫలము నినుఁ గోరనిపంతమువాఁడఁ గాను
[2]వలెననడుగ నెంతవాఁడను నేను
చెలఁగి నీవు కర్మము సేయించఁగాఁ జేసేటి-
వెఁలేక తెచ్చుకొన్న [3]వెటివాఁడ నేను ॥ జప ॥

ఆస మానితిననేటియహంకారి నేఁ గాను
వాసికి నీతోఁ బెనఁగేవాఁడఁగా నేను
వేసరకుండాఁ గట్లు విడిపించి యేలుకోఁగా
దాసుఁడనై బదికేటిధర్మపువాఁడ నేను ॥ జప ॥

జ్ఞానినైతిననేగర్వాచారపువాఁడఁ గాను
కానక నీపై మోపుగట్టనోపను
ఆనుక శ్రీవేంకటేశ ఆతుమ నీ వుండఁగాను
మోనాన నీకు మొక్కేటిమునివాఁడ నేను ॥ జప ॥ 342

హిందోళవసంతం

అందరి రక్షించేదేవుఁ డాదరించీ జీవులను
పొందుగా [4]యీమేలెరిఁగి పొగడరో లోకులు ॥ పల్లవి ॥

వనము వెట్టినవాఁడు వాఁడకుండా నీరు వోసి
వెసట కలుపు దీసి పెంచినయట్లు
పసివడి గొల్లవాఁడు పచ్చికపట్టునఁ బసుల
తనియఁగ నిల్పి నిల్పి తానే మేపినట్లు ॥ అంద ॥

౧. 'కలవు' రేకు. ౨. 'వలెననెడుగ' రేకు, అవి + అడుగ 'అనెడుగ' ఇట్టి-సంధు లీవాఙ్మయమున కోకొల్లలు. ౩. 'వెట్టివాఁడను' పూ. ము. పా. ౪. 'మీమేలెరిఁగి' పూ. ము. పా.

కన్నతల్లి బిడ్డలకు ...క వె...యుఁ బాలు-
...పడి ...శి చినట్టు...
యె...గ బ... ...లేమేలిక జీతాలు వెట్టి
మ... ...కొ ... ...ట్టు అంద

...సుధ వై... ...ద్దై... ...ంటి మాకు లిచ్చి
పోసఁగ ... ...ఁ బోషించినట్లు
యె...గ ...పే... ...దే ... టింది
... నరి ...ప్పె ...ంచీనట్లు అంద 343

రేకు ...

ధన్నాసి

ఎఱఁగ ...పేసారు ...ల జీవుఁడు
మెఱసి ...ండ ...న్నాఁడు ...ఁటి యీదేవుఁడు పల్లవి

వూరకే పరా...కైనట్టు...డు... దేవుఁడు
...రుకొన మతిలోఁ దనవైనే చింత
...రసాన మరి ...లు... ...ట్టే వుఁడును
యీరీతి మాటాడించేవాఁ డన్నిటా నితఁడే ఎఱఁ

యెం... లేసయుక్తైవుండు నెంచి చూచితే దేవుఁడు
చెఱచి ...కశరీరియై చె... రే గిని
అటదీ... యె... ...దాను అడ గినట్ల నే యుండు
యిందరిఁ బోషించేవాఁడు యెప్పుడూ నితఁడే ఎఱఁ

చేరి ...లో...నుగా నెట్టుండు శ్రీవేంకటేశ దేవుఁడు
కో...పగము లిమ్ము గురులుగాను
వారికి ...ల ...ల్మంగపల్లెఖుఁ డిటిదేవుఁడు
యీరూపుతో నుండు నిందరిలో నితఁడే ఎఱఁ 344

---

౧ 'లిచ్చి భావించినట్లు' పూ ము పా

౨ 'లోనుగానట్టుండు' పూ ము పా లోనుగాని+అట్టుండు=లోనుగానెట్టుండు. ఇది వ్యావహారికసంధి ... ఈ వాఙ్మయమున పలుతావుల గలదు

నాట

విష్ణుఁ డొకఁడే విశ్వాత్మకుఁడు
వైష్ణవమే సర్వంబును ॥ పల్లవి ॥

పరమేష్ఠి సేయుబ్రహ్మాండసృష్టియు
హరునిలోనిసంహారశక్తి
పరగఁగ నింద్రునిపరిపాలనమును
అరసిచూడ శ్రీహరిమహిమలు ॥ విష్ణుఁ ॥

యిలఁ బంచభూతములలో గుణములు
అల నవగ్రహవిహారములు
తలకొను కాలత్రయధర్మంబులు
అలరఁగ నారాయణునిమహిమలే ॥ విష్ణుఁ ॥

అంతటఁ గలమాయావిలాసములు
పొంతఁ బరమపదభోగములు
మంతుకునెక్కిన మరిసమస్తమును
యింతయు శ్రీవేంకటేశుమహిమలే ॥ విష్ణుఁ ॥ 345

గుజ్జరి

ఒకటి కొకటి లంకై పూరకైనాఁ బెనగొను
అకటా యెవ్వరు దాఁటేరయ్యా నీమాయలు ॥ పల్లవి ॥

తనయెదుటివెల్లాను తలఁపులోఁ బారును
మనసులోపలివెల్లా మర్మము లంటు
ఘనమర్మములు రేఁగి కాయమెల్లాఁ గరఁగించు
తనువుసౌఖ్య మవ్వలితనువున నంటును ॥ ఒక ॥

అవ్వలి దేహభోగము లన్నియు కర్మములౌను
మువ్వంకల గర్మాలు లోకములై చెందును
చివ్వన నాలోకములు చేరి కాలము గడపు
తెవ్వపికాలము నిద్రాల దెలిపినై ముంచును ఒక

వెస నాతెలివి యొకవేళ విన్నాణి గించు
పసమై ఆయెఱుకను పరమెత్తువు
యెసగి నీవు మెచ్చితే నిహాంరము లిత్తువు
మిసిమి శ్రీవేంకటేశ మెరయు నీయావి ఒక ॥ 346

సాళంగనాట

శరణు శరణు వేదశాస్త్రనిపుణ నీకు
అరుదైనరామకార్యధుర ధరా పల్లవి

హనుమంతరాయ అంజనాతనయా
ఘననాయసుత దివ్యకామరూప
అనుపమలంకాదహన వార్ధిలంఘన
జనసురసన్నుత కలశాపురనివాస శర

రఘుతనయ యాచిప రావణవనాపహార
పవనవేగబలాఢ్య భక్తసులభ
భువనపూర్ణదేహ బుద్ధిపెశారద
జవసత్వవేగ కలశాపురనివాస శర

సీతాశోకనాశన సంజీవశైలాకర్షణ
ఆతతప్రతాపశౌర్య అసురాంతక
కౌతుక శ్రీవేంకటేశుకరుణా సమేత
శాతకుంభవర్ణ కలశాపురనివాస శర 34

బౌళి రామక్రియ

నమో నమో లక్ష్మీనరసింహా
నమో నమో సుగ్రీవనరసింహా పల్లవి

వరద సులభ భక్తవత్సల నరసింహా
నరమృగవేష శ్రీనరసింహా
పరమపురుష సర్వపరిపూర్ణ నరసింహా
గిరిగుహానిలయ సుగ్రీవనరసింహా నమో

భయహర ప్రహ్లాదపాలక నరసింహా
జయనేత్రారవింద నరసింహా
జయ జయ సుర మునిసంస్తుత నరసింహా
క్రియాకలాప సుగ్రీవనరసింహా నమో

అతిప్రతాప లక్ష్మీమోహనరూప నరసింహా
నతపితామహాద్యక్ష నరసింహా
సతత శ్రీవేంకటేశ్వర దివ్యనరసింహా
కితవారిభంజన సుగ్రీవనరసింహా నమో 349

భైరవి

చిత్తగించి రక్షించు శ్రీహరి నీవు
యిత్తల మానేరములు యెంచ లేవయ్యా పల్లవి

అంగము యేపుజూనలు అందు కొందలపొడవు
యెంగిలిమేను విచార మెంతైనా గద్దు
ఇంగితలింతే సంసారవాసన సాధించేది లోకమెల్లా
అంగడి నీ జీవుని కలవు లేవయ్యా చిత్త

మఱి సల్లె డ గాలికె మాటలు గ పె దేసి
యెఱుక గొ చె ం జ్ఞా మెంచంగరాదు
గుఱిలేంచ బపు కొలందిది లే భోగము
వెఱవ జీవునికి నే ట లేవయ్యా — చిత్త

పట్టరా నిది మా సు బం ఘనిందిలి చేంత
పట్టుకొన్నద కర్మము పట్టి గట్టు
యిట్టె యలమేం మంగ నేలె శ్రీవేంకటేశుండు
నట్టన నీబంటుజీవ మి లేదయ్యా — చిత్త 349

రేకు 72 — ప్రతాపనాట

ఏమ నుతించ ను సితనిరూపు
భీమవిక్రముం డిత డు పెద్దహనుమంతుడు — పల్లవి

వొక్కం గచా సాడు పొగిం దూర్పుం బడమర
తెక్కుక భుజా చిప్పించె దక్షిణోత్తరాయ నిండ
మిక్కిలి బ్రహ్మలోకము మీరను శిరసెత్తెను
పిక్కటిల్లుమహామతోం బెద్దహనుమంతుండు — ఏమ

వేడుక వాల మూకా వీధితోం బెనచినాండు
యేడుజలధుల చేసె దే మోకాళ్లబంటి
వోడ పిడికిలించ వుగ్రదైత్యులతలలు
బేడ జేసినాండు పెద్దహనుమంతుడు — ఏమ

జళిపించి వలకేలు సకలము మెచ్చ నెత్తె
కులగిరులు తనతొడలనందినే యడంచె
బలువు డు శ్రీవేంకటపతిబంటు మతంగాద్రి-
బిం మువాన నున్నాండు పెద్దహనుమంతుడు — ఏమ 350

---

౧ యలమేలుమంగ నేలే శ్రీవేంకటేశుండ తావచ్చు

దేసాళం

పనిగొననేరిచితే పాపమే పుణ్యమౌను
నినుఁగొలిచేయట్టినీసేవకులకు — పల్లవి

మనసు చంచలమైనా మరి నిన్నుఁ దలఁచితే
జనులకు నిహపరసాధనమౌను
తనువు హేయమైనా తగ నిన్నుఁ గొలిచితే
పనివడి యంతలోనే పవిత్రమౌను — పని

కర్మము బంధకమైనా కమ్మి నీసొమ్ముచేసితే—
నర్మిలి మోక్షమిచ్చు నాధారమౌను
మర్మము కోరికయైనా మహి నీభక్తికెక్కితే
ధర్మములకుఁ బరమధర్మము దా నౌను — పని

జగమెల్లా మాయయైనా సరి నీకే శరణంటే
పగటున నదే తపఃఫలమౌను
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
మిగులా నిహమైనా మించి పరమౌను — పని 35

లలిత

మనసు నమ్మనేర్చితే మనుజుఁడే దేవుఁడౌను
తనలోనే వున్నవాఁడు కావుకొని దైవము — పల్లవి

మగనిపై భక్తిచేసి మగువ యొక్కరితె
తెగి పరలోకము సాధించీనట
వొగి వీరవైష్ణవుఁడై వున్నవాఁడు హరిఁ గొల్చి
అగపడి ఘనమోక్ష మందనోప దా — మన

యేలికకై పగవారి నెదిరించి బంటొకఁడు
మేలైనపదవులంది మెరసీనట
వేళతో సుజ్ఞాని శ్రీవిష్ణుకైంకర్యాలు చేసి
కాలమందే యందరిలో ఘనుఁడు గానోపఁడా మన

పరమపురుషార్థపుపని చేసి యొకరుఁడు
అరిది నధికపుణ్యుఁ డయ్యీనట
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ బూజించి దాసుఁడు
పరము నిహముఁ జెంది బ్రదుకఁగ నోపఁడా ॥ మన 352

దేసాక్షి

సోదించి చూడఁబోతే చూచి మఱపు
వో దేవదేవ మించె నోహో నీమాయ ॥ పల్లవి ॥

వొక్కటే పదార్థము వూరివారెల్లాఁ జూచితే
గుక్కిళ్లు మింగించి యాసకొలుపుచుండు
౧ మక్కళిం చందరిలోనిమనసులు వేరు వేరో
వొక్కటో యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ ॥ సోదిం

ధరలో బిడ్డ వొక్కటి తల్లిదండ్రులిద్దరు
తొరలింపువేడుకలై తోఁచుచుండు
పెరిగేటిపుట్టుగులు భేదమో అభేదమో
వొరుల కేమనవచ్చు నోహో నీమాయ సోదిం ॥

కోరేమోక్ష మొక్కటే కొలచే దిద్దరినట
చేరె వి న్నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశ
మీ రిద్దరు నేకమో మీభావాలు వింతలో
వూరకే యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ ॥ సోదిం ॥ 353

---

౧ 'మక్కళిం చెందరిలో' లేక 'మక్కళించి+అందరిలో' ఇది వ్యావహారికసంధి
ఈవాఙ్మయమున దండిగ గలదు

దేసాళం

ఎన్నిపాట్లఁ బడ్డాను యెవ్వరికిఁ జెప్పేనాను
వన్ని నీము దలఁగా ... పాపము వోయీనా పల్లవి

కందువ నీపాదాలపైఁ గట్టిపెట్టినఁ గా
సందులు దూరెమనసు ఒక్కమిండీనా
సిందలేక యేపొద్దు విన్నే కొలిచినఁగాక
తుందుడుకు మాయ తొలఁగిపోయీనా ఎన్ని

వుడివోనిరుచులు నీ కొప్పగించినఁగాక
బడిఁ బంచేంద్రియములు పయ్యఁ బెచ్చీనా
జడియక నే నీకు శరణువొచ్చినఁగా
వాదటలో కామక్రోధాలుడిగిపోయీనా ఎన్ని॥

వెక్కపు నకర్మములు నీకొరకునై వఁగాక
యిక్కడనఁ జేసేటిహింస మానీనా
పక్కన నలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
అక్కర నీకు మొక్కక అజ్ఞానము వోయీనా ఎన్ని 354

నాట

౧ వాఁడెవో ప్రహ్లాదవరదుఁడు
౨ వాఁడె వో భక్తవత్సలుఁడు పల్లవి॥

కోరదవదంతోడ కోటిసూర్యతేజముతో
హారకేయూరాదిభూషణాంబరాలతో
చేరి బ్రహ్మాదులెల్లాను సేవలు సేయఁగాను
మేరమీరినశిఖలమేడలో నున్నాఁడు వాఁడె॥

౧ ౨ వాఁడివో రేకు దగ్గరగా చేతితో చూపినట్లు రేకు పాఠము కావచ్చు

తెల్లని సొమ్ములతోడ తీగెనవ్వులతోడ
చల్లని మోమువాసనలతోడ
పెల్లుగా నారదాదులు పేరుకొని పొగడఁగా
వెల్లవిరిఁ గొలువై వేడుక నున్నాడు వాఁడె

నెలవుల మాటలతోడ నిండుపూదండలతోడ
పొలుపుగాను భోగములతో
అలరు శ్రీవేంకటాద్రి నహోబలమునందు
అంకెల దేవోద్దండ నెలవై తానున్నాఁడు వాఁడె ॥ 355

రేకు 73 మలహరి

ఎఱిఁగినవారికి హింస లిన్నియు మాని
మఱి సత్యమాడితేను మాధవుఁడే దిక్కు పల్లవి ॥

కలుగుఁ గారణములు కామక్రోధములు రేఁగ
వెలసినమాయావికార మది
కలఁగఁగనలేదు కర్త లెవ్వరుఁ గారు
తెలిసి వోరుచుకొంటే దేవుఁడే దిక్కు ఎఱిఁ ॥

పదార్థా లెదుట నిలుచుఁ బంచేంద్రియాలు రేఁగ
వెదచల్లేటిమాయావికార మది
పదరి పైకొనవద్దు పట్టితేఁ బసలేదు
చెదరక వోరిచితే శ్రీపతే దిక్కు ॥ ఎఱిఁ

సిరులు తానే వచ్చు చిత్తాన నాసలు రేఁగ
విరసపుమాయావికార మది
పరగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరు
శరణంటే నిత్యచరణాలే దిక్కు ఎఱిఁ ॥ 356

ధన్నాసి

ఒకటి సుజ్ఞానము ఒకటి అజ్ఞానము
ప్రకటించి వొకటి చేపట్టరో వివేకులు పల్లవి

తనుఁ దలఁచుకొంటేను తక్కినదేహభోగాలు
పనికిరావు అవి ప్రకృతిగాన
ఘనమైనలోకభోగములతో లోలుఁడైతే
తనుఁ గానరాదు జీవతత్వముగాన ఒక॥

దైవము నెఱిఁగితేను తనకామ్యకర్మములు
భావించి మఱవవలె బంధాలుగాన
కావించేటితనకామ్యకర్మాలఁ గట్టువడితే
దైవము లోనుగాఁడు స్వతంత్రుఁడుగాన ఒక

సరి మోక్షముగోరితే స్వర్గము తెరవు గాదు
అరయ స్వర్గము తెరు వలమోక్షానకు
పరగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశువి
శరణాగతియె సర్వసాధనముగాన ఒక 357

లలిత

హరి హరి నీమహిమ లనంతములు
విరతి జీవులకెల్ల నేరుపులై వున్నవి పల్లవి

యెందరు భోగించినదో యీబ్రహ్మాండము దొల్లి
అందరికిఁ దమతమదై వుండును
కందువ నెవ్వ రెవ్వరి కాణాచి యైనదో భూమి
పందడించీఁ బంటలను సకలసస్యములు హరి

చుట్టుక యం(యెం?)దరికిని సొమ్మయినదో కాలము
అట్టె అందరిఆయుష్యమై యున్నది
గట్టిగా నెవ్వరెవ్వరికి౹ంచముకూడదో యీమాయ
దట్టపుసంసారములధర్మములై యున్నవి హరి

ముంచి యం(యెం?)దరికై నాను మోపులై వుండీ కర్మము
పంచు కందరికిఁ దమ౧ పనిపాటలై
వంచుక శ్రీవేంకటేశ వారివారిబ్రదుకులు
సంచి నీవే యైతివి నిధినిధానమవై హరి 358

భూపాళం

౨ పావనము గావో ౩ జిహ్వ బ్రదుకవో జీవుఁడా
వేవేల కితని వంక వేమారునుఁ బాడి ॥పల్లవి

హరినామములే పాడి అతనిపట్టపురాణి
ఇరవై మించినయట్టియిందిరఁ బాడి
సరి నిరువంకలాను శంఖచక్రములఁ బాడి
వరదకటిహస్తాలు వరుసతోఁ బాడి పావ

ఆదిపురుషునిఁ బాడి అట్టె భూమిసతిఁ బాడి
పాదములఁ బాడి నాభిపద్మముఁ బాడి
మోదపుబ్రహ్మాండాలుమోచేవుదరముఁ బాడి
ఆదరానఁ గంబుకంఠ మంకెతోఁ బాడి పావ

---

౧ పనివాటలై రేకు పని+పాటలు=పనివాటలు ఈసంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లలు ౨ ఈపాటలో వరదహస్తము పేర్కొనబడినది క్రిందికి తనకుడి చేతితో పాదములను చూపుచున్న వైకుంఠహస్తమే వరదహస్తముగ భావించిరేమో ఉరమున శ్రీదేవి వీపున భూదేవి శిరముపై తులసి ఉన్నట్లు ఈ వాఙ్మయమున పలుతావుల గలదు సర్వాంగములు' అని చెప్పుటచే అన్ని అవయవములను స్వామిస్వరూపము గానే భావించుట వీరి పరిపాటి ౩ 'జింహ్వ రేకు

శ్రీవేంకటేశుఁ బాడి శిరసుతులసిఁ బాడి
శ్రీవత్సముతోడురముఁ జెలఁగి పాడి
లావుల మకరకుండలాలకర్ణములు పాడి
ఆవటించి యితనిసర్వాంగములుఁ బాడి ॥ పావ ॥ 359

దేసాక్షి

నీవు వెట్టినట్టిదిక్కు నీవే తెలుపవలె
నావశమా తెలియ నారాయణా ॥ పల్లవి ॥

నీటిలోన నొకబుగ్గ నిమిషములోనఁ బుట్టి
కోటి సేసినట్లుండుఁ గొంతవడి
పాటించి యందే యడఁగెఁ బ్రకృతియో బ్రహ్మమో
యేఁటిదో నీనియర్థ మెరిఁగించవయ్య ॥ నీవు ॥

ఆకసాన నొకగాలి అట్టె మ్రోయుచుఁ బొడమి
లోకము సేయ విసరు లోలోనె
మైకొని యందే యడఁగె మాయయో సత్యమో
యీకడ నీయర్థము మా కెఱిఁగించవయ్య ॥ నీవు ॥

భూమిలోన మొలకలు పుట్టుచు శ్రీవేంకటేశ
వాములై వెలయు సేసేవారికి
ఆముక యందే యడఁగె అసత్తో ఇది సత్తో
యేమో యీయర్థము మా కెరిఁగించవయ్య ॥ నీవు ॥ 360

నాట

ఎత్తుకొన్న బహురూప మిఁక మరి మానరాదు
చిత్తగించి మన్నించు శ్రీనరసింహా ॥ పల్లవి ॥

పట్టి ప్రహ్లాదునికై కంబములోన నుండితివి
గట్టిగా కనకదైత్యు ఖండించితివి
యిట్టినీచేఁతలు విని యిందరుఁ గొల్చేరు నిన్ను
కట్టుకొంటి వింతపని ఘననారసింహా ॥ ఎత్తు ॥

దేవతల మొరాలించి దీకొంటి వింతపనికి
చేవ నభయము లిచ్చి చేయెత్తితివి
దేవుఁడ వని యెఱిఁగి త్రిజగాలు మొక్కె నీకు
నీవల్లనే వచ్చె నిది నిత్యనారసింహా ॥ ఎత్తు ॥

భూకాంతవిన్నపము పొంచి విని గురైతివి
శ్రీకాంత తొడమీఁదఁ జేకొంటివి
మీకును శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనే శరణంటిమి
దాకొనె మీమహిమలు దండినారసింహా ॥ ఎత్తు ॥ 361

రేకు 174 లలిత

ఆతనిమూలమే జగమంతా నిది
ఆతుమలో హరి కీలుఅయివుండుఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మచ్చరము లేకున్నను మనసే రామరాజ్యము
వచ్చినట్టె వచ్చితేను వలపే చవి
యెచ్చు కుందు లేకున్న నెక్కుడైనా సుఖమే
యిచ్చకుఁడై హరి తన కియ్యవలెఁగాని ॥ ఆత ॥

నెట్టుకొని నడచితే నిజమే మూలధనము
పట్టినదే వ్రతమైతే భవమే మేలు
జట్టిగా నొనగూడితే సంసారమే ఫలము
యిట్టె హరి దనకు నియ్యవలెఁగాని ॥ ఆత ॥

చెప్పినట్టు నేసితేను చేరి దేహమే చుట్టము
తప్పులు లేవిదియైతే ధర్మమే సొమ్ము
చొప్పునహరిదాసులు సోదించి చూచిన దిది
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశుఁ డియ్యవలెఁగాని అతి 362

సాళంగనాట

దిక్కు నీవే జీవులకు దేవసింహమా
తెక్కులగద్దియమీఁదిదేవసింహమా ।పల్లవి

సురలెల్లాఁ గొలువఁగ సూర్యచంద్రులకన్నుల
తిరమైనమహిమలదేవసింహమా
విరతిఁ బ్రహ్లాదుఁడు నీయెదుట నిలిచితే
తెరదీసితి మాయకు దేవసింహమా దిక్కు

భుజము లుప్పొంగఁగాను పూఁచినశంఖుఁజక్రాల
త్రిజగములు నేలేటిదేవసింహమా
౧గజభజింపుచు వచ్చి కాచుక నుతించేటి-
ద్విజమునిసంఘములదేవసింహమా ।దిక్కు॥

ముప్పిరిదాసులకెల్లా ముందు ముందే యొసగేటి-
తిప్పరావివరములదేవసింహమా
చిప్పల నహోబలాన శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద
తెప్పలదేలేటియట్టిదేవసింహమా ॥దిక్కు॥ 363

---

౧. గజ=దండి అని అర్థము కావచ్చు. 'దండిసిరులు' అనుటకు 'గజసిరులు' అనియు పీరిప్రయోగము. 'గజదొంగ' వలె దీనిని సాధించుకొనవలెనేమో. 'గజభజింపుచు' కూడ అట్లనే.

బౌళి

కన్నులపండుగలాయ కమ్మి సేవించేవారికి
 నన్నల నీ దాసులము సంతసించేము ॥ పల్లవి ॥

పడఁతు లిద్దరు నీపాదములు వొత్తఁగాను
 కొఁగుకు బ్రహ్మదేవుఁడు కొలువఁగాను
 కడుపులో లోకములు కడు జయవెట్టఁగాను
 గుడిగొనె నీబ్రదుకు గోవిందరాజా ॥ కన్ను ॥

మెత్తఁగా శేషుఁడు నీకు మించుఁబరపై వుండగా
 జొత్తుమధుకైటభులు సుక్కి వోడఁగా
 హత్తి దేవతలు నిన్ను నందరుఁ బూజించఁగాను
 కొత్తలాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా ॥ కన్ను ॥

పరగి నీముందరను పంచబేరము లుండఁగా
 గరిమఁ జక్రము నీకుఁ గాపై వుండఁగా
 తిరమై శ్రీవేంకటాద్రితిరుపతిలోపలను
 గొరబాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా ॥ కన్ను ॥ 364

శ్రీరాగం

కేశవ నారాయణ కృష్ణ గోవింద ముకుంద
 మూశినముత్తెమువలె మొక్కేము నీకు ॥ పల్లవి ॥

నెమ్మిఁ జక్రాయుధుఁడవు నీవు గల వటుగాన
 పమ్మి మాకు నెన్నఁడును భయమే లేదు
 యిమ్ముల లక్ష్మీపతివి యేలిక వై తివిగన
 సమ్మతి మాకు సర్వసంపదలు గలవు ॥ కేశ ॥

పుట్టించినవాఁడవు భూధవుఁడ వటుగన
దట్టముగ నెంచగఁ బదస్థుఁడ వేను
తొట్టి కరిరాజవరదుఁడ నీవే దిక్కుగన
గట్టిగా నాకోరిక లిక్కడ ఫలియించెను కేశ

గురువవు గొల్లలకు గోవిందరాయవుగన
నిరంతరమునుఁ బాఁడి పిండెను మాకు
చిరంతనదేవుఁడవు శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు
పరము నిహము మాకు బలువుగాఁ గలిగె ॥ కేశ 365

గౌళ

హరియు సిరియు నేఁగే రదివో తేరు
పరం[౧] జ్యోతిస్వరూపవుపైఁడికుండతేరు పల్లవి

గరుడధ్వజపుఁదేరు కనకమయపుఁదేరు
సురలు బొమ్మలైనారు చుట్లఁదేరు
మెరుఁగులమేఘములమించుఁగొణిఁగెలతేరు
సిరుల ధ్రువలోకపుశిఖరపుఁదేరు హరి

బలుకులపర్వతాలె బండికండ్లైనతేరు
నలుదిక్కులంచులవున్నతపుఁదేరు
కొలఁదిలేనిచుక్కలకుచ్చులముత్తెలతేరు
మెలుపునాకాశగంగమేలుకట్లతేరు హరి

మునులనే వుత్తమాశ్వములఁగాఁ గట్టినతేరు
ఘనమహిమలనేసింగారపుఁదేరు
యెనసి శ్రీ వేంకటేశుఁ డెప్పుఁడూ నలమేల్మంగ
దినదినభోగములఁ దిరమైనతేరు హరి ॥ 366

౧. 'జ్యోతిస్స్వరూప' కావచ్చు.

బౌళి

పరమపురుష [౧] నిరుపమాన శరణు శరణు రే [౨] యే యే యే యే ఇందిరా-
నిజమందిరా పల్లవి

కమలనాథ కమలనయన కమలచరణ [౩] రె
అమితసురఋషివినాథయూథపనాయకా వరదాయకా పర॥

చతురమూరితి చతురబాహుశంఖచక్రధరా
అతిశయశ్రీవేంకటాధిప అంజనాకృతిరంజనా పర॥ 367

మాళవి

రహః సమీచీనమపహాసం తే
దాస్యై ప్రకాశితం దరిదంతు లోకే పల్లవి

ద్వారకాపట్టణే త్వం పురా చ స్వయదీక్షితస్తూ ప్రియః
కేశముష్టిః కథం సారస కురుఎంతి సరసవేళాయాం హాస

వరశిశోరక్షణే త్వం పురా చ అహం బ్రహ్మచారి అథో చేస్తదేతి
గోపతరుణయః కిమితి వా తద్వసతి త్వం హాస

తత్తబృందావనే త్వం పురా చ శ్రియా వేంకటాద్రౌ ఇదం
నిర్విభాసి ఇదుం చిత్తమిత్యమరాళ్ళ ది సేవంతి సర్వే *హాస 368

---

౧. 'నిరుపమాణ' రేకు. ౨. ఈ నాలుగు యెకారములు పూర్వముద్రణమున జారిపోయినవి. ఈ 'యె' కారములు 'శరణురే' లోని 'ఎ' కారమునకు అనుబంధి-స్వరప్రతీకములుగా వుంచినారేమో. పల్లవి ఒకపాదముగా, చరణములన్నియు రెండేసి పాదములుగా నడచిన దీపాట. ౩. 'చరణ' కావచ్చు. ౪. ఈ కీర్తనవిషయములో పూర్వపరిష్కర్తలభావమే నాదికూడ * ఈసంకీర్తన సంస్కరింప వీలుకాకున్నది

రేకు 175 దేవగాంధారి

సదానందము సర్వేశ్వర నీ-
పదారవిందముపై భక్తి ॥ పల్లవి ॥

నయనానందము నరులకు సురలకు
జయమగు హరి నీసాకారము
నయమగుశ్రవణానందము వినినను
క్రియగలిగిననీకీర్తనము ॥ సదా ॥

చెలఁగి యందరికి జిహ్వానందము
పలుమరుఁ గొనునీప్రసాదము
నలుగడ దేహానందము బుధులకు
బలునీపాదప్రణామములు ॥ సదా ॥

ధరఁ బరమానందము నీదాస్యము
గరిమల శ్రీవేంకటవిభుఁడా
నరహరి విత్యానందము నినుఁ దగ-
వరవిరిఁ జేయుసమారాధనము ॥ సదా ॥ 369

సామంతం

ఆరసి వేరొకచో ముక్తదుగఁగవలదు
సారపులౌకికవిమోచనమే ముక్తి ॥ పల్లవి ॥

మొగిఁ బుణ్యపాపవిముక్తియే ముక్తి
వెగటుఁబ్రపంచపువిముక్తే ముక్తి
తిగులుసంసారబంధవిముక్తే ముక్తి
జగములోఁ గలుగుయాశాముక్తే ముక్తి ॥ ఆర ॥

కామక్రోధాదిసంగవిముక్తే ముక్తి
వేమారు రుచులపై విముక్తే ముక్తి
నాముల దేహాభిమానపుముక్తే ముక్తి
పామెడికోరికలసంపదముక్తే ముక్తి ఆర

ముందువెనకల కర్మమోచనమే ముక్తి
అంది సుఖదుఃఖభయముక్తే ముక్తి
కందువ శ్రీవేంకటేశుఁ గన్ని యుందే శరణని
విందుల నితరసేవావిముక్తే ముక్తి ॥ ఆర 370

సాళంగనాట

ఈతఁడే యీతఁడే సుండి యెంత యెంచిచూచుఁగ
చేఁనే వరాలిచ్చీ శేషాచలేశుఁడు ॥ పల్లవి ॥

విశ్వరూపపుబ్రహ్మము విరాట్టయినబ్రహ్మము
ఐశ్వర్యస్వరా ట్టాసామ్రాట్టయినబ్రహ్మము
శాశ్వతబ్రహ్మండాలు శరీరమైనబ్రహ్మము
యీశ్వరుఁడై మహారాజై యిందరిలో బ్రహ్మము ॥ ఈతఁ

సూర్యునిలో తేజము సోమునిలో తేజము
శౌర్యపుటనలునిభాస్వత్తేజము
కార్యపుటవతారాలఁ గనుఁగొనేతేజము
౧ వీర్యపుటెజ్ఞభాగాలవిష్ణునామతేజము । ఈతఁ ।

---

౧ 'వీర్యము+యజ్ఞభాగాలు' సామాసికములైన "పు.టు" ఆగమములు వచ్చి జరిగిన వ్యావహారిక సంధి. "యజ్ఞము" లోని యకారము అచ్చుగా గ్రహించుట వింత.

పరమపురుషమూర్తి ప్రకృతియైనమూర్తి
గరిమతో మహదహంకారమూరితి
ధరఁ బంచతన్మాత్రలు తత్వము లైనమూరితి
గరుడానంత౧సేనేశకర్తయైనమూరితి ॥ ఈతఁ ॥

భాగవతపుదైవము భారతములో దైవము
సాగినపురాణవేదశాస్త్రదైవము
పోగులైనబ్రహ్మలను బొడ్డునఁ గన్నదైవము
శ్రీగలిగి భూపతైన శ్రీవేంకటదైవము ॥ ఈతఁ ॥ 371

దేసాళం

గతులన్ని ఖిలమైనకలియుగమందును
గతి యీతఁడే చూపె ఘనగురుదైవము ॥ పల్లవి ॥

యీతనికరుణనేకా యిల వైష్ణవులమైతి-
మీతనివల్లనే కంటి మీతిరుమణి
యీతఁడేకా వుపదేశ మిచ్చె నష్టాక్షరిమంత్ర-
మీతఁడే రామానుజులు యిహపరదైవము ॥ గతు ॥

వెలయించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
నిలిపినాఁ డీతఁడేకా నిజముద్రాధారణము
మలసి రామానుజులే మాటలాడేదైవము ॥ గతు ॥

నియమము లీతఁడేకా నిలిపెఁ బ్రపన్నులకు
దయతో మోక్షము చూపెఁ దగ నీతఁడే
నయమై శ్రీవేంకటేశునగ౨ మెక్కెవాకిటను
దయఁజూచీ మమ్ము నిట్టే తల్లిదండ్రిదైవము ॥ గతు ॥ 372

౧. 'శనేశక' పూ.మా.పా. ౨. 'మెక్కి' రేకు.

నాదరామక్రియ

నే నేమెఱిఁగి సేసేనో నీకుఁ దిరువారాధన
అని మున్నిట్బ్రహ్మరుద్రాదులు సేయఁగలేరు పల్లవి॥

అనుగునీరూప [1] మింతంతనెఱిఁగి సేసేనో
వువిశై నీ వొక్క చోనే వుండే దెఱిఁగి సేసేనో
తనిసి నీకు నొక్కమంత్రమనెఱిఁగి సేసేనో
కనరానినీమహిమే కడయెఱిఁగి సేసేనో

మరిగి నీకు నొక్కనామమునెఱిఁగి సేసేనో
అరిసి యిందుకేకాలమనెఱిఁగి సేసేనో
విరతి నీ కేమి లేవని యెఱిఁగి సేసేనో
బెరసి [2] నన్నుఁ గొంత మెప్పించ నెఱిఁగి సేసేనో ॥నేనే

తెలిసి నీకు నొక్కమూర్తియనెఱిఁగి సేసేనో
అలమిననీమాయఁ గొంతనెఱిఁగి సేసేనో
అలమేల్మంగకుఁ బతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడ
వొలిసి నీ కుపమింప నొక్కటెఱిఁగి సేసేనో నేనే। 373

వరాళి

డోలాయాం చల డోలాయాం హరే డోలాయాం పల్లవి

మీనకూర్మ [3] వరాహా మృగపతిఅవతారా
దానవారే గుణశౌరే ధరణీధర మరుజనక డోలా

వామన రామ రామ వరకృష్ణ అవతారా
శ్యామలాంగా రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ । డోలా

---

౧. 'ఇంతంత+అని+ఎఱిఁగి'. ఇట్టి స్థలములందంతటా ఇట్లే.

౨. 'నిన్నుఁ' కావచ్చు ౩. 'వరాహ' కావచ్చు.

దారుణ బుద్ధ కలికి దశవిధఅవతారా
శిరపాణే గోసమాణే శ్రీవేంకటగిరికూటవిలయ ౧॥ డోలా ।374

రేకు 176 బౌళి

జగన్మోహనాకార చతురుఁడవు పురుషోత్తముఁడవు
వెగటునావినోదంబు ఇది నీవెలితో నావెలితో పల్లవి।

యెన్నిమారులు సేవించినఁ గన్నులూ దనియవు
విన్ననీకథామృతమున వీనులుఁ దనియవు
సన్నిధివి మిమ్ము నుతియించి సరుస జిహ్వాయుఁ దనియదు
విన్న కన్నది గాదు ఇది నావెలితో నీవెలితో ।జగ

కడఁగి నీప్రసాదమే కొని కాయమూఁ దనియదు
ఐడిఁ బ్రదక్షిణములుసేసి పాదములు ౨నివిఁ దనియవు
మడివి సాష్టాంగఁబు చేసి నుదురునూఁ దనియదు
వెడఁగుఁదన మిది గలిగె విది నావెలితో నీవెలితో జగ

౩చెలఁగి నిను నేఁ బూజించి చేతులూఁ దనియవు
చెలువు సింగారంబు దలఁచి చిత్తమూఁ దనియదు
అలరి శ్రీవేంకటగిరీశ్వర అత్మ నను మోహించఁజేసితి
వెలయ విన్నియుఁ దేరె మను నీవెలితో నావెలితో ॥జగ 375

---

౧ ఈ పాటలో ప్రతిచరణమునందును మొదటి పాదమునకు తరువాత పల్లవి వలె "తోలాయాం చల డోలాయాం" ఇత్యాదిగా కలదు. సంగీతకోవిదులగు పూజ్యపాదులు రాళ్లపల్లివారిపరిష్కరణము గావున పూర్వముద్రణమును మార్చలేదు. ౨. 'ఇయువ్' లో 'యు' లోపించిన రూపము కావచ్చు. ౩ ఈపాదములో క్త్వాంతమైన 'పూజించు' ధాతువులో కర్త నేను, 'తనియు' ధాతువులో కర్తలు చేతులు

దేవగాంధారి

అందుకే నేఁ జింతించెదను అచ్యుత నీశరణాగతుఁడ
సందడి నాభవ మిందువల్లనే సఫలంబాయనయ్యా పల్లవి

వొకసీనామము వొగిఁ దలంచిన
అకలంకం బగునాపాపంబులు అన్నియుఁ బారణేనేసె
అకటా తక్కిన అనంతనామములు
వొకట నుపవాసములున్న వోయయ్యా ॥ అందు ॥

హరి నీపాదము లవి రెండే
పరమును విహమును నా కొసఁగెను పయిపైఁ గృపతోడ
ధర నీయనంతకరములు తా మేమి-
సిరు లిత్తు మనుచు చెలఁగీనయ్యా ॥ అందు ॥

ఇల నీదాస్యం బిది యొకటే
నిలుగులభవములజిలుగు మాన్పె నదె చిత్తముతహ దీర
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ్వర నీ విదె
తలఁపునఁ బాయక దక్కితివయ్యా ॥ అందు ॥ 378

మాళవి

దేవ నమో దేవా
పావనగుణగణభావా వల్లవి ॥

జగదాకారచతుర్భుజ
గగననీలమేఘశ్యామ
నిగమపాదయుగ నీరజనాభ
అగణితలావణ్యాననా ॥ దేవ

౧ ఘనవేదాంతై గణన వృసార
కనకశంఖచక్రకరాంకా
దినమణిశశాంకదివ్యలోచన
అనుపమరవిబింబాధర. దేవ॥

భావజకంజభవజనక
శ్రీవనితాహృదయేశ
శ్రీవేంకటగిరిశిఖరవిహార
పావనగుణగణభావా. దేవ 377

బౌళి

దేహంబొకటే దేహియు నొకఁడే
దాహంబెంతటఁ దనియునో తలఁపు ।పల్లవి॥

వినుకలి వెంట వెడలీఁ దలఁపు
కనుకలి వెంటఁ గదలీఁ దలఁపు
కొననాలుక మదిఁ గూడీఁ దలఁపు
తనివిగనియెన్నెన్నితునకలో తలఁపు దేవా॥

నయమగుచోటను నవ్వీఁ దలఁపు
భయమగుచోటను బడలీఁ దలఁపు
లయమై నిద్రల లవమౌఁ దలఁపు
క్రియ నెందరిపంగెనయో తలఁపు ॥దేవా॥

భావించినగతిఁ బారీఁ దలఁపు
వేవేలుగతుల వెలసీఁ దలఁపు
శ్రీవేంకటపతిచిత్తములోపల
పీవే తెలుపఁగ నినుఁగనె తలఁపు ।దేహం 378

౧. 'ఘనవేదాంతి+ఐ' అని విభజిస్తే బాగున్నట్లు తోచదు. 'వేదాంతైకగణన' లేక 'వేదాంతగణన' కావచ్చునేమో

సాళంగనాట

మొక్కరె మొక్కరే మీరు ముందు ముందే జయ లిడి
దక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడే తానైనదేవునికి పల్లవి

కరములు వే యవే కరముఖను భయం-
కరనఖాయుధములు కడలే వవే
సిరి దొడపై నదె సింహపునెమ్మో మదే
నరరూపు సగమదె నరసింహునికి మొక్క॥

వంకరకోర లవె వజ్రపుదంతము లవె
సంకుపుఁ జక్రము విరువంకలా నవె
జంకెల నేత్రము లవె జడలు మూఁపున నవె
అంకె నభయహస్తము అదె నరహరికి మొక్క।

నిక్కినకర్ణము లవె నీలిమచ్చపుర మదె
చుక్కలమొలపూసల నొక్కరూ పదె
తొక్కినపాపము లవె తోడనే శ్రీవేంకటాద్రి
పక్కెరనరసింహపుప్రళయసింహునికి మొక్క॥ 379

భవుళి

తొల్లి యెట్టుండునో తాను తుద నెట్టుండునో తాను
యిల్లిదె నట్టనడుమ వింతేసి మెరసీ పల్లవి।

పుట్టినప్పుడే దేహి బుద్ధు లేమీ నెఱఁగఁడు
యిట్టె లోకులఁ జూచి యింత నేరిచె
౧ ముట్టుకొన్నయింద్రియాల ముదిసి ముదిసి రాఁగా
తట్టువడి తనమేను తానే మరచె ॥ తొల్లి॥

౧ 'ముట్టుకొన్న యింద్రియాలు' కావచ్చు

మనుజుఁ డైనప్పుడే తా మాటలేమి నెరఁగఁడు
జనులాడుకొనఁగానె సంగడి నేర్చె
దినదినభోగాలదృష్టాంతములెల్ల
అనుభవనై తన కడియాలమాయ ।తొల్లి

తచ్చి తా గలప్పుడే దైవము తెఱఁగఁడు
విచ్చ నాచార్యునివల్ల నేఁ దెలిఁగె
అచ్చుప శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై యుండి
యిచ్చఁ గరుణించఁగాను యెక్కుడాయఁ దాను ।తొల్లి 380

రేకు 177 గుజ్జరి

జగమంతా నీమయము సర్వం విష్ణుమయంబుగాన పల్లవి

యెనయుచు నేఁ గర్మమార్గముల నితరదేవతల భజియించెదను
అని యపరాధం బెంచకుమీ అన్యము నీకంటె మరి లేదు
సనివడి "మత్తః పరతరం" బని పలికితి విన్నియు నీ
యాజ్ఞలు ॥జగ

దేవ నావుదరపోషణకు తిరిరి హింస చేసెదను
నీ విది నావల నెంచకుమీ నీవే అఖండ[1] చైతన్యుఁడవు
దేవ మిము [2]"నై తేన వినా తృణాగ్రమపి" యని శ్రుతి
వొగడెడివి ॥జగ

భువిలో నాకట పూర్వకర్మమట పొసఁగదు నే నీసరణనీయడను
అవి నా కేమియుఁ బలేవు అంతరియామివి నీవు
అవలను "త్వమేవశరణం గతి" యనుటది నమ్మితి
శ్రీవేంకటనిలయా ।జగ॥ 381

౧. 'చైతన్య' కావచ్చు. ౨. మిమునైతే 'న వినా తృణాగ్రమపి' యని కావచ్చునేమో. "నహి తేన వినా" అని గదా శ్రుతి. పూర్వపరిష్కర్తలు 'నైతేన' శ్రుతివాక్యముగ గ్రహించిరి.

గుజ్జరి

ఆర్తుఁడ నేను నీకడ్డ మెందును లేదు
మూర్తిత్రయాత్మక మొగిఁ గరుణించవే ॥పల్లవి॥

సర్వసాక్షివి నీవు సర్వాంతరంగుఁడవు
సర్వసర్వంసహాచక్రవర్తి
నిర్వాణమూర్తి నిగమాంతకీర్తి
సర్వాపరాధములు క్షమియింపవే ॥ఆర్తుఁ॥

పరమాత్ముఁడవు నీవు [1] పరంజ్యోతివి నీవు
పరమ పరానంద పరమపురుషా
కరిరాజవరదా కారుణ్యనిలయా
శరణాగతుఁడ నన్ను సరిఁ గావవే ॥ఆర్తుఁ॥

అణువులోపలినీవు ఆదిమహత్తును నీవు
ప్రణుతశ్రీవేంకటప్రచురనిలయా
అణిమాదివిభవా ఆద్యంతరహితా
గణుతించి నాపాలఁ గలుగవే నీవు ఆర్తుఁ 382

లలిత

విజాతు లన్నియు [2] వృథా వృథా
అజామిళాదుల కది యేజాతి ॥పల్లవి॥

జాతిభేదములు శరీరగుణములు
జాతి శరీరము సరిఁ [3] దోడనె చెడు
ఆతుమ పరిశుద్ధం బెప్పుడును అది నిర్దోషం బనాది
యీతల హరివిజ్ఞానపుదాస్యం బిది యొక్కటె పో సుజాతి ॥విజా॥

1. 'పరంజోతి' రేకు. 2. 'వ్రిథ వ్రిథా' రేకు.
3. 'సరిఁ' ఈ పదము పూర్వముద్రణమున జారిపోయినది. యతిభంగము.

హరి యిందరిలో నంతరాత్ముఁ డిదె
ధరణి జాతిభేదము లెంచిన
పరమయోగు లీభావ మష్టమదము భవనికారమవి మానిరి
ధరణిలోనఁ బరతత్వజ్ఞానము ధర్మమూలమే సుజాతి ॥విజా॥

లౌకికవైదికలంపటులకు నివి
కైకొను నవశ్యకర్తవ్యంబులు
శ్రీకాంతుఁడు శ్రీవేంకటపతి నేసిననంపాద మిందరికి
మేకొని యిన్నియు మీరినవారికి మీనామమే సుజాతి॥విజా॥383

గుజ్జరి

ఉపకారి దేవుఁడు అపకారి గాఁడు ॥పల్లవి॥

దేహం బొసఁగెను దేవుఁడు తనుఁ దెలియఁగ శాస్త్రము గడియించె
దేహాంతరాత్ముఁడు మరి దేహచైతన్యుఁడా దాను
దేహి యేలోకంబున కేఁగిన దేవుఁడు దా వెంటనే యేఁగును
దేహి కోరినట్టే కమ్మర దేవుఁ డనుమతి ఇచ్చీఁగాన ॥ఉప॥

సేయుటకును చేయకమానుటకును జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడాయం చేను
కాయపుసుఖములు గోరఁగఁ గర్తట కడగనుటకుఁ గర్త గాఁడా
యీయెడ నాయెడ నంతర్యామే యిన్నిటికినిఁ బ్రేరకుఁ డింతే
దాయక పాయక తనతలఁపుకొలఁది దైవమే సృజియించీఁగాన ॥ఉప॥

ఇవి యెరిఁగి చిత్తమా నీ వితనందే అభిరతి నేయుము
సదయుఁడు మనశ్రీవేంకటగిరిసర్వేశ్వరుఁడు సత్యుఁడు
మొదలనే యీయర్థము కిరీటితో మొగి నానతి ఇచ్చినాఁడు
అదే "సమోఽహం౧సర్వభూతేషు" అని గీతలలో నున్నది
గాన ॥ఉప॥ 384

---

౧. 'సర్వం' రేకు.

బౌళి

౧ తందనాన అహి తందనాన పురె
తందనాన భళా తందనాన ॥ పల్లవి ॥

బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె పర
బ్రహ్మ మొకటే పరబ్రహ్మ మొకటే ॥ తంద ॥

కందువగుహీనాధికము లిందు లేవు
అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ
ఇందులో జంతుకుల మింతా నొకటే
అందరికి శ్రీహరె అంతరాత్మ ॥ తంద ॥

నిండార రాజు నిద్రించు నిద్రయు నొకటే
అండనే బంటునిద్రదియు నొకటే
మెండైనబ్రాహ్మణుడు మెట్టుభూమి యొకటే
చండాలుఁ డుండేటి సరిభూమి యొకటె ॥ తంద ॥

---

౧ పూర్వముద్రితపాఠమును యథారూపముగ పైన చూపియున్నాము. ఈ పరిష్కరణము సంగీతకోవిదులగు పూజ్యపాదులు కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లివారిచేతిమీదుగా జరిగినది. సంగీతాను గుణముగ వారు పై చూపినటు మార్చియుండిరని, నేటికి గాయని గాయకసంప్రదాయములో వున్నపాఠమని దానిని పైనచూపి రేకు పాఠము ఇందు చూపుచున్నాను.

తందనాన యీహి తందనాన అహా తందనాన పురే తందనాన।
భళా తందనాన పరబ్రహ్మ మొకటే పరబ్రహ్మ మొకటే
పరబ్రహ్మ మొకటే

కందువగు హీనాధికము లిందు నేది
అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ
ఇందులో జంతుకుల మింతానొకటే ॥ పల్లవి ॥

అని రేకుపాఠము

అనుగుదేవతలకును అలకామసుఖ మొకటే
ఘనకీటపశువులకు కామసుఖ మొకటె
౧దినమహోరాత్రములు తెగి ధనాఢ్యున కొకటే
వొనర ౨నిరుఁబేదకును వొక్కటే అవియు తంద ॥

కొరలి శిష్టాన్నములుగొనునాఁక లొకటే
తిరుగుదుష్టాన్నములు దినునాఁక లొకటే
పరగ దుర్గంధములపైవాయువు నొకటే
వరుసఁ బరిమళముపై వాయువు నొకటే తంద ॥

కడఁగి యేనుఁగుమీఁదఁ గాయుయెండొకటే
పుడమి శునకముమీఁదఁ బొలయునెండొకటే
కడుఁబుణ్యులను పాపకర్ములను సరిఁ గావ
జడియు శ్రీవేంకటేశ్వరు నామ మొకటే ॥ తంద ॥ 385

రేకు 178 బౌళి

మచ్చికఁ బ్రపంచపుమరపే బ్రహ్మానంద—
మిచ్చల తానే గురి ఇన్నిటికి నాత్మ ॥ పల్లవి ॥

ఈచూపే వెలిఁబడి లోకమయి తోఁచీని
ఆచూపే మరలితే నది మోక్షము
యేచి రెంటికి నెడమధ్య మీమేను
తాచి వొకఁడే గురి తానాయ నాత్మ ॥ మచ్చి ॥

---

౧. 'దివయహోరాత్రములు' రేకు. ౨. 'నిఱుపేద' పూ.ము.పా.

మన సౌఖ్యచోట నుండి మాయలై తోఁచీని
మనసు తనందుండే మహా యోగ్యము
వెనకముసుపులకు వీడుఁబట్టు జననము
కొనమొదలునుఁ దానే గురియాయ నాత్మ మచ్చి ॥

బయలు దునిసి బహుభానులై తోఁచీని
బయ లొక్కట యఖండపరిపూర్ణము
నయమై శ్రీవేంకటనాథుకరుణచేత
జయమై తానున్నచోనే సతమాయ నాత్మ మచ్చి 386

బౌళి

నందగోపనందనుండే నాఁటిబాలుఁడు
ఇందు నేఁడే రేపల్లె నేచి పెరిగెను. పల్లవి ।

పువ్వువంటిమట్టియాకుపొత్తిఁ బవళించనేర్చె
యెవ్వఁడోకాని తొల్లె యీబాలుఁడు
మువ్వంకవేదములను ముద్దుమాఁట లాడనేర్చె
యెవ్వరూఁ గొంత నేర్పనేఁటికే వీనికి నంద ।

తప్పటడుగు లిడఁగనేర్చె ధరణియందు నాకసమున-
నెప్పుగా రసాతలమున నొంటి తొల్లియే
రెప్పలెత్తి చూడనేర్చె రేసీఁ జెంద్రునందు పగలు
గొప్పసూర్యునందు వింకఁ గొత్త నేర్పనేఁటికే నంద ।

మంచివెన్నబువ్వ లిపుడు మలసి యారగించనేర్చె-
నంచితముగ శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదను
యెంచి యప్పలప్పలనుచు యెనసి కాఁగిలించనేర్చె
దించరానివురముమీఁద దివ్యకాంతను నంద 387

లలిత

అంతరాత్మ హరిగలఁ డంతే చాలు
యెంత కెంత చింతించ నేలా వెరవ ॥ పల్లవి ॥

వెనక జన్మపుగతి వివరించి నే నెరఁగ
అనుగుమీఁదటిజన్మ మది యెఱఁగ
నవిచి యీజన్మము నానాఁటఁ దెలిసేము
యెనసి యీభవములకేలా వెఱవ ॥ అంత ॥

విన్నటిదినముకత నిమిషమై తోఁచీని
కన్నుల రేపటిచేఁత కానఁగరాదు
పన్ని నేఁటిదినము మున్ను నోఁచినట్లే
యెన్నఁగ నెందుకునైనా నేలా వెఱవ ॥ అంత ॥

పరము విహము నేఁ బైకొన నాయిచ్చ గాదు
హరి శ్రీవేంకటపతి యఖిలకర్త
శరణంటి నాతనికి స్వతంత్ర మతవిది
యిరవైతి వింకా నాకేలా వెఱవ ॥ అంత ॥ ౩౪౫

గుండక్రియ

అదియేల తా మాను మాయందు విస్తారమే కాక
చెదరి వివిత్తొకటియుఁ జెట్టొకటి యౌనా ॥ పల్లవి ॥

కడుఁ బుణ్యపాపాలు గలిగినజన్మము
చెడుఁబుణ్యపాపాలు సేయకుండీనా
పుడమిలో ముష్టిమానఁ బొడమినశాఖలు
బడి ముష్టిపండ్లే పండకుండీనా ॥ అది ॥

పంచేంద్రియాలఁ బుట్టి పరగినయీ మేను
పంచేంద్రియాలమీఁదిభ్రమ మానీనా
పొంచి హేయములోనఁ బుట్టినకీటములెల్ల
కొంచి హేయమే చవిగొనకుండీనా ॥ అది ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవుచేసినయీ మాయలు
నీవల్ల మానుఁగాక నేఁ గర్తనా
దైవమవై నాలోనఁ దగిలి నాదుర్గుణాలు
వేవేగ మానుపఁగ వెతదీరెఁగాక ॥ అది ॥ 389

శ్రీరాగం

అల్పశక్తివాఁడ నేను అధికశక్తివి నీవు
పోల్ప నెంతపనికిఁ బూనితినయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నీపదధ్యానములోనే వుండెను నామనసెల్ల
యేపున నీసాకార మేమిట భావింతునయ్య
చూపు నీసింగారమందే చొక్కి తగులాయ విదె
ఆఁపి నే నీయంగకాంతు ల వేమిట జూతునయ్య ॥ అల్ప ॥

నాలుక నీకడలేనినామములే నుడిగివి
మేలిమి నీగుణము లేమిటఁ బొగడుదునయ్య
గాలివంటివీనులు నీకథలఁ దవిసెనయ్యా
యీలీల నీయనంతమహిమ యెందు వుందునయ్యా ॥ అల్ప ॥

నీకు శరణని యట్టె నే ధన్యుఁడనైతి
యీకడ నీసేవ సేసి యేమి గట్టుకొందునయ్యా
శ్రీకాంతుఁడవైన శ్రీవేంకటేశ నీకు
పూఁకొన నాజన్మఫల మొకమొక్కు చాలునయ్య ॥ అల్ప ॥ 390

బౌళి

గరుడగమన గరుడధ్వజ
నరహరి నమోనమోనమో పల్లవి

కమలాపతి కమలనాభా
కమలజజన్మ౧ కారణిక
కమలనయన కమలాప్తకుల
నమో నమో హరి నమో నమో గరు

జలధిబంధన జలధిశయన
జలనిధిమధ్య౨ జంతుకల
జలధిజామాత జలధిగంభీర
హలధర నమో హరి నమో గరు

ఘనదివ్యరూప ఘనమహిమాంక
ఘనఘనాఘనకాయవర్ణ
అనఘ శ్రీవేంకటాధిప౩ తేహం
అనుపమ నమో హరి నమో గరు ॥ 391

రేకు 79 సాళంగనాట

జీవుని కేకాలము శ్రీహరి చేరువబంధువు డీతఁడు
భావములోపలి పెరరేఁపకుఁడై భక్తి చేకొనును యీతఁడు పల్లవి

పరమున విహమున వెంటవెంటనే పాయనిబంధువు డీతఁడు
ధరఁ దనుఁదలఁచిన మారుకుమారై తా రక్షించును యీతఁడు
విరివిగ నింద్రియవిషయభోగముల విందులు వెట్టును యీతఁడు
వురుగతిఁ జిత్రపురూపుల దేహపుటుడుగర లిచ్చును యీతఁడు। జీవు

౧. 'కారణక' కావచ్చు. స్వార్థ 'క' ప్రత్యయము. ౨ 'జంతూకల' రేకు 'జంతూకుల' కావచ్చు. ౩. "వేంకటాధిపతేహం" పూ. ము. పా. వేంకటాధిప, తే=తుభ్యం, అహం నమః=నమస్కరోమి, అని కావచ్చు.

పడిఁ గలకాలము యిరువదియొక్కటవావులబంధువుఁ డీతఁడు
బడిబడిఁ జైతన్యంబై యిన్నిటఁ బనులకు నొదగును యీతఁడు
జడిగొని యేకాంతలోకాంతమై మతిసంగతి నాప్తుఁ డీతఁడు
పొదలుచు వైదికలౌకికముల నొకపొత్తునఁ గుడుచును యీతఁడు
॥ జీవు ॥

ఘననిధినిక్షేపములిచ్చేటివుపకారపుబంధువుఁ డీతఁడు
అనయము వెరపకుమని యేకాలము నభయం బొసగును యీతఁడు
నవిచిన శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడై యిటు నాపాలఁ గలుగు నీతఁడు
పనివడి అరులను సూదువట్టి కడుఁ బగసాధించును యీతఁడు
॥ జీవు ॥ 392

బౌళి

ఎంతమాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు
అంతరాంతరము లెంచి చూడఁ బిండంతే నిప్పటి యన్నట్లు ॥పల్లవి॥

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడని
పలుకుదురు మిము వేదాంతులు పరబ్రహ్మం బనుచు
తలఁతురు మిము శైవులు తగినభక్తులను శివుఁ డనుచు
అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు ॥ఎంత॥

సరి నన్నెదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీవనుచు
౧ దరిశనములు మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁదుల భజింతురు
సిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలచినవారికి నల్పం బవుదువు
గరిమల మిమునే ఘనమని తలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనుఁడవు ॥ఎంత॥

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి నీరుకొలఁది తామెరవు
ఆవల భాగీరథిదరిబావుల ఆజలమే వూరినయట్లు
శ్రీవేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొనివున్నదైవమని
యీవల నే నీశరణనియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు ॥ఎంత॥393

౧. 'దరిశనముల' కావచ్చు.

సాళంగం

నీవే మూలమువో నేరిచినపెద్దలకు
దేవుఁడు నీయందులోనే తిరమాయ విదివో పల్లవి॥

బాపురే వో దేహమా బాపురే వో నీవు
వోపి నేఁ బెట్టినకొద్ది నుందువుగా
రూపు నీవు గలిగితే రుచులెల్లఁ గానఁగద్దు
చాపలావ ధర్మములు సాధింపఁగలదు ॥నీవే

మెచ్చితి నోమనసా మెచ్చితివో ... న..
యిచ్చకొలఁది నెందైనా నేఁగుదువుగా
అచ్చపునీకతమున నవుఁగాము లెంచఁగద్దు
పచ్చిగా యేమూర్తినైనా భావించఁగలదు ॥నీవే

మేలు మేలు నాలికె మేలు మేలు నీవు
వోలి యేమాటకునైనా నొనరుదుగా
చాలి నీవు మెలఁగంగ చదువు చదువఁగద్దు
పోలించి శ్రీవేంకటేశుఁ బొగడఁగఁగలదు నీవే॥ 394

లలిత

హరి నీవే బుద్ధిచెప్పి యాదరించు నామనసు
హరి నీవే నాయంతర్యామివిగాన పల్లవి

వసముగావికరివంటిది నామనసు
యెసఁగి సారెకు మదియించీఁగాన
పొసఁగఁ బాదరసముఁబోలిననామనసు
అసము దించక సదా అల్లాడీఁగాన హరి॥

వడి నడపుల చింకవంటిది నామనసు
బడిబడిఁ బట్టఁబట్టఁ బారీఁగాన
కడఁగి విసరుపెనుగాలివంటిది మనసు
విడువక కన్నచోట విహరించీఁగాన హరి ।

వరుస విందుజలధివంటిది నామనసు
వొరసి సర్వము లోనై వుండీఁగాన
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కావవే నామనసు
సరి నీయానతి నీకే శరణనీఁగాక హరి 365

ధవళి

జలజనాభ హరి జయ జయ.
యిల మానేరము లెంచకువయ్యా ॥ పల్లవి

బహుముఖముల నీప్రపంచము
సహజగుణంబుల చంచలము
మహిమల నీ విది మరి దిగవిడువవు
విహరణ జీవులు విడువఁగఁగలరా జల ॥

పలువన్నెలయీప్రకృతి యిది
తెలియఁగఁ గడువింద్రియవశము
కలిసి నీ వందే కాఁపురము
మలినపుజీవులు మానఁగఁగలరా జల ॥

యిరవుగ శ్రీవేంకటేశుఁడ నీమాయ
మరలుచ నీవే సమర్థుఁడవు
శరణనుటకే నే శక్తుఁడను
పరు లెవ్వరైనాఁ బాపఁగఁగలరా ॥ జల 366

రేకు 180 సామంతం

ఇందుకా కోరి పుట్టె యిట్టిబదుకు
పొందుల శ్రీహరితోడిపొత్తుల మాబదుకు ॥పల్లవి॥

బడబాగ్ని ఆఁకటిబారిఁబడ్డబ్రదుకు
పడఁతులకూటములఁ బడ్డబదుకు
వొడలిం౧తోలినెమ్ముల వొడిగట్టేబదుకు
బడిఁ బుణ్యపాపాలపైతరవు బదుకు ॥ఇందు॥

నాలుక గడచితేను నరకపుబదుకు
మూలమలమూత్రాల మూటగట్టేబదుకు
కాలము నడిపి వూర్పుగాలిఁబుచ్చేబదుకు
పాలుమాలేయింద్రియాల పంగెమాయ బదుకు ॥ఇందు॥

ఇంపుసుఖదుఃఖాల యెండనీడబదుకు
మంపుఁగామక్రోధాలమాటు బదుకు
జంపుల శ్రీవేంకటేశుశరణు చొరఁగ నేఁడు
సొంపు లిన్నిటా మాకు సుఖమాయ బదుకు ॥ఇందు॥ 397

రేవగుప్తి

నీ వెరఁగవిది లేదు నీయాజ్ఞ మోచితి నింతే
నీవాఁడ నింతె హరి నే ననఁజోకేది ॥పల్లవి॥

కన్నుల కెందైనఁ జూపుకలది స్వభావము
యెన్నఁగ నాయిందుఁ బాప మెంచఁ జోకేది
విన్ననై చెవుల కింపు వినుట స్వభావము
పన్నినకర్మాలు నన్నుఁ బైకొనఁ జోకేది ॥నీవె॥

౧. 'తోలునెమ్ముల' కావచ్చు

నాలికకుఁ జవి యైతే నమలుచే సహజము
నాలి అభోజ్యపువింద నాకుఁ బనేమి
మూల వాసనగానేది ముక్కుకు సహజము
కోలిబంధములు నన్నుఁ జుట్టఁగఁ జోటేది ॥ నీవె ॥

కాయము కాయముపొంతఁ గరఁగుటే ఆగుణము
సేయనిచేఁతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోటేది
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటిలో నన్నుఁ బెట్టి
పాయక నాలో నుండువు పట్టఁగఁ జోటేది నీవె 398

లలిత

ఇదివో వున్నార మింతట నంతట
వెదకి కదియకుమీ విష్ణునిమాయ పల్లవి ॥

హరిదాసులము హరికింకరులము
కరివరదువిడిఁగరులము
యిరవెఱఁగితివనక యెఱఁగననక
సరి మాగురుతిది సర్వేశుమాయ ॥ ఇది ॥

హితులము శరణాగతులము కేశవ—
వ్రతులము వైష్ణవమతులము
గతి నినుఁ బాసితి కడు విఁక మామీఁద
తతి దయమరవకు దైవముమాయ ॥ ఇది

శ్రీవైష్ణవులము శ్రీవేంకటపతి
భావింప నితవిపరికరము
యీవలనావల నిహపరములకును
తోవదొలఁగుమీ తొలఁదొలి మాయ ॥ ఇది 399

రామక్రియ

ఇంతకంటే(దగుబంధు లింక నున్నారా
యెంత సేసినా నీకు నెదురాడేనా ॥ పల్లవి ॥

కోపగించి చంకబిడ్డ(గోరి తల్లి డించితేను
పై పై నే పడు(గాక పాసిపొయ్యీనా
వోపక నానేరముల కొాగి నీవు వేసరితే
నీపాదాలే గతిగాక నే మానేనా ॥ ఇంత ॥

చదివించే[1] అయ్య(గారు జంకించి చూచితేను
వొదిగి చదువు(గాక వోపవనీనా
యెదుటిగుణములకు నెంత నీవు దొబ్బినాను
యిదె నీకే మొక్కుదు(గా కింత మానేనా ॥ ఇంత ॥

చెక్కు మీటి పాలు పెంచినదాది వోయ(గాను
గక్కన మింగుటగాక కాదనీనా
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటుల రక్షించ(గ
నిక్కి నే మెరతు(గాక నే మానేనా ॥ ఇంత ॥ 400

మంగళకౌశిక

తే శరణ మహం తే శరణ మహం
శైశవకృష్ణ తే శరణం గతో౽స్మి ॥ పల్లవి ॥

దశవిధావతార ధర్మరక్షకమూర్తి
దశమస్తకాసురదళన
దశదిశాపరిపూర్ణ తప౨నీయస్వరూప
దశావరణ లోకతత్వాతీత ॥ తేశ ॥

---

౧. ఇందరనున్న వింత. ౨. 'నియ్య' రేకు

సహస్రలోచన సంతతవినుత
సహస్రముఖ శేషశయనా
సహస్రకరకోటిసంపూర్ణతేజా
సహస్రారదివ్యచక్రాయుధా ॥ తేళ ॥

అనంతచరణ సర్వాధారాధేయ
అనంతకరదివ్యాయుధా
అనంతనిజకల్యాణగుణార్ణవ
అనంత శ్రీవేంకటాద్రినివాసా ॥ తేళ ॥ 401

శంకరాభరణం

అదియే విష్ణుపదము ఆతుమకు నెలవు
అదే జననకారణ మాకాశపదము ॥ పల్లవి ॥

మంచిమాఁటలైనాఁ గావిమాటలైన నొకచోట
ముంచిముంచి యాకాశముననే యణఁగును
యెంచరానిపిట్టూర్పు లెవ్వి వాదమినాను
అంచల నణఁగిపోవు నాకాశముననను ॥ అది ॥

చూపు లెంతదవ్వైనా సూర్యచంద్రులఁ దాఁకి
అపొంతనే యణఁగు నాకాశముననను
రూపుల మైనీడలును రుచులఁ గాలత్రయము
పైపైనే యణఁగును బహిరాకాశమున ॥ అది ॥

యిలఁ జీఁకటి వెలుఁగు యెంచ నహోరాత్రాలఁ
గలసి మెలఁగు నాకాశతత్వమున
చలువై శ్రీవేంకటేశు సాకారనిరాకారా—
లలరి వెలుఁగుచుండు నంతరాకాశమున ॥ అది ॥ 402

రేకు 181 తెలుఁగు కాంబోది

చూచి మోహించకుందురా సురలైన నరులైన
తాచి నీవు ముందరఁ బ్రత్యక్షమైనను ॥ పల్లవి ॥

భాగీరథి పుట్టినపాదపద్మములు
భోగపుమరునిజన్మభూమి నీతొడలు
యోగపునవబ్రహ్మ లుండినసీనాభి
సాగరకన్యకలక్ష్మి సతమైనవురము ॥ చూచి ॥

అందరి రక్షించేటిఅభయహస్తము
కంద నసురలఁజంపేగదాహస్తము
సందడిలోకములయాజ్ఞాచక్రహస్తము
చెంది ధ్రువు నుతియించఁజేయుశంఖహస్తము ॥ చూచి ॥

సకలవేదములుండేచక్కనినీమోము
వొకపై తులసిదేవివుండేటిశిరసు
ప్రకటపుమహిమలఁ బాయనినీరూపము
వెకలిశ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడ నీభావము ॥ చూచి ॥ 403

లలిత

వాదులేల చదువులు వారు చెప్పినవేకావా
వాదులేల మీమాట వారికంటే నెక్కుడా ॥ పల్లవి ॥

నాలుగువేదాలబ్రహ్మ నలి నెవ్వవినుతుఁడు
వాలినపురాణాలవ్యాసుఁ డెవ్వవిదాసుఁడు
లీల రామాయణపువాల్మీకివసిష్ఠులు
ఆలకిం చెవ్వనిఁ గొల్చి రాతఁడే పో దేవుఁడు ॥ వాదు ॥

భారత మెవ్వనికథ భాగవతముచెప్పిన-
ధీరుఁడై నశుకుఁడు యేదేవునికింకరుఁడు
సారపురాణాలు చూచిం సన్యసించి నుడిగేటి -
నారాయణనామపునాథుఁడే పో దేవుఁడు ॥వాదు॥

విష్ణువాజ్ఞయని చెప్పేపధిసంకల్ప మేదది
విష్ణుమాయయని చెప్పేవిశ్వమంతా నెవ్వనిది
"విష్ణుమయం సర్వ" మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది
విష్ణువు శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడే ఆదేవుఁడు ॥వాదు॥ 404

నాట

ఇతని కితఁడేకాక యితరులు సరియా
మితి లోకా లితనిమేనిలోనేకావా ॥పల్లవి॥

కమలనాభునిభయంకరకోపముతోడ
రమణ వేరొకరివరములు సరియా
తమితోడఁ దల దుంచి తగినవరము లిచ్చె
అమరఁగ నరకాసురాదులకు నితఁడు ॥ఇత॥

కరివరదునిపేరుగలపినతిట్లతో
పరదేవతలమంత్రపఠనలు సరియా
విరతి శిశుపాలునినిందకు శిక్షించి
పరలోక మిచ్చెవట్టిభావము నివరా ॥ఇత॥

చలిమి శ్రీవేంకటేశుశరణాగతితోడ
బలిమి మించినబ్రహ్మపట్టము సరియా
వొలిసినధ్రువునకు వున్నతలోక మిచ్చె
అలబ్రహ్మలోకమున కదె మీఁదెఱఁగరా ॥ఇత॥ 405

౧. 'పన్యాసించి' రేకు

పాడి

గొరబై మొద లుండఁగఁ గొనలకు నీ రేల
దొరదైవ మితఁడే తుదఁగలఫలము ॥ పల్లవి ॥

క్రతువులు హరియే కర్మము హరియే
పితరులకు హరియే పెనుఁదృప్తి
సతతమంత్రములసారము హరియే
యితవిసేవే ఫో యిన్నిటిఫలము ॥ గొర ॥

అనలము హరియే ఆహుతి హరియే
జననీజనకులపరవి హరే
పనివడి వేదముఁ బ్రణవము హరియె
యెనసితవిపూజ యిన్నిటిఫలము ॥ గొర ॥

యేలికె హరియే యిరవును హరియే
వాలాయము సర్వము హరియే
కాలము శ్రీవేంకటగిరిహరియె
నేల నీతనిశరణే సఫలంబు ॥ గొర ॥ 406

లలిత

దొంతివిషయములాల దొరలాల
చెంత మీఁదటిబుద్ధి చెప్పరో మాకు ॥ పల్లవి ॥

దురితంబు లొకకొన్ని దుర్గుణము లొకకొన్ని
మరుగుటలు గొన్ని మర్మములు గొన్ని
ధర నెరుక లొకకొన్ని తగ నెరఁగములు గొన్ని
యిరవు మనపంట లివి యెందు వోయుదమో ॥ దొంతి ॥

ఆస లోకకొన్ని మిథ్యాచారములు గొన్ని
వాసు లోకకొన్ని గర్వములు గొన్ని
రేసు లోకకొన్ని మీరనరుచులు నొకకొన్ని
యీసునఁ గడిఁచితిమి యిముడఁ జోచేదో ॥దొంతి॥

వైరాగ్యములు గొన్ని వరభక్తు లొకకొన్ని
నేరుపులు గొన్ని యిన్నియునుఁ గలిగి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుగతి చేరితిమి
మేర మిము మీరితిమి ౧మీకు గతి యేదో ॥దొంతి॥ 407

శుద్ధవసంతం

ఏవుపాయములు మా కిఁకఁ బనికిరావు
నీవే హరి కావవే నిరుహేతుకమున ॥పల్లవి॥

యివల నింద్రియజయం బేడ నే నేడ
భువి నింద్రియములతోఁ బుట్టె నీతనువు
అవల విశ్చలబుద్ధి అది యేడ నే నేడ
భవము చంచలమనసు పంగెమే యెపుడు ॥ఏవు॥

యెలమిఁ గర్మవిముక్తి యేడ నే నేడ
తెలియంగఁ గర్మాధీన మీబ్రదుకు
కుశకమగుసాత్వికపుగుణ మేడ నే నేడ
కలియుగం బిది యిందుఁ గలవాఁడ నేను ॥ఏవు॥

తనివోని ఘోరతప మేడ నే నేడ
అనిశంబు నీకు శరణాగతుఁడను
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ నీబిరుదు
కమఁగొనఁగ శరణాగతపారిజాతం ॥ఏవు॥ 408

---

౧. 'మాకు' పూ.ము.పా. యతిభంగము.

రేకు 182 సామంతం

సమబుద్ధే యిందరికి సర్వవేదసారము
సముఁ డిందరికి హరి సాధనమోయయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చీమకుఁ దనజన్మము చేరి సుఖమై తోఁచు
దోమకుఁ దనజన్మము దొడ్డసుఖము
ఆమనియోఁగకు సుఖ మాజన్మమై తోఁచు
యేమిటా నెక్కువసుఖ మెవ్వరి కేదయ్యా ॥ సమ ॥

జంతురాసులకునెల్లా జననము లొక్కటే
అంతటాను మరణము లవియొక్కటే
చెంత నాహారనిద్రలు స్త్రీసుఖా లొక్కటే
ఇంతటా వింధుకంటే నెవ్వ రేమి గట్టిరయ్యా ॥ సమ ॥

ఇందులోన నెవ్వరైనా నేమి శ్రీవేంకటపతి-
నందముగాఁ దలఁచిన దది సుఖము
యెందుఁ జూచినా నీతఁ డిందరిలో నంతరాత్మ
చందముగా నెవ్వరికి స్వతంత్ర మేదయ్యా ॥ సమ ॥ 401

బౌళి

కరుణానిధివిగావ కాచితేనే మోకావి
సరికి బేసికి నిన్ను జరయఁ జోటున్నదా ॥ పల్లవి ॥

కాయములోపలినిన్నుఁ గని మని కొలువక
ఆయపుఁగర్మమె బ్రహ్మ మని వుంటిని
చీయనినాచేఁతకు నే సిగ్గువడుండుటగాక
ఆయమేమైనా నిన్ను నడుగఁ జోటున్నదా ॥ కరు ॥

సకలచైతన్యుఁడవై సరి నాలో నుండఁగాను
వికటపువిషయాలవెంటఁ బారితి
వొకరు రక్షించఁగా వేరొకరిపాలైననాకు
తుకతుకలేకాక దూరఁగఁ జోటున్నదా ॥ కరు ॥

పట్టి శ్రీవేంకటగిరిఁ బ్రత్యక్షమై యుండఁగాను
ఇట్టు నట్టు పై కుంక మేల కోరేను
దిట్టనై నానేరమి నే తెలిపి నవ్వట యింతే
ఇట్టె నీచిత్తము గాక యెంచఁగఁ జోటున్నదా ॥ కరు ॥ 410

శంకరాభరణం

ఇన్నిటా నొరయక యెఱుకేది
వెన్నునికృపఁగా వెలసేది ॥ పల్లవి ॥

కోపము మతిలోఁ గుందినపుడు వో
పాపము లన్నియుఁ బానేది
తీపులయాసలు దీరినపుడు వో
తాపత్రయములు దలఁగేది ॥ ఇన్ని ॥

ఘనకర్మంబులు గడచినపుడు వో
వెనుకొనుభవములు విడిచేది
మునుకొని యింద్రియములు వీడినఁబో
పనివడి విరక్తి బలిసేది ॥ ఇన్ని ॥

అఁకటిరుచు లివి యణఁగినపుడు వో
చేకొని సుఖమునుఁ జెందేది
యీకడ శ్రీవేంకటేశ్వరుశరణము
పైకొనిననుఁబో బదికేది ॥ ఇన్ని ॥ 411

సాళంగనాట

సకలోపాసకులకు నందును సగుణంబే ప్రమాణము
 సకలమునీంద్రులు పూజించే యీసాకారమె ప్రమాణము ॥ పల్లవి ॥

సగుణంబని విను గొందరు సరి నిర్గుణమని కొందరు
 వగలఁ బెక్కుగతిఁ జదివినకొలఁదుల వారికివారే వాదింతురు
 అగణితస్వతంత్రుఁడవుగాన అల వాల్మీకి ఇట్టిట్టనకే
 అగు "నిర్గుణాయ గుణాత్మనే" యని ఆనతి ఇచ్చుటే
 ప్రమాణము ॥ సక ॥

"సోహం" బని కొందరు "దాసోహం" బని కొందరు
 సాహసవృత్తుల రెండుదెరంగుల సకలవివేకులు భజింతురు
 దేహధారియై "దాసోహం" బని తేరి శుకుఁడు మీలోఁ గలసె
 సోహపుభావన సర్వజగత్తులఁ జూపిన దేప్రమాణము? ॥ సక ॥

ఆరుశాస్త్రముల నారుమతంబుల నారుగర్మములనై నాను
 యీరీతిల మిము శరణని కొలువక యెవ్వరి కుపాయము లేదు
 నారదాదులగుభక్తు లిందరును నానాగతు లరసి చూచి
 సారపుశ్రీవేంకటపతి మీకే శరణనుటే ప్రమాణము ॥ సక ॥ 412

లలిత

ఇల జాణతనము లిన్నిటికిఁ గలదు
 తలఁపే కూశై తగిలీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మఱవదు దేహము మహిఁ దనగుణములు
 గుఱి నాహారము గొను నెపుడు
 మఱవ వింద్రియములు మర్మస్థలములు
 మఱచితి నను నేమరులోకాని. ॥ ఇల ॥

చెదరదు కర్మము సేసినంతయును
పొదిగి జీవమును భోగించును
చెదరదు సంసారశీతలబంధము
మదిఁ ౧జెదరెడి నామరులేకాని ॥ఇల॥

తొలఁగవు మాయలు తొదరి ప్రపంచము
కలవలెఁ బెనగొని కదిసీని
బలు శ్రీవేంకటపతికృపచే నాకు
తొలఁగె భవము లెటు దూరీనో మరులు ॥ఇల॥ 413

మాళవి

హరి నెఱఁగవిజన్మ మది యేలా ఆ-
సరస నాతఁడులేనిచదువేలా ॥పల్లవి॥

దయదొలఁగినయట్టితపమేలా
భయములేనియట్టిభక్తేలా
ప్రియముమావినయట్టిపెనఁగేలా మంచి-
క్రియావిరుద్ధపుకీర్తనలేలా ॥హరి॥

ఫలములేనియట్టిపనులేలా కడుఁ-
గలిమిలేనియట్టిగర్వమేలా
బలిమిలేనియట్టిపంతమేలా శౌరిఁ-
దఁచలేనియట్టితనువది యేలా ॥హరి॥

తన కమరవిదొరతనమేలా
చనవులేనియట్టిసలిగె యేలా
యెనలేనిశ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని
మనఁగలిగినమీఁద మరిచింతలేలా ॥హరి॥ 414

౧. 'జెదరేది' పూ.ము.పా.

183 లలిత

దోమటి నింతెరఁగరా తొల్లిటివారు
వామదేవవసిష్ఠవ్యాసాదులు ॥పల్లవి॥

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల
పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల
కూను వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేఁడనేల
యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను ॥దోమ॥

తగఁ దా స్వతంత్రుఁడై తే దరిద్రదుఃఖములేల
నొగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల
వగఁబాటులై నజననమరణములేల
మొగురువేల్పులదండ మొనచూపరాదా ॥దోమ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే శేఖరపుదైవమని
సావధానఁ డితనికి శరణుచొచ్చి
భావములోపలఁ దనపాపబంధములఁ బాసి
బావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా ॥దోమ॥ 416

గుండక్రియ

అవియు నాకుఁ బ్రథమాచార్యులు
తవిలి యీనెపము మిముఁ దలఁపించుఁగాన ॥పల్లవి॥

ధనవాంఛ మతిలోనఁ దగిలినప్పటివేళ
దనుజారి మీమీఁదఁ దలఁపు గలుగు
పొనిగి భయదుఃఖములఁ బొరలినప్పటివేళ
పనివూని మీమీఁదిభక్తి గలుగు ॥అవి॥

చెలఁగి పాపములు మించినవేళ హరి మీ-
నలువునామోచ్చారణంబు గలుగు
బలిమి భవరోగముల బడలినప్పటివేళ
వలుమారు మీసంప్రార్థనలు గలుగు ॥ అవి ॥

ఇన్నిటాఁ దొలఁగి మిము నెరిఁగి కొలిచినవేళ
మన్ననలపరిణామంబు గలుగు
వున్నతపుశ్రీవేంకటోత్తముఁడ మిము నెదుటఁ
గన్నయీవేళ సౌఖ్యంబులే కలుగు ॥ అవి ॥ 416

లలిత

ఈతని మరచివుంటి మిన్నాళ్లను
యీతల నేఁ దెచ్చరించె నీతఁడే పో విష్ణుఁడు ॥ పల్లవి ॥

తల్లియై పోషించు తండ్రియై రక్షించు
వుల్లపుబంధువుఁడై వొడ లరయు
మెల్లనె దాతై ఇచ్చు మెలుఁతయై యాదరించు
యెల్లవిధబంధువుఁడు యీతఁడే పో విష్ణుఁడు ॥ ఈత ॥

యేలికయై మన్నించు నిష్టుఁడై బుద్ధిచెప్పు
చాలుమావిసియై యంచలఁ దిరుగు
బాలుఁడై ముద్దుచూపు ప్రాణమై లోన నుండు
యీలాగులబంధుఁ డీతఁడే పో విష్ణుఁడు ।

దేవుఁడై పూజగొను ద్రిష్టిగోచరమై
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద సిరు లొసగు
తావై యెదమిచ్చు తలఁపై ఫలమిచ్చు
యీవలనావల బంధుఁ డీతఁడేపో విష్ణుఁడు ॥ ఈత ॥ 417

లలిత

పీదిలోన నదేకదే విష్ణుపదము
అదెసనే పాయకుండు నాదిమూలము ॥ పల్లవి ॥

చూచేటిచూపులకును సూటియైనమొదలేదో
యేచి వినుకలిమర్మ మెందు దాఁకీనో
వాచవిచవులు చూచేవంటశాలచో టేదో
అచాయనే వుఁడు నాదిమూలము ॥ పీది ॥

పూఁపతలపోఁతలకుఁ పుట్టినయి ల్లది యేదో
పైపై నూర్పులు నిలుపఁగఁ జో టేదో
మాపులు నిద్రించువేళ మరచేటిచో టేదో
అపొరుగుననే వుండు నాదిమూలము ॥ పీది ॥

నేరిచినవిద్యలెల్లా నించి దాఁచేచో టేదో
కోరనియానందముకొన యేదో
అరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డాదసే పాయక వుండు
అరితేరి నాతఁ డీతఁ డాదిమూలము ॥ పీది ॥ 418

బౌళి

దేహి నిత్యుఁడు దేహము లనిత్యాలు
యీహల నామనసా యిది మఱవకుమీ ॥ పల్లవి ॥

గుదిఁ బాఁతచీర మాని కొత్తచీర గట్టినట్టు
ముదిమేను మాని దేహి మొగిఁ గొత్తమేను మోచు
అదనఁ జంపఁగలేవు ఆయుధము లీతనిఁ
గదిసి [౧]యగ్నియు నీరు గాలియుఁ జంపఁగ లేవు ॥ దేహి ॥

౧. 'యజ్ఞియు' రేకు.

యీతఁడు నరకువడఁ డీతఁ డగ్నిఁ గాలఁడు
    యీతఁడు నీట మునుఁగఁ డీతఁడు గాలిఁ బోఁడు
    చేతనుఁడై సర్వగతుండౌ [1]చెలియించఁ డేమిటను
    యీతల ననాది యీతఁ డిరవు గదలఁడు ॥ దేహి ॥

చేరి కానరానివాఁడు చింతించరానివాఁడు
    [2]భారపువికారాలఁ బాసినవాఁ డీయాత్మ
    ఆరయ శ్రీవేంకటేశునాధీన మీతఁడని
    సారము దెలియుటే [3]సత్యం జ్ఞానము [4] దేహి 419

భవుళి

హరిసేవకటే యనంతము
    గురుబోధలకును కొలఁదే లేదు పల్లవి

తలఁచినకొలఁదే తనలో భావము
    నిలిపినకొలఁదే నేమము
    పలికినకొలఁదే పరమగుసత్యము
    యిల నెవ్వరికిని యెక్కుడు లేదు ॥ హరి

జరిపినకొలఁదే సకలాచారము
    నెరపినకొలఁదే నిజకీర్తి
    తిరము సేయుకొలఁదే ధర్మంబును
    యిరవుగ నందుకు నెక్కుడు లేదు ॥ హరి

నేసినకొలఁదే చేకొనుకర్మము
    రోసినకొలఁదే రుచివిరతి
    ఆసల శ్రీవేంకటాధిపుశరణను—
    దాసుఁడే యెక్కుడు తప్పే లేదు హరి 420

౧ 'చలియించ' ఐతే యతిభంగము. ౨. 'భావపు' రేకు. ప్రాసభంగము. ౩."సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ" శ్రుతి. ౪. చూ:-భగవద్గీత 2 అధ్యా 22 నుంచి 24 శ్లోకాలు.

రేకు 184 లలిత

ఇది యరుదను నొకఁ డిది యరుదని చెప్ప
యిది యరుదని విను నెవ్వఁడూ నెఱఁగఁడు ॥ పల్లవి ॥

పుట్టినవానికినెల్లా భువి మరణము నిత్య-
మట్టే చచ్చినవారి కవ్వలజననము
పుట్టినినాఁడై తేను పొడగానరాదు మేను
కొట్టఁగొనఁ గానరాదు కొన్నాళ్లేకాని ॥ ఇది ॥

జీవుఁడు నిత్యుఁ డేమిటాఁ జెరుపఁగరానివాఁడు
యీవివేకము దెలిసి యేజాతివారైనా
దైవికమే నమ్మి తమధర్మములఁ బాయరాదు
సావధాన మిదియే సంసారయోగము ॥ ఇది ॥

చిత్తమా నీలోపలను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
పొత్తునఁ గూడున్నవాఁడు పొదిగి పాయకు నీవు
యెత్తి నాదేహగుణము ఇది జీవగుణ మిది
౧ ఇత్తలాదైనగుణము యిది మఱవకుమీ ॥ ఇది ॥ 42

ముఖారి

నాకు నీవు గలవు హరి నాలోపలనుండి
పైకొని యిన్నియు బదుకనీవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పసిగొని రుణానుబంధముకొలఁదే
పసులును బడతులు బహుసుతులు
పసముగావు తమవంతులు దీరిన
పసగా నవియే బదుకనీవయ్యా ॥ నాకు ॥

---

౧. ఇత్తలన్ + అది + ఐనగుణము

పెనగొని ఘటులకుఁ బెట్టినకోఁడియు
పనులునుఁ గీర్తులు పంతములు
అనువులు దప్పను అవి గడమైతే
పనివడి యివియే బదుకనీవయ్యా ॥ నాకు ॥

దుసంపదలును కాలముకోలఁదే
బడిబడిఁ జవులై ఫలియించు
యెడపక శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చె నివే
పడసితి మివియును బదుకనీవయ్యా ॥ నాకు ॥ 422

సామంతం

నారాయణాచ్యుతానంత గోవింద హరి
సారముగ నీకు నే శరణంటినే ॥ పల్లవి ॥

చలువయును వేఁడియును సటలసంసారంబు
తొలఁకు సుఖ మొకవేళ దుఃఖ మొకవేళ
ఫలము లివె యీరెండుఁ బాపములు పుణ్యములు
పులుసుఁ దీపునుఁ గలపి భుజియించినట్లు ॥ నారా ॥

పగలురాత్రులరీతి బహుజన్మమరణాలు
తగుమేను పొడచూపు తనుఁ దానె తొలఁగు
నగియించు నొకవేళ నలఁగించు నొకవేళ
వొగరుఁగారపువిడె ముబ్బించినట్లు ॥ నారా ॥

ఇహముఁ బరమునువలెనె యెదిటికల్లయు నిజము
విహరించు భ్రాంతియును విభ్రాంతియును మతిని
సహజశ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గరుణించి
బహువిధంబుల నన్నుఁ బాలించవే ॥ నారా ॥ 423

గుండక్రియ

కలుగుట గలిగిననాఁడే నే ఘనపాపములకు [1] దొలంగినా
యెలమి నే నిపుడే యెరిఁగితిని యిన్నాళ్లీమతి లేదు పల్లవి

[2] జనియించిననే నిటకమునుపుసకలయోనిగతజన్మములు
[3] కనుఁగొని యవె నే సారెకుఁ బలుమరు ఘనవర్ణాశ్రమధర్మములు
అనుభవించినవే సకలార్థంబులు అయిహికవిషయము లన్నియును
మనసున వాకున శ్రీహరి నొకని నే మఱచియుఁ దలఁచుట లేదు కలు

తిరిగినవే [4] నే నాసలకొరకును దిక్కు లన్నియును [4] నేను
యిరవుగ తొల్లియు నెఱిఁగినవే యీసంసారపుసుఖము లివి
పొరలినవే నేఁ గామినీజనులపొందులసుఖములభోగములు
యెరవులదొకటే శ్రీహరిదాస్యం బిది గతియని యెరుఁగుటలేదు కలు

గడియించినవే నేఁ బూర్వకాలమున ఘనమగుసంపద లిన్నియును
నొడిగినవే నే శబ్దజాలములు నోరఁ గొలఁదు లివి యిన్నియును
తడఁబడి నే నిటు సకలలోపాయపుధర్మము లిన్నియుఁ జూచితిని
యెడపక శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణం బిటువలెఁ జేయుటలేదు కలు 424

లలిత

నీ వొక్కఁడవే నాకుఁ జాలు నీరజాక్ష నారాయణ
నీవే నాకు గతియని తెలిసితి నెక్కొని యితరము వృథా వృథా
॥ పల్లవి॥

మీనామోచ్చారణమే మెరసిన దుఃఖనివారణము
మీనామోచ్చారణమే మెలఁగుశుభకరము
నానా వేదశాస్త్రములు నవపురాణేతిహాసములు
మీనామములోనే వున్నవి మిగిలిన విన్నియు వృథా వృథా నీవొ॥

---

1. 'దొలంగేనా' కావచ్చు. 2. 'జనియించినవే' కావచ్చు. 3. 'కనుఁగొనినవె' కావచ్చు.
4. [4] పునరుక్తి ఇట్టి వక్కడక్కడ గలవు

నీపాదమూలము నింగియు భువియు రసాతలము
నీపాదమూలము నిఖిలజీవపరిణామములు
దీపించినచ చరంబులు దివ్యులు మునులును సర్వమును
నీపాదమూలమే మరి నెరి నితరంబులు వృథా వృథా నీపా॥

దేవ మీతిరుమేను దిక్కును బ్రహ్మాండాధారము
దేవ మీతిరుమే నుత్పత్తిస్థితిలయములకును ఆకరము
శ్రీవేంకటపతి నాభావము చిత్తము నీకే సమర్పణ
దేవ మీశరణము చొచ్చితి దిక్కులన్నియును వృథా వృథా ।నీపా 425

రేకు 185 గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలకోనేటమ్మ
వేవేలు మొక్కులు లోకపావని నీకమ్మా ॥పల్లవి

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు నీ౧సోబనాలు
అర్మిలి నాలుగువేద లదె నీదరులు
నిర్మలపునీజలము నిండునప్తసాగరాలు
కూర్మము నీలోఁతు వోకోనేరమ్మా ॥దేవు॥

తగినగంగాదితీర్థములు నీకడళ్లు
జగతి దేవతలు నీజలజంతులు
గగనపుఁబుణ్యలోకాలు నీదరిమేడలు
మొగి నీచుట్టుమాఁకులు మునులోయమ్మా ।దేవు॥

వైకుంఠనగరమువాకిలే నీయాకారము
చేకొనుపుణ్యములే నీజీవభావము
యేకడను శ్రీవేంకటేశుఁడే నీవునికి
దీకొని నీతీర్థ మాడితిమి కావవమ్మా దేవు 426

---

౧. 'సోపానాలు' కావచ్చు.

కాంబోది

నన్నెఱఁగలేనయ్యో నాయంతర్యామై
వున్నతపుహరి నాలో నున్నాఁడట పల్లవి॥

యిల నేడుజానలమే నిందులోనివాఁడ నింతే
తలఁపు బ్రహ్మాండాలు దాఁటిపోయ్యీని
కలువరేకులంతేసికన్నులవాఁడ నింతే
నొలసి చూ పాకాశమే చూఁగొపీని నన్నె॥

వెడ వెంట్రుకదూరేటిపీనులవాఁడ నింతే
కడలేనిశబ్దము లొక్కట వినేను
నడుమ నే నల్లెఁడంతనాలికెవాఁడ నింతె
వుడివోనిసుద్ది లెల్లా నుగ్గడించేను నన్నె॥

లచ్చనఁ బదారంగుళాలప్రాణ మింతే
కుచ్చి కాలపుదినాలు గొలచీని
కొచ్చినశ్రీవేంకటేశుకొలువుడుబంట నింతే
పచ్చియింద్రియాల కెల్లాఁ బంపు సేసేను ॥నన్నె॥ 427

సామంతం

విక్కమైవనాలోవినెలవు గాన లేను
దిక్కు నీవే హరి నాతెలి వేఁటితెలివి ॥పల్లవి॥

సీటిలో మునిఁగి వచ్చి విర్మలుఁడ ననుకొందు
గాఁటమై యావేగి లేచి కా నందును
తేటలతదేహమే దిష్టము అనేనే
పాటిలేనిభావపునాబదు కేఁటిబదుకు ॥విక్క॥

యెన్న నొక బంటు నేలి యేలికె నే ననుకొందు
పన్ని నే నొకరిఁ గొల్చి బంట నందును
మున్నిటినామనసె మొదలినాపుట్టుగే
యిన్నివికారాలనాయెరు కేఁటియెరుక ॥ విక్క ॥

కాంచనము చేతనుంటే కలవాఁడ ననుకొందు
పెంచి యొకవేళ నేఁ బేద నందును
కంచుమాయఁ బొరలఁగాఁ గాచితి శ్రీవేంకటేశ
కొంచినయిన్నాళ్ల నాగుణ మేఁటిగుణము ॥ విక్క ॥ 428

మాళవి

అరు దరుదు నీమహి మతిమానుషము చూడ
పురుషోత్తమను దివ్యపురజగన్నాథా ॥ పల్లవి ॥

పసులఁగాచే దేడ బ్రహ్మ నుతియించు చేడ
సిసువౌ చేడ నాలుగుచేతు లేడ
కొసరి వేలనే యేడ కొండగొడగెత్తు చేడ
వసమా నిమ్మఁ బొగడ వరజగన్నాథా అరు

జనవేష మేడ పారిజాతము దెచ్చిన దేడ
తనివెన్న ముచ్చిమేడ దైవికమేడ
పని బండిబోయిఁదేడ బాణుని నరకు చేడ
వినఁ గత నీమహిమ విష్ణు జగన్నాథా అరు ॥

కమ్మి రోలఁ గట్టు చేడ గరుడవాహన మేడ
దొమ్మి భద్రసుభద్రులతోఁబుట్టు వేడ
చిమ్ముల విలగిరిని (?) శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద-
నుమ్మడి విరవుకొంటి వోజగన్నాథా ॥ అరు ॥ 429

మాళవిగౌళ

కలియుగ మెటులైనాఁ గలదుగా నీకరుణ
జలజాక్ష హరిహరి సర్వేశ్వరా ॥పల్లవి॥

పాప మెంత గలిగినఁ బరిహరించేయందుకు
నాపాలఁ గలదుగా నీనామము
కోపమెంత గలిగిన కొచ్చి శాంతమిచ్చుటకు
చేపట్టి కలవుగా నాచిత్తములో నీవు ॥కలి॥

ధర నింద్రియా లెంత తరముకాడిన నన్ను
సరిఁ గావఁగద్దుగా నీశరణాగతి
గరిమఁ గర్మబంధాలు గట్టినతాళ్లు వూడించ
విరతిఁ గలదుగా నీభక్తి దాపు ॥కలి॥

హితమైనయిహపరా లిష్టమైనవెల్లా నియ్య
సతమై కలదుగా నీసంకీర్తన
తతి శ్రీవేంకటేశ నాతపము ఫలియింపించ
గతి గలదుగా నీకమలాదేవి ॥కలి॥ 430

గుండక్రియ

జయమంగళము నీకు సర్వేశ్వరా
జయమంగళము నీకు జలజవాసినికి ॥పల్లవి॥

శరణాగతపారిజాతమా
శౌరి నసురలపాలిభూతమా
అరుదయిన సృష్టికి నాదిమూలమా వో-
హరి నమో పరమపుటాలవాలమా ॥జయ॥

సకలదేవతాచక్రవర్తి
వెకలిపై నిండినవిశ్వమూర్తి
అకలంకమైనదయానిధి
పికచముఖ నమో విధికి విధి జయ

కొలిచినవారలకొంగుపైఁడి
మలిగిఁవాంకి మొనవాఁడి
కలిగినశ్రీవేంకటరాయా
మలసి దాసులమైనమాకు విధేయా ।జయ। 431

రేకు 186 దేవగాంధారి

అణురేణుపరిపూర్ణమైనరూపము
అణిమాదిసిరి యంజనాద్రిమీఁదిరూపము పల్లవి

వేదాంతవేత్తలెల్లా వెదకేటిరూపము
ఆదినంత్యములేనియారూపము
పాదుగయోగీంద్రులు భావించురూపము
యీదెస నిదివో కోనేటిదరిరూపము ॥అణు।

పాలజలనిధిలోనఁ బవళించేరూపము
కాలపుసూర్య[1]చంద్రాగ్నిగలరూపము
మేలిమి వైకుంఠాన మెరసినరూపము
కీలైన దిదే శేషగిరిమీఁదిరూపము ॥అణు।

మూంచినబ్రహ్మాదులకు మూలమైనరూపము
కొంచనిమత్త్వాకుమీఁదికొనరూపము
మంచిపరబ్రహ్మమై మమ్మునేలినరూపము
యెంచఁగ శ్రీవేంకటాద్రి విదేరూపము ॥అణు। 432

---

౧. 'చంద్రాగ్నిఁగల' రేకు. ఇందలిఅరసున్న చింత్యము.

గుండక్రియ

నేనేమిఁ జేయఁగలేను నీవు పరిపూర్ణుఁడవు
హీనుఁడ నే నధికుఁడ[౧] విన్నిటా నీవు పల్లవి

దండమువెట్టుట నాది, తప్పు లోఁగొనుట నీది
విండి నీవెప్పుడు దయానిధివి గాన
అండఁబేరుకొంట నాది అందుకు నూఁకొంట నీది
దండియైనదేవదేవోత్తముఁడవు గాన ॥ నేనే॥

శరణుచొచ్చుట నాది సరుగఁ గాచుట నీది
పరమపురుష శ్రీపతివి నీవు
విరులు చల్లుట నాది వేవేలిచ్చుట నీది
వీరి నీవు భక్తసులభుఁడ వటుగాన ॥ నేనే॥

దాసుఁడననుట నాది తప్పక యేలుట నీది
ఆపదీర్చేవరదుఁడ వటుగాన
నీసేవ యొక్కటి నాది విచ్చలఁ గైకొంట నీది
యీసులేవిశ్రీవేంకటేశుఁడవుగాన ॥ నేనే॥ 438

బౌళి

ఎట్టైనాఁ గావకపోదు యే నెంత నేసినాను
యిట్టే నీకు శరణంటి విదియే తెరఁగు ॥ పల్లవి॥

చేకొని నే మొక్కఁగాను చేతులు గోయఁగరాదు
ఆకడఁ దప్పుకుఁదగినాజ్ఞ మానరాదు
కైకొని యపరాధాలే కావించితి నెన్నైనా
యీకడ నీశరణంటి వికనో తెరఁగు ॥ ఎట్టై॥

౧. 'వన్నిటా' పూ.ము.పా. యతిభంగము.

చిక్కి దైన్యపడఁగాను చెలఁగి ఖండించరాదు
చక్కఁగా నాద్రోహాలు సైరించరాదు
అక్కడఁ జూచిన శరణాగతబిరుదు నీకు
యిక్కడ నీశరణంటి నిఁకనో తెరఁగు ॥ఎట్టై॥

సేవసేయుచుండఁగాను జీతము మానపరాదు
యీవిధి నాన దోసితే నిందుకోరాదు
దేవుఁడ నిన్నుఁ గొలిచి తెగి కర్మాలుడిగితి
యీవల శ్రీవేంకటేశ ఇఁకనో తెరఁగు ॥ఎట్టై॥ 434

గుండక్రియ

ధరలో "1 నెద్భావం తద్భవ"తనేఁగాన
హరిమయమే జగమంతాను. ॥పల్లవి॥

మహా నెదిటివారందు మలినము దలఁచిన
తహతహ మనసే తా 2 మలినము
వహి నెదిటందు 3 భావనము భావించిన
బహువిధములఁ దానూ భావనమే ॥ధర॥

యెక్కువ నెదిటిపాపా లెంచి నిందించేటి-
నిక్కపునాలుక తానే నిందితము
వొక్కపై యెదిటిపుణ్యా లుగ్గడించి ఘన మంటే
దక్కినపుణ్యపుజిహ్వ తానూ ఘనమే ॥ధర॥

సారె శ్రీవేంకటపతి సగుణము దలఁచిన
సారపుజీవుఁడు దాను సగుణమే
నేరుపుల నాతనినిర్గుణము దలఁచిన
తారతమ్యములులేనితానూ నిర్గుణమే ॥ధర॥ 435

1. "యద్భావం తద్భవతి" అనుటకు వ్యావహారికమే మో 'యద్భావం కర్మ తత్ = తత్ఫలం భవతి' అని అర్థము కావచ్చు. 2. 'మలినం' రేకు. 3. భావనము = (ప్రకరణముతో) మేలు మంచి కావచ్చు.

భూపాళం

ఎందాఁక నిద్ర నీ కిదె తెల్లవారెఁగదె
యిందిరారమణ నీ విటు మేలుకొనవే ॥ పల్లవి ॥

కమలనాభుఁడ నీకు గంగాదినదులెల్ల-
నమర మొకమజ్జనం బాయితము సేసె
తమితోడఁ గనకాద్రి తానే సింహాసనము
విమలమై యొప్పె నదే విచ్చేయవే ॥ ఎందాఁ ॥

హరి నీకు నజుఁడు పంచాంగంబు వినిపించ
నిరతమగువాకిటను నిలిచినాఁడు
సురలు నీయవసరము చూచుకొని కొలువునకు
సరవి నాఇత్తపడి సందడించేరు ॥ ఎందాఁ ॥

కామధేనువు వచ్చె కనుఁగొనుటకై నీకు
శ్రీమహాదేవి నీచేలాగు కదివో
యీమహిమ శ్రీవేంకటేశ నీకే చెల్లె
కామించి యన్నియును గైకొంటి విపుడు ॥ ఎందాఁ ॥ 436

సాళంగనాట

రామా రామభద్ర రవివంశ రాఘవ
యేమి యరుదిది నీ కింతటివానికిని ॥ పల్లవి

నాఁడు రావణుతలలు నఱికినలావరివి
నేఁడు నాపాపములు ఖండించరాదా
వాఁడిప్రతాపముతోఁడ వారిధిగట్టిననాటి-
వాఁడ విట్లై నామనోవార్ధిఁ గట్టరాదా ॥ రామా ॥

తనిసి కంఠకర్ణాదిదైత్యుల గెలిచితివి
కినిసి నాయింద్రియాల గెలువరాదా
యెనసి హరునివిల్లు యెక్కువెట్టి వంచితివి
ఘనము నాదుర్గుణము కడు వంచరాదా ॥ రామా ॥

[illegible]స విభీషణుఁడు శరణంటేఁ గాచితివి
[illegible]సు నే శరణంటేఁ గావరాదా
తొరలి శ్రీవేంకటేశ దొడ్డు గొంచ మెంచనేల
[illegible]రవై లోకహితాన కేదైనా నేమీ ॥ రామా ॥ 437

రేకు 187 లలిత

[illegible]ని యానతిచ్చెఁ గృష్ణుఁ డర్జునునితో
[illegible]ని యాతని భజించు వివేకమా ॥ పల్లవి ॥

"భూమిలోను చొచ్చి సర్వభూతప్రాణులనెల్ల
దీమసాన నే మోచేటిదేవుఁడ నేను
కామించి సస్యములు గలిగించి చంద్రుఁడనై
తేమల బండించేటిదేవుఁడ నేను ॥ అవి ॥

౧ దీపనాగ్నినై జీవదేహములయన్నములు
తీపుల నరగించేటిదేవుఁడ నేను
యేపున నిందరిలోనిహృదయములోన నుందు
దీపింతుఁ దలఁపుమరపై దేవుఁడ నేను ॥ అవి ॥

వేదములన్నిటిచేతా వేదాంతవేత్తలచేతా
ఆది [illegible]నే నెరఁగఁ దగినయాదేవుఁడను
శ్రీదేవితోఁ గూడి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
పాదైనదేవుఁడను భావించ నేను" ॥ అవి ॥ 438

౧. 'దీపనాజ్ఞి' రేకు.

గుండక్రియ

తలఁపులో కొట్టఁగొన దైవమే వున్నాఁడు
తలఁచినరూపులెల్లా తా నయ్యీనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కలలో ప్రపంచము కంటి నే నొకటి
వెలినున్న ప్రపంచవిధివలెనే
కలనున్నవాఁడ నేనే వెలి నన్నవాఁడ నేనే
తెలి(యః) మాబతుకు రెంట దెప్పరములయ్యా తలఁ

దేహమీఁద నుండఁగానే దిక్కులకేఁగీ మనసు
దేహముతో దిక్కులెల్లాఁ దిరిగినట్టే
దేహములోవాఁడ నేనే దేహముపైవాఁడ నేనే
వోహో మాజన్మములో నొకటి రెండయ్యా తలఁ ।

కన్నులెదుట శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచెద
కన్నుమూసి యాతవినే కమ్మర భావించెదను
కన్నులలోపల నేనే కన్నులవెలిని నేనే
వున్నతి నీరెండును వొక్కటాయనయ్యా ॥ తలఁ 439

శ్రీరాగం

చాలు నిదే నావిరతి సకలసామ్రాజ్యము
నాలోనిపని యెంతైనా నాకుఁ గలదు పల్లవి ॥

వడఁబడి పరులిండ్లవాకిలి గాచే నేను
వడి నాలో హరియున్న వాకిలి గాచేను
బడి నొకరిఁ గొలిచి బహురాజ్యమేలేనేను
యెడ నామనోరాజ్యమింతా నేలేను ॥ చాలు ॥

చేరి యొటలకుఁ బనిసేసి యలసేనేను
సారె నాయోగాభ్యాసాన నలసేను
ఊరసి నే నడుగఁగ నన్నులిచ్చేయీవులు
తారి పూర్వకర్మాదిదైవమే యిచ్చీని చాలు॥

అందు సంతోషమే ఫల మిందు సంతోషమే ఫల-
మందును మాయాకల్పిత మిందును మాయే
అఁదు నిందు శ్రీవేంకటాధీశుఁడే కర్త
అందై తేఁ బరతంత్రుఁ డిందు నే స్వతంత్రుఁడ ॥చాలు॥ 440

సామంతం

నీసొమ్ము చెడకుండ నీవు చూచుకొనవయ్య
దాసుఁడ నే నింతే దైవమవు నీవు ॥పల్లవి

లోకము లేఱుదువట లోకములోపలినేను
పైకొని నీ వేలినట్టిబంటనేసుమ్మీ
ఆకడ నావుఁ గొంటే నావువెంట దూడయును
జోకలఁ గొన్నట్టివారిసొమ్మే కాదా నీసొ

చేరి నన్ను నీవే పుట్టించితివట నేఁ జేసే-
మేరతోఁ బుణ్యపాపాలు మీవేసుమ్మీ
ఆరుగ వి త్తినవాఁడు ౧ ఆరుగలోపలికంది
ఆరితేరి పండితేను ఆతనిదేకాదా నీసొ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు జీవాంతరాత్మవట
కావించి నాపాలఁ గలవేసుమ్మీ
కైవసమై చందురుఁడు కలువలజాతికెల్ల
భావింప సర్వవిధబంధువే కాఁడా నీసొ॥ 441

౧ 'ఆరుగలోపలికంటే (?) పూ ము పా

బౌళిరామక్రియ

అన్నిటికి హరి యంతర్యామి మూలము
విన్నకన్నగతులెల్లా ౧ వృథా మూలము ॥పల్లవి॥

లాలిత వైరాగ్యమూలము మోక్షము
ఆలరి సంసారమూల మతిబంధము
మేలిమి శాంతమూలమే సుఖము
పీలి క్రోధమూలమే వెడదుఃఖము ॥అన్ని॥

కైకొను భవములే కర్మమూలము
శ్రీకాంతుపై భక్తి చిన్మూలము
పైకొన్న ధ్యానమెల్ల భావమూలము
దీకొని లంపటములు దేహమూలము ॥అన్ని॥

అపుడై సుజ్ఞాన మాచార్యమూలము
ధరణి జగమెల్లా ధనమూలము
పరము శ్రీవేంకటపతి మూలము
హరి నా కితని శరణాగతి మూలము ॥అన్ని॥ 442

దేవగాంధారి

వానికి ముద్దుల యిచ్చి వద్దని మానుపవే
శ్రీనారాయణ వీనిచేత నే వేసరితి ॥పల్లవి॥

నీకల్పితములే యీనిఖిలేంద్రియములు
యీకడ నీయింద్రియాల నెట్టు గెలువఁగవచ్చు
నీకడ విన్నే కొలిచి నీయప్పణ దెచ్చి వానిఁ
బైకొని చోఁపుటగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో ॥వాని॥

౧. 'వ్రథా' రేకు.

నీపంపునఁగప్పినరిజమైనమాయ యిది
మాపాటివారెల్లా మహి నెట్టు దాఁటవచ్చు
మీపాదతే కొల్చి మీయనుజ్ఞ గొని దాని
పైపైఁ దోయుటగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో ॥ వాని ॥

శ్రీవేంకటేశ నీచిక్కులే యీపుట్టుగులు
నీవు సేసేచేఁతలకు నే నెట్టు దొలఁగవచ్చు
నీవొద్ద శరణంటి నీయానతినే వాని
భావించి తోసితిఁగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో ॥ వాని 443

రేకు 188 గుండక్రియ

నీవే సేసినచేఁత నీవే చేకొనుటింతే
యీనల నీసొమ్ము నీకే ఇయ్య సిగ్గయ్యీనయ్యా । పల్లవి

ఆలు బిడ్డలఁ గని యేటు దనమగనికి
నీలాన సమర్పణ సేయవలెనటవయ్యా
తాలిమిఁ బుణ్యాలు సేసి దైవమా నే నీకు
యేలీల సమర్పించే విందుకే నవ్వు వచ్చీనయ్యా నీవే ।

అంకెలఁ గన్నకొడు కటు దమతండ్రికివి
తెంకి నే నీవాఁడ నని తెలుపఁగవలెనటవయ్యా
లంకె నాలోపలనున్నలక్ష్మీశ నే నీకు
బొంకపు నీ బంట నన్నఁ ౧బునరుక్తయ్యీ నయ్యా । నీవే

తననీడ యద్దములోఁ దానే యటు చూచి
సవివడి వూరకే భ్రమయవలెనటయ్యా
అనుగుశ్రీవేంకటేశ అతుమలోనున్న విన్ను
గని మవి శరణంటిఁ గడఁ బూజించనేలయ్యా ॥ నీవే ॥ 444

---

౧ 'బునరుక్తైయ్యీ' రేకు. పునరుక్తి+అయ్యీనయ్యా. ఈ సంధులీవాఙ్మయమున కొల్లలు.

బౌళి

అనలము సూర్యుఁడు నన్నిటందు వెలసిన (నా?)
ఘనపవిత్రమైనట్టు ఘనుఁడే పోజ్ఞాని పల్లవి

కాంచనము అంటువడినఁ గలదా అందు నింద్యము
పెంచు ముట్టంటువడినఁ బెక్కుపదూష్యముగాక
అంచల సుజ్ఞానిఁ బాపమంటదా తాఁ జేసినాను
పంచల నజ్ఞాని నైతేఁ బైకొనీఁగాక అన

యెఱుకగం ౧నాలిక నింతైనా జిడ్డంటునా
యెఱుకలేవిచేత నింతా జిడ్డంటుఁగాక
కఱతలయోగిని కర్మములివంటునా
చుఱచుఱ జడునైతేఁ జుట్టుకొనుఁగాక ।అన।

తామెరపాకుల నీరు తగ నందు నంటునా
ఆమేర నెందైనాను నంటుఁగాక
యీమేర శ్రీవేంకటేశుని దాసుఁడు భూమిఁ
గామించి తా నుండినానుఁ గడు మాయలంటునా ।అన। 445

చాయానాట

కమ్మంటేఁ గావా కాఁగల వన్నియు
చిమ్ముల మాయలు సేయఁగనేలా ॥పల్లవి॥

సరసిజాక్ష నీసంకల్పమాత్రము
అరుదగుఘనబ్రహ్మాండ మిది
అరయఁగ ధరలో నల్పపుఁబనులకు
హరి యవతారం బందితివేలా ।కమ్మం॥

౧. 'నాలికె' రేకు

సతతసురాసురజననమరణములు
మతి నీహుంకారమాత్రములు
గతియై యమృతము గల్పించుకొరకును
తతి ఘోరజలధి దచ్చితివేలా ॥ కమ్మం

యిహ వైకుంఠము యీశేషగిరే
మహి నీ దర్శనమాత్ర మిది
విహరింపఁగ శ్రీవేంకటేశ యిటు
బహులోకపుకల్పన లవి యేలా కమ్మం 446

సామంతం

రాచాజ్ఞ మరలించ రాజే కర్తగాన
యేచి నీకు శరణంటి నిది మానుపవే పల్లవి॥

కడు నహంకరించినను తొల్లి ఘనుడు నారదమౌని
బెడిదపుటింతిఁ జేసి నీమాయ అతవి బిడ్డలఁ గనిపించెను
అడరి నే నన్నఁగా నెంతటివాఁడను అది నేఁ గడపఁగలనా
తడవి నే శరణంటి దనుజారి ఆమాయ దగ్గరకుండఁగఁజేయవే
రాచా॥

మహి మిమ్ము మోచేనని మున్ను మదించినగరుడనివి
సహజపునీహస్తము మోయకుండఁగ శక్తి హరించె నీమాయ
బహుముఖముల, నే నెంతటివాఁడను పాయఁగ నీమాయ
అహిశయనుఁడ నే నీశరణంటివి అది నన్ను దగ్గరకుండఁ
జేయవే । రాచా॥

సారపుశ్రీవేంకటేశ స్వతంత్రుఁడవు నీవు
గారవపుమాయ నీదే కమ్మి నే నీవాఁడనే
మారుదైవములు లేరు మరి నన్నుఁ గావ నిన్నుఁ
వేరుకొని శరణంటిఁ బెడఁబాపు మాయ ॥ రాచా॥ 447

మాళవిగౌళ

ఎందుకు విచ్చేయనేల ఇవ్వియు నాలోవివే
అంది యివే చేకొనవే ఆరడి నీకేల పల్లవి ॥

కాముకుఁడవై గోపికలఁ బొందఁ బ్రియమైతే
కాముకత్వము నాయందుఁ గలదెంతైనా
గోమున కంసాదులపై క్రోధమే ప్రియమైతే
నాముల క్రోధ మిదివో నాలో నున్నది ఎందు

లోకులచీర లీకుండేలోభమే ప్రియమైతే
యీకడ లోభము నాలో హెచ్చినదిదే
మాకులు మద్దులు దొబ్బేమదమే ప్రియమైతే
చేకొను మదము నాలో సేనాసేన ఎందు ॥

మఱి శిశుపాలునిపై మచ్చరమే ప్రియమైతే
మెఱయుమత్సర మిదే మించీ నాలో
తఱి శ్రీవేంకటపతి దాసులపై మోహము
నెఱి నీకుఁ బ్రియమైతే నేనేకానా ॥ ఎందు ॥ 448

శంకరాభరణం

కావవచ్చె విందులోనే కారుణ్యనరసింహా
తానకమై నీకంటె దాస్యమే పో ఘనము ॥ పల్లవి ॥

యెనసి ప్రహ్లాదుఁడు యెక్కడఁ జూపునోయని
వనిచి లోకమెల్ల నరసింహగర్భములై
పవిహువి వుంటి వటు భక్తపరతంత్రుఁడవై
తవిసి నీ వధికమో దాసులే యధికమో ॥ కావ ॥

మక్కువ బ్రహ్మాదులు మానుపరాని కోపము
ఇక్కువై ప్రహ్లాదుడు యెదుట నిలిచితేను
తక్కక మానితి వట్టే తానునియాధీనమై
వెక్కు నీకింకరుడే నీకంటే బలువుగాను ॥కాన॥

ఆరసి కమ్మర ప్రహ్లాదవరదుడని
పేరువెట్టుకొంటి విట్టే బెరసి శ్రీవేంకటేశ
సారె నీశరణాగతజనులకాధీనమైతి-
వీరీతి నీదాసునికే యిదివో మొక్కేము ॥కాన॥ 449

రేకు 189 ధన్నాసి

అటుగాన మోసపోక హరి నీకే జన్మియును
ఘటియించుటే యెక్కుడు కమలారమణ ॥పల్లవి॥

విన్నుఁ జూడనికన్నులు నీచవలకన్నులు
చిన్నినీకథవినని చెవులుఁ రాట్నపుఁజెవులు
వున్నతి నీకడకు రాకున్నకాళ్లు మరగాళ్లు
సన్నుతిసేయనిజిహ్వా సరి నుసజిహ్వ ॥అటు॥

చేరి నిన్నుఁ బూజించనిచేయి దంటెనపుఁజేయి
తారి నీకు మొక్కనట్టితలయే పెదతల
సారె నీముద్రలేనిభుజములు బద్బుజములు
తేరి నీదాస్యములేనిదేహము సందేహము ॥అటు॥

వనమాలలున్నగ్రీవము కంబుగ్రీవము
ఘన మిది దెలియుటే కైవల్యము
యెనయ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
అనుమానమెల్లఁ బాసె నన్నిటా నాకును ॥అటు॥ 450

సామంతం

అందుకుఁ గాదు నేఁ గల్పు టామీఁదిపని కింతే
ఇందు నందు నీవే కర్త విందిరారమణ పల్లవి ॥

ఇంచుకంత వేలఁ గొండ యెత్తినదేవుఁడవు
ముంచి నాసంసారభారము మోవలేవా
అంచల దేవతలకు నమృతమిచ్చినవీవు
కంచాన నన్నముపెట్టి కాచుట నన్నెంత అందు

వడి ద్రౌపది [1] కక్షయవలువలిచ్చినవీవు
బెడఁగునాకుఁ గట్న (ట్టవి ?) చ్చి పెంచు టెంత
జడిసి యింద్రాదులకు సంపదిచ్చినట్టినీవు
కడు నాకు నైహికభోగము లిచ్చుటెంత ॥ అందు

పొసఁగ లోకములెల్లఁ బూర్ణుఁడవైననీవు
వసురై నాలోన (నే?) నీవు వుండుటెంత
వసుధ శ్రీవేంకటేశ వరములిచ్చేనీకు
దెస నాకోరికెలెల్లాఁ దీర్చుటెంత అందు 451

గుజ్జరి

అందాఁకాఁ దాఁ దానే అంత కెక్కుఁడు గాఁడు
ముందు వెన కెంచేనా ముఖ్యుఁడే యతఁడు ।పల్లవి॥

చిత్త మంతర్ముఖము సేసుకొననేర్చెనా
అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును
సత్తసత్తనెడిసువిచారంబు గలిగెనా
వుత్తమవివేకియని వూహింపఁబడును అంటఁ।

[1] 'అక్షయవలువలు' పమావదోషము ఈ పాటచిల్లర సామానికదోషము-
లకు ఈవాఙ్మయమున పట్టింపులేదు

భావము నభావమును పరికించి తెలిసెనా
కైవల్యనిలయుఁడని కానఁబడును
దైవంబుఁ దన్ను మతిఁ దలపోయనేర్చెనా
జీవన్ముక్తుఁడని చెప్పఁబడు నతఁడు. అందాఁ॥

అదరి వైరాగ్యధన మార్జించనోపెనా
దిడువై జింతేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు
జడియు శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుఁ డాయనా
బడిబడిఁ దుదఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు. ॥అందాఁ 452

మలహరి

పరమపురుష హరి పరమ పరాత్పర
పరరిపుభంజన పరిపూర్ణ నమో. పల్లవి॥

కమలాపతి కమలనాథ కమలాసనవంద్య
కమలహితానంతకోటిఘనసముదయతేజా
కమలామలపత్రనేత్ర కమలవైరివర్ణగాత్ర
౧ కమలషట్కయోగీశ్వరహృదయం తే హం నమోనమో(?) పర॥

జలవిధిమథన జలనిధిబంధన జలధిమధ్యశయనా
౨ జలధియంతరవిహార మచ్ఛకచ్ఛపయవతారా(?)
జలవిధిజామాత జలవిధిశోషణ జలనిధిసప్తకగమన
జలనిధికారుణ్య నమో తేహం జలవిధిగంభీర నమో నమో ॥పర॥.

---

౧. 'కమలషట్కయోగీశ్వర హృదయం నమో నమో తేహం నమో నమో.' అని రేకు. తర్వాతి చరణములను చూచి పూర్వపరిష్కర్తలు పై విధముగ సవరించిరేమో 'కమలషట్క......హృదయ' అని వుండవచ్చునేమో. 'హృదయం' పాఠములో అర్థము అంత సంగతముకాదు ౨ జలధియంతర...... తారా=జలధిలో సంచరించు చేప తాబేటి యవతారములవాడా? అని అర్థము కావచ్చు. ఈ పాటలో కొన్నిసంధులు కొన్నిపదముల అర్థములు సుగమములు సాధువులు కావు.

నగధర నగరిపునందిత నగచరయూధపనాథా
నగపారిజాతహర సారసపన్నగపతిరాజశయన (?)
నగకులవిజయ శ్రీవేంకటనగనాయక భక్తవిధేయా
నగధీరా హం తే సర్వేశ్వర నారాయణ నమో నమో పర 453

పాడి

అట్టయితె నాయంతర్యామివేలైతివయ్యా
మట్టుమీటి ముక్తియాస మాననటవయ్యా పల్లవి।

పొలఁతులు లేరా భూమి భోగించే నే లేనా
కలకాల మింద్రియాలకాణాచి లేదా
తొలి యీసంసారము లేదో నాకాంక్షలు లేవో
యెలమి నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా అట్ట

ధరలోఁ బసిఁడి లేదా తగిలి నాయాస లేదా
సిరులయజ్ఞానపుచీఁకటి లేదా
అరయఁ జవులు లేవా అందుకో నాలికె లేదా
యిరవై నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా । అట్ట

అట్టే సర్వాపరాధి నపరాధా లెంచనేల
గట్టిరాళ్లలో మలిగండ్లేరనేల
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ[1] జూచి కావకుంటే
ఇట్టే నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా అట్ట 454

---

౧. 'చూచి=చూచియును' కావచ్చు.

బౌళి

మరిగితి నేమి సేతు మగిడి నే నెందు వోదు
సరుస దైవమ నీకే శరణుచొచ్చేను ॥ పల్లవి ॥

తల్లి గోపించి మొత్తినఁ దనయుఁడు తల్లికొంగే
యెల్లగాఁ బట్టి పెనఁగి యేడిచినట్టు
వెల్లవిరై హరి నీవు విషయాలఁ జిక్కించితే
ఇల్లిదే నిన్నుఁ దలఁచి ఇటు దూరే నేను ॥ మరి ॥

కన్నతండ్రి బాలునిఁ జంకంబెట్టి దించితేను
౧ కొన్నేసి పిలుచు ముద్దుగునిసినట్టు (?)
వున్నతి నాలోనుండి వూరకే మాయ నాపై
బన్నితే విన్నే సొలసి పగటులాడేను ॥ మరి ॥

దైవము దాతవు నీవే తల్లివి దండ్రివి నీవే
భావించి చేపట్టితే నీ బంట నే నింతే
శ్రీవేంకటేశ నీవు చేకొని రక్షించఁగాను
జీవుఁడనయిననేను చెలఁగి మొక్కేను ॥ మరి ॥ 455

రేకు 190 లలిత

ఎట్టు వలసినఁ జేయు మిన్నియు నీచిత్తమె
౨ నెట్టన(నె?) నొకఁడనా నీవే యింతాను ॥ పల్లవి ॥

వేవేలు నీకు విన్నవించేదేమి, తొల్లే
సావధానముగ సర్వసాక్షివి నీవు
ఆవల నా కిటుసేయుమని చెప్పేదేమి నేను
దైవికమైనట్టిస్వతంత్రుఁడవు నీవు ॥ ఎట్టు ॥

---

౧. 'కొన్నేసి=కొన్నిసార్లు' పిలుచు కావచ్చునేమో? ౨. 'నెట్టన(నే) నొకఁడనా నీవే యింతాను' అని కావచ్చు. 'నానీవే=నాలోని నీవే' అని వుండవచ్చు.

తగిలి నిన్ను నాలో ధ్యానించేదేమి, తొల్లె
జగతి నీవు పూర్ణుడై తన్యుఁడవు
జిగి నీనామము నోరఁ జిక్కించి నుడిగేదేమి
మగుడి శబ్దాక్షరమంత్రరూపుఁడవు ॥ ఎట్టు ॥

చేవమీర సిరులఁ బూజించేదేమి నిన్ను
శ్రీవేంకటేశ నీవు శ్రీపతివి
దేవదేవ విన్ను నీవే తేఁకువెల్లా నెంచుకొని
కావుము నీ వొక్కఁడవే కరుణానిధివి ॥ ఎట్టు ॥ 456

బౌళి

ఈతనిమూలమెపో యిలఁగలధనములు
యీతఁడు మాకు గలఁడు యెంత లేదు ధనము ॥ పల్లవి ॥

విరతి మాధనము, విజ్ఞానమే ధనము
మరిగినతత్వమే మాధనము
పరము మాధనము, భక్తే మాధనము మా-
కరిరాజవరదుఁడే కైవల్యధనము ॥ ఈత ॥

శాంతమే మాధనము, సంకీర్తనే ధనము
యెంతైనా విశ్చింతమే ఇహధనము
అంతరాత్మే మాధనము, హరిదాస్యమే ధనము
యింతటా లక్ష్మీకాంతుఁ డింటిమూలధనము ॥ ఈత ॥

ఆనందమే ధనము, ఆచార్యుఁడే ధనము
నానాటఁ బరిపూర్ణమే ధనము
ధ్యానమే మాధనము, దయే మాధనము
పావనశ్రీవేంకటాద్రిపతియే మాధనము ॥ ఈత ॥ 457

ధవళి

నీమాయ కల్లగాదు నిజము దెలియరాదు
కామించి హరి నీ వొక్కఁడవే నిజము ॥పల్లవి॥

చచ్చేటి దొకమాయ నరిఁ బుట్టేదొకమాయ
మచ్చుమేపులసిరులు మాయలో మాయ
వచ్చేటి దొకమాయ వచ్చిపొయ్యే దొకమాయ
కచ్చుపెట్టి హరి నీ వొక్కఁడవే నిజము ॥నీమా॥

పొద్దువొడచేది మాయ పొద్దుగుంకే దొకమాయ
నిద్దురయు మేల్కనేది నిండుమాయ
వొద్దనే సుఖము మాయ వొగి దుఃఖ మొకమాయ
గద్దరిశ్రీహరి నీ వొక్కఁడవే నిజము నీమా॥

కూడేటి దొకమాయ కూడి పాసే దొకమాయ
యేడ నేర్చితి శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు
వేడుక నీశరణంటి విడిపించు మీమాయ
వోడక వెదకితి నీ వొక్కఁడవే నిజము ।నీమా। 458

దేసాళం

తిరుమలగిరిరాయ దేవరాహుత్తరాయ
సురతబిన్నాణరాయ సుగుణకోనేటిరాయ ।పల్లవి

సిరులసింగారరాయ చెలువపుతిమ్మరాయ
సరసపై ౘవరాయ సకలవినోదరాయ
వరవసంతములరాయ వవితలవిటరాయ
గురుతైన ౧ తేగరాయ కొండలకోనేటిరాయ. ॥తిరు।

౧. 'తేగరాయ=త్యాగముగలరాజు' కావచ్చు.

గొల్లెతలవుద్దండరాయ గోపాల ౧కృష్ణరాయ
చల్లువెదజాణరాయ చల్లఁబరిమళరాయ
చెల్లుబడిధర్మరాయ చెప్పరానివలరాయ
కొల్లలైనభోగరాయ కొండలకోనేటిరాయ తిరు ॥

సామసంగీతరాయ సర్వమోహనరాయ
ధామవైకుంఠరాయ దైత్యవిభాళరాయ
కామించి విన్నుఁ గోరితే గరుణించితివి నన్ను
శ్రీమంతుఁడ నీకు జయ శ్రీవేంకటరాయ. తిరు 459

భైరవి

అన్నిటా శాంతుఁడైతే హరిదాసుఁడు దానే
సన్నుతిఁ దానేపో సర్వదేవమయుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

అత్తల మనసు యింద్రియాధీనమైతేను
చిత్తజుఁడనెడివాఁడు జీవుఁడు దానే
కొత్తగాఁ దనమనసే కోపాన కాధీనమైతే
తత్తరపురుద్రుఁడునుఁ దానే తానే । అన్ని

భావము వుద్యోగములప్రపంచాధీనమైతే
జీవుఁడు బ్రహ్మాంశమై చెలఁగుఁ దానే
కావిరి రేయిఁబగలు కన్నుల కాధీనమైతే
ఆవలఁ జంద్రసూర్యాత్మకుఁడుదానే । అన్ని ॥

కోరికఁ దనబ్రదుకు గురువాక్యాధీనమైతే
మోరతోపులేనినిత్యముక్తుఁడు దానే
ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమఅధీనమైతే
ధారుణిలో దివ్యయోగి తానే తానే । అన్ని 460

౧. 'క్రిష్ణ' రేకు.

సాళంగనాట

ఇహమెట్టో పరమెట్టో ఇఁక నాకు
సహజమై హరియే శరణము నాకు ॥పల్లవి॥

చిత్తమిది యొకటే చింత వేవేలసంఖ్య
పొత్తుల హరిఁదలఁచఁ బొద్దులేదు
జొత్తుల కన్నులు రెండు చూపులైతే వనంతాలు
తత్తరించి హరిరూపు దగ్గరి చూడలేదు ॥ఇహ॥

చేతు లివియు రెండే చేష్టలు లక్షోపలక్ష
యీతల హరిఁబూజించ విచ్చ లేదు
జాతి నాలిక వొకటే చవులు కోటానఁగోటి
రీతి హరినామ ముచ్చరించ వేళ లేదు ॥ఇహ॥

వీను లివి రెండే వినికి కొలఁదిలేదు
పూని హరిభక్తి విన బుద్ధి లేదు
యీనటన శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు చూచినను
తానే యేలె నిఁకఁ దడఁబాటు లేదు ॥ఇహ॥ 461

రేకు 191 రామక్రియ

వినవమ్మ జానకి నీవిభుఁ డింతసేసినాఁడు
యెనసి యీరఘురాముఁ డిఁక నేమి సేసునో ॥పల్లవి॥

వానరులదండు గూడి వారిధి కొండలఁ గట్టె
ఆవి లంక చుట్టిరా నదే విడిసె
కోనలఁ ద్రికూటమెక్కె గొడగు లన్నియుఁ జెక్కె
యేనెపాన రఘురాముఁ డిఁక నేమిసేసునో ॥విన॥

కోరి ఇంద్రజిత్తుఁ జంపె కుంభకర్ణు నిర్జించె
ఘోరదానవులనెల్ల కూలఁగుమ్మెను
మారణహోమము సేసె మతకమింతాఁ జెరిచె
యీరసాన రఘురాముఁ డిఁక నేమిసేసునో ॥విన॥

లావున రావణుఁ జంపె లంక విభీషణు కిచ్చె
చేవల నోసీత విన్నుఁ జేకొనెను
భావించి శ్రీవేంకటాద్రిఁ బట్టము దాఁ గట్టుకొనె
యీవలనావల నాతఁ డిఁక నేమిసేసునో ॥విన॥ 462

శ్రీరాగం

ఇంతటా హరినేకాని యెందునను గాన నన్ను
కొంత నాకుఁ దెలుపరో గురువులాల ॥పల్లవి॥

తనువూ హరియే తలఁపూ హరియే
వివికి మవికియును విష్ణుఁడే
కనుఁగొనుచూపులు కమలనాభుఁడే
యెనసి జీవునిశక్తి యేడనేడ నున్నదో ॥ఇంత॥

లోకమెల్ల మాధవుఁడే లోనెల్లఁ గేశవుఁడే
వాకుమ కర్మము శ్రీవైకుంఠుఁడే
చేకొని చైతన్యమెల్ల శ్రీనారాయణుఁడే
యీకడ నేననువాఁడ నేద నుండువాఁడనో ॥ఇంత॥

వెనకను కృష్ణుఁడే వెస ముం దచ్యుతుఁడే
కొనమొదలు నడుము గోవిందుఁడే
యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశుమయ మింతాను
అనుగునాస్వతంత్ర మది యేడనున్నదో ॥ఇంత॥ 463

లలిత

కలిగె మాకు నిది కైవల్యం
కలకాలము హరికథాశ్రవణం — పల్లవి

అచింత్య మద్భుత మానందం
ప్రచురం దివ్యం పావనం
సుచరిత్రం శ్రుతిశోభితం
అచలం బిదివో హరికీర్తనం. — కలి

నిరతం నిత్యం నిఖిలశుభకరం
[1] దురితం హర భవదూరం
పరమమంగళం భావాతీతం
కరివరదం నిజకైంకర్యం. — కలి ॥

సులభం సుకరం శోకనాశనం
ఫలదం లలితం భయహరణం
కలితం శ్రీవేంకటపతిశరణం
[2] జలజోదరనిచ్చ స్తోత్రం. — కలి ॥ 464

బౌళి

ఎఱుఁగుటకంటె నెఱుఁగమే మేలు
మఱి తెలివికంటె మఱపే శుభము — పల్లవి

లంపటా లెఱుఁగము లవలవ లెఱుఁగము
పంపులబాల్యమే పరిణామము
యింపులు నెఱుఁగము యెగ్గులు నెఱుఁగము
జంపులవిదురే [3] సకలసౌఖ్యము — ఎఱు ।

౧. 'దురితంహర' అనునది 'దురితహరం' కావచ్చు. 'దురిత(హరం?)ం హర భవదూరం' పూ. ము. పా. దీనిలో ఒక హర ఎక్కువ ప్రామాదికమై యుండవచ్చు.
౨. 'జలజోదరనిత్యస్తోత్రం' కావచ్చు ౩. 'సకల' రేకు.

ఆస లివెఱఁగము అలమట లెఱఁగము
మూసినగర్వమే మును సుఖము
వాసులనెఱఁగము వంతులు నెఱఁగము
వేసట వుట్టనివిధమే సుఖము ఎఱు ॥

పాపము లెఱఁగము బంధము లెఱఁగము
శ్రీపతిదాస్యమే శేఖరము
యేపున శ్రీవేంకటేశ్వరుశరణమే
తీపులుమఱపేటిదివ్యానందము ॥ ఎఱు 465

లలిత

కలిగె విదె నాకు కైవల్యము
తొలుత నెవ్వరికి దొరకనిది । పల్లవి ।

జయ పురుషోత్తమ జయ పీతాంబర
జయ జయ కరుణాజలనిధి
దయ యెఱంగ నే ధర్మము నెఱఁగ నా-
క్రియ యిది నీదివ్యకీర్తనమే కలి

శరణము గోవింద శరణము కేశవ
శరణు శరణు శ్రీజనార్దన
పరమ మెఱంగను భక్తి యెఱంగను
విరతము నాగతి నీదాస్యమే కలి ॥

నమో నారాయణ నమో లక్ష్మీపతి
౧ నమో పుండరీకనయనా
అమిత శ్రీవేంకటాధిప యిదె నా
క్రమమెల్లను ౨ నీకయింకర్యమే కలి 466

౧. 'నమః' కావచ్చు ౨. కయింకర్యమే' వ్రాయసకానివ్యుత్పత్తికావచ్చు.

శంకరాభరణం

హరియు నొక్కఁడే గురి ఆత్మలో నొక్కచే గురి
విరివి నెంత చదివినా వేరు గాఁబొయ్యీనా ॥పల్లవి॥

అందరిచూపులు నొక్కటైనందుకు గురి
యెందూఁ గొండ కొండేకాక యితరముగాఁ జూచేరా
అందరిరుచులు నొక్కటైనందుకు గురి
చెంది తీపు తీపే కాక చేఁదుగాఁ జేకొనేరా ॥హరి॥

వొప్పుగా నందరివూర్పు లొక్కటైనందుకు గురి
కప్పుర మదేకాక కస్తూరిగా మూఁకొనేరా
యెప్పుడూ నిందరివివి కేకమైనందుకు గురి
తిప్పి తిట్టు తిట్టేకాక దీవెనగా వినేరా ॥హరి॥

యీరీతి నిందరిచిత్త మేకమైనందుకు గురి
మేరతో సూర్యోదయము మించి రేతి రయ్యీనా
తేరి శ్రీవేంకటపతి దేవుఁడైనందుకు గురి
కోరినవారివరాలే కొంగుపైఁడిగాదా ॥హరి॥ 467

రేకు 192 బౌళి

విరుహేతుకాన నన్ను నీవు రక్షించే వింతే
విరతి నాకారకే వో నిను సేవించేది ॥పల్లవి॥

ముందు సిరులిత్తువని మోక్షము నీ విత్తువని
బందుకట్టుదుదుఃఖములఁ బాపుదువని
యిందలియాసలనేపో యేచిన నాభయభక్తి
యెందును నావల్ల నీకు నించుకంతా లేదు ॥విరు॥

జననాలు చూచి చూచి సరి మరణాలు చూచి
వెనకటిసీకథలు వివివిని
వినుపై యీయాసనేపో విన్ను సారెఁ బొగడేది
వొనర నీయాసేపో వుపకారగురువు ॥ విరు॥

లోకులు గొలువఁగాను లోన నీవు వుండఁగాను
దీకొని గురుఁడు బోధించఁగాను
కైకొని శ్రీవేంకటేశ కరుణించగా నీవు
దాకొని యీయాసకే నీదాసినై కొలిచితి విరు॥ 468

సాళంగం

నానాభక్తు లివి నరులమార్గములు
యేనెపానసైనా నాతఁ డియ్యకొను భక్తి పల్లవి

హరికిఁగా వాదించు టది ఉన్మాదభక్తి
పరులఁ గొలువకుండే పతివ్రతాభక్తి
అరసి యాత్మఁ గనుటదియే విజ్ఞానభక్తి
అరమరచి వొక్కటే ఆనందభక్తి నానా॥

అతిసాహసాలపూజ అది రాక్షసభక్తి
అతనిదాసులసేవే అదియే తురీయభక్తి
క్షితి నొకపని గోరి చేసుటే తామసభక్తి
అతఁడే ౧గతని వుండు టదివైరాగ్యభక్తి నానా।

అట్టె స్వతంత్రుఁడౌటే అది రాజసభక్తి
నెట్టన శరణనుటే నిర్మలభక్తి
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశుకైంకర్యమే సేసి
తట్టుముట్టులేనిదే తగ నిజభక్తి నానా॥ 469

౧. 'గతెవి' రేకు గతి+అని. ఈసంధులు కొకొల్లలు.

సాళంగనాట

కంటిరా వింటిరా కమలనాభునిశక్తి
వొంటి నితనిశరణ మొకటే వుపాయము ॥పల్లవి॥

యీతనినాభిఁ బొడమె యెక్కువై నబ్రహ్మయు
యీతఁడే రక్షించినాఁడు యింద్రాదుల
యీతఁ డాకుమీఁదఁ దేలె నేకార్ణవమునాఁడు
యీతఁడే పో హరి మనకిందరికి దైవము కంటి॥

యీతఁడే యసురబాధ లిన్నియుఁ బరిహరించె-
నీతనిమూఁడడుగులే యీలోకాలు
యీతఁడే మూలమంటే నేతెంచి కరిఁ గాచె
నీతవికంటే వేల్పు లేక మరి కలరా ॥కంటి॥

యీతఁడే వైకుంఠనాథుఁ డీతఁడే రమానాథుఁ-
డీతఁడే వేదోక్తదైవ మిన్నిటాఁ దానె
యీతఁడే ౧ అంతర్యామి యీ చరాచరములకు
నీతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిహపరధనము కంటి 470

సామంతం

సింగారమూరితివి చిత్తజగురుఁడవు
సంగతిఁ జూచేరు మిమ్ము సానముఖా ॥పల్లవి॥

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁతులు నీవు నెక్కి-
పూవు లాకసము మోవఁ బూఁచి చల్లుచు
దేవదుందుభులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా
సావధానమగు నీకు సానముఖా ॥సింగా॥

౧. 'అంతరియామి' రేకు.

అంగరంగవైభవాల నమరకామినులాడ
వింగినుండి దేవతలు విన్నుఁ జూడఁగా
సంగీతతాళవాద్యచతురతలు మెరయ
సంగడిఁ దేలేటిమీకు సానముఖా సింగా ॥

పరగఁ గోనేటిలోన పసిఁడిమేడనుండి
అరిది నిందిరయు నీవారగించి
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కన్నులపండువగాఁగ
వరవి నోలాడుమీకు సానముఖా సింగా ॥ 471

శంకరాభరణం

పట్టలేవిమనభ్రమ గాక
నెట్టనఁ దాఁ గరుణించనివాఁడా పల్లవి ॥

హితప్రవర్తకుఁ డీశ్వరుఁడు
తతి నంతరాత్మ తాఁగాన
రతి నాతని దూరఁగనేలా
గతియని తలఁచిన కావనివాఁడా పట్ట ॥

తెగనిబంధువుఁడు దేవుఁడు
బగివాయఁ డిహముఁ బరమునను
అగపడి సందేహములేలా
తగ నమ్మిన దయదలఁచనివాఁడా పట్ట ॥

హృదయము శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మొదలనే ఆనందమూర్తిగన
కదిసి వెలిని వెదకఁగనేలా
యెదురఁ గనిన వరమియ్యనివాఁడా పట్ట ॥ 472

గుండక్రియ

తానే తెలియుఁగాక తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు
నానాగతుల తననాటకపుమాయ ॥ పల్లవి ॥

అట్టె ౧ యేఁబదియైవయక్షరాలలోనట
తిట్టులట వొకకొన్ని దీవెనలటా
మట్టుతో వేదములట మంత్రములట కొన్ని
యిట్టివి చిక్కులు భూమి నిఁకనెన్ని గలవో ॥ తానే ॥

కదిసిన యఱువదిగడియలలోనట
పొదలు నడకలట భోగములటా
విదురట వొకకొంత నేరుపులు కొన్నియట
యెదుట చూడఁగఁ జూడ నిఁక నెన్ని గలవో తానే ॥

రేవగలు కమ్మలివి రెంటిలోనేయట
దైవము జీవులలోనే తానకమట
శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద ౨ జెలఁగ్నియా (గెనా?) తఁడే యట
యేవంక నీచేఁతలు యిఁక నెన్నిగలవో ॥ తానే ॥ 473

రేకు 193 దేసాళం

ఇంతటఁ బో కానవచ్చు నెక్కువ తక్కువలెల్ల
దొంతి ఇంద్రియాలకెల్లఁ దొలఁగి వుండేను ॥ పల్లవి ॥

మాటలాడవచ్చుఁగాని మనసులు పట్టరాదు
చాటువ కెక్కినయట్టిసతులఁ గండే
కోటి చదువఁగవచ్చు కోపము నిలుపరాదు
జూటరై వొకఁడు దన్ను నోఁకనాడితేను ॥ ఇంత ॥

---

౧. 'యాఁబది' రేకు ౨. 'జెలఁగి' కావచ్చు. ద్రుతములపై యదాగమము ఈ వాఙ్మయమున వింతగాదు.

అందరి దూషించవచ్చు నాసలు మానఁగరాదు
కందువైనమించులబంగారు గంటే
అందాల మొక్కఁగవచ్చు హరిభక్తి సేయరాదు
పొందులసంసారపుభోగము గంటేను ॥ ఇంత ॥

మొదలఁ బుట్టఁగవచ్చు మోక్షముఁ బొందఁగరాదు
పొదిగి పుణ్యరాసులభోగము గంటే
యెదుట శ్రీవేంకటేశ ఇదివో నీశరణంటే
కదిసితి విష్టే పో నీకరుణ గంటేను ॥ ఇంత ॥ 474

లలిత

అంతర్యామీ అలసితి సొలసితి
ఇంతట నీశర ణిదే చొచ్చితివి ॥ పల్లవి ॥

కోరినకోర్కులు కోయనికట్లు
తీరవు నీవవి తెంచకా
భారపుఁబగ్గాలు పాపపుణ్యములు
నేరుపులఁ బోవు నీవు వద్దనకా ॥ అంత ॥

జనులసంగములఁ జక్కరోగములు
విను విడువవు నీవు విడిపించకా
వినయపుదైన్యము విడువనికర్మము
చనదది నీవిటు ౧సంతపరచకా ॥ అంత ॥

మదిలో చింతలు మయిలలు మణుఁగులు
వదలవు నీవవి వద్దనకా
యెదుటనె శ్రీవేంకటేశ్వర నీ వదె
అదనఁ గాచితివి అట్టిట్టనకా ॥ అంత ॥ 475

౧. సంతపరచు = 'శాంతపరచు' కావచ్చు.

మలహరి

మగఁడు విడిచినా మామ విడువనియట్టు
నెగడిన వేమిసేయు నేనే రోయఁగాని ॥ పల్లవి ॥

నరకము నను రోసి నరలోకాన విడిచె
నిరతి నాయిఁటౌన రోస నేనే విడువఁగాని
పరగ యోనులు రోసి బట్టబాయిట వేసె
సొరిది యోనుల రోసి చొరక నే మానఁగాని మగఁ

పాపము రోసి నను ప్రపంచాన విడిచె
పాపము సేయక రోసి పట్టకుండఁగాని నేను
యేపున దేహాలు రోసి యింద్రలోకాన విడిచె
కైవసేసి రోయక నేఁ గాయము మోచితిఁగాని ॥ మగఁ ॥

మాయలెల్ల పస్సి రోసి మనసులోన విడిచె
మాయల నే విడువక మగుడఁ దగిలేఁగాని
[1]నాయల(?) నేమి విడిచినాను శ్రీవేంకటేశ
పాయక నన్నేలితి నీభాగ్యము విడువఁగాని మగఁ 476

ధన్నాసి

ఒక్కమనసున నే నుండేఁగాక
యెక్కడిపనులు దానే యెఱఁగఁడా పల్లవి ।

బలుదేహ మిచ్చినవాఁడు ప్రాణము వోసినవాఁడు
తలఁపొసగినవాఁడు దైవమేకాఁడా
వెలుపలలోపటాలు వేవేలు గడించి తాను
మెలసి ఇంతలో నన్ను మఱచీనా. ॥ ఒక్క ॥

---

[1]. 'నాయాల' కానచ్చునేమో.

జగము లేలేటివాఁడు సంసారిఁ జేసినవాఁడు
తగులై యుండినవాఁడు తానే కాఁడా
బెగడక యందరి దినాలు పెరుగఁజేసేటివాఁడు
నగినట్టు వడపించఁ దా నేరఁడా. ॥ ఒక్క ॥

మొదలై యుండేటివాఁడు ముందరఁ దుదయ్యేవాఁడు
యెదలోవాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడే కాఁడా
చదివించి బుద్ధులిచ్చి చైతన్యమైనవాఁడు
పొదిగి నాదాపుదండై భోగించఁడా ॥ ఒక్క ॥ 477

సాళంగనాట

దేవతలు గెలువరో తెగి దైత్యులు పారరో
భావించ నింతటిలో భూభారమెల్ల నణఁగె ॥ పల్లవి ॥

నేఁడు కృష్ణుఁడు జనించె నేఁడే శ్రీజయంతి
నేఁడే రేపల్లెలోన నెలవైనాఁడు
పేఁడుక యశోదకు బిడ్డఁడై నాఁ డిదె నేఁడే
పోఁడిమి జాతకర్మ మొప్పుగ నాయ నేఁడు ॥ దేవ ॥

ఇప్పు డిదె గోవుల నిచ్చెను పుత్రోత్సవము
ఇప్పుడు తొట్టెల నిడి రింతులెల్లాను
చెప్పరాని లీల సేయఁగలదెల్లాఁ జేసి
కప్పెను విష్ణుమాయలు గక్కన నేఁ డిపుడు ॥ దేవ ॥

ఇదివో వసుదేవునింటి చెరలెల్లఁ బాసె
ఇదివో దేవకితప మిట్టె ఫలించె
చెదరక తా నిలిచె శ్రీవేంకటాద్రిపై నిదె
మొద నలమేలుమంగ యెక్కివున్నా డిదివో ॥ దేవ ॥ 478

బౌళి

హితవే సేసుఁగా కాతఁడేల మానును
మితి నాతని దూరక మెచ్చవలెఁగాక ॥పల్లవి॥

ఆగమభోగములను హరి నాలో నున్నవాఁడు
వేగదేర నాకు మేలే చింతించుఁగాక
సాగినప్రపంచములో సంసారిఁ జేసినవాఁడు
యేగతి రక్షించఁ దానే ఇన్నిటి కౌఁగాక ॥హిత॥

భూమిమీఁద దేహమిచ్చి పుట్టించినట్టివాఁడు
ప్రేమతో నన్నపానాలు పెట్టుఁగాక
ఆమని పంచేంద్రియాల నటు పెడరేఁచేవాఁడు
నేమపుఁబుత్రదారలై విందుకుండుఁగాక ॥హిత॥

ఇహపరములకుఁ దా నిరవైనట్టివాఁడు
సహజాన నన్నియును జరపుఁగాక
వహి శ్రీవేంకటాద్రిపై వరములిచ్చేటివాఁడు
మహిమతో మమ్మునేలి మన్నించుఁగాక ॥హిత॥ 479

రేకు 194 కన్నడగౌళ

ఎవ్వరి నేమనఁగల నెంతబలువుఁడ నేను
నవ్వుచు నీవే యిఁక నన్ను మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

కామక్రోధములకు కాణాచి కాఁపను
ఆమనియింద్రియముల కడిబంటను
దీమసపుటాసలకు తీరని [1]లగ్గస్థుఁడను(?)
యీ మరఁగువాఁడ నిన్ను నెట్టు గొలిచేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥

---

౧. లగ్గస్థుఁడను = లగ్నస్థుఁడను, తగులుకొన్నవాఁడను (స్వాధీనమైనవాఁడను) అని తాత్పర్యము కావచ్చు. నమ్మకస్థుఁడు అనుమానస్థుఁడు ఇత్యాదులవలె కావచ్చు

పాయనిసంసారానకు [1] బడివనివాఁడను
కాయపుభోగాల పూఁడిగపువాఁడను
పాయపుమదములకు [3] పంగెమైనవాఁడను (?)
యీ యెడ నీవాఁడ నని యెట్టు గొలిచేనయ్యా ఎవ్వ

సరిఁ గర్మములకెల్ల చనవరిబొడుకను
పొరలేజన్మములయప్పులవాఁడను
అరయ శ్రీ వేంకటేశ అంతలో నన్నేలితివి
యిరవై ఇట్టుండక నన్నెట్టు గొలిచేనయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥ 480

దేసాక్షి

ఎఱుఁగువా రెఱుఁగుదు రీయర్థము
యెఱఁగనివారి కిది యెఱఁగనియ్యదు పల్లవి ॥

మొదలఁ గలుగువాఁడే ముందరనుఁ గలవాఁడు
అదన నాతఁడే పరమాత్ముఁడు
యెదుటఁ గలిగినదే ఇన్నిటాఁ గలిగినది
పదపడి యిదియే ప్రపంచము వెఱుఁ

చెడనిదానికి మరి చేటెన్నఁడును లేదు
జడిగొన్న దిదియే సుజ్ఞానమార్గము
వుడివోఁగల దెన్నఁడు వుడివోఁ గలిగినదే
కడగడనే తిరుగు కర్మమార్గము ॥ ఎఱుఁ ॥

యెంచి తొల్లి నడచేవే ఇపుడును నడచేవి
మంచి శ్రీవేంకటేశ్వరుమహిమ లివి
అంచ నిపుడు గానవి వల్లనాఁడుఁ గానవివే
మంచువంటివిషయపుమాయావాదములు ॥ ఎఱుఁ 481

---

౧. బడి+పనివాడను = ఈ సందర్భ వాఙ్మయమునకొల్లదు. వ్యాకరణసమ్మతములుకూడ
పంగెమైనవాఁడను = భంగపడినవాఁడను, లోఁబడినవాఁడనని తాత్పర్యము కావచ్చు.

లలిత

కేశవ దాసినైతి గెలిచితి నన్నిటాను
యీ శరీరపునేరా లిఁకనేలా వెదక పల్లవి॥

నిచ్చలుఁ గోరికలియ్య నీనామమే చాలు
తెచ్చి పునీతుఁజేయ నీతీర్థమే చాలు
పచ్చిపాపా లణఁచ నీప్రసాదమే చాలు
యెచ్చుకొందువుపాయా లిఁకనేల వెదక కేశ।

ఘనునిఁ జేయఁగను నీకైంకర్యమే చాలు
మొనసి రక్షించను నీముద్రలే చాలు
మనిపి కావఁగఁ దిరుమణిలాంఛనమే చాలు
యెనసెను దిక్కుదెన ఇఁకనేల వెదక ॥కేశ

నేఁ జైనసుఖమియ్య నీధ్యానమే చాలు
లదాపుదండకు నీయర్చనే చాలు
యిలపై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా మాకుఁ గలవు
యెలమి నితరములు యిఁకనేల వెదక కేశ 482

దేసాళం

కైవల్యమునకంటే కైంకర్య మెక్కుడు
శ్రీవిభుఁడ నీవు మాకుఁ జిక్కేమర్మ మిదివో ॥పల్లవి

చేపట్టి నీశిరసు పూజించేఅహమికకంటే
నీపాదాలుపూజించేనేమ మెక్కుడు
మాపుదాఁకా నినుఁగొల్చి మందెమేళమౌకంటే
దాపగునీదాసుల శేషత్వ మెక్కుడు ।కైవ॥

హరి నీప్రసాదజీవనై గర్వించుటకంటే
నరయ నీదాసులకెంకౌ పెక్కుడు
వెరవున నీచెవిలో విన్నపాలు సేయుటకంటే
ధర నీవూడిగకాండ్లఁ దలఁపించు పెక్కుడు

జట్టి మిమ్ము ధ్యానించి సాయుజ్య మందుటకంటే
అట్టె నీనామఫలమందు పెక్కుడు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితి విందువంకనే
తిట్టపుమాగురునుపదేశ మెక్కుడు ॥ శైవ 483

శ్రీరాగం

నావల్ల నీ కేమున్నది నారాయణ నీవు నన్ను
కావించి రక్షించేవుపకారి మింతేకాక ॥ పల్లవి

సొమ్ము దినఁబుట్టినట్టిసోమరిబంటు లేలికకు
ఇమ్ముల నందుతఁ బ్రతి యేమిసేసీని
చిమ్మచు [1]నాతఁడు నేమించినపనివాటలలో
వుమ్మడిఁ జేసేటివట్టివూడిగాలేకాక నావ ॥

ఆసపడి వచ్చినట్టిఅతిథి బలిరాజుకు
రాసినేసి యేమిచ్చిన ంతికెక్కీని
బేసబెల్లితనమున బ్రియాన నిచ్చకమాడి
మూసి దైన్యపుఁజేతులమొక్కు లింతేకాక నావ ॥

శరణాగతుఁడ నీకెచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడ
దొరనై యేమిట నరిదూఁగఁగలను
ధరలోన నీవు దయదలఁచి నన్నేలుకోఁగా
పరగు నిమఱుఁగున బదుకుదుఁగాక నావ 484

[1]. 'నాతని' కావచ్చు

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేదు
యిదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో ॥పల్లవి॥

"అనాయుధాసో [1]అసురా అదేవా" యని
వినోదముగ [2]ఋగ్వేదము దెలిపెడి
సనాతనము విష్ణుచక్రధారణకును
అనాదిప్రమాణ మందే తెలియరో ॥అదె॥

[3] "యెచ్చ యింద్రే" యని "యచ్చ సూర్యే" యని
అచ్చుగ తుద కెక్కె(క్క?) వదే పొగడీ శ్రుతి
ముచ్చట గోవిందునిముద్రాధారణకు
అచ్చమయినప్రమాణ మందే తెలియరో ॥అదె॥

మును "నేమినా [4]తప్త ముద్రాం ధారయే" త్తని
వెనువెంట శ్రుతి యదె వెల్లవిరి సేసీని
మొనసి శ్రీవేంకటేశుముద్రాధారణకు
అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో అదె 485

రేకు 195 పాడి

ఇట్టి బ్రాహ్మణ్య మెక్కడు యిన్నిటిలోన
దట్టమై తదియ్యులకె తగును బ్రాహ్మణ్యము ॥పల్లవి॥

౧॰ హరిఁగొలిచేవారి కమరు బ్రాహ్మణ్యము
పరమవైష్ణవమే పో బ్రాహ్మణ్యము
హరిణోర్ధ్వపుండ్రదేహులాటే బ్రాహ్మణ్యము
తిరుమంత్రవిధులదే తేఁకువ బ్రాహ్మణ్యము ఇట్టి॥

---

౧. 'అసురా' రేకు. ౨. 'ఋగ్గువేదము' రేకు. ౩. 'యచ్చ' కావలె
రేకున్న యతిభంగము ౪. 'తప్తం ముద్రం ధారయ' రేకు

సతమై చక్రాంకితులచరితే బ్రాహ్మణ్యము
పతిశరణాగతియే బ్రాహ్మణ్యము
వైతలేవి వీరలసాత్వికమే బ్రాహ్మణ్యము
తతి ద్వయాధికారులే తప్పరు బ్రాహ్మణ్యము ॥ ఇట్టి ॥

అంచఁ బరమభాగవతాధీనము బ్రాహ్మణ్యము
పంచసంస్కారాదులదే బ్రాహ్మణ్యము
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చఁదేఁ బ్రాహ్మణ్యము
మంచి యీతనివారౌటే మొదలిబ్రాహ్మణ్యము ఇట్టి ॥ 486

మాళవిగౌళ

వీదులవీదులనెల్లా విష్ణుఁడు సంచరించీని
పోది మాని కన్నుగట్టై పొందరో దనుజులు ॥ పల్లవి ॥

తేరుమీఁద నెక్కె నేఁడు దేవోత్తముఁడు వాఁడె
సారమైన శంఖచక్ర[1] శార్ఙ్గాయుధము లవే
కారుకమ్మి నాకాసాన గరుడధ్వజం బదే
పారరో దానవులాల పంతములు విడిచి ॥ వీదు ॥

దండవెట్టె నల్లవాఁడే దైవాలరాయుఁడు
దండి నెట్టెపుఁజుట్లతపారుపుచుంగు లవే
కొండవంటిరథ మదె కొన పైఁడికుండలవే
గుండుగూలి విరుగరో గొబ్బున దైతేయులు ॥ వీదు ॥

విజయశంఖము వట్టె వీఁడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
భజన నలమేల్మంగ పలుమారు మెచ్చీ నదె
త్రిజగాన నాతనిఁ జేరినదాసు లిదె వీరె
గజబెజ లింక నుడుగరో రాక్షసులు ॥ వీదు ॥ 487

---

౧. 'శాజా' రేకు.

లలిత

కామధేను విదే కల్పవృక్ష మిదే
ప్రామాణ్యముగల ప్రపన్నులకు ॥పల్లవి॥

హరినామజపమే ఆభరణంబులు
పరమాత్మునినుతి పరిమళము
ధరణీధరుపాదసేవే భోగము
పరమం బెరఁగిన ప్రపన్నులకు కామ

దేవునిధ్యానము దివ్యాన్నంబులు
శ్రీవిభుభక్తే జీవనము
ఆవిష్ణుకైంకర్యమే సంసారము
పావనులగుయీ ప్రపన్నులకు కామ

యేపున శ్రీవేంకటేశుఁడే సర్వము
దాపై యితనివందనమే విధి
కాపుగ శరణాగతులే చుట్టాలు
పైపయి గెలిచిన ప్రపన్నులకు ॥కామ 488

మాళవిగౌళ

నీచిత్త మిందరినేరుపునేరమి
తోచి కాచి యిటు తుద కీడేర్చె ।పల్లవి।

దేవతలపాలు తీరనిపుణ్యము
ఆవలఁ బాపం బసురలది
భావింప మనుజులపాలివి రెండును
శ్రీవల్లభ నీసేసినమాయ నీచి ।

వేదశాస్త్రములు విజ్ఞానమూలము
ఆది నసత్యము లజ్ఞానమూలము
సాదింప రెండును జగత్తుమూలము
భేదించి యివి నీపెరరేఁపణలు ॥ నీచి ॥

కావింపఁ గర్మము కాయముచేతిది
భావముచేతిది పరమము
తావుల రెండునుఁ దప్పనిప్రకృతివి
శ్రీవేంకటేశ్వర చేఁతలు నీవి ॥ నీచి ॥ 489

దేవగాంధారి

అర్థము చెప్పఁగరాదు అవుఁగాదనఁగరాదు
వొద్దిన దనుభవించే దోపిక జీవులది ॥ పల్లవి ॥

యీరికలెత్తె జన్మము లిన్ని జంతువులయందు
కోరికలు గొనసాగెఁ గోటానఁగోటి
నారుకొనె సంపదలు నానారూపములై
తీరదేమిటా నీచిక్కు దేవుఁడు వెట్టినది ॥ అర్థ ॥

అల్లుకొనెఁ గర్మములు అక్కడికి నిక్కడికి
వెల్లవిరాయను మాయ వెనకా ముందు
కెల్లురేఁగె దేహమందే కిమ్ములచుట్టరికాలు
వొల్లువో దెన్నఁడు భూమి పుట్టఁగాఁ బుట్టినది ॥ అర్థ ॥

పందెమ సంసారము [1] ఫలమైననానాఁటికి
నిందెమ నాలికకు నెమ్మదిఁ జవులు
అందనే శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై వుంది
[2] పంద వండనట్లుగ (?) వన్నె కెక్కించినది ॥ అర్థ ॥ 490

ఇ ఫలమై నానాఁటికి' కావచ్చు. ౨. పూ.ము.పా. లోని ప్రశ్నార్థకము బోధపడలేదు.

శంకరాభరణం

ఎంత కెంత యిది యేమని పొగడుట
యింతసేయ నీకు నెదురా నీరు ॥ పల్లవి

పిడుగులఁ బోలెడి పెనునీనఖముల-
కెదయక హిరణ్యుఁ డెట్లుండెనో
పుడికెటిచక్రాయుధము వేఁడికిని
జడియక మకరెటు సహించెనో ఎంత ।

శరపరంపరల శిరములు నఱకఁగ
యెరగొని రావణుఁ డేమనెనో
పరియలు వారఁగ బ్రహ్మాండభాండము
ఉరుశంఖరవం బోర్చుట యెట్లో ఎంత ॥

గాఁటపువిస్ఫురగదాహతికి మధు-
కైటభులతలలకత లెట్లో
యీటున శ్రీవేంకటేశ నీకృపను
పాటించి దాసులు బ్రదుకుట యెట్లో ఎంత 491

రేకు 196 దేవగాంధారి

నీయంత నీవే యెరిఁగి నిచ్చ నన్నుఁ గాతుగాక
మాయలలోఁ బొరలేవిమ్మరివాఁడ నేను పల్లవి ।

నీసరివాఁడనా నిన్ను దూరేవాఁడనా
దాసుఁడనై కొలిచిన తనుధారిని
వేసరించ నోపుదునా వెరపించఁగలనా
మాసినపాపాలలోనిమైల బోఁకినాఁడను । నీయ

విన్నవించేవాఁడనా వీడుకోలువాఁడనా
అన్నిటా శరణుచొచ్చినట్టిజీవిని
యెన్నిటి కుత్తరమిచ్చే యేపని సేసి మెప్పించే
మున్నిటికర్మములకు ముంగిట నున్నాఁడను నీయ॥

యెదురాడేవాఁడనా యెలయించేవాఁడనా
సదరాన నీకు మొక్కేజంతువ నేను
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యెరుక నీ వొసగఁగా
పొదిగి నీమహిమలు పొగడ చున్నాఁడను నీయ॥ 492

సాళంగనాట

ఇచ్చినవాఁడు హరి పుచ్చుకొన్నవాఁడ నేను
చెచ్చెరఁ దగవు లింకఁ జెప్పఁగదరో ॥పల్లవి

నిలిచినది జగము నిండినది భోగము
కలిగె జీవుల కొక్కకాణాచి
వలయశాసనాలు వడి నాల్గువేదములు
చలపట్టి జాణలు చదువుకోరో ఇచ్చి

పారినవి మనసులు పట్టినది జననము
పోరు దీరెఁ గర్మములపొలమేర
కోరికలె సాక్షులు గుట్టలు త్రిగుణములు
వూరుఁ బేరుఁ దెలుసుక వొడఁబడరో ఇచ్చి

దక్కినది ధర్మము తప్పనిది భాగ్యము
లెక్కించ నుదుటివ్రాలె లిఖితములు
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటికి మూలము
చిక్కులు వాపె నితని సేవించరో ॥ ఇచ్చి 493

రామక్రియ

వెఱ్ఱులాల మీకు వేడుక గలితేను
అఱ్ఱువంచి తడు కల్లంగరాదా ॥ పల్లవి ॥

మడిచివేసినపువ్వు ముడువయోగ్యము గాదు
కుడిచివేసినపుల్లె కుడువఁగాఁ గాదు
బడి నొకరుచెప్పినఁ బ్రతి చెప్పఁబోతేను
అడరి శ్రీహరి కది అరుహము గాదు వెఱ్ఱు

గంపెఁ డుముక దినఁగా నొక్క వరిగింజ
తెఁపునఁ గలసితే తెలియ నెట్టు వచ్చు
జంపులఁ బలవరించఁగ నొక మంచిమాట
ఇంపై తే హరి యందుకిచ్చునా వరము వెఱ్ఱు

పుమిసినతమ్మలో నొకకొంత కప్రము
సమకూర్చి చవిగొని చప్పరించనేల
అమరఁగ ౧ చాయావహారము సేసుక
తమమాట గూర్చితే దైవము నగఁడా ॥ వెఱ్ఱు ॥

ఎటికివేసినగింజ చేతఁ బట్టఁగనేల
గటుక కెంగిలిబూరె గడుగఁగ మరి యేల
తొటుకకవిత్వాల దోషాలఁ బొరలితే
దిటుకార నవ్వఁడా దేవుఁడైనాను ॥ వెఱ్ఱు ॥

మించుచద్దికూటిమీఁద నుమిసినట్టు
మంచి దొకటి చెప్పి మరిచెప్పనేరక
కంచుఁ బెంచు నొక్కగతి నదికితే మట్టు—
పెంచువలెనే చూచు పెరుమాళ్లు వాని ॥ వెఱ్ఱు ॥

౧. 'చాయా' లేకు.

పుచ్చినట్టిపండుబూఁజి లోననే వుండు
 బచ్చనకవితలు బాఁతిగావు యెందు
 ముచ్చుఁ గన్నతల్లి మూల కొదిగినట్టు
 ముచ్చిమి నుతులేల మొక్కరో హరికి వెట్టి

వుల్లిదిన్నకోమ టూరకవున్నట్టు
 జల్లెడ నావాలు జారిపోయినట్టు
 కల్లలు చెప్పి యాకధ కుత్తరములేక
 మెల్లనే వుండితే మెచ్చునా దైవము వెట్టి

నేతిబీరకాయ నేయి అందు లేదు
 రాతిపీరునికి బీరము ఇంచుకా లేదు
 ఘాత బూరుగుఁబండుకడుపులోన దూది
 యేతులసుడుగులు యెక్కునా హరికి ॥ వెట్టి ॥

ఇరుగువా రెరఁగరు పొరుగువా రెరఁగరు
 గొరబైనమాటలు గొణఁగుచు నుందురు
 పరులఁ గాదందురు బాఁతిగారు తాము
 విరసు లట్టివారి విడుచు దేవుఁడు వెట్టి ॥

యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ దాళ్లపాక
 అన్నమాచార్యులు అఖిలదిక్కులు మెచ్చ-
 మన్నతితోఁ బాడి రొకఁ డెవ్వఁడో తాను
 సన్న నొరసునట సమ్మతా హరికి ॥ వెట్టి ॥ 494

లలిత

చిరకాలధర్మములు చివుకు దవ్వఁగఁబోతే
 హరిశరణు చొచ్చితి మాతఁడే రక్షించెను ॥ పల్లవి

భువిఁ దొల్లి లేరా పుణ్యముసేసినవారు
జవళిశాస్త్రములెల్లాఁ జదివినవారు లేరా
దివిఁ దెక్కి దేవతలై తేరినవారు లేరా
యివల నే మివి సేసి యెవ్వరిఁ బోలేము చిర॥

తగఁ దొల్లి వినమా తపముసేసినవారి
జిగి నన్ని యజ్ఞములు సేసినవారి ౧ వినమా
మిగులా సిద్ధిపడసి మించినవారి వినమా
యెగువ నే మింతకంటే యెక్కుడు సేసేమా చిర॥

పెక్కుమతములు చూచి బెండుపడ్డవారు లేరా
పక్కన నన్నివిద్యలాఁ బరగినవారు లేరా
వొక్కఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డుల్లములో నుండఁగాను
యెక్కుడితనిఁ గొలువ కెవ్వరిఁ బోలేము చిర॥ 495

రేకు 197 శంకరాభరణము

చేపట్టి మమ్మఁ గావు శ్రీనరసింహా నీ-
శ్రీపాదములే దిక్కు శ్రీనరసింహా పల్లవి

చెలఁగువేయిచేతుల శ్రీనరసింహా
చిలికేటినగవుల శ్రీనరసింహా
సిలుగులేనిమంచి శ్రీనరసింహా నీ-
చెలిఁ దొడెక్కించుకొన్న శ్రీనరసింహా ॥ చేప॥

---

౧ ఈ 'వినమ' పూ. ము. లో జారిపోయినది.

క్షీరసముద్రమువంటి శ్రీనరసింహా దైత్యుఁ
జీరిసవ్రజపుగోళ్ల శ్రీనరసింహా
చేరి ప్రహ్లాదుని మెచ్చే శ్రీనరసింహా నుతిం-
చేరు దేవతలు నిన్ను శ్రీనరసింహా ॥ చేప ॥

శ్రీవనితతో మెఱపు(గు?) శ్రీనరసింహా
చెపదేరె మహిమ శ్రీనరసింహా
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁది శ్రీనరసింహా సర్వ-
జీవద మాపరుఁడ వో శ్రీనరసింహా ॥ చేప ॥ 496

సాళంగనాట

నరుఁడా యీతఁడు ఆదినారాయణుఁడుగాక
ధరణిఁ బొతికెక్కె దశరథసుతుఁడు పల్లవి

యీతఁడా తాటకిఁ జంపె సీమారీచసుబాహుల-
నీతఁడా మదమణఁచె నిందరుఁ జూడ
యేతులకు హరువిల్లు యీతఁడా విరిచి యట్టె
సీతఁ బెండ్లియాడెను యీ పిన్న రాముఁడా ॥ నరుఁ ॥

చుప్పనాతిముక్కు గోసి సోదించి దైత్యులఁ జంపి
కప్పు దిప్పె వాలి నేసినాతఁ డీతఁడా
గుప్పించి కోఁతుల నేలి కొండల జలధి గట్టి
కప్పి లంక సాధించె నీకౌసల్యానందనుఁడా నరుఁ ॥

రావణాదులను జంపి రక్షించి విభీషణుని
భావించ యయోధ్య నీతఁడు పట్టమేలెను
శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే ౧ సృష్టి రక్షించె నితఁడే
యీవల మాపాలనున్న యీరామచంద్రుఁడా నరుఁ ॥ 497

౧ 'శ్రిష్టి' రేకు

పాడి

అదివో చూడరో అందరు మొక్కరో
గదిగొనె బ్రహ్మము కోనేటిదరిని పల్లవి ।

రవిమండలమైన రంజిల్లుతేజము
దివిఁ జంద్రునిలో తేజము
భువి ననలంబునఁబొడమినతేజము
వివిధంబులైనపట్వతేజము । అది

క్షీరాంబుధిలోఁ జెలఁగుసాకారము
సారె వైకుంఠపుసాకారము
యీరీతి యోగీంద్రులెంచుసాకారము
సారెకు జగములసాకారము ॥ అది

పొలసినయాగంబులలో ఫలమును
పలుతపములలో ఫలమును
తెలిసినతలఁపుల దానఫలంబును
బలిమి శ్రీవేంకటపతియే ఫలము అది ॥ 498

రామక్రియ

అతనిఁబో పొగడేము అతని శరణంటిమి
అతఁడే సర్వజీవులఅంతర్యామి పల్లవి

పెక్కుబ్రహ్మాండకోట్లు పెక్కుబ్రహ్మకోట్లు
పెక్కురుద్రకోట్లును పెక్కుయింద్రులు
వొక్కొక్కరోమకూపాల నొగి నించుకుండునట్టి-
వొక్కఁడే విష్ణుఁడు వీఁడే వున్నతోన్నతుఁడు అత ॥

అనంతసూర్యచంద్రులు అనంతవాయువులును
అనంతనక్షత్రసు లనంతమేరువులు
కొవలుసాగీ నన్నిటికూటువ(ఁ) గూడుకొన్నట్టి-
అనంతుఁ డొక్కఁడే మించి నాదిమూరితి ॥ అతి ॥

అసంఖ్యమహిమలను అసంఖ్యమాయలు
అసంఖ్యశక్తులు వరా లసంఖ్యములు
పొసఁగ నివ్విటిఁ దానె పుట్టించి రక్షించినట్టి-
అసంఖ్యాతుఁడు శ్రీవేంకటాద్రీశుఁడు ॥ అత ॥ 499

దేసాళం

నీవే రక్షింతువుగాక నిన్ను నమ్మితిమి నేము
దైవమవై నీ వుండఁగ తగ మాచె బ్రదుకు పల్లవి

కోరి వొకరాతివీరుఁ గొల్చి బతికీ నొకఁడు
పైరు వొక్కచెట్టువెట్టి బతికేననీ నొకఁడు
కూరిమిఁ బాము చేఁబట్టుకొని బతికీ నొకఁడు
శ్రీరమణునిదాసులచేతిదేపో భాగ్యము ॥ నీవే

ఇనుమంతమన్ను వట్టి యేచి బతికీ నొకఁడు
పసురము వింటఁ గట్టి బతికేననీ నొకఁడు
పసగా వేసె డినుము పట్టి బతికీ నొకఁడు
వసుధేశ పవు గలవారి కేమిగడమ నీవే ॥

ఆకు నలముఁ గసవు నంటి బతికీ నొకఁడు
లోకులు పెక్కుపాయాల లోలులై బతికే రదే
యీతడ శ్రీవేంకటేశ ఇవెల్లా నీమహిమలే
చేకొని నీమరఁగుచొచ్చినవారే ఘనులు ॥ నీవే ॥ 500

సామంతం

బయలు మొరఁగగుపరచు మాయ ఇది
నయమున నలోనై నవ్వుచుండగాను ॥పల్లవి॥

కలఁడు హరి యొకఁడు కాప జగములకు
కలిగినతఁడు లేక మానఁడు
తెలిసి ఇందరికిఁ దేఁ యర్థమే
మలసి యెప్పటి మరతురు గాని ॥బయ॥

పుట్టినదెల్లా భోగముకొఱకే
పుట్టినభోగము పోదెపుడు
పట్టి యీమాఁటలే పలుకుదు రిందరు
మట్టులేక ఇది మంతురుగాని ॥బయ॥

కర్మము శ్రీవేంకటపతికార్యము
కర్మము దేహికిఁ గాణాచి
ధర్మ మీదేవునిదాస్యల బందురు
మర్మము లోకులు మరతురుగాని ॥బయ॥ 501

రేకు 198 శ్రీరాగం

ఎఱిఁగితి నమ్మితి నితఁడు దయానిధి
మఱుఁగులు మొరఁగులు మరి యిఁక లేవు ॥పల్లవి॥

వేదోద్ధరణుఁడు విశ్వరక్షకుఁడు
ఆదిమూర్తి శ్రీఅచ్యుతుఁడు
సోదించి కొలిచితి సుముఖుఁడై మమ్మేలె
యేదెస మాపాల నితఁడే కలఁడు ॥ఎఱిఁ॥

పరమపురుషుఁ డాపన్నివారకుఁడు
హరి శాంతుఁడు నారాయణుఁడు
శరణంటె మితఁడు చేకొని కాచెను
తరవాతిపనులఁ దప్పఁ డితఁడు ఎటు॥

హృదయాంతరంగుఁడు యీశ్వరేశ్వరుఁడు
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
వెదకితి మీతఁడు విడువఁడు మమ్మిఁక
తుదకును మొదలికి దొరకినవాఁడు ॥ ఎటు॥ 502

మాళవిగౌళ

[౧] ఇట్టె మమ్ము రక్షించుట యేమిదొడ్డ నీకు నేఁడు
బట్టబాయిటనే నీవు పదిరూపు లైతివి ॥పల్లవి॥

చదువుల చిక్కుదిద్ది చక్కఁగఁ జేసితివి
మొదలఁ గుంగినకొండ మోఁచి యెత్తితి
పొదిగి చేపట్టి తెచ్చి భూమి వుద్ధరించితివి
అదనునఁ బ్రహ్లాదు నట్టె మన్నించితివి ॥ఇట్టె॥

అడుగులు మూఁటనే యఖిలము గొలచితి
బడిబడినే రాచపగ నీఁగితి
బెడిదపులంక విభీషణు నేలించితివి
అదరి పా [?]వులదిక్కై నిలిచితివి ఇట్టె॥

త్రిపురకాంతలగుట్టు దీర బోధించితివి
వుపమఁ గలికిరూపై యున్నాఁడవు
ఇపుడు శ్రీవేంకటేశ యేలితివి లోకాలెల్ల
యెపుడు మానుతులకు నిరవైతివి ఇట్టె॥ 503

---

౧. ఇందు దశావతారవర్ణనము స్పష్టము.

శంకరాభరణం

ఇతనిప్రసాదమే యిన్నియును
గతి యితనిదేకన కాదనరాదు పల్లవి

కాయములో నొకఘనసంసారము
ప్రాయంబులతోఁ బ్రబలీని
ఆయ మందుకును హరి దానేపై
దాయక పాయక తగిలున్నాఁడు ఇత

వానరినకలలో నొకసంసారము
మనసుతోడనే మలసీని
ననిచి యందుకును నారాయణుఁడై
కొనమొదలై తా గురియైనాఁడు ॥ ఇత ॥

పుడిబడి కోర్కుల నొకసంసారము
బడిబడియాసలఁ బరగీని
విడువక యిది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
తొడిఁబడఁ గల్పించి ధ్రువమయినాఁడు ఇత ॥ 504

ముఖారి

ఊరకే కలుగునా వున్నతపుమోక్షము
శ్రీరమణుకృపచేతఁ జేరు మోక్షము ॥ పల్లవి ॥

కలుషముఁ బెడఁబాసి కర్మగండము గడచి
మలసినప్పుడుగా మరి మోక్షము
చలన మించుకలేక సంసారవారిధి దాఁటి
నిలిచినప్పుడుగా నిజమోక్షము ॥ ఊర ॥

పంచేంద్రియాల మీరి భక్తి ...మియందు బెట్టి
మంచివాఁడై నప్పుడుగా మరి మోక్షము
అంచల యాసలు మాని ఆచార్యసేవ చేసి
మించినప్పుడుగా ఆమీఁది మోక్షము ఊర ॥

శాంతమే కూడుగా నుండి సమచిత్తము నొందు
మంతు కెక్కినప్పుడుగ మ' మోక్షము
అంతట శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి మన్నించితే
నంతరంగమున నున్న దనాదిమోక్షము ఊర 505

వరాళి

వెదకనేఁటికి నేయి వెన్న చేతఁ బట్టుకొని
మొదలఁ గలిగితేనే మందరాఁ గలుగుట ॥ పల్లవి ॥

తనపూర్వభావము దెలఁచి మరచుకుంటే
పనివడి తనపుణ్యఫల మబ్బుట
౧మనసార్తి నానాఁటినాయ చూపెట్టుకుండితే
జనించినతనక విజ్ఞానసిద్ధి యగుట ॥ వెద

పుట్టినయప్పటితనభోగముఁ దలఁచుకొంటే
కొట్టఁగొన తనకో... కోనసాగుట
నట్టనడిమిజగమునటనఁ దెలుసుకొంటే
గట్టుతోడిగురుబోధగురుతు చేచిక్కుట వెద ॥

జీవకళ నంటినట్టిచిక్కు విదిలించుకొంటే
దేవుఁడు తనచేఁ జిక్కి తిరమౌట
శ్రీవేంకటేశుఁ డీతనిఁ జేరి శరణంటేను
ఆవలనీవలఁ దాను అన్నిటా గెలుచుట వెద ॥ 506

౧, మనసు + ఆర్తి.

పాడి

హరి నారాయణ ౧కృష్ణ అదివో మావిన్నపము
తరవాతిమాట నీవే తలఁచుకోవయ్యా పల్లవి।

సదిఁబడ్డనాతలఁపు చక్కఁగాక వుండినాను
వొడయఁడవు నీకృప వొగిఁ జక్కనే
గుడిగొన్నయే రెంత కొంకరపంకరలైనా
పుడమికి లోఁగొనకపోవువటవయ్యా ।హరి

కాయకపునాభక్తి కడుఁ గొంచమైనాను
ఆయపునీవరములు అతిఘనమే
యేయెడ గుడి గొంచమయిన గుడిలోదేవుని-
కాయడ మహిమ ఘనమందురు గదవయ్యా హరి

శ్రీవేంకటేశ నిన్ను జింతించక నే నుండినా
జీవాంతరాత్ముఁడవై చేకొంటి నీవే
ఆవటించి కీలుబొమ్మ అచేతనమై యుండినా
ఆవేళ సూత్రధారుఁ డాడించుఁ గదవయ్యా హరి 507

రేకు 199 నాట

ఇదె వీఁడె కంటిమమ్మ యేతులవాఁడు
కదలేసూర్యచంద్రులకన్నులవాఁడు పల్లవి

సెలవినవ్వులవాఁడు చేకత్తిగోళ్ళవాఁడు
పలుపేగులజంద్యాలపంతాలవాఁడు
యెలమిఁ జెలిఁ దొడపై నిడుకొన్నట్టివాఁడు
చెలఁగిన ఘననారసింహుఁడవే వీఁడు ఇదె।

౧ 'క్రిష్ణ' రేకు.

కొండగద్దెమీఁదివాఁడు గొప్పకిరీటమువాఁడు
దిండుపైఁడిచీరకాశ(సె?)తెక్కులవాఁడు
రెండురూపులొకపైనెరీతులమాయలవాఁడు
అండఁ బ్రహ్లాదవరదుఁ డాతఁడచే వీఁడు ॥ఇదె॥

భవనాసిహొంతవాఁడు భావించఁ దెల్లనివాఁడు
ఇవల శ్రీవేంకటాద్రిసిరపైనాఁడు
జవళిపంతాలవాఁడు శంఖచక్రములవాఁడు
తివిరినఅహోబలదేవుఁడచే వీఁడు ఇదె 508

బౌళి

పరమపురుషుఁ డీబాలుఁడట
హరవిరుంచులు మొక్కే రదివో వాకిటను ॥పల్లవి

దేవుఁ డితఁడు సర్వదేవతల కొడయఁడు
వేవేలువేదములచే వేద్యుఁ డితఁడు
దేవకీదేవికి వసుదేవునికిఁ గొడుకాయ
యీవిధము నోఁచిర వీ రెంతభాగ్యవంతులో ॥పర॥

అంతటాఁ దా నున్నవాఁడు అరయ స్వతంత్రుఁడు
అంతము నాదియులేని ఆదిమూరితి
వంతుకు యశోదకు నవ్వల నందగోపునికి
దొంతరకొడుకైనాఁడు తొల్లి వీ రేపుణ్యులో పర॥

ఇందిరావల్లభుఁడు ఇహపరనాయకుఁడు
కందువ శ్రీవేంకటాద్రిఁ గాపున్నవాఁడు
మందగొల్లెతలకెల్ల మరఁది దా నైనాఁడు
ఇందరు నిందరే వీరి కెన్నటి[౧] సంబంధమో పర 509

౧. 'సమ్మంధమో' రేకు.

లలిత

ఎన్నఁడు గలుగు మరి యీభాగ్యము
సన్నిధాయ నితనికి శరణనరే పల్లవి॥

అదె చంద్రుఁ డుదయించె నచ్యుతుఁడు జనియించె
అదనఁ గంసునిజన్మ మస్తమించెను
పొదలిరి ద్విజులు పొలిసిరి రాక్షసులు
సదర మీశిశువుకు శరణనరె ఎన్నఁ

పాండవకులము హెచ్చ బాలకృష్ణుఁ డిదె వచ్చె
చండిదుర్యోధనుమూఁక చల్లన వచ్చె
దండి గోకులము నిండె ద్రౌపదితపము పండె
చండప్రతాపున కిట్టె శరణనరే ॥ఎన్నఁ

రేపల్లె పుణ్యము చేసె శ్రీవేంకటేశుఁడు దాసె
గోపికలమనసుల కోరిక వాసె
కోపులధర్మము దక్కె గోవర్ధనగిరి నిక్కె
చాపలమేఁటి కితని శరణనరే ॥ఎన్నఁ॥ 510

ముఖారి

అతఁడే గతియని యతఁడే నన్నిటా మాన్యుఁడు
ఇతరాలు మానఁగానె యీతనికే కలవు పల్లవి

శ్రీరమణునినిత్యసేవకులకుఁ దొల్లె
వేరులేనికర్మముల వెట్టిమాన్యము
ఆరీతి నితనిభక్తులైనచనవరులకు
అరితేరి పుణ్యపాపా లడ్డపాటు లేదు ॥అతఁ॥

తక్కక యితనిముద్ర ధరించినదాసులకు
చొక్కుల భవబంధాలసుంక షూన్యము
లెక్కించ నితవికైనలెంకలకు బొడుకల.
కొక్కట విధినిషేధా లూహించ లేవు అతఁ ।

సరుస శ్రీవేంకటేశుశరణాగతులకును
పరగ మాయలదొడ్డిబందె మాన్యము
పరమమైనయితనిపక్షపుకూటివారికి
ధరలో నేమిటివంకాఁ దప్పులే లేవు అతఁ 511

సామంతం

నీచేతలోవారము నివారము
యేచి నీకే చేత మొక్కే మిదియే మావ్రతము ।పల్లవి

ఇన్నిటాఁ బూర్ణుఁడవు నీ వెరఁగనియర్థమేది
విన్నపము నేఁ జేసేవిధమేది
మన్నించిననీమన్ననే మహిమలో మాఁబదుకెల్ల
వున్నతి మీదాసిననే దొక్కటే మావ్రతము ।నీచేఁ॥

ఘనదేవుఁడవు నీకుఁ గడమలు మరియేవి
గొనకొని నే విన్నఁ గొసరేదేమి
పొనుగక యేలితివి పుట్టినమాపుట్టుగెల్ల
ననిచి విన్ను నమ్మిననమ్మికే మావ్రతము నీచేఁ

శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు చిత్తగించనిది యేది
భావించి నేఁ బొందనిభాగ్య మేది
యేవల ౧ మాపరభారా లింతయు నీ కెక్కినది
ఆవటించి నే నీశరణన్నదే మావ్రతము నీచేఁ 512

---

౧ పరభారాలు = ఎక్కువైనబరువులు లేక పరలోకపుభారములు కావచ్చు

వెళావళి

కనియుండి భ్రమసితిఁ గట్టా నేను
యెనలేక గురియై చిట్టే నేను ॥ పల్లవి ॥

తోలునెముకలు గట్టి దొరసంటా మురిసేను
ఆలుబిడ్డలమరఁగు ఆహా నేను
గాలి యాసటించుకొని కాలములు గడపేను
వోలిఁ బుణ్యపాపములఁ బై వోహో నేను ॥ కని ॥

ఇంటిపంట బదుకంటా మదయించి మురిసేను
ఇంటిముంగిటనే వుండి యాహీ నేను
వొంటివాఁడనై వుండి వూరఁగలవెల్లాఁ గోరే
వొంటిని యాసలతోడ నూహూ నేను ॥ కని ॥

నూలికోకఁ గట్టువడి సన్నానై నే మురిసేను
యీలాగు నాబదుకెల్ల యేహీ నేను
పాలించి శ్రీవేంకటాద్రిపతి నాకుఁ గలుగఁగ
ఆలరినై గెలిచితి హైహై నేను ॥ కని ॥ 513

రేకు 200 మాళవిగౌళ

నీవు సర్వగుణసంపన్నుఁడవు నే నొక్కదుర్గుణిని
మానవ నన్నొకయెదురుచేసుకొని మనసుచూడనేలా అయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యేలినవాఁడవు నీవు ఇటు నేఁ గొలిచినవాఁడ
పోలింపఁగ నీవే దేవుఁడవు భువి నే నొకజీవుఁడను
పాలించేవాఁడవు నీవు బ్రదికేవాఁడను నేను
తాలిమి నన్నొకసరిచేసుక నను దప్పు లెంచనేలా అయ్యా ॥ నీవు ॥

అంతర్యామివి నీవు అంగమాత్రమే నేను
చింతింపఁగ నీవే స్వతంత్రుఁడవు జిగి నేఁ బరతంత్రుఁడను
ఇంత నీవే దయఁగలవాఁడవు యెప్పుడు నే నిర్దయుఁడను
చెంతల నన్నొకమెునసేసుక నాచేఁత లెంచనేలా అయ్యా ॥నీవు॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడవు నీవు సేవకుఁడను ఇటు నేను
ఆవలనీవల దాతవు నీవు యాచకుఁడను నేను
నీవే కావఁగఁ గర్తవు నేనే శరణాగతుఁడను
కైవశమగు నను ప్రతిపెట్టుక నాకథలు యెంచనేలా అయ్యా
॥ నీవు ॥ 514

నాట

వెడలె వెడలె నదె వీధులవీధుల
తొడికి దైత్యులనుఁ దుంచఁగను ॥ పల్లవి ॥

కోటిసూర్య లోకకూటువ గూడుక
చాటువ మెరసేటిచక్రము
గాఁటపువేవేలు కాలరుద్రు లటు
నీటునఁ దొలఁకేటినిబిడచక్రము ॥ వెడ ॥

ప్రళయకాలముల బడబాగ్నులొలుకు-
చలమరిప్రతాపచక్రము
కలకలరవముల కాలభైరవులు
కలసి మెలంగేటిగండచక్రము ॥ వెడ ॥

యమసహస్రములనంత మేకమై
సమరము గెలిచేటిచక్రము
అమరుచు శ్రీవేంకటాధిపుకరమునఁ
దెమలకయుండేటిదివ్యచక్రము ॥ వెడ ॥ 515

బౌళి

మొక్కెద మిదివో మూఁడు మూర్తులును
వొక్కరూపమై వొనరెఁ జక్రము ॥పల్లవి

చెండినరావణుశిరో(1)మాలికల
దండలపూజల తఱచుగను
మెండుగఁ గంసుని మెదడు గంధముగ
నిండ నలఁదుకొని నిలిచెఁ జక్రము మొక్కె

చించి (2)హిరణ్యకసిపుపెనురక్తపు-
అంచనర్ఘ్యపాద్యమ్ములను
పంచజనఘనకపాలపుటెముకను-
పంచవాద్యములఁ బరగుచక్రము మొక్కె

బలుమధుకైటభప్రాణవాయువుల
అలరిననైవేద్యంబులను
యెలమిని శ్రీవేంకటేశుహస్తముల
వెలసి నిలిచె నిదే విజయచక్రము మొక్కె 516

సాళంగం

చేకొంటి నిహమే చేరినపరమని
కైకొని నీ విందు కలవేకావ ॥పల్లవి॥

జగమునఁ గలిగినసకలభోగములు
తగిననీప్రసాదములే యివి
అగపడునేఁబదియక్షరవర్ణులు
నిగమగోచరపునీమంత్రములే చేకొం॥

1. మాలికల=వరుసలే మో॥ 2. 'హిరణ్య. పాద్యమ్ములను' వరకుగల సమస్తపదములో 'అంచ' అను-పదము ఇముడ్చుట వింత

పొదగొని సంసారపుత్రదార లిల
వదలనినీదాసవర్గములే
చెదరక యేపొద్దుఁ జేయునాపనులు
కదిసిననియ్యాజ్ఞాకైంకర్యములే చేకొం॥

నలుగడ మించినసారూప్యాదులు
పలుమరు లిటు నీపంపు లివి
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ్వర నీ సేవ
వలసినప్పు డీ వరములు నాకు చేకొం॥ 517

-లిః

కానవచ్చీఁ గానరాదు కమలాక్ష నీమాయ
తానే వెంటవెంటఁ దగిలీ నిదివో పల్లవి

తొల్లి నీవు గలవు తోడనే నేను గలను
యెల్లగా నీప్రపంచము యింతాఁ గలదు
కొల్ల యెద్దు లెప్పటివే గోనెలే క్రొత్తలైనట్లు
చల్లవినేనొకఁడనే జన్మములే వేరు ॥కాన॥

వేదములు నాటివే వినుకులు నాటివే
ఆదినుండి చదివే నదియే నేను
వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁ బోయినయట్లు
దాదాత నాతెలివి యితరుల నడిగేను కాన॥

వైకుంఠమూ నున్నది వరములు నున్నవి
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యేలితి నన్ను
కైకొని పువ్వు ముదిరి గక్కనఁ బిందె యైనట్టు
నీకు శరణనఁగాను నేనీదేరితిని కాన॥ 518

---

౧. నీ+ఆజ్ఞా=నియ్యాజ్ఞా. విసంధికసంధి

దేసాళం

కడనుండి చూచేనీకుఁ గనికరమైతేఁగన
బడి నన్నుఁ గావు నీతో బలిమేలే పల్లవి॥

వొడలుమోచినయది యొకయపరాధము
అడరి సంసారినౌటె యపరాధము
బడి నివి పఱచినపాట్లఁ బడకపోదు(దు?)
యెడనీకు మొరవెట్ట నిఁకఁ జోటేదయ్యా ॥కడ॥

అన్నపానములు గొన్న దది యొక్కనేరమి
వున్నతి సంపదఁ బొందు టొకనేరమి
యిన్నియు ననుభవించి యిఁక నొల్లనంటేఁ బోదు
విన్నపాలు సేసి నీతో వినుగఁ జోటేది కడ॥

మదిలో నీవుండగాను మఱచిన దొకకల్ల
అదనఁ గర్మాధికారినౌటొకకల్ల
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గాచితివి
తుద కెక్కితిమి యింకఁ దొలఁగఁగవలెనా ॥కడ॥ 519

శ్రీః శ్రీః శ్రీ

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ-సంకీర్తన-సంఖ్యాసూచి

రాగములు		సంకీర్తనసంఖ్యలు
ఆహిరి		2 6, 119, 191.
కన్నడగౌళ		39, 177, 192, 196, 202, 480.
కాంబోది	..	1 27 84, 224, 247, 256. 427
కేదారగౌళ	...	165 210, 213, 255.
గుండక్రియ		54, 56, 71, 74 88, 127, 139, 163, 238 338, 339 340, 389, 416, 424, 426, 431, 433, 435, 439, 444 473.
గుజ్జరి		22, 138, 139 236, 346, 381, 382, 384, 452.
గౌళ	..	57, 104, 124, 201, 264, 276, 277, 297, 336
చాయానాట		446
తెలుఁగుకాంబోది	..	403
దేవగాంధారి	..	18, 78, 90 186, 261, 332, 333 334, 335, 337, 369, 376, 432, 443, 490, 492.

రాగములు		సంకీర్తన సంఖ్యలు
దేశా(సా)ళి		29, 33 49, 96, 116, 157, 167, 168 235, 262 266, 353, 360, 481, 513.
దేసాళం	....	45 103, 120, 160, 175, 193, 200, 222, 259, 260, 351, 354, 372, 459, 474, 483, 500, 519.
ధన్నాసి	...	15, 44, 148, 158, 214, 329, 330, 331, 336, 344, 357, 450, 477.
నాట	....	81, 93, 112, 181, 207, 229; 245, 246, 248, 345, 355, 361, 405, 508, 515.
నాదరామక్రియ	....	313, 314, 315, 316, 317, 373.
పాడి	..	19, 32, 35, 66, 99 111, 121, 123, 141, 195, 204, 219, 225, 244, 281, 406, 454, 486, 498, 507.
ప్రతాపనాట	...	350
బౌళి(భవుళి)	....	41, 70, 75, 107, 108, 125, 128, 179, 252, 269, 342, 364, 367, 375, 378, 380, 385, 386, 387, 391, 393, 396, 410, 419, 429, 434, 445, 455, 457, 458, 460, 465, 468, 479, 509, 516.

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
బౌళిరామక్రియ	... 217, 348, 442.
భూపాళం	... 40, 60, 117, 166, 267, 326, 327, 328, 359, 436
భైరవి	... 4, 12, 20, 105, 146, 169, 187, 197, 232, 287, 319, 320, 321, 322, 349.
మంగళకౌశి(సి)క	... 241, 401.
మలహరి	. 10, 17, 21, 51, 69, 101, 118, 132, 170, 190, 323, 324, 325, 356, 453, 476.
మాళవి	.... 73, 77, 140, 152, 216, 218, 233, 368, 377, 414 429.
మాళవిగౌళ	82, 135, 184, 283, 430, 448, 487, 489, 503, 514.
ముఖారి	5, 16, 30, 62 83, 89, 106, 122, 126, 171, 173, 198 231, 237, 265 268, 286, 303, 304, 305, 306, 307 422, 505, 511.
రామక్రియ	14, 33, 46, 68, 72, 94, 97, 137, 145, 147 150, 164, 182, 183, 215, 221, 259, 270, 282, 313, 400, 462, 485, 494, 499.
రేవగుప్తి	. 398

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
లలిత	7, 24, 34, 42, 48 61 65, 76, 80, 87, 102 109 131, 134, 143, 144, 155, 188 208 271, 274, 293, 294, 295 296, 352, 353, 362 383 388, 395, 399, 404, 407, 413, 415, 417, 418, 421, 425, 438, 456, 464, 466, 475, 482, 488, 495, 510, 518.
వరాళి	25, 36, 174, 180, 212 258, 285, 374 506
శంకరాభరణం	31, 50, 55, 85, 115, 129, 159, 172, 185, 206, 223, 226, 253, 254, 263, 272, 278, 402 411, 449, 467 472, 491, 496, 504
శ్రీరాగం	23, 58, 64, 67, 95, 100, 114, 133, 142 149, 151 176, 199, 209, 251, 278, 279, 291, 308, 309 310, 311, 312, 365, 390, 440, 463, 484, 502.
శుద్ధవసంతం	13, 53, 63 136, 178, 240, 292, 341, 408.
సామంతం	8, 11, 48, 59, 92, 98, 130, 156, 161, 205, 211 234, 257, 280, 284, 290, 298, 299, 300, 301,

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
	302, 370, 397. 409 423. 428, 441, 447, 451, 471. 501. 512.
సాళంగం	. 26, 52, 153, 230. 394, 469. 517,
సాళంగనాట	.. 3, 9. 23, 37, 47 79, 86, 91, 110, 113, 154, 162. 194, 208, 220, 227, 228, 239, 243 249, 275, 289, 347, 363, 371, 379, 392, 412, 437 461, 470, 478, 493, 497.
సౌరాష్ట్రం	242.
హిందోళవసంతం	233, 343

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన రాగ సంఖ్యాసూచి

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంతరంగ	దేసాళం	259
అంతరాత్మ	లలిత	388
అంతర్యామీ	లలిత	475
అంతరు	మలహరి	17
అందరి	హిందోళవసంతం	343
అందరిలోనా	నాట	207
అందరివలె	సామంతం	48
అందాఁకాఁదాఁదా	గుజ్జరి	452
అందుకల్లా	రామక్రియ	188
అందుకుఁగాదు	సామంతం	451
అందుకే	దేవగాంధారి	376
అందుకేపో	మలహరి	325
అందుకేసుమ్మీ	శుద్ధవసంతం	341
అక్కటా	దేసాళం	175
అట్టయితే	పాడి	454
అటుగన	గుండక్రియ	71
అటుగాన	ధన్నాసి	450
అడ్డము	దేవగాంధారి	490
అణురేణు	దేవగాంధారి	482
అతఁడు	నాదరామక్రియ	313
అతఁడే	ముఖారి	511

3-వ అనుబంధము

సందిగ్ధ పదసమీక్ష

[తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. ప్రత్యేకముగ ఈ పని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దానికుపస్కారకముగ, ఈ సంపుటములో నాదృష్టికి వచ్చిన కొన్నిపదములను లఘువుగ చర్చించితిని. నిఘంటువుల కెక్కనివీ, ఎక్కినా అన్యార్థములందు ప్రయోగింపబడినవీ, వ్యాకరణమును పట్టిచూచేవి ఇతరభాషానిఘంటుప్రసిద్ధములు మాత్రమే ఇందు చర్చింపబడినవి.]

ఉంబళి

(పాట 310)

పంచుకొన్నభాగాలు పంచమహాభూతాలు
పంచేంద్రియములే పరివారాలు
యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబళి
తెంచి యెచ్చుకుందు లిందుఁ దెలుపనేమున్నది.

ఉంబళి=పన్ను లేక అనుభవించువస్తువు అని శ. ర. అదియే ఇక్కడ సరిపోవుచున్నది 'ఉమ్మడి' శబ్దము, 'పొత్తుల' 'ఒకే సమయమున' ఇత్యాద్యర్థములలో ప్రసిద్ధమగుటచే దీనితో అర్థమున సామ్యము లేదు.

2. కాయకము: (పాటలు: 242, 306)

మాయమాఁ గొన్నాళ్లకు మానుషకృత్యములెల్లా
మాయముగావివి దైవికమహిమలెల్లా
కాయకములే తమకల్పితము లన్నియును
కాయకము గాక నిల్చుఁ గమలాక్షుమన్నన తలఁ॥

(సంకీర్తన—242)

కాయకము అందరును కార్యవశపరులే
పాయని నీవకారణబంధుఁడవు
దాయగాం డ్లెవ్వరినైనాఁ దప్పించుకొనేవారే
బాయటనున్నా నీ వాపన్నశరణ్యుఁడవు ఎవ్వ

(సంకీర్తన–308)

ఈ పదముకూడ సాక్షాత్తుగ నిఘంటువులందు కానరాదు. ప్రకరణములనుబట్టి మాయలు అశాశ్వతములు అనునర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

1 క...2 ప్రత్యహవృద్ధి, రోజువడ్డి (కే. ని.) ...3. తాకట్టు పెట్టిన ...ం అవులు మున్నగువాని నుపయోగించుకొని ఆ రూపమునఁ బుచ్చుకొనువడ్డి

కాయకము = శరీరమునకు సంబంధించినది (పాపాది) అని సూ. ని. ఇచ్చినఅర్థములు ఇందు పొసగవు. 'కాయక' 'కాయిక' 'యకార' 'యికార' ములకు మన అన్నమయ్యలో అంత పట్టింపు లేదు కావున ఈ. సూ ని. చూపితివి

3. కాలానుభాగి (పాట. 214)

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనుండి నిద్రించితే
కొతికి కాలానుభాగి గొనవచ్చునా?
తతి నేపనికి రాక తామసుఁడై వుండినా
గతియై శ్రీ వేంకటేశ కావకుండవచ్చునా.

కాలానుభాగి = ఆయాసమయములందు అనుభవమునకు భాగమైన దానిని, ఉంపుడుకత్తెను అని తాత్పర్యము కావచ్చు.

4. కుట్టిచాతనివారికి (పాట: 237)

పట్టిన మృదుంగరపుప్రధాని కెదురు లేదు
కుట్టిచాతవివారికిఁ గొంకు లేదు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయము సేవకులము
గుట్టుతోడ బ్రదికేము గుఱి మాకు నతఁడే ॥ అత ॥

కుట్టిచాతవివారికి=తక్కువజాతి సాతానివారికి కావచ్చునేమో? లేక కుట్టిసైతాన్ అనుక్షుద్రప్రయోగము చేయువాడు కావచ్చు. మొదటి అర్థములో కుట్టిశబ్దము వట్టివిశేషణము మాత్రమే 'చాత్తాదె' అను పదము 'చాతాని' 'సాతాని' అని వ్యవహారములో నున్నది. అది 'చాతవి' అను ధాతుజవిశేషణముగ ప్రయోగించినట్లు ఊహింపవచ్చును. జాతితో తక్కువవాడునై, వైష్ణవము పుచ్చుకొన్న బిగువుతో అందరియొద్ద జంకుగొంకులేక తిరుగువాడని తాత్పర్యార్థము కావచ్చు. 'కుట్టిసైతాన్' అను క్షుద్రప్రయోగము చేయువాడుకూడ, తానూ పెద్దమంత్రశాస్త్రవేత్తవలె అందరివద్ద జంకుగొంకులేక తిరుగువాడు అను తాత్పర్యముకూడ సరిపోవుచున్నది. ఈ రెండును పాటలోని ప్రధానభావమునకు సరిపడుటలేదు.

5. తండుముండు పడేవారే (పాట: 56)

బిందుఁ జింతాజలధికి పీళ్ల దనచిత్తమే
దండి పుణ్యపాపాలే దరులు
కొండలవంటి కరళ్లు కోరికె లెందు చూచినా
తండుముండు పడేవారే దాఁటలే రెవ్వరును ॥ హరి ॥

తండుముండుపడేవారే = దుందుడుకుగా ముందుకు దూకేవారే అని ప్రకరణముతో తోచుచున్నది.

కొండో నయ్యో కుమతులాల
తండుముండు తట్టుముట్టు కాఁకైనఁ గనుఁడీ ।పల్లవి॥

అధ్యా. సంపుటము-1 (1980) సంకీర్తన 160

ఇక్కడ ఈ పదము "గడ్డిగాదము, పిల్లాజెల్లా" వలె జంట పదముగా తోచుచున్నది. ఇంకను అర్థము విచార్యము.

6 తలపిడి కొలుపిడి : (పాట: 5)

యిలమీఁద తమ సొమ్ము లెవ్వరివద్దనుండినా
తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్టు
తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నాఁడ
వెలయ నీ సొమ్మనుచు విడిపించుకొనవే ॥పు॥

తలపిడి, కొలుపిడి ఈ పదముల కర్థము నిఘంటువులలో కానరాలేదు. సొమ్ముశబ్దసాహచర్యముతో నే నిట్లూహించుచున్నాను. దండలు మొదలైనవి చేయించునపుడు, ఇన్నిపిళ్ల(పిడుల)కొలత అని చేయించుట నేటికిని సంప్రదాయము. అట్లు చేయించిన సొమ్మను ఎవరైనదొంగిలించి, వారివద్ద పట్టుపడినచో, తలపిడి = తొలుత చేయించిన పిళ్లకొలత, కొలుపిడి = (ఇప్పుడాసొమ్మును పట్టుకొన్నప్పుడు) కొలువగా వచ్చిన పిళ్లకొలత ఒకచే ఐనచో ఇది నా సొమ్మే అని నిర్ధరించి తీసికొనునట్లు అనే అభిప్రాయముగా తోచుచున్నది. ఈ శబ్దమింకను విచార్యము.

7. తిట్టపెట్టి (పాట: 45)

చెట్టుల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ
బుట్టి కాచి పూచి నిండాఁబొదలుమవి
గుట్టుతో జైతన్యమై గుణములన్నిటికిని
తిట్టపెట్టి రచించినదేవుఁ డింతేకాక ॥నేన॥

తిట్ట పెట్టి=దిట్టముచేసి 'కావచ్చు'. 'ఈవస్తువు స్వభావము ఇట్లా' అని విర్ణయించుట. 'దిద్దు' నకు 'తిద్దు' ప్రయోగము ఈ వాఙ్మయమున ఎక్కువగ నుండుటచే దిట్టమును 'తిట్ట' అని వ్యవహరించిరేమోయని నా యూహ. అట్లే,

యేడతపము నాకేడజపము నే
వాడికఁ జేయఁగ నీకు వచ్చేవదేమి
బేడిదపుఁబెద్దలెల్లా బెట్టినతిట్టములంటా
యీడుకుఁజేసెగాక యిందేమిగలదు నమ్మి

(పాట 74)

అను ప్రయోగముకూడా దీని కాధారమే.

8 దాదాత (పాటలు. 246, 518)

నాదించ వెలచి సింగినాదా లూదుకొంటాను
సొదించేరంటాఁ గొందరు జోగులైరి
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియి మాని కొందరు
దాదాత నీ శరణని దాసరులైరి

(పాట—246)

వేదములు నాటివే విసుకులు నాటివే
ఆదినుండి చదివే నదియే నేను
వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁబోయినయట్టు
దాదాత నాతెలివి యితరుల నడిగేను ॥ కాన ॥

(పాట 518)

ఈ పదము నిఘంటులయందు కానరాలేదు. ప్రకరణమునుబట్టి ఆయాస్థలములందు 'గట్టిగా ఇంచుమించు' ఇత్యాది అర్థములయందు ప్రయోగించినట్లు కానవచ్చుచున్నది. ఇది ఇంకను విచార్యము.

9 నానుడిమాట (పాట: 298)

సరిగాఁడు పేఁడనవలదు జగమునరాజు వలసినది దేవులు
యిరవుగ వందసు లోకములోపల యిది నానుడిమాట । పల్లవి॥ 29

'నాఁడు కు సంబంధించిన నుడి' 'నానుడి'. నేడు నానుడులనీ, పలుకుబళ్లనీ, జాతీయములనీ, వ్యవహరించు పదములన్నియు ఇంచుమించు ఒకజాతికి చెందినవే. 'ఈ సీమయందు వాడుకొనే మాట' అనవచ్చు. ఇక్కడ మాట శబ్దమునకు పునరర్థము శంకింపరాదు. నానుడి అనునది సమస్తవ్యవహారము, మాటసామాన్య ముగా ప్రయోగించినది. 'నానుడిమైన (లోకమున ఈయర్థమున యీ మాట ప్రసిద్ధము అయిన) మాట. విగ్రహము

10 బుద్బుజములు: (పాట 450)

చేరి విన్నుఁ బూజింపవిచేయి దంతెనపుఁజేయి
దారి నీకు మొక్కనట్టితలయే పెడతల
సారె నీముద్రలేనిభుజములు బుద్బుజములు
తేరి నీదాస్యములేవిదేహము సందేహము ॥ అటు ॥

ఇది ఈ యాకారముతో నిఘంటువులందు కానరాలేదు

"బుద్బుదమనంగఁ దనరును బుద్బుదంబు
లద్దువయనంగ లట్వ చెలంగు చుండు . . ."

(ఆం భా 2-255)

శస్త్ర విశేషమని సూ. ని ఆ శస్త్రమేదో తెల్లియరాలేదు. కొంచెము గుండుగా సుమారుపాటి పొడవైన శస్త్రవిశేషమైతే ప్రక రణానికి సరిపోతుంది బుద్బుదమునకు బుద్బుజము అవి వ్యావహారిక మేమో? ఇది ఇంకను విచార్యము. బుద్బుదము = (A bubble) అవి బ్రౌణ్యము. పెద్దనదులందు, సముద్రములందు, పొడవుగ నేర్పడే బుడగగూడ సరిపోతుంది.

11 బేడలు (పాట: 350)

వేడుక వాల మాకాశవీధితోఁ బెనచినాఁడు
యేడు జలధులు చేసె నిదే మోకాళ్లబంటి
వోడక పిడికిలించి వుగ్రదైత్యుల తలలు
బేడలుగాఁ జేసినాఁడు పెద్దహనుమంతుఁడు ॥ ఏమ ॥

రెండుగా చీలిన పప్పుధాన్యములు. కందిబేడలు సెనగబేడలు వగైరా. ఈ బేడలు వ్యవహారము రాయలసీమయందు మాత్రమే ప్రసిద్ధము. సర్కారువారిలో కందిపప్పు సెనగపప్పు అవియే వ్యవహారము రాయలసీమలో వుడికినదానికే పప్పు అనివ్యవహారము.

12 రళిత (పాట: 81)

కలితసుదర్శనకరినవిదారణ
కులిశకోటిభవఘోషణా
ప్రళయానలసంభ్రమవిభ్రమకర
రళిత దైత్యగళరక్తవికిరణా ॥ మర్ద ॥

రల—ధాతువు కానరాలేదు. 'లల ఈప్సాయాం' అను ధాతు కృదంతరూపమగు 'లలిత' మునకు 'రలయోరభేదః' అనున్యాయమును జోడించి 'రళిత' వాడినట్లున్నది. 'గలిత' అనుట సహజము. యతిభంగమగునేమో? అయినను అన్నమయ్యసంస్కృతముపై మనమింత చర్చచేయవలసిన పనిలేదు. ఆయన చాల స్వతంత్రుడు.

13. స్వరూపదీక్ష (పాట : 148)

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోడాశ మిచ్చి
కొదదీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి
యెదలో శ్రీవేంకటేశు నిటు ప్రత్యక్షముచేసె
యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుఁడు ॥ జ్ఞాన ॥

స్వస్వరూపమును తెలిసికొనెడి దీక్ష. తన నిజస్వరూపమును గుర్తెరిగెడిదీక్ష అని భావము.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ప్రెస్, తి. 2000.

T.T.D. Religious Series No - 534 Price Rs. [illegible]9-00

Printed & Published by Shri M.K.R. Vinayak, I.A.S., Executive Officer
Tirumala Tirupathi Devasthanams and Printed at Triveni Offset Printers,
Machilipatnam. Ph: 23888